

Preot Ioan Sorin Usca

Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți

4. Numerele

Comentarii la Cartea Numerele

Introducere la Cartea Numerele

Numerele este cea de-a patra carte a *Pentateuhului*. Evreii o numesc, după conținut, **Bamidbar**¹ (= în pustie), titlu mai sugestiv și mai complet. *Septuaginta* numește cartea **Arithmi**² (= număr; numărătoare), datorită celor două recensăminte descrise aici, parte importantă a scrierii. *Vulgata* păstrează ambele denumiri: **Liber Vaiedabber id est Numeri**. Versiunile românești au urmat *Septuaginta*, numind cartea *Numerele* sau *Numerii*. Cum Î. P. S. Bartolomeu Anania a numit cartea, în ediția sa, *Numerele*, i-am spus și noi astfel în titlu, dar, în general, o vom aminti ca *Numerii*, denumire cu care suntem mai obișnuiți.

Cartea Numerele înfățișează dese răzvrătiri ale poporului evreu împotriva lui Dumnezeu și pedepsele ce și le-a atras astfel asupra sa. În acest mod, o nouă generație este pregătită, spre a nu mai cădea în aceleași păcate ca și părinții săi, o dată cu intrarea în Canaan.

În ce ne privește, vom căuta în această scriere, mânăți de scrierile patristice, traseul inițiat al celui ieșit din robie și aflat pe drumul către țărâmul făgăduit, adică spre izbăvirea sa în Hristos.

¹ במדבר

² Αριθμοι

Comentarii la Cartea Numerele

CAPITOLUL 1 – *Luptătorii lui Israel.*

1: **În cel de al doilea an de la ieșirea lor din țara Egiptului, în ziua întâi a lunii a doua grăit-a Domnul către Moise în pustia Sinai, în cortul mărturiei, zicând:**

„Data fixată în verset indică o lună după înălțarea cortului; cf. Ieșirea 40, 17”³

2: **„Numărați toată obștea fiilor lui Israel după neamurile lor, după familiile lor, socotindu-le numărul după numele lor, om cu om, tot bărbatul**

După neamurile lor: „a se înțelege: după clanurile lor. Un clan cuprindea mai multe familii”⁴. *După familiile lor:* „literal: după casele lor părintești, ceea ce indică descendenții unui părinte comun”⁵.

3: **de la douăzeci de ani în sus, tot cel ce poate ieși la oaste în Israel, toți să fie numărați de tine și de Aaron după armele lor.**

Este un prim recensământ efectuat în Israel, amintit, indirect, și la *Ieșirea* 38,26. „Scopul recensământului a fost să se știe capacitatea de luptă a oștirii lui Israel și să se stabilească o organizație militară după regulile artei strategice”⁶. Dar, dacă ar fi vorba numai despre atât, nu s-ar justifica prezența acestor numărători în Scriptură. „Nu toți sunt vrednici de numerele sfinte. Este o anumită rânduială în desemnarea acelor care trebuie să fie cuprinși în Numerii lui Dumnezeu, Cartea *Numerii* oferindu-ne o dovadă concretă. În ea ni se raportează că, la porunca lui Dumnezeu, femeile nu trebuie numărate [...], fără îndoială din pricina slăbiciunii lor femeiești. De asemenea nici un rob, din cauza nivelului de viață și a moravurilor lor. Chiar dintre egipteni, nici unul dintre cei ce au fost încorporați poporului nu pot fi numărați, pentru că sunt străini și păgâni. Nu se vor număra toți israeliții, ci numai cei de la douăzeci de ani în sus. Nu se va lua în seamă numai vârsta, ci se va căuta să se știe dacă omul se dovedește destul de tare pentru a purta războiul [...]. Nu numai o anumită vârstă, ci și o anumită putere se cere israelitului. Pruncii nu sunt numărați și luați în seamă după aceste socoteli dumnezeiești, decât atunci când este vorba despre primii născuți sau despre urmașii din ramura preotească a lui Levi. [...] Însă, dacă urmăm celor spuse de sentința lui Pavel și credem că *Legea este duhovnicească* (Romani 7, 13) și dacă înțelegem duhovnicește cuprinsul ei, atunci din acest text se degajă o mare dobândă pentru suflet. Textul acesta mă învață că dacă depășesc neputința copilăriei și voi înceta să am cugetul unui copil și dacă *devenit bărbat am lepădat cele ale copilului* (I Corinteni 13, 11) și, aș zice, am devenit un *om nou și un om tânăr* (I Ioan 2, 13), în stare a învinge răul, mă voi arăta vrednic să fac parte dintre aceia despre care este scris: *toți cei care vor merge la oaste în Israel*, și voi fi destul de bun ca să intru între Numerii sfinți. Câtă vreme, însă, într-unul din noi rămân gânduri copilărești și primejdioase, sau o trândăvie femeiască și cicălitoare, ori dacă ne purtăm ca egiptenii și ca păgânii, atunci nu suntem vrednici a fi socotiți în numărul sfânt și închinat lui Dumnezeu”⁷. „E limpede din acestea că bărbatul și cel bun de luptă și ajuns la tinerețe, adică la o vigoare duhovnicească și la măsura vârstei plinirii lui Hristos, a fost înscris în cartea lui Dumnezeu. Căci socotesc că nu pentru altceva e numărat bărbatul ajuns la douăzeci de ani și mai sus, decât ca să putem cugeta și noi că cel plâpând și nedesăvârșit la minte e respins ca nefolositor. Și acestea sunt proprii celor încă nevârșnici, care

³ *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars IV, *Numeri*, (în continuare, abreviat: NUM), p. 204

⁴ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania (în continuare, abreviat: BBVA), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (în continuare: EIB), București, 2001, p. 156

⁵ BBVA, p. 156

⁶ NUM, p. 204

⁷ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, I, 1

n-au ajuns la măsura tinereții, pe care o hotărăște legea dumnezeiască [...]. Iar prețuit și numărat și cunoscut de Dumnezeu, după mulțime și neamuri și capete și pe nume, e bărbatul și cel în vigoare”⁸.

4: Cu voi va mai fi câte un om din fiecare neam, bărbatul cel mai de seamă în familia sa.

„Pentru Apolinarie [...] căpeteniile fiecărui trib ar fi *îngerii*”⁹. La fel în tâlcuirea de mai jos:

„Fiecare seminție își pune drept căpetenie, apărător, prim sfătuitor și propunător al celor ce trebuie făcute, pe cel mai fioros și luptător. Aceștia sunt închipuiți prin [sau închipuie pe - n. n.] îngerii care sunt puși peste cei aleși și scriși în cartea vieții. Căci s-a scris despre orice drept: *Tăbări-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de Dânsul și-i va izbăvi pe ei* (Psalmi 33, 7 – Biblia 1914)”¹⁰. Dregătorii lumești urmează, astfel, unui model ceresc.

5: Iată numele bărbaților care vor fi cu voi: din Ruben: Elițur, fiul lui Ședeur;

6: din Simeon: Șelumiel, fiul lui Țurișadai;

7: din Iuda: Naason, fiul lui Aminadab;

8: din Isahar: Natanael, fiul lui Țuar;

9: din Zabulon: Eliab, fiul lui Helon;

10: din fiii lui Iosif: Elișama, fiul lui Amihud, din Efraim; și Gamaliel, fiul lui

Pedațur, din Manase;

11: din Veniamin: Abidan, fiul lui Ghedeon;

12: din Dan: Ahiezer, fiul lui Amișadai;

13: din Așer: Paghiel, fiul lui Ocran;

14: din Gad: Eliasaf, fiul lui Raguel;

Raguel: „personajul de aici nu trebuie confundat cu Raguel, nepotul lui Avraam (Facerea 25, 3), nici cu fiul lui Esau (Facerea 36, 4 etc.), nici cu socrul lui Moise (Ieșirea 2, 18; Numerii 10, 29)”¹¹.

15: din Neftali: Ahira, fiul lui Enan.

16: Aceștia sunt cei aleși din obște, capii semințiilor strămoșești, căpeteniile peste mii în Israel”.

Pentru claritate, reluăm numele căpeteniilor triburilor lui Israel, alăturând traducerea ce ne-au părut a fi mai potrivite aici:

1. Din Ruben: *Elițur* (= Dumnezeu este stânca mea), fiul lui *Ședeur* (= duhul luminii).

2. Din Simeon: *Șelumiel* (= pacea Domnului), fiul lui *Țurișadai* (= Atotputernicul e stânca mea).

3. Din Iuda: *Naason* (= șarpe), fiul lui *Aminadab* (= rudă darnică).

4. Din Isahar: *Natanael* (= Dumnezeu a dat), fiul lui *Țuar* (= mic).

5. Din Zabulon: *Eliab* (= Dumnezeu e tată), fiul lui *Helon* (= puternic).

6. Din Efraim: *Elișama* (= Dumnezeu a ascultat), fiul lui *Amihud* (= ruda vrednică de laudă).

7. Din Manase: *Gamaliel* (= recompensa lui Dumnezeu) fiul lui *Pedațur* (Stânca a mântuit).

8. Din Veniamin: *Abidan* (= tatăl judecă), fiul lui *Ghedeon* (= tăietor de lemne).

9. Din Dan: *Ahiezer* (= fratele ajutorului), fiul lui *Amișadai* (= Atotputernicul e aliat).

10. Din Așer: *Paghiel* (= Dumnezeu e soarta mea), fiul lui *Ocran* (= întristat).

11. Din Gad: *Eliasaf* (= Dumnezeu a adăugat), fiul lui *Raguel* (= păstorul lui Dumnezeu).

12. Din Neftali: *Ahira* (= fratele răului), fiul lui *Enan* (= cel cu ochi buni).

⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

⁹ *Septuaginta 1, Geneza. Exodul. Leviticul. Numerii. Deuteronomul*, (în continuare, abreviat: SEP 1), Colegiul Noua Europă/Poliorom, București/Iași, 2004, p. 427

¹⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

¹¹ SEP 1, p. 428

„Semințiile sunt înșiruite conform ordinei obișnuite (cf. Ieșirea 1,1-4). Lista notabililor arată că Israel în vremea aceea constituia o comunitate ierarhizată. Cei chemați nu sunt slujbași temporari, ci oameni de mare vază, cu un rol activ în organizarea și conducerea triburilor”¹². Biblia 1688 îi numește *boiari*. „Există în Numerii, ca și în alte părți din Vechiul Testament, o adevărată voluptate a numerelor și genealogiilor, demonstrată, printre altele, și de frecvența repetițiilor de acest gen. Modelul apare și în literatura română”¹³.

17: Moise și Aaron i-au luat pe bărbații aceștia ce fuseseră numiți pe numele lor,

18: au adunat toată obștea în ziua cea dintâi a lunii a doua din anul al doilea, și au înscris, după spița neamurilor lor, pe toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, pe seminții, pe familii și pe numele lor, om cu om.

19: Numărătoarea aceasta a făcut-o Moise în pustia Sinai, așa cum îi poruncise Domnul.

„Pentru Origen (*Hom. Num.* 1, 3) triburile prefigurează ordinea în momentul Învierii eshatologice. Sprijinindu-se pe I Corinteni 15, 23 și pe Ioan 14, 2, Origen afirmă că fiecare suflet înviat va fi înscris, după criteriile spirituale, într-unul din cele patru triburi [principale]: al lui Ruben (pentru că a trăit cuviincios), al lui Simeon (pentru că a fost ascultător), al lui Levi (pentru calitățile de preot) și al lui Iuda (pentru căși-a dominat intelectul)”¹⁴.

20: Fiii lui Ruben - întâiul născut al lui Israel - după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:

21: din seminția lui Ruben au fost numărați patruzeci și șase de mii cinci sute.

22: Fiii lui Simeon, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:

23: din seminția lui Simeon au fost numărați cincizeci și nouă de mii trei sute.

24: Fiii lui Gad, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:

25: din seminția lui Gad au fost numărați patruzeci și cinci de mii șase sute cincizeci.

26: Fiii lui Iuda, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:

27: din seminția lui Iuda au fost numărați șaptezeci și patru de mii șase sute.

28: Fiii lui Isahar, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:

29: din seminția lui Isahar au fost numărați cincizeci și patru de mii patru sute.

30: Fiii lui Zabulon, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:

31: din seminția lui Zabulon au fost numărați cincizeci și șapte de mii patru sute.

32: Dintre fiii lui Iosif: fiii lui Efraim, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:

¹² NUM, p. 204

¹³ NUM, p. 204

¹⁴ SEP 1, p. 428

- 33: din seminția lui Efraim au fost numărați patruzeci de mii cinci sute;
- 34: fiii lui Manase, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:
- 35: din seminția lui Manase au fost numărați treizeci și două de mii două sute.
- 36: Fiii lui Veniamin, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:
- 37: din seminția lui Veniamin au fost numărați treizeci și cinci de mii patru sute.
- 38: Fiii lui Dan, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:
- 39: din seminția lui Dan au fost numărați șazeci și două de mii șapte sute.
- 40: Fiii lui Așer, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:
- 41: din seminția lui Așer au fost numărați patruzeci și una de mii cinci sute.
- 42: Fiii lui Neftali, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:
- 43: din seminția lui Neftali au fost numărați cincizeci și trei de mii patru sute.
- 44: Acestea sunt numerele ieșite din numărătoarea făcută de Moise și Aaron împreună cu cei doisprezece bărbați, căpeteniile lui Israel, câte un bărbat pentru fiecare seminție, după neamul strămoșesc.
- 45: Așadar, întregul număr al fiilor lui Israel, cu armele lor, al celor de la douăzeci de ani în sus, al tuturor celor în stare să iasă la război întru Israel,
- 46: a fost de șase sute trei mii cinci sute cincizeci.

Reluăm datele acestui primrecensământ:

<i>Seminția</i>	<i>Numărul luptătorilor</i>
Ruben	46 500
Simeon	59 300
Gad	45 650
Iuda	74 600
Isahar	54 400
Zabulon	57 400
Efraim	40 500
Manase	32 200
Veniamin	35 400
Dan	62 700
Așer	41 500
Neftali	53 400
Israel	603 550

„Rezultatul recensământului este considerat de majoritatea cercetătorilor prea mare față de numărul populației care ar fi existat atunci”¹⁵. Plecând de la această presupunere, unii autori au căutat mesaje cabalistice în numerele de mai sus. Noi n-am văzut ascunse aici sensuri

¹⁵ NUM, p. 204

mistice, părăndu-ne forțate astfel de încercări. Oricum, numărul celor înscriși ar indica un popor foarte numeros în acel timp, suficient pentru a stăpâni Canaanul; dar la Ieșirea 23, 29-30 se arată că Dumnezeu va alunga treptat pe canaaniți dinaintea lui Israel, ca să nu se pustiască pământul și să nu se înmulțească fiarele sălbatice, rezultând că evreii nu erau foarte numeroși. Problema încă n-a fost rezolvată mulțumitor; în ce ne privește, nu dorim să avansăm ipoteze care, de altfel, nici nu credem că ar folosi prea mult.

„Theodoret al Cyrului se întreabă de ce Dumnezeu a poruncit numărarea poporului? Răspuns: vrea să arate că și-a ținut promisiunea făcută lui Avraam, în Facerea 22, 17, de a-i dăruia o descendență numeroasă ca stelele de pe cer și ca nisipul mării (*Qu. Num. 1*)”¹⁶.

47: Cu ei însă nu au fost numărați și leviții după seminția părinților lor.

48: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

49: „Vezi ca seminția lui Levi să n-o treci la numărătoare; numărul lor să nu-l socotești între fiii lui Israel;

50: ci pe leviți rânduiește-i la cortul mărturiei și la toate lucrurile lui și la toate câte sunt în el. Ei vor purta cortul cu toate lucrurile lui, vor sluji în el, și-mprejurul cortului își vor așeza tabăra.

51: Când va fi să plece cortul, leviții îl vor strânge; când va fi să se oprească, leviții îl vor întinde; străinul care se va apropia va fi omorât.

„*Străinul*, cu sensul: *profanul*; cel ce nu este nici preot, nici levit; cel ce nu este investit cu sacerdoțiu și care, profanând locul cel sfânt al prezenței lui Dumnezeu, urmează să moară; vezi Ieșirea 19, 12”¹⁷.

52: Fiii lui Israel vor tăbări fiecare în tabăra sa, fiecare sub steagul său și sub armele sale.

53: Iar leviții își vor așeza tabăra în apropiere, împrejurul cortului mărturiei, ca nu cumva păcat să fie întru fiii lui Israel; ei, leviții, vor fi straja cortului mărturiei”.

Ca nu cumva păcat să fie întru fiii lui Israel: „Ebr.: *ca nu cumva Mânia (Domnului) să fie asupra obștii fiilor lui Israel. Septuaginta reține cauza Mâniei, nu efectul păcatului*”¹⁸.

54: Și au făcut fiii lui Israel după tot ceea ce Domnul le poruncise lui Moise și Aaron; așa au făcut.

Separarea e evidentă și din grija cu care sunt încredințate sacerdoților obiectele sfințite, fiind dat morții *străinul* care le-ar fi atins. „*Străinul*, cu sensul: *profanul*; cel ce nu este nici preot, nici levit; cel ce nu este investit cu sacerdoțiu și care, profanând locul cel sfânt al prezenței lui Dumnezeu, urmează să moară”¹⁹. E sugerată moartea în care se cufundă cel ce se apropie cu nevrednicie de cele sfinte; desigur, în Biserică, atenția față de sacru trebuie să fie mult mai mare decât în Legea veche. E ceea ce nu înțeleg grupările desprinse din Reformă, căzute într-un laicism cras.

Leviții, ca trib sacerdotal, sunt numărați aparte de restul poporului. „Așadar, s-a înscris poporul, dar Dumnezeu a pus oarecum deoparte neamul ales și sfințit și nu l-a lăsat în același rând cu ceilalți, ci i-a rezervat locul de frunte [...]. Căci sortul sfinților e deosebit și răsplățile lor sunt cele mai înalte”²⁰.

CAPITOLUL 2 – Tabăra poporului lui Israel.

1: Grăit-a Domnul către Moise și Aaron, zicând:

2: „Fiii lui Israel să-și așeze fiecare tabăra lângă steagul său, în preajma semnelor

¹⁶ SEP 1, p. 430

¹⁷ BBVA, p. 157

¹⁸ BBVA, p. 157

¹⁹ BBVA, p. 157

²⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIII

familiei sale; își vor așeza taberele cu fața spre cortul mărturiei și-mprejurul lui.

„Întregul capitol e dedicat modului în care cele douăsprezece triburi ale lui Israel își așează taberele pe durata unui popas. Schema întregii tabere e un pătrat pe ale cărui laturi se află câte trei triburi, două din ele avându-și la mijloc pe cel principal. În mijlocul pătratului se află cortul mărturiei, străjuit de leviți. Principiul dominant este acela că întotdeauna Dumnezeu – prezent, activ și grăitor în cortul mărturiei – Se află în centrul poporului”²¹. „Origen interpretează în sens moral și alegoric, în lumina pasajului din I Corinteni 14, 40 (*Hom. Num. 2*). *Tagma* [*tabăra; ceata* – SEP 1] este pusă în relație cu *ordinul* (imagine militară). Fiecare ins trebuie să-și cunoască *ceata*, *ordinul* din care face parte și să aibă un comportament potrivit cerințelor ordinului respectiv, mai ales atunci când e vorba de preoție. *Însemnele* sunt, pentru Origen, *genele* fiecărui individ în parte, care-i definesc caracterul și-l disting de ceilalți. Cât despre *casele strămoșilor* [sintagmă absentă în versiunea Anania, cuprinsă în termenul *familie*], acestea prefigurează diferitele familii cerești în care sufletele vor intra după moarte”²².

3: Întâi, spre răsărit, va poposi tabăra lui Iuda, cu armile ei; căpetenia fiilor lui Iuda este Naason, fiul lui Aminadab,

4: cu oștenii săi în număr de șaptezeci și patru de mii șase sute.

„Seminția lui Iuda, pentru că era mai cinstită, și-a fixat locuința spre Răsărit”²³. Din Iuda avea să Se nască Mântuitorul Hristos; *Răsăritul* (gr. **Anatoli**), Îl indică tot pe Hristos, numit astfel la Ieremia 23, 5; Luca 1, 78; II Petru 1, 19 ș. a.

5: Alături va poposi seminția lui Isahar; căpetenia fiilor lui Isahar este Natanael, fiul lui Țuar,

6: cu oștenii săi în număr de cincizeci și patru de mii patru sute.

7: De cealaltă parte va poposi seminția lui Zabulon; căpetenia fiilor lui Zabulon este Eliab, fiul lui Helon,

8: cu oștenii săi în număr de cincizeci și șapte de mii patru sute.

„Pentru Origen (*Hom. Num. 3, 3*), cele patru diviziuni ale taberei, spre cele patru puncte cardinale, simbolizează cele patru ordine de sfinți despre care ar vorbi [Epistola către] Evrei 12, 18-23 și care formează o ierarhie: cel mai sus, Biserica întâilor-născuți înscriși în ceruri; apoi, corul îngerilor; urmează Ierusalimul ceresc și, cel mai jos, muntele Sion”²⁴.

9: Toți cei numărați în tabăra lui Iuda, o sută optzeci și șase de mii patru sute după armile lor, vor porni întâi.

„După Theodoret, tribul lui Iuda este foarte numeros, ca semn al nașterii lui Iisus Hristos din sânul lui (*Qu. Num. 3, PG 80, 352-353*)”²⁵.

10: Spre miazăzi va fi tabăra lui Ruben, cu armile ei; căpetenia fiilor lui Ruben este Elițur, fiul lui Ședeur,

11: cu oștenii săi în număr de patruzeci și șase de mii cinci sute.

12: Lângă el va poposi seminția lui Simeon; căpetenia fiilor lui Simeon este Șelumiel, fiul lui Țurișadai,

13: cu oștenii săi în număr de cincizeci și nouă de mii trei sute.

14: De cealaltă parte va poposi seminția lui Gad; căpetenia fiilor lui Gad este Eliasaf, fiul lui Raguel,

15: cu oștenii săi în număr de patruzeci și cinci de mii șase sute cincizeci.

16: Toți cei numărați în tabăra lui Ruben, o sută cincizeci și una de mii patru sute cincizeci după armile lor, vor porni în rândul al doilea.

17: Atunci va porni cortul mărturiei, cu tabăra leviților în mijlocul celorlalte tabere; cum au poposit, așa vor și pleca, fiecare ținându-se de rândul său.

²¹ BBVA, p. 157

²² SEP 1, p. 431

²³ Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV,12

²⁴ SEP 1, p. 431

²⁵ SEP 1, p. 431

18: Spre apus va poposi tabăra lui Efraim cu armile ei; căpetenia fiilor lui Efraim este Elișama, fiul lui Amihud,

19: cu oștenii săi în număr de patruzeci de mii cinci sute.

20: Lângă ea se va așeza seminția lui Manase; căpetenia fiilor lui Manase este Gamaliel, fiul lui Pedatur,

21: cu oștenii săi în număr de treizeci și două de mii două sute.

22: De cealaltă parte se va așeza seminția lui Veniamin; căpetenia fiilor lui Veniamin este Abidan, fiul lui Ghedeon,

23: cu oștenii lui în număr de treizeci și cinci de mii patru sute.

24: Toți cei numărați în tabăra lui Efraim, o sută opt mii o sută după armile lor, vor porni în al treilea rând.

25: La mieznoapte se va așeza tabăra lui Dan cu armile ei; căpetenia fiilor lui Dan este Ahiezer, fiul lui Amișadai,

26: cu oștenii săi în număr de șaiszeci și două de mii șapte sute.

27: Lângă el își va așeza tabăra seminția lui Așer; căpetenia fiilor lui Așer este Pa-ghiel, fiul lui Ocran,

28: cu oștenii săi în număr de patruzeci și una de mii cinci sute.

29: De cealaltă parte își va așeza tabăra seminția lui Neftali; căpetenia fiilor lui Neftali este Ahira, fiul lui Enan,

30: cu oștenii săi în număr de cincizeci și trei de mii patru sute.

Notăm aici, extrăgând dintr-un comentariu mai vast, că „genealogiile biblice se constituie în model stilistic pentru mulți scriitori, vechi sau moderni”²⁶.

31: Toți cei numărați în tabăra lui Dan, o sută cincizeci și șapte de mii șase sute după armile lor, vor porni cei din urmă, cum le este rândul”.

„Cel ce poate, să afle prin simboluri și calea care a fost arătată acelor oameni care se vor înălța spre cele dumnezeiești. Să citească [...] Numerii, să caute pe cineva care să-l inițieze în misterele arătate prin taberele fiilor lui Israel. Se precizează acolo care anume seminții au fost puse la sud-vest sau la sud, care erau cele de lângă mare și care erau la mieznoapte, acestea fiind ultimele”²⁷. „Vezi că înainte a fost pus Iuda și cei împreună cu el și că el are locul ales, cel spre Răsărit și spre miezăzi? Căci cei în Hristos sunt în lumină și ard de duh. Al doilea e Rubin și cei împreună cu el. Și cei de al treilea sunt iarăși cei născuți din liberă. Apoi după aceștia alți trei, cei din servitoare, despre care s-a spus că vor purcede cei din urmă. Deci ne e vădit și cu totul neîndoielnic că al doilea, sau cel în Hristos, a fost cinstit și chemat înaintea celui întâi născut, și cel liber în credință înaintea celor din robie? Căci cei dintâi, care sunt din Iuda, merg înainte pentru Hristos. Iar ceilalți de-abia vin pe urmă și sunt puși în rândul al doilea”²⁸. În așezarea taberei, locurile cele mai de cinste revin urmașilor fiilor Liei; în primul rând, e poziția centrală a lui Levi; apoi, spre Răsărit, sunt Iuda, Isahar și Zabulon. Către sud sunt alți doi fii ai Liei, Ruben și Simeon, numărul lor fiind completat cu Gad, născut din roabă. La apus tăbărau urmașii Rahilei, Efraim și Manase, din Iosif, și Veniamin; în sfârșit, către nord erau Dan, Așer și Neftali, aceștia fiind toți născuți din roabe.

32: Acesta este numărul fiilor lui Israel după familiile lor strămoșești; întru totul, numărul celor socotiți în tabere după armile lor: șase sute trei mii cinci sute cincizeci.

Același rezultat ca la 1, 46.

33: Iar leviții nu au fost numărați cu ei, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise.

34: Și au făcut fiii lui Israel tot ceea ce Domnul îi poruncise lui Moise: așa își așezau taberele în rândurile rânduite, și tot așa porneau, fiecare ținându-se de rudenia sa și de neamul părinților săi.

²⁶ NUM, p. 205

²⁷ Origen, *Contra lui Celsus*, VI, 23

²⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, X

„Această bogăție de urmași a fost promisă de Domnul părinților lui Israel (cf. Facerea 13, 16; 28, 14). Ordinea trupelor la plecare și popas urmează un protocol tradițional. Cortul principal e plasat în mijlocul taberei ca în campaniile faraonului Ramses II”²⁹.

Următoarele două capitole vor trata despre leviți, socotiți deosebit de restul poporului.

CAPITOLUL 3 – Numărătoarea leviților și slujbele lor.

1: Iată-i pe urmașii lui Aaron și pe ai lui Moise, la vremea când a grăit Domnul cu Moise pe Muntele Sinai.

2: Iată numele fiilor lui Aaron: Nadab, întâiul-născut, Abiud, Eleazar și Itamar.

3: Acestea sunt numele fiilor lui Aaron, preoții cei cu capetele unse și cu mâinile sfințite spre slujirea preoțească.

4: Însă Nadab și Abiud au murit în fața Domnului, atunci când au adus ei foc străin înaintea Domnului, în pustia Sinai. Ei n-au avut copii, așa că Eleazar și Itamar au fost cei ce s-au rânduit împreună cu Aaron, tatăl lor.

Despre moartea fiilor lui Aaron, Nadab și Abiud, s-a vorbit în Cartea Levitic 10, 1-7. „Actul de profanare de care s-au făcut vinovați Nadab și Abiud, acel *foc străin* (profan, comun, împotriva legii), a constat în folosirea unor cădelnițe proprii și nu a instrumentului de cult al sanctuarului, tămâierea în afară de timpul jertfei de dimineață și de seară și, mai ales, alimentarea cătuilor cu alt foc decât acela sfințit la altar”³⁰. „Pentru Philon, Nadab și Abiud reprezintă intelectul despuiat de pasiuni care, prin virtute, se întoarce în eter, migrând astfel dinspre lumea creată spre cea necreată (*Confus.* 156; *Her.* 309; *Fuga* 59; *Somn.* II, 67). Pentru Irineu (*Adv. haer.* IV, 26, 2), Nadab și Abiud, care aduc foc străin, îi prefigurează pe eretici, care introduc învățături străine în Biserică”³¹.

5: Atunci a grăit Domnul către Moise, zicând:

6: „Ia seminția lui Levi și pune-o la-ndemâna lui Aaron preotul, ca să-l ajute-n slujbă.

7: Ei vor păzi ce are el de păzit și ceea ce au de păzit fiii lui Israel înaintea cortului mărturiei, făcând slujbele cortului.

8: Ei vor păzi toate lucrurile cortului mărturiei și vor lua asupra-le sarcinile fiilor lui Israel, făcând slujbele cortului.

9: Pune-i pe leviți la-ndemâna lui Aaron și a fiilor săi, preoții; ei Îmi vor fi dăruiți Mie, ei dintre fiii lui Israel.

10: Iar pe Aaron și pe fiii săi îi vei pune mai-mari peste cortul mărturiei; în grija lor va fi slujba preoțească și toate cele ce sunt pe jertfelnic și înlăuntrul perdelei; străinul care se va apropia să fie omorât”.

„Altă dată, serviciile inferioare ale cultului, ca tăiatul lemnului sau căratul apei, erau îndeplinite de prizonieri de război sau de sclavi, în general necircumciși. *Pângăritorul* [*străinul*] apare în unele versiuni ca acela ce este străin de tribul leviților”³². „Theodoret se întreabă, în *Qu. Num.* 4 (PG 80, 353 AB), care sunt exact atribuțiunile preoților și ale leviților? După aceste versete, spune el, preoții aduc sacrificiile, iar leviții sunt ajutoarele preoților și păzitorii cortului”³³.

„Și în acestea avem un chip (tip) curat al lui Hristos, pe care L-a așezat Tatăl peste casa Lui, a Cărui casă suntem noi. Iar cei ce preoțesc împreună cu Aaron înfățișează limpede ceata sfântă și vrednică de laudă a sfinților Apostoli, împreună lucrători și împreună liturghisitori cu

²⁹ NUM, p. 205

³⁰ NUM, p. 205

³¹ SEP 1, p. 433

³² NUM, p. 205

³³ SEP 1, p. 433

Hristos³⁴. Aaron, ca Arhiereu, închipuie pe Hristos.

11: **Și a grăit Domnul către Moise, zicând:**

12: **„Iată, din mijlocul fiilor lui Israel Eu i-am luat pe leviți în locul a tot întâi-născutul, cel ce se naște-ntâi între fiii lui Israel; în schimbul lor vor fi, și ai Mei vor fi leviții;**

13: **fiindcă toți întâi-născuții sunt ai Mei; în ziua-n care i-am lovit pe toți întâi-născuții din țara Egiptului Mi i-am sfințit Mie pe toți întâi-născuții lui Israel, de la om până la dobitoc; ai Mei vor fi! Eu sunt Domnul!”**

„Dumnezeu a ales o singură seminție pentru serviciul divin, ca prin unitatea sanctuarului și a sacerdotului să se păstreze unitatea credinței și, implicit, a națiunii. [...] Motivul pentru care a fost aleasă seminția lui Levi și nu o alta dintre cele douăsprezece nu este bine cunoscut. Se poate spune că așa a fost voia Domnului, ca această seminție să împlinească o astfel de misiune. Dar se știe totuși că, atunci când evreii s-au dedat cultului idolatru, în Sinai, cerându-i lui Aaron să le facă vițelul de aur, cei care s-au împotrivit și mai apoi au manifestat un zel deosebit în suprimarea acestei practici idolatre au fost leviții (Ieșirea 32, 26-29)³⁵. Leviții sunt aleși în locul celor întâi-născuți din Israel, deși ei nu sunt întâi-născuți; Levi nu e primul născut al lui Israel, iar ceata leviților, desigur, nu e alcătuită doar din întâi-născuți. Într-un alt sens, ei sunt întâi-născuți ai minții văzătoare de Dumnezeu (Israel), dar nu în înțeles trupesc, căci aceasta nici n-ar fi cu putință în relația noastră cu Cel netrupesc. Versetele 11-13 constituie „al doilea discurs al Domnului despre leviți. După Philon (*Her.* 124), leviții sunt deopotrivă tribul consacrat lui Dumnezeu și simbolul intelectului întors spre Dumnezeu. După *Sacrif.* 118-134, leviții reprezintă rațiunea care-și găsește refugiul în Dumnezeu. La rândul său, Origen interpretează *dintre fiii lui Israel (i. e. din mijlocul fiilor lui Israel)* ca o indicație asupra *imparțialității* levitice: levitul nu deviază nici spre stânga, nici spre dreapta, după expresia din Numerii 20, 17, fiind garantul fidelității față de Dumnezeu³⁶.

„Așadar i-a primit pe leviți în loc de întâi-născuți, ca sfinți. Și știm din Epistola către Evrei (12, 23) că sfinții sunt întâi-născuți. [...] Dar, după cum sfinții Bisericii sunt întâi-născuți, la fel sunt și leviții, fiindcă și ei sunt întâi-născuți. Ei nu după rânduiala nașterii sunt sfinți, ci după darul sfințirii. Căci Levi a fost al treilea fiu al Liei, și nu primul (Facerea 29, 34). Dar cel ce se sfințește este el însuși prim-născut. Cum adică? Ascultă ce se spune într-un psalm: *păcătoșii au rățacit din pânțele* (57, 3). Ai înțeles că este întâi-născut cel ce a ieșit primul din pânțele mamei sale, înțelegându-se prin aceasta mama cea bună, de care nu se rățăcesc sfinții, ci păcătoșii³⁷. Iar mama cea bună este, desigur, Biserica.

14: **Și a grăit Domnul către Moise în pustia Sinai, zicând:**

15: **„Numără-i pe fiii lui Levi, după familiile lor părintești, după rudenia lor; îi vei număra pe toți cei de parte bărbătească, de la o lună-n sus”.**

„S-a înscris poporul de la douăzeci de ani în sus. Căci nu învrednicește legea cea precisă pe cei moi și slabi să fie înscriși în cartea lui Dumnezeu. [...] Dar la leviți s-a făcut înscrierea de la o lună. Căci Stăpânul tuturor primește, și chiar cu mare plăcere, pruncia în Hristos a celor aleși, ca și înțelepciunea. Pentru că e un lucru deosebit a se distinge cineva în amândouă, adică în înțelepciunea și în simplitatea cea după Hristos³⁸. Ni se cere să fim și, totodată, să nu fim prunci, după cuvântul Apostolului Pavel: *Fraților, nu fiți prunci la minte, ci fiți prunci prin nerăutate, iar la minte fiți desăvârșiți* (I Corinteni 14, 20). Cei ce au înțelepciunea unită cu nerăutatea sunt vrednici a-I sluji Domnului la jertfelnic și a pătrunde tainele *de după perdea*.

16: **Moise și Aaron i-au numărat după cuvântul Domnului, așa cum le poruncise Domnul.**

³⁴ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIII

³⁵ AB, pp. 227-228

³⁶ SEP 1, p. 433

³⁷ Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XXXIII, 4-5

³⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIII

17: **Iată acum numele fiilor lui Levi: Gherșon, Cahat și Merari.**

18: **Și iată numele fiilor lui Gherșon, după rudeniile lor: Libni și Șimei.**

19: **Fiii lui Cahat, după rudeniile lor: Amram, Ițhar, Hebron și Uziel.**

20: **Fiii lui Merari, după rudeniile lor: Mahli și Muși. Acestea sunt neamurile lui Levi, după familiile lor părintești.**

21: **De Gherșon se țin neamul lui Libni și neamul lui Șimei; aceste neamuri sunt ale lui Gherșon.**

22: **Cei numărați ai lor, socotindu-se toți cei de parte bărbătească de la o lună-n sus, cei numărați ai lor au fost șapte mii cinci sute.**

23: **Fiii lui Gherșon își așezau tabăra în spatele cortului, spre asfințit.**

24: **Căpetenia casei părintești a neamului lui Gherșon era Eliasaf, fiul lui Lael.**

25: **La cortul mărturiei, fiii lui Gherșon aveau în seamă cortul și acoperământul lui, vâlul de la ușa cortului adunării,**

26: **pânzele curții, perdeaua de la intrarea-n curtea cortului, precum și toate obiectele lui.**

27: **De Cahat se țin neamul lui Amram, neamul lui Ițhar, neamul lui Hebron și neamul lui Uziel; aceste neamuri sunt ale lui Cahat.**

28: **Socotindu-i pe toți cei de parte bărbătească de la o lună-n sus, numărul celor ce aveau în seamă sfântul locaș era de opt mii trei sute.**

29: **Neamurile fiilor lui Cahat își așezau tabăra într-o latură a cortului, spre miazăzi.**

30: **Căpetenia casei părintești a neamului lui Cahat era Elțafan, fiul lui Uziel.**

31: **În paza lor se aflau chivotul, masa, sfeșnicul, jertfelnicul, obiectele pentru sfintele slujbe, perdeaua cu toate ale ei.**

Perdeaua (κατακάλυμμα): e vorba despre vâlul care despărțea sfânta de sfânta sfintelor.

32: **Căpetenie peste căpeteniile leviților era Eleazar, fiul preotului Aaron, rânduit să privegheze pe cei ce aveau în seamă sfântul locaș.**

33: **De Merari se țin neamul lui Mahli și neamul lui Muși; aceste neamuri sunt ale lui Merari;**

34: **socotindu-i pe toți cei de parte bărbătească de la o lună-n sus, numărul lor era de șase mii două sute.**

35: **Căpetenie peste casa părintească a neamului lui Merari era Țuriel, fiul lui Abihael. Ei își așezau tabăra într-o latură a cortului, spre miazănoapte.**

36: **Fiii lui Merari aveau în seamă pilaștrii cortului, zăvoarele, stâlpii și tălpile lui, și toate lucrurile și uneltele lor,**

37: **stâlpii curții de jur-împrejur, cu tălpile, țarușii și frânghiile lor.**

38: **Iar în partea din față a cortului mărturiei, spre răsărit, își așezau tabăra Moise, Aaron și fiii acestuia, în seama căroră se afla sfântul locaș pe care-ar fi trebuit să-l aibă-n seamă fiii lui Israel. Străinul ce se va aproia va fi omorât.**

„Diferitele munci săvârșite de leviți la montarea, demontarea și transportul tabernacolului nu sunt o degradare, ci au un caracter sacru, continuarea serviciului divin pe care doar preoții consacrați au îngăduința s-o facă”³⁹.

Leviții se împărțeau în trei familii, după fiii lui Levi: Gherșon, Cahat și Merari (Facerea 46,11). Aceste neamuri se subîmpart în familii, după fiii acelora, astfel:

Gherșon: *Libni* (= cel alb) și *Șimei* (= renumit);

Cahat: *Amram* (= popor nobil), *Ițhar* (= strălucire), *Hebron* (= uniune) și *Uziel* (= puterea Domnului);

Merari: *Mahli* (= fragil) și *Muși* (= îndepărtat).

³⁹ NUM, p. 205

Moise și Aaron aparțineau neamului lui Cahat, pe linia lui Amram (Ieșirea 6,16-20). Căpetenii peste familii erau:

Eliasaf (= Dumnezeu a adăugat), fiul lui *Lael* (= cel ce aparține lui Dumnezeu), peste familiile din neamul lui Gherșon;

Țuriel (= stâncă mea este Dumnezeu), fiul lui *Abihael* (= tatăl puterii), peste familiile din neamul lui Merari;

Eltafan (= Dumnezeu a ascuns), fiul lui *Uziel* (= puterea Domnului), peste familiile din neamul lui Cahat. Căpetenie peste căpeteniile leviților era preotul Eleazar, fiul lui Aaron.

Cortul adunării era străjuit, în cele patru laturi, de către familiile leviților, astfel: Gherșon la apus; Cahat în sud; Merari în nord; Moise, Aaron și fiii săi către Răsărit. Chiar și numai din această așezare este evidentă poziția dominantă a aaroniților.

După numărul celor recenzați, familiile levitice se prezentau, la acel moment, astfel: Gherșon – 7500; Cahat – 8300; Merari – 6200.

39: Întru totul, numărul leviților numărați de Moise și Aaron din porunca Domnului, după neamurile lor, parte bărbătească de la o lună-n sus, au fost douăzeci și două de mii.

„După tradiția rabinică, Aaron trebuie șters de pe listă, în sensul că el nu trebuie inclus în numărul leviților numărați. ♦ *Douăzeci și două de mii*: După Origen (*Hom. Num. 4, 1*), 22 000 este un număr excelent, întrucât îl conține pe 22, care reprezintă numărul literelor alfabetului ebraic, al patriarhilor, al creaturilor etc. Simbolizează, în chip mistic, *suma tuturor făpturilor*”⁴⁰.

Deși, față de celelalte triburi, leviții sunt numărați de la o lună în sus, și nu de la douăzeci de ani, numărul lor este foarte mic, comparativ cu al celorlalte. Poate fi aici indicația unui anumit ascetism. „Nu se poate dovedi cu texte din Scriptură că cineva din cei din vechime s-a apropiat de soția lui când era însărcinată, ci s-a apropiat mai târziu, după ce a născut, după ce a alăptat copilul. [...] Și seminția lui Levi a păstrat această lege dată de Dumnezeu, de aceea seminția lui Levi a intrat în pământul făgăduit cu un număr mai mic de oameni decât celelalte seminții. Că nu crește ușor un neam în număr mare când bărbații cunosc femeile numai când sunt căsătoriti legal cu ele și când nu așteaptă numai să le nască femeile, ci să și termine de alăptat”⁴¹. Și acesta ar putea fi un motiv pentru alegerea leviților ca sacerdoți.

40: Și a grăit Domnul către Moise: „Numără-i pe toți întâi-născuții de parte bărbătească dintre fiii lui Israel, de la o lună-n sus, și fă-le numărul după nume.

41: Și pe leviți îi vei lua pentru Mine - Eu sunt Domnul - în locul tuturor întâi-născuților din fiii lui Israel, iar vitele leviților în locul tuturor întâi-născuților din vitele fiilor lui Israel”.

42: Atunci Moise i-a numărat, după cum îi poruncise Domnul, pe toți întâi-născuții dintre fiii lui Israel.

43: De toți, întâi-născuții de parte bărbătească de la o lună-n sus, după numărul numelor, au fost douăzeci și două de mii două sute șaptezeci și trei.

Două sute șaptezeci și trei: „Origen (*Hom. Num. 4, 1*) interpretează mistic și acest număr: 22 273 se descompune în 22 000, *suma tuturor creaturilor*, și 273, *misterul zămislirii omului*, întrucât reprezintă numărul de zile al sarcinii unei femei”⁴²

44: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

45: „Ia-i pe leviți în locul tuturor întâi-născuților din fiii lui Israel, și vitele leviților în locul vitelor lor. Leviții vor fi ai Mei. Eu sunt Domnul!

46: Pentru răscumpărarea celor două sute șaptezeci și trei de întâi-născuți ai fiilor lui Israel care trec peste numărul leviților

⁴⁰ SEP 1, p. 435

⁴¹ Clement Alexandrinul, *Stromate*, III, 72, 1-4

⁴² SEP 1, p. 436

47: **vei lua câte cinci sicli de cap; îi vei lua socotiți după siclul sfânt, adică douăzeci de ghere într-un siclu,**

48: **și argintul acesta îl vei da lui Aaron și fiilor săi ca răscumpărare pentru cei ce sunt peste număr”.**

„Când Dumnezeu a omorât pe întâii născuți ai egiptenilor, a luat seminția lui Levi în locul acestora; dar, pentru că numărul celor din seminția lui Levi era mai mic decât numărul celor din întâii născuți ai iudeilor, Dumnezeu a poruncit să se plătească câte un siclu în locul celor care lipseau la număr. Și de atunci s-a împământenit obiceiul ca cei întâi născuți să plătească această dajdie⁴³. Scriptura vorbește, de fapt, despre o dajdie de cinci sicli de om.

49: **Iar Moise a luat argintul de răscumpărare a celor de treceau de numărul leviților,**

50: **de la întâii-născuți ai fiilor lui Israel a luat el argintul: o mie trei sute șazeci și cinci de sicli, după siclul sfânt.**

51: **Și, după cuvântul Domnului, argintul pentru răscumpărarea celor ce prisoseau a fost dat de Moise lui Aaron și fiilor acestuia, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

„Pentru cei 273 întâi născuți s-a prevăzut acea greutate ridicată la rangul de *sfântă*, căreia nu i s-a putut fixa cu exactitate ponderea⁴⁴.

CAPITOLUL 4 – Slujbe deosebite ale leviților și numărul lor.

1: **Și a grăit Domnul către Moise și Aaron, zicând:**

2: **„Dintre fiii lui Levi numără-i pe fiii lui Cahat după neamurile lor și după familiile lor părintești,**

3: **de la douăzeci și cinci de ani în sus până la vârsta de cincizeci de ani: toți cei ce pot intra la slujbă să facă tot ce se cere în cortul mărturiei.**

Textul ebraic spune să fie numărați cei buni de oaste, dar leviții erau scutiți de acest serviciu, dată fiind calitatea lor de sacerdoți. Vârsta intrării leviților în slujba cortului diferă de la o versiune la alta; Septuaginta și, după ea, Biblia 1914 și Anania indică 25 de ani; Biblia 1688, surprinzător, 20 de ani; Biblia Hebraica și Vulgata au 30 de ani. Preferăm aici vârsta de 30 de ani pentru începutul slujirii levitice, ca o aluzie la vârsta începerii activității publice a Mântuitorului (cf. Luca 3, 23). „Limita superioară de slujire la Cort a rămas în decursul timpului neschimbată: 50 de ani; cea inferioară, pe vremea lui David, de la 30 de ani, a fost redusă la 25 și chiar 20, dovedindu-se că slujba la tabernacol cerea mai multe persoane⁴⁵. „Înscrierea de la o lună și mai sus arată că lui Dumnezeu îi este plăcută și bine primită însăși nevinovăția sfinților. Iar faptul de a rândui pentru lucrurile sfinte numai vârsta hotărâtă de lege, adică cea de la (treizeci) de ani până la cincizeci, arată [...] că slujbă aleasă și fără prihană lui Dumnezeu săvârșește tot cel ce este deja și încă înțelept și în putere. Se află în acestea cel ajuns la (treizeci) de ani; și este cel ce înaintează până la cincizeci. Căci s-a aplecat deja spre sfârșitul vigoarei bărbatul care a trecut dincolo de cincizeci de ani și nu e în vigoarea fără prihană, ci alunecă spre slăbiciunile bătrâneții. Și nici un neînțelept sau lipsit de vigoare nu poate sluji fără prihană lui Dumnezeu, dacă este drept să se spună că faptele ce privesc spre virtute și se bucură de lauda legiuitorului sunt fapte ale vigoarei și chibzuinței preafrumoase⁴⁶.

4: **Iată slujba fiilor lui Cahat în cortul mărturiei: sfânta-sfintelor.**

Sfânta sfintelor: „gr. *αγιον των αγιων*; literal: *sfânt dintre cele sfinte*, atât în Septuaginta cât și în Textul Masoretic⁴⁷. [...] ♦ Origen remarcă faptul că obiectele care trebuie

⁴³ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, LVIII,1

⁴⁴ NUM, p. 205

⁴⁵ NUM, p. 205

⁴⁶ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIII

⁴⁷ Cel mai probabil, expresia se referă la obiectele sacre din cort, cât și la chivotul însuși.

acoperite sunt în număr de șapte, [număr sacru]. Aceste obiecte simbolizează, după el, secretele înțelepciunii tainice, care trebuie acoperite și păstrate departe de ochii mulțimii profane (*Hom. Num. 4, 15, 2-3*)⁴⁸.

5: Când va pleca tabăra, Aaron și fiii săi vor intra și vor lua perdeaua adumbritoare și vor înveli cu ea chivotul mărturiei.

„Perdeaua (catapeteasma) care *adumbrea* sfânta-sfintelor, despărțind-o de sfânta”⁴⁹.

6: Deasupra vor pune un acoperământ de piele-n culoarea iachintului, iar peste el vor așterne un acoperiș de lână violetă; apoi îi vor pune pârgھیile.

„Chivotul, din cauza sfințeniei sale deosebite, era protejat prin trei învelitori, ca de altfel și masa pâinilor, în timp ce sfeșnicul și jertfelnicele nu au decât două”⁵⁰. Învelitorile aveau diferite culori. „În ritualul ebraic, culorile aveau nu numai un rol practic, acela de a deosebi cu ușurință rostul și folosirea diferitelor obiecte, ci și o încărcătură simbolică”⁵¹. Despre simbolismul culorilor am vorbit în comentariul la *Ieșirea*.

7: Pe masa pâinilor punerii-înainte vor așterne o față de masă violetă, iar deasupra vor pune blidele, talerele, ibricile și cupele turnării lor; pe ea vor fi și pâinile cele de-a pururi.

8: Peste acestea vor pune o poală stacojie, iar pe deasupra ei vor așterne un acoperământ de piele-n culoarea iachintului; apoi îi vor pune pârgھیile.

9: Vor lua o îmbrăcăminte-n culoarea iachintului și vor acoperi sfeșnicul luminilor și candelulele lui, cleștele lui, mucările lui și toate vasele cele pentru untdelemn folosite-n slujbă.

„Pentru Philon (*Her. 226*), masa din versetul 7 simbolizează rugăciunile de mulțumire pentru muritori; candelabrul simbolizează rugăciunile de mulțumire pentru ființele cerești”⁵².

10: Și-l vor acoperi, pe el și toate obiectele lui, cu un acoperământ de piele-n culoarea iachintului, și-l vor pune pe targă.

11: Peste jertfelnicul cel de aur vor pune o îmbrăcăminte-n culoarea iachintului, și-l vor acoperi cu un acoperământ de piele-n culoarea iachintului; apoi îi vor pune pârgھیile.

12: Vor lua toate lucrurile ce se folosesc la slujbe-n locașul cel sfânt, le vor așeza într-un înveliș de culoarea iachintului și le vor acoperi cu un acoperământ de piele-n culoarea iachintului; apoi le vor pune pe targă.

13: Acoperământ vor pune și peste jertfelnic; cu îmbrăcăminte stacojie îl vor acoperi.

Începutul versetului, în textul ebraic: *După aceea vor curăți jertfelnicul de cenușă.*

14: Vor pune pe el toate obiectele ce se folosesc la slujbă: vătraiul, furculițele, lopețile, cămile de stropit și toate lucrurile jertfelnicului; îi vor pune deasupra un acoperământ de piele-n culoarea iachintului, apoi îi vor pune pârgھیile. Vor lua apoi o îmbrăcăminte stacojie și vor acoperi baia și tălpica ei; deasupra lor vor pune un acoperământ de piele-n culoarea iachintului, apoi le vor așeza pe targă.

Ultima frază e proprie Septuagintei. „După Theodoret (*Qu. Num. 6, PG 80, 356 AB*), hiacintul simbolizează cerul, iar purpura, regalitatea. Cuverturile de culoarea hiacintului convin obiectelor din interior, iar cele de culoarea purperei, obiectelor din exteriorul cortului. Explicația lui Theodoret nu este general valabilă”⁵³.

15: După ce Aaron și fiii săi vor fi terminat de acoperit locașul cel sfânt și toate lucrurile sfântului locaș, la vremea când tabăra urmează să plece la drum, vor veni fiii lui

⁴⁸ SEP 1, p. 437

⁴⁹ BBVA, p. 160.

⁵⁰ NUM, p. 205

⁵¹ BBVA, p. 160

⁵² SEP 1, p. 438

⁵³ SEP 1, p. 438

Cahat să le poarte; ei însă nu se vor atinge de cele sfinte, ca să nu moară. Acestea sunt lucrurile cortului mărturiei pe care le vor purta fiii lui Cahat.

„În grija celor din ceata lui Cahat erau Sfintele Sfinților, premergându-le preoții, care le acopereau pe acelea. Căci pretutindeni e mai în cinste cel mai înalt în treaptă și toate cele ce sunt la Dumnezeu sunt în ordine și nimic nu e fără ordine. Iar neamul levitic este ajutor și mai prejos de lucrările sfinte ale celor superiori. Și se acoperă cu piei și cu îmbrăcăminte vinete sfântul sicriu (chivot), jertfelnicul de aur, sfeșnicul și vasele de slujbă, vânățul înfățișându-ne ceea ce e de sus și din cer. Căci aceasta e culoarea eterului de sus și din înălțime. Și sfintele vase sunt chipuri ale lui Hristos [...]. Iar masa, pe lângă acoperămintele vinete, are și o cămașă toată de porfiră. Altarul jertfelor încă are o cămașă roșie, iar spălătorul o cămașă întreagă de porfiră peste învelișurile vinete. Și masa, care are punerea înaintea pâinilor, înfățișează *jertfa nesângeroasă*, prin care suntem binecuvântați toți, mâncând pâinea din cer, adică pe Hristos, Care S-a făcut și ca noi, dar era și este și Dumnezeu Care vine de sus și de la Tatăl și se află deasupra tuturor. Iar faptul de-a întinde peste masă cămașa de purpură sau învelișul de porfiră e [...] o imagine a împărăției lui Dumnezeu. Iar altarul jertfelor se îmbracă în cămașă roșie. Iar cămașa de culoare roșie o vom socoti drept chip al sângelui. Căci Hristos S-a jertfit din pricina și în favoarea noastră și S-a suit ca un Miel pe altar, spre miros de bună mireasmă lui Dumnezeu și Tatăl. Spălătorul avea și el, pe lângă acoperămintele vinete, o cămașă întreagă de porfiră. Iar spălătorul înfățișează în sine chipul sfântului Botez, care ne spală în apele sfinte spre lepădarea păcatelor și ne duce în împărăția cerurilor. Și sfântul Botez e de sus, din cer. Iar imagine a acestui fapt e culoarea vânăță”⁵⁴.

16: - Eleazar, fiul preotului Aaron, va avea sub veghea sa untdelemnul pentru sfeșnic, aromatele de tămâiat, darul zilnic de pâine, mirul de ungere, cortul întreg și toate câte sunt în el, locașul cel sfânt și toate lucrurile lui -”.

Eleazar, ca mai mare peste căpeteniile leviților, supraveghea peste toate cele ce țineau de cort. „Untdelemnul din sfeșnicul care trebuia să ardă tot timpul (cf. Ieșirea 27, 20-21) era stors din măslina și deosebit de curat; mirul era destinat consacrării preoților (cf. Ieșirea 30, 31-32)”⁵⁵.

17: Și a grăit Domnul către Moise și , zicând:

18: „Să nu lăsați să se stingă dintre leviți sămânța neamului lui Cahat;

19: iată ce trebuie să le faceți pentru ca ei să trăiască și să nu moară când se vor apropia de lucrurile cele mai sfinte: Aaron și fiii săi vor veni și-l vor pune pe fiecare din ei la slujba lui și la sarcina lui;

20: dar ei nu vor intra să dea cu ochii de cele sfinte, când acestea sunt învelite; altfel, vor muri”.

Având a purta cele mai sfinte părți ale cortului, cahatiții erau și cei mai primejduiți, putând să greșească accidental; chiar privirea celor sfinte le-ar fi profanat pe acestea și ar fi atras pedeapsa divină. „Se cunoaște cazul unui levit, Uza, care la transportul chivotului la Ierusalim și-a întins mâinile să-l sprijine, când era să se răstoarne; el a fost pe loc fulgerat”⁵⁶.

21: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

22: „Numără-i și pe fiii lui Gherson, după familiile lor părintești și după neamurile lor;

23: numără-i pe cei ce au vârsta între douăzeci și cinci și cincizeci de ani: toți cei ce pot intra în slujbă spre a face tot ce se cere în cortul mărturiei.

24: Iată slujba neamurilor lui Gherson, ce anume să facă și să poarte:

25: Vor purta perdelele cortului, cortul mărturiei, învelitoarea lui, acoperișul de

⁵⁴ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIII

⁵⁵ NUM, p. 205

⁵⁶ NUM, p. 205 – Referirea e la II Regi 6, 1-8

culoarea iachintului de deasupra lui, vălul de la intrarea cortului mărturie,

26: pânzele curții, perdeaua intrării de la poarta curții de dimprejurul cortului și jertfelnicului, frânghiile lor și toate lucrurile lor de slujbă - tot ce trebuie pentru ca ei să-și facă slujba.

27: Toate slujbele fiilor lui Gherșon se vor face după porunca lui Aaron și a fiilor săi, în tot ceea ce au ei de făcut și de purtat; veți veghea ca fiecare să-și ducă la îndeplinire ceea ce i s-a încredințat.

28: Aceasta este slujba fiilor lui Gherșon la cortul mărturie, ce anume au ei de făcut sub veghea lui Itamar, fiul lui Aaron preotul.

29: Cât despre fiii lui Merari, îi vei număra după neamurile și după familiile lor părintești,

30: de la douăzeci și cinci de ani în sus până la cincizeci, pe aceștia să-i numeri: pe toți cei ce pot intra în slujba cortului mărturie.

31: În seama lor, să le poarte, sunt toate lucrurile din cortul mărturie: pilaștrii cortului cu pârghiile, bârnele și tălpile lor, acoperământul, funiile cu țărșii lor;

32: stâlpii curții, cei dimprejurul ei, cu tălpile lor, țărșii, frânghiile și toate uneltele cu tot ce ține de lucrarea lor. Veți număra pe nume toate lucrurile ce sunt în seama lor să le poarte.

33: Aceasta este slujba neamului fiilor lui Merari la cortul mărturie, ce anume au ei de făcut sub veghea lui Itamar, fiul lui Aaron preotul”.

„Transportul lucrurilor mai grele, ca de pildă stâlpii și tălpile lor, se făcea cu care trase de boi. Sarcina lor nu era de loc ușoară, din cauza consemnelor privind Cortul Mărturie, atât de amănunțit amintite”⁵⁷. Despre acestea vom vorbi în alt loc. Itamar, fiul lui Aaron, supraveghea lucrările săvârșite de gherșoniți și de merariți.

34: Moise, Aaron și căpeteniile obștii i-au numărat pe fiii lui Cahat după neamurile lor și după familiile lor părintești,

35: de la douăzeci și cinci de ani în sus până la cincizeci, pe toți cei ce pot intra în slujba cortului mărturie.

36: Și s-au găsit la numărătoare, după rudenia lor, două mii șapte sute cincizeci.

37: Acesta este numărul neamului lui Cahat, al tuturor celor ce slujeau la cortul mărturie, așa cum i-au numărat Moise și Aaron după porunca Domnului dată prin Moise.

38: Au fost numărați apoi fiii lui Gherșon, după rudenia lor și după familiile lor părintești,

39: de la douăzeci și cinci de ani în sus până la cincizeci, toți cei ce pot intra în slujba cortului mărturie.

40: Și s-au găsit la numărătoare, după rudenia lor și după familiile lor părintești, două mii șase sute treizeci.

41: Acesta este numărul neamului lui Gherșon, al tuturor celor ce slujeau în cortul mărturie, așa cum i-au numărat Moise și Aaron după porunca Domnului.

42: A fost numărat după aceea și neamul fiilor lui Merari, după rudeniile și după familiile lor părintești,

43: de la douăzeci și cinci de ani în sus până la cincizeci, toți cei ce pot intra în slujba cortului mărturie.

44: Și s-au găsit la numărătoare, după rudenia lor și după familiile lor părintești, trei mii două sute.

45: Acesta este numărul neamului din fiii lui Merari, pe care i-au numărat Moise și Aaron după porunca Domnului cea dată prin Moise.

46: De toți, leviții numărați de Moise și de Aaron și de căpeteniile lui Israel, după

⁵⁷ NUM, p. 205

neamurile și după familiile lor părintești,

47: de la douăzeci și cinci de ani în sus până la cincizeci, toți cei ce pot intra la slujbă să facă tot ce se cere pe seama lor în cortului mărturie.

SEP 1: ...*toți cei care intră spre săvârșirea lucrărilor...* „Săvârșirea lucrărilor: literal: *lucrările lucrărilor*⁵⁸. Origen interpretează această formulare specială. Pentru el, ea desemnează prescripțiile în legătură cu tainele ascuns, prescripții care trebuie îndeplinite, o parte în prezent, o parte în lumea ce va să fie. ♦ [Numărul] 25 simbolizează perfecțiunea celor cinci simțuri. Doar cel care și-a purificat simțurile poate îndeplini *lucrările lucrărilor*. Numărul 50 este simbolul răscumpărării, legat de anul jubiliar (Lev. 25, 10). Cât despre cortul mărturie, el simbolizează adunarea sfinților importanți (*Hom. Num. 5, 2 sq.*)⁵⁹

48: ei, cei numărați, au fost opt mii cinci sute optzeci.

49: După porunca Domnului cea dată prin Moise, fiecare bărbat a fost numărat după slujba sa și după sarcina sa: așa au fost ei numărați, după cum Domnul îi poruncise lui Moise.

După familii, numărul leviților între 30 și 50 de ani a fost: Cahat – 2750; Gherșon – 2630; Merari – 3200. Toți leviții buni de slujbă erau 8580.

Astfel s-a încheiat primul recensământ în Israel, cel de-al doilea făcându-se după aproape 40 de ani (cap. 26).

CAPITOLUL 5 – Cei necurați, afară din tabără! Femeia bănuită de adulter.

1: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

2: „Poruncește-le fiilor lui Israel să-l scoată afară din tabără pe tot leprosul, pe tot cel atins de scurgere și pe tot cel întinat prin atingere de mort;

3: fie că-i bărbat, fie că-i femeie, să-i puneți în afara taberei, pentru ca ei să nu-și pângărească taberele în mijlocul cărora locuiesc Eu”.

„Theodoret interpretează moral alungarea din tabără a leproșilor, a gonoreicilor și a celor necurați. După el, Dumnezeu ne învață lucruri importante prin lucruri mărunte: trebuie alungați ucigașii, mult mai răi decât cei contaminați de atingerea unui cadavru; trebuie alungați vicioșii, mai detestabili decât leproșii, adulterii ș. a. m. d. (*Qu. Num. 8, PG 80, 356 C*)⁶⁰.

4: Iar fiii lui Israel au făcut așa: i-au scos afară din tabără. Întocmai cum Domnul îi poruncise lui Moise, așa au făcut fiii lui Israel.

„Acest pasaj a fost interpretat ca prezentarea unui Dumnezeu al Vechiului Testament care n-ar cunoaște mila și îndurarea. E vorba aici de păstrarea purității sacramentale a unei comunități pornite spre Țara Făgăduinței. În Levitic 15, scurgerea e descrisă minuțios; se prescrie pentru oprirea ei o aducere de jertfă, în orice caz nu alungarea din tabără, de altfel ca și pentru atingerea unui cadavru⁶¹.

„Cred că e clar pentru oricine că nu s-ar socoti un lucru drept ca legea să pedepsească în acestea pe cei cărora li se întâmplă ceva de silă și fără să vrea. Căci pentru ce s-ar pedepsi boala trupească și cum ar suporta o osândă dreaptă a legii cel ce a căzut în niscai boli trupești? Deci e înțelept și necesar să fie luate cele trupești ca icoană și tip al bolilor din suflete. Căci în felul acesta legea va fi duhovnicească și toate cele poruncite de Dumnezeu la vremea sa pentru fiecare lucru sunt hotărâri cuvioase, care nu supun pedepselor pe cel stăpânit de boli fără voie, ci pe cei care pentru motivul unui păcat își primesc lovitura dreaptă⁶². „Leprosul închipuiește pe cel îm-

⁵⁸ το έργον των έργων

⁵⁹ SEP 1, p. 440

⁶⁰ SEP 1, p. 441

⁶¹ NUM, p. 205

⁶² Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XV

puns de feluritele patimi din tinerețe. Iar acestea sunt faptele cărnii [...]. Celălalt, adică cel cu scurgerea sâmbânței, închipuiește pe cel ce se mișcă neîncetat și fără frâu în întinăciuni, iar capacitatea firii spre rodirea virtuoaasă și vrednică de laudă o cheltuiește în nimicuri”⁶³. Iar prin cei întinați prin atingere de mort „legea închipuia că cel ce se va împărtăși de starea de moarte în care se află cineva prin moravuri și purtări, va fi întinat și plin de necurăție spirituală. [...] Drept aceea se scoate din curtea dumnezeiască și dintre cei dintâi născuți ai Bisericii și din ceata dreptilor cel ce a comunicat cu cei ce cugetă și săvârșesc cele moarte, sau a venit aproape de ei, prin aceea că s-a hotărât să cugete și să facă aceleași lucruri”⁶⁴.

5: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

6: „Vorbește către fiii lui Israel și spune-le: Când un bărbat sau o femeie va săvârși împotriva altcuiva vreunul din păcatele pe care oamenii le fac fără să le ia în seamă, dar sufletul aceluia va fi vinovat,

*Oamenii le fac fără să le ia în seamă: „Ebr.: ...pe care oamenii le fac încalcându-și credințioșia față de Domnul...”*⁶⁵.

7: să-și mărturisească păcatul pe care l-a făcut, iar celui față de care a păcătuit îi va întoarce totul pe de-a-ntregul, la care va mai adăuga a cincea parte.

8: Dacă însă omul nu are pe nimeni apropiat căruia să i se dea prețul pentru răul făcut, atunci prețul I Se cuvine Domnului și va fi al preotului, pe lângă berbecul de ispășire prin care acesta se va ruga pentru ispășirea lui.

9: Și toată pârga din toate cele ce-ntru fiii lui Israel I se sfințesc Domnului prin aducere la preot, va fi a acestuia;

10: orice-i va da cineva preotului, al lui va fi”.

„Practica prevedea în cazul că cel care a adus paguba supralicitează darurile, ele să fie sfințite de preot și înapoiate acestuia, dar pârga ofrandelor rămânea partea preotului”⁶⁶. E anticipată aici Taina Spovedaniei și arătată clar mijlocirea preotului, prin care Dumnezeu dăruiește curățirea și iertarea.

11: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

12: „Grăiește către fiii lui Israel și spune-le: - Dacă femeia unui bărbat va călca alături și-l va înșela

13: prin aceea că cineva s-a culcat cu ea trupește și ea se ferește de privirea bărbatului său și va tăgădui, fiind ea pângărită fără ca-mpotriva ei să fie vreo mărturie și fără ca ea să fi rămas însărcinată,

„Ebr., ultima propoziție: *și fără ca ea să fi fost prinsă asupra faptului*. În variantă de traducere: *(fără ca-mpotriva ei să fie vreo mărturie), de vreme ce n-a fost prinsă asupra faptului*”⁶⁷

14: dacă el va fi cuprins de duhul geloziei și-și va bănuși femeia fiind ea pângărită sau dacă va fi cuprins de duhul geloziei și-și va bănuși femeia fără ca ea să fi fost pângărită,

15: atunci bărbatul își va aduce femeia la preot și va aduce jertfa ce se cere pentru ea, o zecime dintr-o efă de făină de orz, dar să nu toarne deasupra untdelemn, nici să pună tămâie, pentru că aceasta este jertfă de bănuială, jertfă de amintire, care amintește păcatul.

„Philon spune că absența untdelemnului și a *olibanului*⁶⁸ se explică prin faptul că este vorba de un sacrificiu oferit în împrejurăridureroase (*Spec. III, 56-57*)”⁶⁹.

⁶³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIV

⁶⁴ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVII

⁶⁵ BBVA, p. 162

⁶⁶ NUM, p. 205

⁶⁷ BBVA, p. 162

⁶⁸ Tămâiei.

⁶⁹ SEP 1, p. 442

16: Preotul o va aduce și o va pune înaintea Domnului.

17: Apoi va lua preotul apă vie, curată, într-un vas de lut, va lua țărână din pământul de dinaintea cortului mărturiei și o va pune în apă.

Textul ebraic are **maim qedoșim** (= ape sfinte), „*apă sfântă*”, expresie unică în Vechiul Testament, cu sens incert: fie păstrată într-un loc sfânt (un sanctuar), fie adusă dintr-un izvor sfințit. *Apa vie* (*Septuaginta*) nu presupune neapărat sacralitatea; ea este *apă curgătoare*, *apă de izvor* sau, în orice caz, apă scoasă dintr-o fântână de mare adâncime, cât mai aproape de pânza freatică, *apa vie* prin excelență. Vezi și Levitic 14, 5-6; Numerii 19, 17⁷⁰. „Philon interpretează versetul alegoric: vasul de lut simbolizează moartea prin care va fi pedepsit adulterul; pământul și apa, elemente ale nașterii și creșterii, simbolizează eliminarea murdăriei păcatului; apa curată și vie este simbolul curăției femeii; țărâna luată din solul fertil al cortului/Templului simbolizează fecunditatea femeii caste (*ibid.*)”⁷¹.

18: Preotul va pune femeia în fața Domnului, va descoperi capul femeii și-i va pune pe palme prinosul de amintire, jertfa de bănuială, în timp ce el, preotul, va avea în mâini apa muștrării, cea care aduce acest fel de blestem.

19: Preotul o va supune jurământului, spunându-i femeii: Dacă n-a dormit nimeni cu tine și dacă tu nu te-ai abătut pângărindu-te cu altul în timp ce te aflai sub puterea bărbatului tău, curată să rămâi de această apă a muștrării, care aduce blestem;

„Pentru Theodoret, scopul ritualului este înfricoșarea femeii, în așa fel încât ea să mărturisească adevărul. Stă cu capul descoperit, ca simbol al faptului că lui Dumnezeu nu i se poate ascunde nimic (*ibid.*)”⁷².

20: dar dacă tu, având bărbat, te-ai abătut sau te-ai pângărit, și altcineva decât bărbatul tău s-a culcat cu tine

21: - preotul o va supune pe femeie acestui fel de jurământ cu blestem și-i va zice femeii: - De blestem și de jurământ faci-ți Domnul parte-n mijlocul poporului tău: deie Domnul să-ți cadă coapsa, iar pântecul tău să se umfle;

Să-ți cadă coapsa: literal: *să ți se desfacă coapsa*: [Iosif Flaviu] (*AI III*, 271) confirmă Septuaginta și Textul Masoretic: să-i fie dezarticulat piciorul drept. Sensul expresiei a fost interpretat *să rămâi stearpă* sau, figurat, *să ți se usuce sânul*⁷³.

22: apa aceasta blestemată să intre-n măruntaiele tale ca să ți se umfle pântecul și să-ți cadă coapsa! Iar Femeia va zice: Amin, amin!

23: Preotul va scrie apoi blestemele acestea pe o hârtie și le va muia în apa cea blestemată a muștrării

O hârtie: textul grec are: „*pe o carte*”. Textul Masoretic are *în carte*; termenul grec poate însemna atât *carte* (*volumen*), cât și *foaie*. După [Iosif Flaviu] (*AI III*, 271) blestemele sunt scrise pe o piele lucrată⁷⁴.

24: și-i va da femeii să bea apa cea blestemată a muștrării, iar apa cea blestemată a muștrării va pătrunde într-însa.

25: Preotul va lua apoi din mâinile femeii jertfa de bănuială și va pune jertfa înaintea Domnului și o va aduce la jertfelnic.

26: Preotul va lua o parte din jertfa ei de amintire și o va aduce pe jertfelnic, după care îi va da femeii să bea apa.

27: Dacă ea se va fi pângărit și va fi ascuns aceasta de bărbatul ei, apa cea blestemată a muștrării va pătrunde într-însa și pântecul ei se va umfla și-i va cădea coapsa și țintă de blestem va fi ea în mijlocul poporului său.

„Philon dezvoltă textul Septuagintei: după el, pântecul femeii se umflă și se inflamează

⁷⁰ BBVA, p. 162

⁷¹ SEP 1, p. 442

⁷² SEP 1, p. 443

⁷³ SEP 1, p. 443

⁷⁴ SEP 1, p. 443

(*Spec.* III, 62). După Theodoret, pântecele se umflă și crapă (*Qu. Num.* 10; PG 80, 360 C)⁷⁵.

28: Dar dacă femeia nu se va fi pângărit și va fi curată, nevinovată va fi și va avea urmași.

29: Aceasta este legea geloziei, pentru femeia care, având bărbat, va călca alături și se va pângări,

30: sau pentru omul cuprins de duhul geloziei și care și-ar bănuia femeia: își va aduce femeia înaintea Domnului, iar preotul o va supune pe de-a-ntregul acestei rânduiei.

31: Bărbatul va fi liber de păcat, dar ea, femeia, își va purta păcatul asupra-și”.

„Judecata divină, frecventă și în evul mediu, are rădăcini mai vechi și era practică de vecinii lui Israel. În codul Hammurabi se prevede că soțul care are îndoieli în privința fidelității soției sale este dator să-și supună consoarta ordaliei Fluviului (nr. 132). Dacă adulterul femeii era dovedit, după alte surse (Levitic 20, 10; Daniel 13, 41), ea trebuia să fie omorâtă, după Deuteronom 22, 21, lapidată. [...] Insistența asupra ritualului legat de aflarea vinovăției sau inocenței unei femei se explică prin importanța pe care o avea la iudei unirea prin căsătorie, în urma căreia doi inși diferiți deveneau un singur trup, pentru a sluji cât mai bine pe Iahve”⁷⁶. Din încheierea pasajului biblic se înțelege că principalul efect al blestemului era, în caz de vinovăție, lovirea femeii cu sterilitate. „Spre a sugera starea de bănuială sub care se afla femeia, nu se îngăduia să fie adusă ca jertfă făină albă de grâu, ci numai făină de orz. Nu se admiteau nici ulei și nici tămâie, pentru că aceste produse închipuiau: uleiul – harul lui Dumnezeu, iar tămâia – rugăciunea adusă din inimă curată; ori femeia bănuită nu dăduse dovadă de o astfel de comportare încât să se creadă că s-ar fi îndeletnicit cu practicarea rugăciunii, care să-i aducă drept răsplătă harul dumnezeiesc”⁷⁷. „Philon menționează că, în cazul unei bănuieli de adulter, Legea face aici apel nu la judecata oamenilor, ci la tribunalul naturii, întrucât Dumnezeu vede lucrurile invizibile (*Spec.* III, 52-62). El precizează însă că, înainte de ritualul ordaliei, bărbatul și femeia bănuită de adulter trebuie să compare în fața judecătorilor din Ierusalim (53-54). Philon adaugă precizări față de textul Septuagintei: soțul expune cazul în fața preotului; preotul scoate acoperământul de pe capul femeii, de la începutul ceremoniei; țărâna este luată din solul Templului (*ibid.*). Același ritual este descris, cu mici diferențe, și de [Iosif Flaviu], în *AI* III, 270-273”⁷⁸.

Cum Scriptura nu mai face pomenire de cazuri în care să se recurgă la această judecată divină, suntem tentați să căutăm mai degrabă sensul mistic al acestora. „A poruncit ca femeia bănuită de preacurvie, când suferă de o pâra ce nu se poate dovedi, să fie dusă la preot și pusă în fața lui Dumnezeu. Aceasta socotesc că înseamnă că toți vom avea să ne înfățișăm lui Hristos. Apoi să se aducă pentru ea un dar de făină de orz, nu stropită cu tămâie, nu îmbibată cu untdelemn. Căci e jertfa de bănuială, ce aduce în amintire păcatul. [...] Iar făina de orz e semn clar al vieții decăzute și animalice. Căci e un lucru animalic și nepotrivit cu omul nestăpânirea în poftă și dorința de-a alerga după plăceri nebunești. De aceea femeia acuzată de viață decăzută a dus lui Dumnezeu făină de orz, fără tămâie și untdelemn, adică fără bună mireasmă și bucurie. Căci amintește de păcat. Iar unde e amintirea păcatului, cum ar mai fi bucurie? Căci cel aflat sub judecată nu se află în nădejdea cununilor, ci în frica judecății și a focului. Pe lângă aceasta, femeia e adusă la judecător neacoperită, adică nu în podoaba obișnuită și cuvenită. Și care e înțelesul acestui lucru? Păcatele sunt dovada lipsei de frumusețe și pâra se îndreaptă împotriva urâciunii. [...] Deci femeia nu mai era în podoabă, fiind acuzată de necuviință. Dar era descoperită și din alt motiv. Anume toate sunt goale în ochii judecătorului și nimeni nu se poate ascunde Celui ce cercetează inimile și rărunchii [...]. Apoi arată prin imagine că cel ce judecă este Hristos. Căci a spus că trebuie pusă apă vie și curată într-un vas de lut și țărână care se află în cort. Apoi, după

⁷⁵ SEP 1, p. 443

⁷⁶ NUM, pp. 205-206

⁷⁷ AB, p. 170

⁷⁸ SEP 1, p. 442

ce se va înmuia hârta cu cuvintele de blestem în apă, a poruncit să bea femeia bănuită de-a fi curvit. [...] Prin apa vie și curată să înțelegi pe Cuvântul de viață făcător al lui Dumnezeu, pe Cel cu adevărat curat și cu totul nepărtaș de păcat, Care a fost în trup, ca într-un vas de lut. Căci cum ne-am îndoi că trupul e pământ și din pământ? Iar prin pământul din cort să înțelegi pe Cel ce-a murit pentru noi. [...] Iar prin cuvintele de blestem să înțelegi pe Cel ce pentru noi blestem S-a făcut, prin aceea că S-a spânzurat pe lemn. [...] Emanuil, fiind Dumnezeu după fire, când coboară în adâncul minții omenești, muștră și pedepsește pe cei vinovați de greșeli. Iar pe cei ce nu sunt stăpâniți de acestea, îi face roditori. Căci înțelesul acestora socotesc a fi că lucrarea puterii face sămânță – aceasta trupească indicând puterea roditoare a sufletului”⁷⁹.

CAPITOLUL 6 – Nazireii. Rostirea binecuvântării preoțești.

1: **Și a grăit Domnul către Moise, zicând:**

2: **„Vorbește către fiii lui Israel și spune-le: - Dacă cineva, bărbat sau femeie, cu făgăduință se va făgădui să trăiască-n curăție pentru Domnul,**

Se va făgădui să trăiască-n curăție: „În Textul Ebraic: *să facă făgăduință de nazireu*. Nazireatul era un vot de abținere temporară, practicat în special de bărbați (deși acest verset face mențiune și de un nazireat al femeii, cele următoare se ocupă numai de obligațiile bărbatului). Un astfel de vot va face și Sfântul Apostol Pavel: vezi Faptele Apostolilor 18, 18”⁸⁰. SEP 1: *Bărbatul sau femeia care se va jura cu mare jurământ...*⁸¹ „*Jurământul mare*: expresia ca atare nu se găsește în Septuaginta (unde apare *a făcut făgăduință în chip mare*). Ea apare însă la Philon (*Agr.* 175; *Deus* 87; *Ebr.* 2; *Fuga* 115 etc.). Referințe din Noul Testament: Luca 1, 15; Fapte 18, 18; 21, 23-26. Expresia nu apare la Origen, dar ideea este prezentă (*Hom. Num.* 24, 2). După Alexandrin, jurământul nazireatului le întrece pe toate celelalte, întrucât nazireul se oferă pe sine însuși lui Dumnezeu, nu un lucru exterior. Prin urmare acesta este un imitator *avant la lettre* al lui Iisus Hristos. Metodiul al Olimpului, în *Banchetul* 5, merge în același sens: cel ce face *marele jurământ* se oferă pe sine însuși prin castitate și feciorie. Interzicerile [vv. 3-7] nu trebuie luate în sens literal: abținerea de la vin înseamnă abținerea de la plăceri și vicii, iar abținerea de la sikera (orice băutură amețitoare), evitarea *păcatelor colaterale* (toaile scumpe, flecăreală). Asemănător, la Maxim Mărturisitorul (*Quaestiones et dubia* 47)”⁸². Revenind la *marele jurământ*, „Philon explică diferența dintre simplul jurământ, cerere adresată lui Dumnezeu pentru a obține bunuri, și *jurământul mare* (*mare* ca adjectiv apare numai la el; în Septuaginta este adverb), care constă în a socoti că Dumnezeu însuși este cauza tuturor celor bune: este o jertfă, dar nu de lucruri materiale, ci de *bunul cel mai mare* al omului, propria ființă (*Deus* 87)”⁸³.

3: **să se-nfrâneze de la vin și de la băutură tare; oțet de vin și oțet de băutură tare să nu bea, și nimic din cele făcute din struguri să nu bea; nici struguri proaspeți sau uscați să nu mănânce.**

Băutură tare: „exact, **sikera**. După Ioan Gură de Aur (*Com. Is.* 5, 16), aceasta era o băutură obținută din fructe de palmier, zdrobite și lăsate să fermenteze. Philon și alți Părinți⁸⁴ îl echivalează pur și simplu cu *băutură alcoolică*. Termenul va fi utilizat de Părinți în legătură cu

⁷⁹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIV

⁸⁰ BBVA, p. 163

⁸¹ *Cu mare jurământ. μέγας εὐξεται εὐχὴν.*

⁸² SEP 1, p. 444

⁸³ SEP 1, p. 444

⁸⁴ Alții decât Sf. Ioan Gură de Aur, amintit anterior, Filon din Alexandria nenumărându-se între Părinții Bisericii, chiar dacă scrierile sale au influențat exegeza multora dintre aceștia.

Ioan Botezătorul, care a făcut jurământ de nazireu⁸⁵.

4: **Pe toată durata făgăduinței sale să nu se hrănească cu ceva crescut din vița de vie, de la a bea vin de struguri pân-la a mânca sâmburi.**

5: **Pe toată durata făgăduinței sale, brici nu-i va trece pe cap; până la-mplinirea zilelor cu care el I s-a făgăduit Domnului, sfânt va fi și va lăsa pletele capului să-i crească-n voie.**

„După Philon, faptul de a nu-ți tăia părul simbolizează nefalsificarea legământului, asimilat cu o monedă (*Somn.* I, 252-253)⁸⁶.

6: **Pe toată durata pentru care I s-a făgăduit Domnului, de trupul unui mort nu se va apropia;**

7: **chiar dacă tatăl său va muri, sau mama sa, sau fratele său, sau sora sa, să nu se spurge prin [atingerea de] ei, pentru că sfințirea Dumnezeului său e peste el, pe capul său.**

8: **Pe toată durata făgăduinței sale, sfânt Îi este Domnului.**

„Nazireu (ebr. **nazir**) înseamnă *separat* și, totodată, *binecuvântat*, *sfințit*; cineva care face legământul, făgăduința de a se hărăzi Domnului. Cel dintâi nazireu amintit este Samson, care își purta părul cu șapte împletituri, semn al puterii spiritului divin, care l-a ajutat să-i învingă pe filistenii⁸⁷. Profetul Amos (2, 10-11) amintește de asemenea de nazireii israeliteni. Se poate vorbi deci în istoria poporului ales de un nazireat harismatic *etern* sau *temporar*. Samson, Samuel (cf. I Regi 7, 2-14) [...] sau Ioan Botezătorul, de exemplu, s-au hărăzit Domnului pentru întreaga lor viață⁸⁸. „Făgăduințele nu constau numai din afierosirea unor persoane, animale și bunuri Domnului, ci și din obligația unui credincios de a venera pe Dumnezeu prin abținerea de la unele lucruri permise de Lege. În acest caz făgăduințele sunt negative și cel mai reprezentativ exemplu în acest sens este votul nazireatului (**neder nazir**), depus de bărbat sau de femeie ca să se ferească de vin și sicheră, de orice produs din struguri, chiar dacă sunt proaspeți sau uscați, de raderea părului și de atingerea de cadavre. Votul nazireatului dura în general 30 de zile, uneori se prelungea la o perioadă de timp mai lungă, de un an, trei ani, ori pe viață⁸⁹.

Pentru votul nazireatului, Septuaginta are **megálos evxite** (= mare juruință); în Biblia 1914: *făgăduință deosebită*. „Există felurite afierosiri: unul face juruință să aducă la templu obiecte de aur și de argint, altul să aducă a zecea parte din roadele sale, altul (să aducă) din bunurile sale, altul (să aducă) pe cele mai bune (animale) din turma sa și altul afierosește Domnului bunurile ce-i servesc pentru existență; dar despre nici unul nu se spune că a făcut o juruință mare, afară numai de cel care și-a consacrat în întregime viața lui Dumnezeu⁹⁰. Nazireul era oprit de la orice produs din struguri, căci încă nu venise Vița cea adevărată (cf. Ioan 15, 1-5). „Cu alte cuvinte, cel ce se angajează și se consacră Domnului nu va culege fructe din rodul viței, din cauză că acesta produce totdeauna beție și rătăcire. Știm din Scripturi că există două feluri de vii, că au stăpân și rod separat. Una este dătătoare de nemurire și dreptate, alta (dătătoare) de nebie. Vița cumpătării și a bucuriei, de care atârnă ciorchinele harurilor, din care curge dragostea, este Domnul nostru Iisus Hristos [...]; (vița) cea sălbatică și ucigătoare este diavolul. De la el picură turbare, venin și mânie⁹¹. „Dacă cineva își ia drept scop să se curățească lui Dumnezeu printr-o făgăduință mare, adică prin modul viețuirii celei mai înalte și prin alegerea căii drepte și fără prihană a dreptății desăvârșite, să se depărteze de vin și sicheră, adică să-și elibereze mintea de tot ce poate să-l îmbete și de tot ce obișnuiește să-l tulbure. Iar acestea socotesc că sunt cugetul lumesc, poftele pământești, grijile trupului,

⁸⁵ SEP 1, p. 444

⁸⁶ SEP 1, p. 445

⁸⁷ Istoria lui Samson e cuprinsă în Cartea Judecători, cap. 13-15

⁸⁸ NUM, p. 206

⁸⁹ AB, p. 293

⁹⁰ Metodi de Olimp, *Banchetul sau despre castitate*, V, 1

⁹¹ Metodi de Olimp, *Banchetul sau despre castitate*, V, 5

distracțiile deșarte. [...] Deci oprește mintea sfințită de la tot ce obișnuiește să o îmbete. Și spune că nu trebuie să fie părtașă la oțet, numind, socotesc, oțet, plăcerile contrare firii și perverse. De asemenea oprește întrebuițarea stafidei și a sâmburilor, nelăsând mintea să coboare nici măcar la vechile rămășițe ale plăcerilor din noi”⁹².

9: Dacă însă va muri cineva lângă el cu moarte de năprasnă, adică fără veste, și prin aceasta-și va întina capul său de nazireu, atunci el să-și tundă capul în ziua curățirii sale; în ziua a șaptea să și-l tundă.

10: Iar în ziua a opta va aduce la preot două turturele sau doi pui de porumbel, la ușa cortului mărturiei,

11: iar preotul va aduce spre jertfă una pentru păcat și una ca ardere-de-tot, și-l va curăța preotul de păcatul atingerii de mort. În chiar ziua aceea el își va sfinți capul,

12: și-I va afierosi Domnului zilele făgăduinței sale și va aduce un miel de un an ca jertfă pentru păcat; zilele de până atunci nu i se vor mai socoti, pentru că și-a-ntinat capul său de om făgăduit.

„Părul era podoaba de mare preț a nazireului, *diadema Domnului deasupra capului său* (cf. Ieșirea 29, 6). Abundența părului nu însemna o renunțare la lume, ci mai degrabă un simbol al puterii și al vitalității, cum se manifestă mitic la Samson”⁹³.

„Prin *moarte năprasnică* este arătat păcatul fără de voie; iar prin *pângărire* este arătată murdăria sufletului. De aceea, sfătuindu-l să-și radă îndată capul, îi spune să caute să se vindece repede; îl povățuiește să lepede pletele neștiinței, care îi umbresc mintea. Lăsând lipsită mintea de această pădure stufoasă, care este păcatul, Pedagogul se instalează în creierul lui și-l face să pornească iarăși pe drumul pocăinței”⁹⁴. Nazireatul e premergător voturilor monahale: „Socotesc că și Moise, rânduiind celor ce vor să se curățească în rugăciunea cea mare să-și radă tot trupul, le-a poruncit prin aceasta să se lepede cu desăvârșire de averi, iar în al doilea rând să uite de familie și de toți cei apropiați, în așa măsură încât să nu mai fie câtuși de puțin tulburați de amintirile lor”⁹⁵. „Capul trupului închipuiește [...] mintea. [...] Iar cugetările ce răsar în mod firesc din ea și în ea, prin care suntem călăuziți spre cunoașterea oricărui lucru, le asemănăm cu perii și cu pletele. Căci aceștia răsar din cap. [...] Deci mintea din noi e oarecum nerasă și împodobită cu plete pentru Dumnezeu când e plină de cugetări bune. Dar e goală și rasă și suferă de o pleșuvie atotnecinstită când nu are cugetări drepte despre Dumnezeu și nu e îmbogățită cu știința aleasă și fără pată a celor ce trebuie săvârșite. [...] Ghicitura aceasta, poruncind ca Israil cel ce a făcut o făgăduință să se radă, ca unul ce s-a spurcat de cadavru, adică s-a făcut vinovat de crima uciderii Domnului, arată că rânduiala Legii trebuie să înceteze. El trebuie să-și sfințească altă chică lui Dumnezeu, după ziua a opta, adică după înviere, și anume o cuviință și o disciplină exactă și fină a poruncilor evanghelice”⁹⁶.

13: Iată legea pentru cel ce s-a făgăduit pe sine: În ziua când i se-plinește vremea pentru care s-a făgăduit, el va fi adus la ușa cortului mărturiei

„A treia parte a acestui capitol (vv. 13-20) este un ritual care începe printr-un verset cu formula **zot torat**⁹⁷, frecvent utilizată în partea a doua a Torei sacrificiilor și legea curățeniei, drept concluzie a prescripțiilor juridice”⁹⁸.

14: și-I va aduce Domnului darul său: un miel de un an, fără meteahnă, ca ardere-de-tot; o mioară de un an, fără meteahnă, ca jertfă pentru păcat, și un berbec fără meteahnă, ca jertfă de mulțumire,

15: și un coș cu azime din făină curată, pâini frământate cu untdelemn și turte

⁹² Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVI

⁹³ NUM, p. 206

⁹⁴ Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, I, 5, 1

⁹⁵ Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 43

⁹⁶ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVI

⁹⁷ Iată legea.

⁹⁸ NUM, p. 206

nedospite unse cu untdelemn, cu prinoasele lor de pâine și cu turnările lor;

„Indicațiile privind oblațiunile și libațiunile sunt mai vagi și, în consecință, probabil anterioare datelor din Numerii 15”⁹⁹.

16: preotul le va aduce înaintea Domnului, iar el le va aduce ca jertfă pentru păcat și ca ardere-de-tot.

„După cei mai numeroși exegeți, acest *el* se referă la nazireu”¹⁰⁰.

17: Berbecul îl va aduce Domnului ca jertfă de mulțumire, peste coșul cu azime, apoi preotul va aduce pentru el prinosul de pâine și turnarea.

Pentru el: pentru nazireu.

18: Atunci și acolo, la intrarea cortului mărturiei, cel cu făgăduința își va tunde părul capului și-l va pune pe focul de sub jertfa de mulțumire.

19: Preotul va lua apoi șoldul, odată fiert, al berbecului, o pâine nedospită din coș și o turtă nedospită și le va pune pe mâinile celui cu făgăduința, după ce acesta își va fi tuns capul,

20: și le va ridica preotul ca aducere înaintea Domnului: lucru sfânt e acesta, și el va fi al preotului, pe lângă pieptul cel ridicat și pe lângă șoldul aducerii; după care cel cu făgăduința poate să bea vin.

21: Aceasta este legea celui ce prin făgăduință s-a făgăduit pe sine, aceasta-i jertfa sa către Domnul pentru propria sa făgăduință, ea neavând nici o legătură cu darea lui de mână; după puterea făgăduinței cu care se va făgădui, așa va lucra și legea curățirii sale”.

Ea neavând nici o legătură cu darea lui de mână: „Cantitatea și valoarea jertfelor sunt independente de starea materială a celui ce le aduce”¹⁰¹. „Ritualul nazireatului este apropiat de acela al consacrării preoților. Sunt prevăzute trei jertfe împreună cu obișnuitele ofrande. Apropierea cea mai caracteristică este faptul că nazireul ia o parte din jertfă în mână, cu care participă la *jertfa legănată*, gestul de ridicare în fața altarului”¹⁰².

„Cel ce s-a îndatorat lui Dumnezeu cu făgăduința de-a se curăți, lepădând grosimea istoriei mozaice și eliberându-și mintea de slujirea în chip și umbră, ca de o chică lungă și grea și bucurându-se ca de o nouă odrăslire a părului de cunoștința și păzirea cu adevărat curățitoare a poruncilor lui Hristos, va fi sfânt și sfințit și, pe lângă aceasta, vrednic de primire. Și se va aduce pe sine spre miros de bună mireasmă lui Dumnezeu și va oferi ca jertfă primită cuviința strălucitoare și fără prihană a viețuirii sale. [...] (Apoi), prin miel se va înțelege, în chip potrivit, pruncia în Hristos a celui ce aduce, iar prin berbec plinătatea în minte și în rodnicie. [...] Iar la mijloc e o mielușea pentru păcat. [...] Vedem că și viața celor ce s-au curățit mult și s-au desăvârșit în simplitatea, nerăutatea și nevinovăția în Hristos, nu e cu totul fără pată, ci mai are lipsă numaidecât de curățire. Căci nimeni nu poate câștiga o stare cu totul fără reproș, ci numai lui Emanuil s-a rezervat (aceasta). [...] Iar prin pâinile nedospite se indică viața fără viclenie și curată. [...] Să ne aducem, așadar, pe noi înșine ca pe un miel pentru pruncia în Hristos; ca pe o mielușea, pentru slăbiciunea firii noastre și pentru ușurința cu care suntem duși la păcat, căci partea femeiască e chipul slăbiciunii; ca pe un berbec, adică desăvârșiți și ajunși la măsura vârstei celei în Hristos; ca niște pâini nedospite, adică curați; și ca niște turte, adică dulci, dar miluiți prin Hristos. Căci nu din faptele dreptății pe care le-am făcut noi ne-am îndreptățit, ci după mila Lui cea multă. Pentru aceasta pe drept se turna untdelemn peste pâini. Și mijlocește preotul și aduce întâi jertfa pentru păcat, apoi arderea de tot și în al treilea rând, după aceasta, berbecul. Căci mijlocind Hristos și aducându-ne El lui Dumnezeu și Tatăl, vom fi primiți, aducând rugăciuni pentru păcatele noastre și cerând iertarea vechilor vini. Și ne aducem ardere de tot spirituală, adică cu totul și în întregime sfinți și sfințiți și ne vom preda spre miros de

⁹⁹ NUM, p. 206

¹⁰⁰ BBVA, p. 163

¹⁰¹ BBVA, p. 164

¹⁰² NUM, p. 206

bună mireasmă lui Dumnezeu [...]. Să aducem și cele de mulțumire pentru mântuirea și viața noastră, cinstindu-L pe Dumnezeu nu prin cele stricăcioase și pământești, ci aducându-I viața noastră curată și nedospită, dulce și sfântă, ca pe un dar vrednic de primire. [...] (Iar tunderea părului e) împlinirea votului și sfârșitul celor făgăduite. Iar semnul primirii de către Dumnezeu a celor dăruite e mistuirea părului de foc. Pentru că Sfânta Scriptură atribuie firii dumnezeiești chipul focului. [...] Și ia seama că tunderea într-o desăvârșire, adică sfârșitul a toată dreptatea și curăția, se face la ușa cortului. Căci cum ne-ar putea introduce în Sfintele Sfinților numai curăția și dreptatea păzite de noi, care nu au în chip desăvârșit nevinovăția și lipsa de păcat? [...] Dar ne introduce Hristos, eliberându-ne fără nici o pomenire a răului și iertându-ne tot păcatul. Căci a intrat înaintemergător pentru noi (Evrei 6, 20), netezind intrarea nu Sieși, ci celor dinafara ușilor, care au ajuns deja pe pragul cortului sfânt¹⁰³.

22: Domnul a grăit către Moise, zicând:

23: „Vorbește tu către Aaron și către fiii săi și spune-le: Iată cum veți binecuvânta pe fiii lui Israel; le veți zice așa:

24: Domnul să te binecuvinteze și să te păzească!

25: Domnul să-Și lumineze fața spre tine și să te miluiască!

26: Domnul să-Și ridice fața spre tine și să-ți dăruiască pace!

„După Theodoret (*Qu. Num.* 11; PG 80, 364 C) este profețită aici epifania lui Iisus. În tradiția rabinică este vorba de *šekhinah* sau de lumina Torei¹⁰⁴.

27: Așa vor pune ei numele Meu asupra fiilor lui Israel și Eu, Domnul, îi voi binecuvânta”.

„Versetul 27 lipsește din unele ediții ale Septuagintei (inclusiv Rahlfs). În altele, el face parte din versetul 26¹⁰⁵. „Formula de binecuvântare e redată într-un limbaj arhaic și într-un stil concis; cu timpul, ea devine mai solemnă, sugerând o îndelungată transmisie orală. Anumite variante plasează verbele la viitor, ceea ce le dă o valoare profetică, despre care au scris și Părinții creștinismului¹⁰⁶. „Așadar poruncește celor încununați cu preoția să binecuvinteze poporul, dar îi depărtează cu folos de cugetări deșarte, arătând că nu mâna omului e cea care binecuvintează, ci El Însuși, Domnul. [...] Iar calea binecuvântării e Hristos; și El ne este distribuitorul bunătaților veșnice; în El și prin El ni se dau toate cele de la Tatăl¹⁰⁷.

CAPITOLUL 7 – Jertfe și daruri ale căpeteniilor lui Israel la sfințirea cortului.

1: Și a fost că-n ziua când a sfârșit Moise de ridicat cortul, l-a uns și l-a sfințit, pe el și toate lucrurile lui, precum și jertfelnicul cu toate obiectele lui. Când le-a miruit și le-a sfințit, mai-marii lui Israel au adus daruri; ei erau

2: cele douăsprezece căpetenii ale caselor lor părintești, mai-marii semințiilor, cei ce fuseseră mai-mari peste cei numărați.

3: Și au adus darurile lor în fața Domnului: șase care acoperite și doisprezece boi, câte un car de la două căpetenii și câte un bou de la fiecare; și le-au adus înaintea cortului.

Care acoperite: „gr. *αμάξας λαμπηνικάς*; ultimul cuvânt nu are sens clar în greacă; în lexicografia bizantină (Hesychios, Photius) se consideră că ar fi vorba de care imperiale, acoperite¹⁰⁸.

4: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

¹⁰³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVI

¹⁰⁴ SEP 1, p. 446

¹⁰⁵ BBVA, p. 164

¹⁰⁶ NUM, p. 206

¹⁰⁷ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XI

¹⁰⁸ SEP 1, p. 447

5: **„Primește-le din partea lor, și vor fi ele folosite în slujba cortului mărturiei. Dă-le leviților, fiecăruia după slujba sa”.**

6: **Și luând Moise carele și boii, le-a dat leviților:**

7: **două care și patru boi le-a dat fiilor lui Gherșon, după slujba lor;**

8: **patru care și opt boi le-a dat fiilor lui Merari, după slujba lor de sub îndrumarea lui Itamar, fiul lui Aaron preotul.**

Merariții primesc un număr mai mare de care cu boi, în sarcina lor revenind cele mai grele părți ale cortului. Cât privește carele, ele pot avea un dublu înțeles, pozitiv sau negativ, după cum va rezulta din comentariile patristice. „Observă că boii au fost aduși spre a fi dați la lucrurile cortului ca, la pornirile taberei, purtând ei poverile pe care, să se elibereze slujitorii de muncă și de osteneală. Căci Biserica se odihnește în Hristos și El ne poartă pe noi, nelăsând neamul sfânt și cinstit și poporul priceput la lucrurile sfinte să cadă sub munci mai presus de putere”¹⁰⁹.

9: **Dar fiilor lui Cahat nu le-a dat, pentru că ei, având în seamă lucrurile sfinte, le purtau pe umeri.**

„Cele două neamuri, Gherșon și Merari, par să înfățișeze popoarele de sub lege, adică pe Israil (și pe Iuda). Iar cahatiții, pe cei sfințiți în Hristos prin credință. Cei dintâi aveau în grijă pânzele curții, pieile cortului, acoperămintele și stâlpii, capetele și tălpile, ciele și perdelele și, precum spune Sfânta Scriptură: *toate cele de prisos*, prin care se înseamnă cele ce nu sunt necesare pentru slujbă. Iar ceilalți au prins curaj să poarte Sfintele Sfinților și cele prin care se închipuiește Hristos, nu într-un singur fel, ci în multe feluri și moduri, ca sicriul (chivotul), ca masa și ca sfeșnicul și jertfelnicul de aur. Căci fiind simplu după fire ca Dumnezeu, se cunoaște în chip felurit prin varietatea lucrării. Căci Cuvântul Tatălui este, fără îndoială, viu și lucrător și, pe lângă aceasta, viață și lumină și miros de bună mireasmă spirituală. Așadar, cei ce rămân pe lângă poruncile date prin Moise au în grijă cele de prisos ale cortului. Căci legea e nefolositoare, dacă nu e înțeleasă duhovnicește. Iar cei ce au prins curaj să poarte Sfintele Sfinților sunt în Hristos, nepurtând nici un lucru de prisos, ci purtându-L pe Hristos Însuși. [...] Cei încredințați cu cele de prisos ale cortului sfânt le transportă pe acelea pe care. Dar cahatiții purtau Sfintele Sfinților nu pe care, nu pe altceva, ci punându-le pe umerii lor. [...] Pentru că [...] legea e grea și e o povară anevoie de purtat. Iar semnul clar al acestui fapt e că cele de prisos nu sunt purtate pe umeri, pentru neputința celor supuși lor. [...] Iar cahatiții, punând pe umerii lor cele prin care se închipuiește Hristos, își fac din ele o povară ușoară și lesne de purtat”¹¹⁰. În veacul acesta nu putem scăpa de poveri, dar putem alege jugul cel bun și povara cea ușoară a lui Hristos (Matei 11, 30).

10: **Căpeteniile au adus și daruri pentru înnoirea jertfelnicului, în chiar ziua-n care a fost uns; acolo, în fața jertfelnicului, și-au adus mai-marii darurile.**

11: **Și a zis Domnul către Moise: „În fiecare zi, la rând, câte o căpetenie să-și aducă darurile pentru sfințirea jertfelnicului”.**

12: **Cel ce și-a adus darul în prima zi a fost Naason, fiul lui Aminadab, căpetenia seminției lui Iuda.**

13: **Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;**

„Prin blid și cupă și prin pâinea din amândouă, căci erau pline de făină cernută, se închipuiește, ca prin mâncare și băutură, Hristos viața și de viață făcătorul”¹¹¹.

14: **o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;**

„Cătuia este chipul și forma unui altar de tămâiere, care e făcut la fel cu un vas pentru

¹⁰⁹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, X

¹¹⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIII

¹¹¹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, X

tămâiere. Căci Hristos este bună mireasmă și altar de tămâiere, neavând din afară buna mireasmă, cum o avem noi, care câștigăm puțința de a fi aceasta prin participarea la virtute și la sfințenia evlaviei. El are, ca Dumnezeu, de la Sine și în firea Sa cele prin care ne minunăm de El și umple toată lumea de mireasma mai presus de lume și mai presus de creație. Căci e cunoscut ca Cel ce e prin fire și cu adevărat Dumnezeu și are în firea Sa mireasma cunoștinței Tatălui. De aceea e plină cățuia¹¹².

15: un junc, un berbec și un miel de un an pentru ardere-de-tot;

16: un țap, jertfă pentru păcat;

„Apoi se aduce un (vițel) și un berbec; pe lângă acestea se aduce un miel și un ied de capre. Prin toate e desemnat Același. Prin (vițel), pentru marea lui tărie și pentru că (vițelul) stă în fruntea animalelor prin blândețe și curățenie și le întrece prin mărimea corpului. La fel, toate ale lui Hristos se află pe treapta spirituală cea mai înaltă și El Însuși le întrece pe toate și e deasupra tuturor printr-o deosebire neasemănată în orice. Prin berbec, pentru desăvârșirea, prin miel, pentru nerăutatea lui. [...] Prin ied, fiindcă a fost junghiat pentru cei păcătoși. Căci iedul e jertfă pentru păcate după lege¹¹³.

17: iar ca jertfă de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi și cinci mielușele de un an. Acesta-i darul lui Naason, fiul lui Aminadab.

„Iar cele spre jertfa pentru mântuire le-au adus căpeteniile pentru ei înșiși, închinându-le într-un oarecare mod cortului sfânt și oferindu-le lui Dumnezeu spre miros de bună mireasmă. Acestea erau două juninci (*Septuaginta*), cinci berbeci, cinci țapi și cinci miei. (Vițelul) am spus că este Hristos. Iar junincile suntem noi. Iar rațiunea lor e într-adevăr și vădit înrudită. Căci bărbatul e pururi conducător și în cinste și slavă aleasă la Dumnezeu. Martor despre aceasta e firea, care mărturisește acest lucru. Iar femeia e mai mică și mai supusă și mai prejos de bărbați în tărie și slavă. Deci după asemănarea vițelului bărbat, Hristos ne este conducător, iar noi îi suntem supuși și mult mai prejos de El în tărie și slavă, fiind despărțiți printr-o mare deosebire. Pentru că deși S-a făcut ca noi – căci juninca e de același neam cu vițelul –, dar cele ale Lui sunt cu mult superioare. [...] Iar junincile sunt două, închipuind, socotesc, cele două popoare, care s-au unit într-unul, Cel Care S-a făcut pentru noi și între noi adunându-le în unitatea cea duhovnicească. Iar berbecii și mieii în număr egal și iezii nu mai puțin înseamnă mulțimea credincioșilor, care s-au adunat în timpul al cincilea, în care a avut loc venirea (lui Hristos). [...] Prin berbeci se închipuie desăvârșirea credincioșilor în judecata și integritatea vârstei spirituale; se înțelege, a celei în Hristos. Prin miei, se închipuie desăvârșirea în simplitate și nerăutate. [...] Iar prin iezii pentru păcat, se închipuie faptul de-a avea totdeauna trebuință de curățire și de iertarea greșelilor¹¹⁴.

18: În ziua a doua și-a adus darul Natanael, fiul lui Țuar, căpetenia seminției lui Isahar.

19: El a adus în dar: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;

20: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;

21: un junc, un berbec și un miel de un an pentru ardere-de-tot;

22: un țap, jertfă pentru păcat;

23: iar ca jertfă de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi și cinci mielușele de un an. Acesta-i darul lui Natanael, fiul lui Țuar.

24: În ziua a treia și-a adus darul căpetenia fiilor lui Zabulon: Eliab, fiul lui Helon.

25: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu

¹¹² Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, X

¹¹³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, X

¹¹⁴ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, X

frământată cu untdelemn, pentru jertfă;

26: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;

27: un junc, un berbec și un miel de un an pentru ardere-de-tot;

28: un țap, jertfă pentru păcat;

29: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi și cinci mielușele de un an. Acesta-i darul lui Eliab, fiul lui Helon.

30: În ziua a patra și-a adus darul căpetenia fiilor lui Ruben: Elițur, fiul lui Ședeur.

31: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;

32: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;

33: un junc, un berbec și un miel de un an pentru ardere-de-tot;

34: un țap, jertfă pentru păcat;

35: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi și cinci mielușele de un an. Acesta-i darul lui Elițur, fiul lui Ședeur.

36: În ziua a cincea și-a adus darul căpetenia fiilor lui Simeon: Șelumiel, fiul lui Țurișadai.

37: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;

38: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;

39: un junc, un berbec și un miel de un an pentru ardere-de-tot;

40: un țap, jertfă pentru păcat;

41: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi și cinci mielușele de un an. Acesta-i darul lui Șelumiel, fiul lui Țurișadai.

42: În ziua a șasea și-a adus darul căpetenia fiilor lui Gad: Eliasaf, fiul lui Raguel.

43: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;

44: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;

45: un junc, un berbec și un miel de un an pentru ardere-de-tot;

46: un țap, jertfă pentru păcat;

47: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi și cinci mielușele de un an. Acesta-i darul lui Eliasaf, fiul lui Raguel.

48: În ziua a șaptea și-a adus darul căpetenia fiilor lui Efraim: Elișama, fiul lui Amihud.

49: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;

50: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;

51: un junc, un berbec și un miel de un an pentru ardere-de-tot;

52: un țap, jertfă pentru păcat;

53: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi și cinci mielușele de un an. Acesta-i darul lui Elișama, fiul lui Amihud.

54: În ziua a opta și-a adus darul căpetenia fiilor lui Manase: Gamaliel, fiul lui Pedatur.

55: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;

56: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;

- 57: un junc, un berbec și un miel de un an pentru ardere-de-tot;
- 58: un țap, jertfă pentru păcat;
- 59: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi și cinci mielușele de un an. Acesta-i darul lui Gamaliel, fiul lui Pedatur.
- 60: În ziua a noua și-a adus darul căpetenia fiilor lui Veniamin: Abidan, fiul lui Ghedeon.
- 61: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după ciclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;
- 62: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;
- 63: un junc, un berbec și un miel de un an pentru ardere-de-tot;
- 64: un țap, jertfă pentru păcat;
- 65: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi și cinci mielușele de un an. Acesta-i darul lui Abidan, fiul lui Ghedeon.
- 66: În ziua a zecea și-a adus darul căpetenia fiilor lui Dan: Ahiezer, fiul lui Amișadai.
- 67: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după ciclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;
- 68: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;
- 69: un junc, un berbec și un miel de un an pentru ardere-de-tot;
- 70: un țap, jertfă pentru păcat;
- 71: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi și cinci mielușele de un an. Acesta-i darul lui Ahiezer, fiul lui Amișadai.
- 72: În ziua a unsprezecea și-a adus darul căpetenia fiilor lui Așer: Paghiel, fiul lui Ocran.
- 73: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după ciclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;
- 74: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;
- 75: un junc, un berbec și un miel de un an pentru ardere-de-tot;
- 76: un țap, jertfă pentru păcat;
- 77: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi și cinci mielușele de un an. Acesta-i darul lui Paghiel, fiul lui Ocran.
- 78: În ziua a douăsprezecea și-a adus darul căpetenia fiilor lui Neftali: Ahira, fiul lui Enan.
- 79: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după ciclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;
- 80: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;
- 81: un junc, un berbec și un miel de un an pentru ardere-de-tot;
- 82: un țap, jertfă pentru păcat;
- 83: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi și cinci mielușele de un an. Acesta-i darul lui Ahira, fiul lui Enan.

„Toate căpeteniile semințiilor lui Israel aduc aceleași daruri, cu toată importanța lor numerică diferită. Prezentarea darurilor, descrisă la fel, cu aceleași cuvinte, corespunde stilului vechi oriental de istorisire. Referindu-se la acest pasaj din Biblie, într-un eseu publicat în *Oceanografie*, Mircea Eliade arată că de la o vreme repetarea nu mai plictisește, ci e simțită ca de o deosebită frumusețe”¹¹⁵. Într-un text sacru, însă, repetarea unei formule nu urmărește efecte

¹¹⁵ NUM, p. 206

estetice (chiar dacă le obține), nici mnemotehnice, ci se dă cuvintelor o putere reală, prin repetarea de un anumit număr de ori (3, 7, 12, 40 ș. a.).

84: Acestea au fost darurile din partea căpeteniilor lui Israel la sfințirea jertfelnicului, în ziua când acesta a fost miruit: douăsprezece blide de argint, douăsprezece cupe de argint, douăsprezece cădelnițe de aur,

85: fiecare blid având o sută treizeci de sicli și fiecare cupă câte șaptezeci de sicli. Întru totul, argintul acestor vase: două mii patru sute de sicli, după siclul sfânt;

86: douăsprezece cădelnițe de aur, pline cu tămâie, de câte zece sicli fiecare, după siclul sfânt; întru totul, aurul cădelnițelor: o sută douăzeci de sicli.

87: Vitele pentru arderi-de-tot au fost de toate: doisprezece junci, doisprezece berbeci și doisprezece miei de un an, împreună cu prinoasele de pâine și cu turnările lor. Ca jertfă pentru păcat, doisprezece țapi.

88: Vitele pentru jertfa de mulțumire au fost, laolaltă: douăzeci și patru de juninci, șazeci de berbeci, șazeci de țapi și șazeci de mielușele de un an și fără meteahnă. Acestea au fost darurile la sfințirea jertfelnicului, după-mplinirea celor rânduite și după ce el a fost miruit.

Numerele din acest capitol au inspirat diferite calcule cabalistice. Nu negăm simbolismul sau chiar forța unor numere; uneori chiar aghiografii transmit mesaje numerologice, invitând la descifrarea lor. Totuși, forțarea înțelesului numerelor ne pare riscantă, chiar și în cazul unor tâlcuiri patristice impunându-ne o anume prudență, când socotim că se îndepărtează de intenția Scripturii.

89: Când Moise intra în cortul mărturiei ca să-I grăiască, el auzea glasul Domnului vorbind cu el de deasupra acoperământului ispășirii de pe chivotul mărturiei, dintre cei doi heruvimi; și el îi vorbea.

„Verset izolat, fără aparentă legătură cu contextul: el însă confirmă modalitatea prin care Moise a primit toate poruncile de mai sus, precum și plinirea făgăduinței din Ieșirea 25, 22. În ce privește ultima propoziție a versetului, textul original (atât cel ebraic, cât și cel grecesc) nu acordă o anume determinare pronumelui personal, așa încât traducerea oscilează între *El* (Domnul) *îi vorbea* (lui Moise) și *el* (Moise) *îi vorbea* (Domnului). Contextul însă impune varianta a doua: comunicarea dintre om și Dumnezeu nu înseamnă monologul Acestuia, ci dialogul celor doi”¹¹⁶. „[Iosif Flaviu] (*AI* III, 223) observă că de data aceasta Moise nu mai urcă pe muntele Sinai, ci intră în cortul mărturiei pentru a asculta poruncile Domnului. ♦ [...] Pentru Theodoret, Moise ascultându-L pe Dumnezeu în cort prefigurează pe marii preoți care intră o singură dată pe an în sfânta sfintelor, ca să contemple slava lui Dumnezeu (*Qu. Num.* 11; PG 80, 365 A)”¹¹⁷.

CAPITOLUL 8 – Sfințirea leviților.

1: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

2: „Vorbește-i lui Aaron și spune-i: - Când vei aprinde candelile, cele șapte candelile vor lumina partea sfeșnicului cea de dinainte”.

3: Și a făcut Aaron așa: candelile sfeșnicului le-a aprins în partea lui cea din față, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise.

„Înțelegi deci că cele șapte candelile trimiteau lumina în priviri întoarse spre fața sfeșnicului. Căci nu luminează lumina dumnezeiască și spirituală celor ce rămân îndărăt și sunt întorși de la Dumnezeu, ci celor ce au fost aduși la vederea ei prin sfințenie și au ajuns (în) față prin îndrăznirea credinței și prin cuviința preafrumoasă a viețuirii celei drepte. Pentru că e urât și neplăcut lui Dumnezeu tot ce este în păcat și neascultare. Iar scump lui Dumnezeu și sub

¹¹⁶ BBVA, p. 166

¹¹⁷ SEP 1, p. 450

privirea Lui e cel ascultător și ușor de călăuzit de El”¹¹⁸.

4: Iată cum era meșteșugit sfeșnicul: din aur era ciocănit – și fusul și florile îi erau lucrate din ciocan; după izvodul pe care Domnul i-l arătase lui Moise, așa a făcut el sfeșnicul.

„Candelabrul avea un rol cultic, întrebuintarea lui fiind rezervată lui Aaron (cf. Ieșirea 30, 8; Levitic 24, 3). El este deja un *obiect sacru*, consacrat printr-o onțiuine și simbolizând prezența continuă a lui Iahve în sfântul locaș, căci el trebuie să ardă neconținut (cf. Levitic 24, 4). Cu timpul, simbolismul lui se amplifică, el devenind *ochii Domnului care cutreieră tot pământul* (Zaharia 4, 10), semnul prezenței Lui în Israel”¹¹⁹.

5: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

6: „Ia-i pe leviți din mijlocul fiilor lui Israel și supune-i curățirii.

7: Iată ce le vei face ca să fie curați: să-i stropești cu apa curățirii, să-și treacă ei briciul peste tot trupul lor și să-și spele hainele; atunci vor fi curați.

„Riturile purificatoare ale leviților seamănă, în prima lor fază, cu cele ale curățirii leproșilor, ca mai apoi să amintească ritualul consacării preoților”¹²⁰. „Theodoret (PG 80, 365 AB) consideră că părul este simbolul morții, de aceea trebuie ras de pe tot trupul”¹²¹.

8: Apoi ei vor lua un junc și prinosul său de făinuță de grâu frământată cu untdelemn, în vreme ce tu vei lua un al doilea junc ca jertfă pentru păcat.

Apa curățirii „indică mortificarea lui Hristos săvârșită în sfântul Botez. De aceasta a spus că trebuie să se facă părtași și cei care se află în treapta Leviților, despovărându-se ca în umbră de tot felul de necurătenie trupească. Aceasta socotesc că o arată și curățirea prin brici a părului de pe trup. *Căci viu este cuvântul lui Dumnezeu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie* (Evrei 4, 12), răzând ca pe niște peri și unghii necurăția mișcărilor (trupești) crescute în noi. [...] Dar precum briciul nu scoate cu totul din rădăcină însuși părul ce crește din noi, ci-l taie îndată ce răsare, așa și cuvântul lui Dumnezeu nu smulge din rădăcină mișcarea înnăscută a poftelor (căci sfințenia desăvârșită ne e rezervată pentru veacul viitor), ci mai degrabă o mortifică când odrăsește și se întărește în noi și potolește legea din mădularele trupului, când devine sălbatecă. Deci tăierea părului înseamnă curățirea minții, pe care o lucrează în noi cuvântul dumnezeiesc și ascuțit. Iar spălarea hainelor înfățișează viețuirea noastră strălucitoare și nepătată, arătată în afară”¹²².

9: Îi vei aduce pe leviți înaintea cortului mărturiei și vei aduna toată obștea fiilor lui Israel.

10: Pe leviți îi vei aduce-n fața Domnului, iar fiii lui Israel își vor pune mâinile pe leviți.

„Punerea mâinilor pe leviți are însemnătatea transferului unei obligații purtate de întreaga comunitate”¹²³.

11: Aaron îi va osebi pe leviți cu afirosire-n fața Domnului, pe ei, dintre fiii lui Israel, și ei vor fi cei ce vor lucra lucrurile Domnului.

12: Leviții își vor pune mâinile pe capetele juncilor, iar tu vei aduce: pe unul ca jertfă pentru păcat, pe celălalt ca ardere-de-tot Domnului, rugându-te astfel pentru ispășirea lor.

„Punerea mâinilor pe capul vițelilor, precum și arderea de tot a unuia dintre ei, este explicată ca reîntărirea Alianței, al cărei semn permanent rămâne inocența (leviților) cu prilejul cultului vițelului de aur”¹²⁴.

¹¹⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IX

¹¹⁹ NUM, p. 206

¹²⁰ NUM, p. 206

¹²¹ SEP 1, p. 451

¹²² Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XI

¹²³ NUM, p. 206

¹²⁴ NUM, p. 206

„Ia seama că vițelul se arde tot, iar vițelul de un an se junghie pentru păcat, ca să înțelegi prin amândoi deodată pe Cel Unul Care Se oferă în desăvârșirea virtuților ca bună mireasmă spirituală și Se junghie în simplitate și neviclenie. [...] Iar că tot neamul slujitorilor e adus pentru toți și de către toți ca dar lui Dumnezeu, o arată punerea mâinilor de către fiii lui Israil. [...] Fiindcă precum își puneau Leviții mâinile peste capetele victimelor și a animalelor ce se junghiau pentru ei drept chip al lui Hristos și n-o făceau aceasta nicidecum binecuvântând, ci arătând prin punerea mâinilor pe Dumnezeu Care poartă păcatele noastre și e jertfit pentru noi [...], așa vei înțelege că se făcea punerea mâinilor de către popor asupra Leviților. Își puneau mâinile ca să așeze în locul lor cu osebite pe Leviți înaintea lui Dumnezeu spre slujirea jertfei. Atunci se săvârșea punerea mâinilor. Dar acum, schimbându-se lucrurile neasemănat de mult, poporul își dă consimțirea pentru cei aleși prin Hristos spre slujirea jertfei, strigând că sunt vrednici. Și aceasta o fac în biserici, precum și cei vechi săvârșeau punerile mâinilor peste Leviți la sfântul și dumnezeiescul cort. E vădit, așadar, că dacă nu se face o hirotonie (punerea mâinilor) în biserici în prezența poporului, va fi împotriva voiei lui Dumnezeu și în afara legilor sfinte¹²⁵. În Biserică, clerul e hirotonit de către episcop, iar poporul consimte prin aclamația: *Vrednic este!* Punerea mâinilor de către popor asupra leviților e doar tip, nu și echivalent al Hirotoniei.

13: Îi vei pune pe leviți în fața Domnului și-n fața lui Aaron și-n fața fiilor săi și-i vei aduce ca afierosire-n fața Domnului.

14: Așa-Mi vei pune tu deoparte pe leviți din mijlocul fiilor lui Israel, și ei vor fi ai Mei.

15: După acesta vor intra leviții să lucreze ceea ce au de lucrat în cortul mărturiei. Așa vei face curățirea lor și-i vei aduce înaintea Domnului.

16: Căci în dar Îmi sunt dăruiți Mie dintre fiii lui Israel, în locul tuturor celor întâi-născuți – al celor ce ies întâi din pânțele; pentru Mine Mi i-am luat dintre fiii lui Israel;

17: căci al Meu este tot întâi-născutul întru fiii lui Israel, fie că-i om, fie că-i dobitoc, pentru că Eu Mi i-am sfințit Mie în ziua când în țara Egiptului am lovit pe tot întâi-născutul,

18: și i-am luat pe leviți în locul tuturor celor întâi-născuți între fiii lui Israel;

19: și-n dar i-am dat pe leviți lui Aaron și fiilor săi, dintre fiii lui Israel, pentru ca ei să facă ceea ce fiii lui Israel au de făcut în cortul mărturiei și să se roage pentru fiii lui Israel, pentru ca-ntr-un timp să nu fie nici o lovire când s-ar apropia de locașul cel sfânt”.

„De abia după ce au fost sfințiți [...], Leviții s-au atins de toate cele privitoare la jertfe. Drept aceea tot cel ce nu e sfânt în Hristos și nu s-a curățit de mai înainte, după modul cuvenit, să stea deoparte. Căci nu se va atinge nepedepsit de dumnezeieștile altare¹²⁶. Cuvântul vizează în special clerul; aplicat credincioșilor, el devine un avertisment referitor la primirea Euharistiei cu vrednicie, după ce ne-am curățit prin Taina Spovedaniei.

20: Moise și Aaron și toată obștea fiilor lui Israel au făcut cu leviții așa cum Domnul îi poruncise lui Moise-n privința leviților; așa au făcut cu ei fiii lui Israel.

21: Și s-au curățit leviții și și-au spălat hainele, iar Aaron i-a adus pe ei ca dar înaintea Domnului și s-a rugat pentru ei Aaron, ca să fie curați.

22: După aceasta au intrat leviții să-și facă slujba în cortul mărturiei, în fața lui Aaron și-n fața fiilor săi. Așa cum Domnul îi poruncise lui Moise-n privința leviților, așa au făcut în privința lor.

23: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

24: „Aceasta este legea leviților: De la douăzeci și cinci de ani în sus vor intra să slujească în cortul mărturiei;

„Textul Masoretic are: vor veni să se războiască în război prin lucrul la cortul

¹²⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XI

¹²⁶ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XI

mărturie. Folosirea vocabularului militar în Textul Masoretic pentru a desemna sarcina leviților ar sublinia faptul că și leviții, în felul lor, îndeplinesc datoriile militare impuse israeliților în deșert¹²⁷.

25: iar la cincizeci de ani vor înceta din slujbă și nu vor mai lucra,

26: ci-n cortul mărturiei îi vor veghea pe frații lor să-și facă fiecare slujba lui, dar de lucrat nu vor mai lucra. Așa să faci cu leviții, cum anume să-și păzească slujba”.

Inițial fixată la 30 de ani, vârsta minimă pentru intrarea leviților în slujbă a fost coborâtă curând la 25 de ani, aceștia ieșind din slujbă la 50 de ani, adică dublul vârstei intrării lor în slujbă. „Philon distinge două perioade în viața leviților: de la douăzeci și cinci la cincizeci de ani, perioada vieții active, după care urmează perioada vieții contemplative (*Fug.* 37). 50 este numărul perfecțiunii (maturitatea leviților); 25 este jumătatea perfecțiunii (imaturitatea) (*Deter.* 62-64). După Theodoret, înainte de douăzeci și cinci de ani sufletul nu distinge între bine și rău; după cincizeci însă trupul începe să slăbească (*Qu. Num.* 13; PG 80, 365 B)¹²⁸.

„Numărul 25, al cincilea număr pătrat începând de la 1, se spune că este simbolul seminției levitice¹²⁹. Atât 25 cât și 50 cuprind pe 5, întărit prin repetiție. Cum numărul 5 arată simțurile, poate fi un indiciu al slujirii levitice în chipuri, adresându-se în special simțualității; sau mai poate arăta că slujirea levitică se săvârșește până în timpul al cincilea, al venirii Mântuitorului (după Adam, Avraam, Moise și Profeti). Leviții își încheie slujirea la 50 de ani, semn al încetării preoției Legii vechi odată cu Pogorârea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii (anului 30).

CAPITOLUL 9 – Sărbătorirea Paștilor în pustia Sinai. Norul.

1: Și i-a grăit Domnul lui Moise în pustia Sinai, în cel de al doilea an de după ieșirea lor din țara Egiptului, în luna întâi, și i-a zis:

2: „Spune-le fiilor lui Israel să facă Paștile la vremea lor.

3: La vreme le veți face în cea de a paisprezecea zi a lunii întâi, spre seară; după legea lor și după rânduiala lor le veți face”.

Spre seară: „Textul Masoretic are între cele două seri. În tradiția rabinică este vorba de perioada dintre amiază, când soarele începe să coboare, și până la apusul soarelui; în Septuaginta e vorba de timpul dintre apusul soarelui și căderea nopții¹³⁰.

4: Iar Moise le-a spus fiilor lui Israel să facă Paștile.

5: Începându-le în cea de a paisprezecea zi a lunii, în pustia Sinai, așa le-au făcut fiii lui Israel, după cum Domnul îi poruncise lui Moise,

6: Au venit însă bărbații care erau necurați din pricină că se atinseseră de trup de om mort și care deci nu puteau să facă Paștile în ziua aceea; în chiar ziua aceea s-au înfățișat înaintea lui Moise și Aaron

7: și acei bărbați i-au zis: „Noi suntem necurați, pentru că ne-am atins de trup de om mort; de ce să nu fim lăsați să-I aducem Domnului darul la vremea lui în mijlocul fiilor lui Israel?”

8: Și a zis Moise către ei: „Stați aici, iar eu voi auzi ce poruncește Domnul pentru voi!”

9: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

10: „Vorbește tu către fiii lui Israel și spune-le: - Dacă cineva din voi sau din urmașii voștri va fi necurat prin atingere de trup de om mort, sau va fi departe în

¹²⁷ SEP 1, p. 452

¹²⁸ SEP 1, p. 452

¹²⁹ Clement Alexandrinul, *Stromate*, VI, 85, 4

¹³⁰ SEP 1, p. 453

călătorie, acela va face și el Paștile Domnului;

11: aceștia însă le vor face în cea de a doua lună, în ziua a paisprezecea, spre seară; să le mănânce cu azime și cu ierburi amare;

12: și nu vor lăsa din ele până-n dimineața următoare, nici os nu vor zdrobi; după rânduiala Paștilor le vor face.

Dumnezeu ne dăruiește timpul, spre a ne pregăti pentru *trecerea (pesah)* la viața de veci. Sunt chemați și cei ce odinioară s-au întinat de păcat, s-au îndepărtat cândva de la Adevăr ori au petrecut între falsele învățături ca între neamuri străine. Timpul e, pentru aceștia, intervalul în care se pot curăți. „Chiar și o astfel de slăbiciune în leagănul credinței este susținută de mama iubire, până când noul om se ridică la starea de bărbat desăvârșit și nu mai poate fi purtat încoace și încolo de orice vânt al învățăturii”¹³¹.

13: Dar omul curat, care nu se află departe-n călătorie, dar va zăbovi să facă Paștile, sufletul acela se va stârpi din poporul său, pentru că nu l-a adus Domnului darul la vremea lui; omul acela își va purta păcatul asupra-și.

Prin omul curat ce nu e călătorit, însă nu face Paștile, înțelegem pe cel rămas doar formal în Biserică, creștinul nepracticant. *Își va purta păcatul asupra-și*: „Pedeapsa cea mai aspră îl aștepta pe acela care uita să sărbătorească Paștele: *va peri sufletul acela din norodul lui* (Biblia 1688) [...] ceea ce ar echivala, în general, cu un fel de *excomunicare*, de alungare din sânul poporului ales, adică, pieirea sufletului”¹³².

14: Iar dacă un străin se va apropia de voi și se va așeza în țara voastră și va face Paștile Domnului, după legea Paștilor și după rânduiala lor să le facă: o singură lege să fie, și pentru străin, și pentru băștinaș.

Nimeni nu este exclus de la unirea cu Hristos, dacă a primit tăierea împrejur a inimii (Botezul). „Philon subliniază ceea ce deosebește Paștele de toate celelalte sărbători: în acestea din urmă oficiază doar preoții, în vreme ce la Paști poporul întreg se bucură de demnitatea sacerdotală, aducând jertfă (*Decal. 159; Mos. II 224-225; Spec. II, 145*)”¹³³.

15: În ziua când a fost așezat cortul, norul a acoperit cortul, casa mărturie; începând de seara, el era peste cort ca o vedere de foc, până dimineața.

16: Așa era-ntotdeauna: ziua îl acoperea norul; noaptea, o vedere de foc.

„În terminologia medievală: *Nubes tenebrosa et illuminans noctem*”¹³⁴.

17: Oridecâteori se ridica norul de deasupra cortului, fiii lui Israel porneau la drum; în locul unde se oprea norul, acolo-și așezau tabăra fiii lui Israel.

18: La porunca Domnului își așezau fiii lui Israel tabăra, la porunca Domnului porneau la drum; atâta vreme cât norul umbrea deasupra cortului, fiii lui Israel stăteau pe loc.

19: Când norul stătea deasupra cortului o vreme mai îndelungată, fiii lui Israel păzeau rânduiala lui Dumnezeu și nu plecau la drum.

20: Uneori se întâmpla ca norul să rămână deasupra cortului doar câteva zile: la glasul Domnului se opreau cu tabăra și la porunca Lui plecau la drum.

21: Alteori norul stătea numai de seara până dimineața: de-ndată ce norul se ridica dimineața, porneau și ei la drum; iar dacă aceasta se întâmpla după o zi și o noapte, plecau atunci.

22: Fie că norul umbrea deasupra o zi sau o lună sau mai mult, fiii lui Israel rămâneau pe loc și nu plecau la drum.

„Pentru Origen, norul și forma de foc sunt Fiul lui Dumnezeu și Duhul Sfânt, ca în

¹³¹ Fericitul Augustin, *Mărturisiri*, V, 6

¹³² NUM, p. 206

¹³³ SEP I, p. 453

¹³⁴ NUM, p. 206

versetul psalmic, *Domnul îi conducea* (Psalmi 77, 14)¹³⁵.

23: Că din porunca Domnului se opreau și din porunca Domnului porneau la drum; ei păzeau rânduiala Domnului după porunca pe care Domnul le-o dăduse prin Moise.

„Îndată ce s-a întemeiat și a răsărit pe pământ cortul cel prea adevărat, adică Biserica, s-a umplut de slava lui Hristos. Căci socotesc că faptul că vechiul cort a fost acoperit de nor nu arată altceva decât aceasta. Deci a umplut Hristos Biserica de slava Sa. Și celor ce petrec în neștiință și rătăcire, ca într-o noapte și într-un întuneric, El le strălucește ca un foc, sădind în ei lumina ce se cunoaște cu mintea (inteligibilă). Iar celor ce sunt deja luminați și au în inimă ziua spirituală (inteligibilă), le dăruiește umbra și acoperământul Său, îmbibându-i cu roua duhovnicească, adică cu mângâierile de sus și cele prin Duhul. Aceasta înseamnă noaptea în chipul focului și ziua în chipul norului. Căci cei ce sunt încă prunci au nevoie de o lumină care îi duce la cunoașterea lui Dumnezeu. Iar cei ce sunt mai sus de aceștia și sunt luminați prin credință, au lipsă de acoperământ și ajutor, ca să poată purta cu vitejie arșița vieții prezente și povara zilei. [...] Apoi, ridicându-se norul, pleca împreună cu el și cortul; și oprindu-se acela, se oprește și acesta, iar împreună cu acesta făceau și Israelii la fel. Căci Biserica urmează în toate lui Hristos și sfânta mulțime a celor credincioși nu se desparte de Cel ce o cheamă la mântuire. [...] Dar pătrunzând la înțelesuri mai subțiri, vom spune iarăși că prima plecare este cea de la necredință la credință și de la necunoaștință la cunoaștință și de la a nu ști cine este Cel prin fire și cu adevărat Dumnezeu la a ști clar pe Stăpânul și Făcătorul tuturor. O a doua (plecare) folositoare, după aceea, e cea din viciu și neînfrânare, spre voința de a săvârși și cugeta cele bune. Iar a treia, mai înainte și mai slăvită ca aceea, e cea de la ceea ce-i cu lipsă spre ceea ce-i întreg, în făptuire și dogme. Sau oare nu sporim pe încetul în creșterea cea în Hristos, înaintând spre bărbatul desăvârșit și înălțându-ne la măsura vârstei plinirii Lui?”¹³⁶.

CAPITOLUL 10 – *Cele două trâmbițe de argint. Israelii pleacă la drum.*

1: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

2: „Fă-ți două trâmbițe de argint; din ciocan să le faci. Le vei avea pentru chemarea obștii și pentru plecarea taberelor.

Folosirea trâmbițelor e și un indiciu că, „în vremea lui Moise, muzica a fost introdusă în cult”¹³⁷. „[Iosif Flaviu] (*AI III*, 291) descrie forma instrumentului biblic din acest loc: un tub drept, lung de 44 cm, mai larg decât un oboi și având la capăt un pavilion”¹³⁸.

„Marșul cetelor lui Israel era determinat de mișcările *norului*”¹³⁹.

3: Când se va trâmbița din ele, toată obștea ți se va aduna la ușa cortului mărturiei.

4: Dar dacă se va trâmbița numai din una, la tine se vor aduna toate căpeteniile, mai-marii neamurilor lui Israel.

5: Când veți da semn din trâmbiță, vor porni taberele cele dinspre răsărit.

Biblia 1688 are la versetul 5: *Și veți trâmbița semnu...* „În unele versiuni ebraice: *când veți suna alarma sau când veți striga cu strigăte*. Text nu îndeajuns de clar, care sugerează emiterea unor strigăte de război, de pornire la luptă, menite să-i încurajeze pe luptători și să-i sperie pe adversari, strigăte cu care însă era aclamat un rege sau de care era însoțită purtarea chivotului. Cu toate acestea, se pare că nu e vorba de voci omenești, ci de o anume modulare a

¹³⁵ SEP 1, p. 454

¹³⁶ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

¹³⁷ AB, p. 139

¹³⁸ SEP 1, p. 455

¹³⁹ NUM, p. 206

sunetului de trâmbiță, într-un fel de triluri clocotitoare¹⁴⁰.

6: Când veți da al doilea semn de trâmbiță, vor porni taberele cele dinspre miazăzi. Când veți da al treilea semn de trâmbiță, vor porni taberele cele dinspre apus. Iar când veți da al patrulea semn de trâmbiță, vor porni taberele cele dinspre miazănoapte. Așa vor porni la drum, cu semn de trâmbiță.

Despre taberele dinspre apus și miazănoapte se vorbește doar în *Septuaginta*, ele nefiind amintite în textul ebraic.

7: Când însă chemați adunarea, veți trâmbița, dar nu cu semn [de plecare].

„După Theodoret, comunitatea reunită fără nici un semnal simbolizează comunitatea celor neinițiați în tainele creștine (catehumenii) (*Qu. Num.* 15; PG 80, 360 C)¹⁴¹.

8: Din trâmbițe vor suna preoții, fiii lui Aaron; aceasta va fi vouă lege veșnică-ntru neamurile voastre.

„Numai preoții au dreptul să sune din trâmbițe [...]. În (Apocalipsă), preoții sunt înlocuiți cu îngeri sunând din șapte trâmbițe. Autorii creștini văd în cele două instrumente de argint Vechiul și Noul Testament¹⁴². Sau, „sunetul trâmbiței simbolizează apelul divin, după Theodoret. De aceea preoții sunt cei care dau semnalul (*ibid.*)¹⁴³.

Sau trâmbițele de argint sunt „învățătura măreață și cerească a propovăduirii¹⁴⁴. „Trâmbițele sunt două pentru că propovăduirea în biserici e îndoită. Una conduce pe credincioși la cunoașterea dumnezeiască a dogmelor și arată falsitatea învățaturii celor ce (le) strică [...], alta conduce spre îndreptarea morală și luminează calea petrecerii în Hristos. Trâmbițele sunt de argint, materia aceasta arătându-ne prin firea ei, în chip fin, strălucirea și curăția ambelor învățături. Și prin trâmbițe să se cheme, zice, poporul la cort. Căci prin propovăduiri adunăm pe cei ce petrec în corturile proprii, la biserici. Iar odată adunați, îi înduplecăm să purcedă de la cele mai de rușine spre cele mai convenite celor sfințiți și-i învățăm să se mute oarecum de la rău la bine. [...] Apoi a poruncit să se dea patru semnale deosebite ca prin ele să se miște și să plece cei de la răsărit, de la miazăzi, de la miazănoapte și de la apus. Prin acestea socotesc că ni se arată cele patru Evanghelii, prin care e condusă toată lumea spre cunoștința dogmatică și morală. [...] Dar ia seama că numai celor învredniciți de preoție le rânduieste să se folosească de trâmbițe, încredințându-le, socotesc, numai povătuitorilor popoarelor și celor sfințiți pentru preoție cuvântul de învățătură și pregătire spre dorirea virtuții¹⁴⁵.

9: Iar când în țara voastră veți ieși la război împotriva vrăjmașilor ce vi se mpotrivesc, veți da un anume semn de trâmbiță; atunci Își va aduce aminte de voi Domnul, iar voi veți fi mântuiți de vrăjmașii voștri.

10: În zilele voastre de bucurie, în sărbătorile voastre și la-nceputurile voastre de lună veți trâmbița din trâmbițe la arderile-voastre-de-tot și la jertfele voastre de mulțumire, și prin aceasta veți fi pomeniți în fața Dumnezeului vostru. Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru”.

Urmând sfintei propovăduiri, vom birui pe toți vrăjmașii noștri văzuți și nevăzuți și vom fi pururi pomeniți înaintea Domnului.

11: În anul al doilea, în luna a doua, în douăzeci ale lunii, s-a ridicat norul de deasupra cortului mărturiei.

12: Și au plecat fiii lui Israel din pustia Sinai, cu toate ale lor, și norul în s-a oprit pustia Paran.

13: Aceasta a fost întâia plecare după porunca lui Dumnezeu dată prin Moise.

Israel a tăbărât în pustiul *Paran* (= glorie; frumusețe), în nordul peninsulei Sinai și în sudul

¹⁴⁰ BBVA, p. 168

¹⁴¹ SEP 1, p. 455

¹⁴² NUM, p. 206

¹⁴³ SEP 1, p. 455

¹⁴⁴ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, VII, 1

¹⁴⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

Palestinei (Canaanului).

14: **Întâi au pornit rândurile din tabăra fiilor lui Iuda, cu armile lor; peste armile lor era Naason, fiul lui Aminadab.**

15: **Peste armile seminției lui Isahar era Natanael, fiul lui Țuar;**

16: **iar peste armile seminției fiilor lui Zabulon era Eliab, fiul lui Helon.**

17: **Cortul a fost apoi desfăcut și au plecat fiii lui Gherșon și fiii lui Merari, purtătorii cortului.**

18: **După aceea au pornit rândurile din tabăra lui Ruben cu armile lor; peste armile lor era Elițur, fiul lui Ședeur;**

19: **peste armile seminției lui Simeon era Șelumiel, fiul lui Țurișadai;**

20: **iar peste armile seminției fiilor lui Gad era Eliasaf, fiul lui Raguel.**

21: **După aceea au plecat fiii lui Cahat, cei ce duceau lucrurile sfinte; cortul trebuia să fie așezat înainte de sosirea lor.**

22: **Apoi au pornit rândurile din tabăra fiilor lui Efraim cu armile lor; peste armile lor era Elișama, fiul lui Amihud.**

23: **Peste armile fiilor lui Manase era Gamaliel, fiul lui Pedatur;**

24: **iar peste armile fiilor lui Veniamin era Abidan, fiul lui Ghedeon.**

25: **În urma tuturor au pornit rândurile din tabăra fiilor lui Dan cu armile lor; peste armile lor era Ahiezer, fiul lui Amișadai;**

26: **peste armile fiilor lui Așer era Paghel, fiul lui Ocran;**

27: **iar peste armile fiilor lui Neftali era Ahira, fiul lui Enan.**

28: **Acestea sunt oștile fiilor lui Israel la vremea când au pornit la drum cu armile lor.**

Israelii plecau la drum într-o ordine bine stabilită, după cum urmează: 1) triburile Iuda, Isahar și Zabulon; 2) familiile levitice ale gherșoniților și merariților, care duceau cortul și curtea cortului; 3) triburile Ruben, Simeon și Gad; 4) familia levitică a cahatiților, purtând chivotul și lucrurile sfinte; 5) triburile Efraim, Manase și Veniamin; 6) triburile Dan, Așer și Neftali.

29: **Și a zis Moise către Hobab, fiul lui Raguel, madianitul, socrul lui Moise: „Noi plecăm spre locul acela despre care Domnul a zis: - Pe acesta vouă vi-l voi da!... Vino cu noi și-ți vom face bine, căci Domnul pe cele bune le-a grăit despre Israel”.**

Hobab sau Iobab (SEP 1) „este același cu Iobab, cumnatul lui Moise, care abare în Judecători 4, 11. Termenul grecesc γαμβρός poate însemna atât *cumnat*, cât și *socru* sau *ginere* (rude prin alianță)”¹⁴⁶.

30: **Iar acela i-a zis: „De aici nu plec decât în țara mea și la neamul meu”.**

31: **Dar [Moise] a zis: „Nu ne lăsa!; tu cu noi ai fost în pustie și-ntre noi se cade să-mbătrânești.**

„Textul Ebraic e mai concret: *Nu ne lăsa; tu cunoști cum (unde) ne putem noi așeza tabăra în pustie, așa că tu vei fi ochii noștri (călăuzitori)*”¹⁴⁷.

32: **Dacă mergi cu noi, binele pe care ni-l va face nouă Domnul ți-l vom face și noi ție”.**

Pentru prima dată e pomenit aici *Hobab* (= iubit), ce pare a fi cumnat al lui Moise; după alte interpretări, Hobab e un alt nume al lui Ietro (sau Raguel), socrul lui Moise. Oricum, acest Hobab a însoțit pe Israel, urmașii săi fiind menționați ca locuitori ai Canaanului (Judecători 4, 11).

33: **Plecând ei de la muntele Domnului, au mers cale de trei zile; iar chivotul legământului Domnului mergea înaintea lor cale de trei zile, ca să le caute loc de odihnă.**

¹⁴⁶ SEP 1, p. 456

¹⁴⁷ BBVA, p. 169

34: Când se ridica chivotul, Moise zicea:

**„Scoală-Te, Doamne,
ca să se risipească vrăjmașii Tăi
și să fugă de la fața Ta
toți cei ce Te urăsc pe Tine!**

35: Iar când se oprea, el zicea:

**„Întoarce-te, Doamne,
spre mulțimea miilor lui Israel!”**

„Rugăciunea lui Moise e chipul mijlocirii lui Hristos, Care, ca om, Se roagă și cere pentru noi lucrurile cele mai frumoase de la Dumnezeu și Tatăl. [...] (Se arată că cei ce urmează lui Hristos) se vor împărtăși de grija Lui, ce le e îndestulătoare spre mântuire. Pentru că Îl vor avea pe El conducător, înainte-luptător și înainte-mergător spre a le căuta odihnă. Căci cel dintâi Hristos s-a bătut cu satana, vechiul biruitor postind și ispitindu-Se în pustie, ca noi să avem odihnă văzându-l pe acela biruit, doborât și așternut sub picioarele Lui. [...] (Tot) El e cel dintâi Care a înfruntat, din pricina noastră și în favoarea noastră, moartea, și a surpat stăpânirea ei și ne-a aflat nouă odihna, înnoindu-ne spre nesticăciune. Cel dintâi Care a intrat în rai, îmblânzind pe de o parte sabia învârtitoare și depărtând, pe de alta, de la noi păcatul care ne oprea intrarea. Căci El a plătit pentru noi datoriile și cu rana Lui noi toți ne-am vindecat. [...] Cel dintâi S-a suit la Tatăl și Dumnezeu, inaugurând călătoria de sus și pregătindu-ne lăcașurile de sus (Ioan 14, 2)¹⁴⁸.

36: Și norul Domnului îi umbrea ziua, oridecâteori plecau din locul de popas.

„În Textele Masoretice acest verset ocupă poziția lui 34, ca antepenultimul al capitolului¹⁴⁹.

Când nu era montat cortul, norul se purta deasupra chivotului, arătând calea. Cum s-a mai spus, chivotul închipuie pe Hristos. „Deci mergea chivotul înainte, ca să caute odihnă fiilor lui Israel. Dar merge și Hristos înaintea noastră [...]. Și pe lângă aceasta, împlinind slujba mijlocitorului, se face rugător către Tatăl și ispășire pentru noi (I Ioan 2, 1), ca și vechiul Moise¹⁵⁰.

CAPITOLUL 11 – Murmure-n popor; plângeri împotriva manei. Mijlocirea lui Moise. Cei șaptezeci de bătrâni. Prepelitele.

1: Și s-a pornit poporul cu rea cârtire-mpotriva Domnului; iar Domnul a auzit și cu urgie s-a mâniat: foc de la Domnul s-a aprins între ei și le-a mistuit o parte din tabără.

„Vasile cel Mare se sprijină pe acest verset pentru a-i pune la punct pe călugării care se plâng din pricina hranei (*Qu. brev.* 133)¹⁵¹.

2: Poporul a strigat atunci către Moise, iar Moise I s-a rugat Domnului și focul a nctat.

3: Iar locul acela a fost numit Pârjol, căci acolo s-a aprins între ei foc de la Domnul.

Pârjol traduce toponimul ebraic *Tabeera* (= ardere). Totuși, acest toponim e mai complicat: „*Tabeera* pare să însemne *loc de pășune*, dar e legat de o rădăcină asemănătoare cu semnificația *a arde*¹⁵².

„Așadar, cei ce au disprețuit prin păcat toată iconomia cea în Hristos vor fi hrană focului. Iar cârtirea arată, pe cât se vede, apostazia și refuzul de-a primi mântuirea de la El, cu

¹⁴⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

¹⁴⁹ BBVA, p. 169

¹⁵⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

¹⁵¹ SEP 1, p. 457

¹⁵² NUM, p. 207

toate că au gustat din har. Aceștia pot cunoaște sigur cele viitoare, învățând din cele trecute”¹⁵³. Sunt pedepsiți cu foc cei ce disprețuiesc mana, după cum se cufundă în focul cel veșnic cei ce nesocotesc pe Hristos, Pâinea Care S-a pogorât din cer. Din nou, Moise mijlocește pentru poporul răzvrătit și dobândește pentru acela iertarea, prefigurând lucrarea Mântuitorului.

4: Dar adunătura [de oameni] ce se afla printre ei s-a aprins de poftă; și chiar fiii lui Israel s-au pus pe plâns și ziceau: „Cine ne va hrăni cu carne?

Cârtirea o încep *străinii* (gr. *epímiktos*); Anania traduce prin *adunătura*, „termen folosit numai aici și la Ieșirea 12, 38: amestecătură de ne-evrei (egipteni, semiți și alte neamuri) care plecaseră împreună cu ei din Egipt. La ei și la poftele lor se va referi Pavel în I Corinteni 10, 6”¹⁵⁴. „Philon (*Migr.* 152-155), comentând termenul din Ieșirea 12, 38 și Numeri 11, 4, consideră că exprimă, simbolic, pornirile bestiale și iraționale ale sufletului, în acest caz fiind vorba de un grup care este el însuși o amestecătură. Ioan Gură de Aur (*In Eust.*, PG 50, 605) preia o interpretare a lui Origen și a lui Eusebiu al Cezareii, după care termenul i-ar desemna pe egiptenii convertiți la învățăturile lui Moise, care s-au amestecat printre evrei în timpul exodului”¹⁵⁵.

5: Că iată, ne aducem aminte de peștele pe care-l mâncam pe nimic în Egipt, și de castraveți și de pepeni și de ceapă și de praz și de usturoi;

„În Egipt, peștele (uscat) era cel mai ieftin aliment, mai ieftin decât pâinea”¹⁵⁶.

6: iar acum, iată că ni s-a uscat sufletul de tot, că ochii noștri nu mai văd nimic în afară de mană...”

7: Mana era ca sămânța de coriandru și arăta ca înfățișarea cristalului.

„Pentru Philon (*Deter.* 118) mana simbolizează logosul divin”¹⁵⁷.

8: Poporul se ducea și o aduna, o rășneau în rășnițe sau o pisau în piuă, o fierbeau în căldări și făceau din ea turte: dulceața ei era ca gustul turtelor cu untdelemn.

9: Noaptea, când cădea roua pe tabără, cădea peste ea și mana.

Evreii s-au scârbit de hrana cerească, așa cum se vor scârbi și de Hristos, Pâinea cea din cer (Ioan 6, 31-51).

10: Iar Moise i-a auzit cum plâneau prin neamurile lor, fiecare la ușa lui; atunci cu mare mânie S-a mâniat Domnul, iar lui Moise rău i-a căzut la inimă.

11: Și a zis Moise către Domnul: „De ce-l întristezi Tu pe robul Tău și de ce oare n-am aflat milă-n fața ochilor Tăi, de mi-ai pus Tu-n spinare tot poporul acesta?

12: Oare eu sunt cel ce-a zămislit tot poporul acesta, oare eu sunt cel ce l-a născut, pentru ca Tu să-mi zici: - Ia-i la sânul tău așa cum îl ia doica pe sugar și du-i în pământul pe care Tu cu jurământ l-ai făgăduit părinților lor!?

13: De unde să iau eu carne să dau la tot poporul acesta? Căci mi se plâng, zicând: - Dă-ne carne să mâncăm!

14: Eu singur nu voi putea să duc tot poporul acesta; e prea greu pentru mine!

15: Dacă asta-mi faci Tu mie, atunci mai bine omoară-mă dac-am aflat milă-n fața ochilor Tăi, ca să nu-mi mai văd nenorocirea!”

Ca și la Ieșirea 32, 32, Moise cere să moară el în locul poporului ce a păcătuit. „Dacă nu suntem în stare să renunțăm la viața vremelnică, sau poate și la cea viitoare, ca Moise și Apostolul (Pavel), cum zicem că iubim pe aproapele?”¹⁵⁸.

16: Și a zis Domnul către Moise: „Adună-Mi șaptezeci de bărbați dintre bătrânii lui Israel, pe care tu îi știi că sunt bătrâni ai poporului și cărturari ai lui, și du-i la cortul mărturiei și vor sta cu tine acolo.

¹⁵³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

¹⁵⁴ BBVA, p. 169

¹⁵⁵ SEP 1, p. 457

¹⁵⁶ NUM, p. 207

¹⁵⁷ SEP 1, p. 457

¹⁵⁸ Petru Damaschin, *Învățăături duhovnicești*, I

17: Eu Mă voi pogori și voi vorbi cu tine acolo și voi lua din duhul care este peste tine și voi pune peste ei; și ei vor purta-mpreună cu tine povara poporului, ca să n-o mai duci de unul singur:

Instituția *bătrânilor* exista și la alte popoare din vechime (egipteni, fenicieni, hitiți, madianiți ori canaaniți). Bătrânii erau aleși dintre căpeteniile poporului; ei sfătuiau și judecau în pricini civile și religioase. În cei 70 de bătrâni aflăm originea Sanhedrinului de mai târziu. „După Philon (*Gig.* 22-23) și Theodoret (*Qu. Num.* 18, PG 80, 372 A) duhul este știința divină, care nu se confundă cu *duhul lui Moise*; la fel ca și focul, ea nu se împuținează când este transmisă; Theodoret mai adaugă și exemplul botezului: chiar dacă un preot botează zeci de mii de oameni, harul său nu se împuținează cu nimic”¹⁵⁹.

18: Iar poporului spune-i: - Curățiți-vă pentru ziua de mâine și veți avea să mâncați carne, de vreme ce-ați plâns în fața Domnului, zicând: Cine ne va hrăni cu carne?, că ce bine ne era nouă în Egipt!... Ei bine, Domnul vă va da carne să mâncați, și carne veți mânca;

19: și nu doar o zi veți mânca, nici două zile, nici numai cinci zile, nici doar zece zile sau douăzeci de zile,

20: ci pân-la o lună de zile veți mânca, pân-o să vă dea pe nas și-o să vă fie scârbă, pentru că nu L-ați luat în seamă pe Domnul Cel ce este-ntru voi și v-ați plâns în fața Lui, zicând: - La ce bun am ieșit noi din Egipt?”

„Domnul se supăraseră foarte tare pentru că lui Israil nu-i păsa nici de robie și nu se temea nici de muncile din Egipt, de dragul răumiroșitoarelor cărnuri și legume. Dar și pe noi ne înduplecă adeseori plăcerile înfierbântate și violente să socotim robia diavolului ușor de purtat și să ne legăm cu jugul păcatului de dragul poftelor stricăcioase și pământești”¹⁶⁰. E mai mult o pedagogie în aceste cuvinte decât o amenințare, ca și cum ar spune: „Așa vă voi scoate din viață, fără să mai aveți poftă; și ieșind în această stare vă veți putea curăți de poftă și, aducându-vă aminte prin câte suferințe v-ați scăpat de ea, să vă feriți să mai cădeți într-însa. Sau, dacă acest lucru s-ar mai întâmpla, va fi după lungi răstimpuri, când nu vă veți mai aduce aminte ce ați îndurat pentru lăcomia voastră. Dacă, însă, nu aveți grijă de voi și nu ascultați cuvântul care vă eliberează de orice patimă, veți cădea în nenorocire”¹⁶¹.

21: Și a zis Moise: „Șase sute de mii de pedestri numără poporul acesta, care sunt Eu, și Tu zici: Carne le voi da să mănânce, și vor mânca o lună de zile...”

22: Oare li se vor înjunghia atâtea oi și atâtea boi încât să le ajungă? sau toți peștii mării li se vor aduna ca să-i îndestuleze?...”

„Theodoret (*Qu. Num.* 19) se întreabă de ce Moise s-a îndoit aici de promisiunea lui Dumnezeu de a hrăni poporul. Răspunsul lui Theodoret: uneori Moise vorbește ca un profet, alteori (precum în cazul de față) ca un simplu om”¹⁶².

23: Zis-a Domnul către Moise: „Dar mâna Domnului? ea nu va fi destulă? Acum vei vedea dacă spusa Mea se va plini sau nu”.

Îndoielii lui Moise îi răspunde Domnul, arătând că El e Cel de la Care vin toate și Căruia nimic nu-I este cu neputință. *Mâna Domnului*: „după Philon, puterile dumnezeiești îi ating pe toți oamenii, celebri sau anonimi, spre binele fiecăruia (*Mut.* 232). Iustin (*Dialogul cu Trifon* 126, 6) vede în *cuvânt* Logosul preexistent”¹⁶³.

24: Atunci a ieșit Moise și i-a spus poporului cuvintele Domnului. Și a adunat șaptezeci de bărbați dintre bătrânii poporului și i-a pus împrejurul cortului.

„Câtă vreme Moise ascultă cuvântul Domnului și primește instrucțiunile Sale, el este înlăuntru, stă în interior, în cele mai intime taine; când însă vorbește mulțimilor și poporului,

¹⁵⁹ SEP 1, pp. 458-459

¹⁶⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

¹⁶¹ Origen, *Despre rugăciune*, XXIX, 14

¹⁶² SEP 1, p. 459

¹⁶³ SEP 1, p. 459

când își exercită îndatorirea sa față de om, care nu poate să rămână înlăuntru, el stă afară, zice Scriptura¹⁶⁴.

25: Și S-a pogorât Domnul în nor și i-a vorbit; și a luat din duhul care era peste el și a pus peste cei șaptezeci de bărbați, bătrânii. Și a fost că de-ndată ce duhul s-a odihnit peste ei, au profetit; apoi n-au mai făcut-o.

„În înțelesul primar: *a profeti* = a vorbi în stare de extaz. În cazul de față, o harismă simplă și temporară, ca o prefigurare a Duhului pe Care Domnul Iisus va avea să-L aducă în Biserica Sa¹⁶⁵.

Poate pentru a diferenția acest moment de cel al Cincizecimii, edițiile românești de care ne folosim ale Scripturii ezită în a majuscula *duhul* trimis asupra bătrânilor. Părinții Bisericii văd, însă, a fi indicat aici Duhul Sfânt. „Se zice că Dumnezeu luând din Duhul lui Moise a dat – Duh – celor șaptezeci de bătrâni. Să nu înțelegi că Dumnezeu a luat de la Moise o substanță materială și corporală, a împărțit-o în șaptezeci de părți și așa a dat câte o frântură fiecărui bătrân. Este o impietate a înțelege astfel natura Duhului Sfânt. Această imagine înscrisă în acest text tainic poate fi înțeleasă astfel: Moise și duhul care era în el sunt asemenea unui luminător foarte strălucitor, cu care Dumnezeu a luminat și pe cei șaptezeci. Strălucirea luminii s-a revărsat peste ei, fără ca izvorul să scadă prin această comunicare. [...] Duhul *nu se odihnește* asupra oricui, după cum citim, ci numai peste sfinți și peste cei fericiți. Duhul lui Dumnezeu se odihnește peste cei care au *o inimă curată* (Matei 5, 8) și peste cei care au curățit sufletul lor de păcat. Dimpotrivă, El nu sălășluiește într-un trup apăsător de păcat, chiar dacă cândva a sălășluit într-însul. Duhul Sfânt nu îngăduie nici o comunicare, nici o împărțală, cu duhul răului. E sigur că din clipa păcatului, duhul răului, care-i în sufletul cuiva, își are partea sa. Când e lăsat să intre și să sălășluiască în noi prin cugetele sale rele și poftetele rele, Duhul Sfânt se află în strâmtoare și eu îmi îngădui să afirm că: Duhul Sfânt este alungat din noi. [...] În toți cei care au profetit *s-a odihnit Duhul Sfânt*, dar în nimeni nu s-a odihnit ca în Mântuitorul¹⁶⁶. „Căci pe aceia în care se spune că Se odihnește Duhul Tău, pe aceia îi face să se odihnească în Tine¹⁶⁷.

26: Doi bărbați însă rămăseseră în tabără; pe unul îl chema Eldad și pe celălalt îl chema Medad. Și duhul s-a odihnit peste ei; cu toate că erau înscriși, ei nu veniseră la cort, și au profetit în tabără.

Eldad (= Dumnezeu a iubit) și *Medad* (= dragoste) nu se aflau la cortul adunării, dar au primit și ei harul, numărându-se între cei șaptezeci de bătrâni. „N-a fost împărțit Duhul, ci a fost împărțit harul în câte vase erau și după puterea celor care l-au primit. În tabără au fost numai șaizeci și opt de bătrâni, care au profetizat. Eldad și Medad nu erau acolo. Asta s-a făcut spre a se dovedi că n-a fost Moisi cel care a împărțit harul, ci Duhul cel care lucrează. Eldad și Medad au făcut parte din cei aleși și, cu toate că n-au fost în tabără, totuși profetesc¹⁶⁸.

27: Atunci a alergat un tânăr și i-a spus lui Moise, zicând: „Eldad și Medad profetesc în tabără”.

„În ciuda unor diferențe, textele rabinice afirmă superioritatea lui Eldad și Medad asupra bătrânilor, pentru că, în timp ce aceștia din urmă au primit darul profeției de la Moise și au profetit o singură dată, cei doi l-au primit direct de la Dumnezeu, pentru toată viața: de aceea ei sunt desemnați cu numele lor. În timp ce bătrânii au profetit doar ceea ce se va întâmpla în ziua următoare (prepeșițele), Eldad și Medad au făcut profeții pentru evenimente viitoare mai îndepărtate; în timp ce bătrânii au murit toți în deșert, Eldad și Medad au devenit căpetenii ale poporului după moartea lui Iisus al lui Navi. Deși în tradiția rabinică cei doi sunt considerați ca făcând parte din numărul celor șaptezeci, în patristica greacă apare și mențiunea că ei ar fi numărați alături de cei șaptezeci, care astfel ar fi, de fapt, șaptezeci și doi (Epifanie al

¹⁶⁴ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, VI, 1

¹⁶⁵ BBVA, p. 170

¹⁶⁶ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, VI, 2-3

¹⁶⁷ Fericitul Augustin, *Mărturisiri*, XIII, 4

¹⁶⁸ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XVI, 25

Salaminei, *De fide*, 4)¹⁶⁹.

28: **Și răspunzând Iosua, fiul lui Navi, cel ales dintre apropiații lui Moise, a zis: „Domnul meu Moise, oprește-i!”**

29: **Moise însă i-a zis: „Nu cumva ești gelos pe mine? O, de-ar fi toți profeți în poporul Domnului când Își trimite Domnul duhul peste ei!”**

E greu de înțeles motivul pentru care s-a temut Iosua: fie se temea că prestigiul lui Moise va avea de suferit, fie că va suferi el o scădere înaintea celorlalți. Cert e că i-a cerut lui Moise să-i oprească pe cei doi de-a profeți, dar Moise nu i-a îngăduit să ceară aceasta. „Nu pot să-i opresc, i-a răspuns Moisi, căci harul este ceresc. Nu pot să-i opresc, pentru că și eu am același har ca și ei. Nu-mi închipui însă că tu ai vorbit așa din pricina invidiei. *Nu ești gelos pe mine*, că ei au profetit, iar tu nu profetești încă. Așteaptă timpul¹⁷⁰. „Se spune că Dumnezeu a luat din Duhul ce se afla peste Moise și s-a pus în cei aleși, nu pentru alt motiv, ci ca să credem că prin Unul și Același Duh sfințește Dumnezeu pe sfinții dinainte de noi și pe noi. Căci precum Unul este Tatăl și Unul de asemenea și Fiul, la fel Unul este și Duhul Sfânt, Cel Unul în prooroci și în noi. Iar fiind Unul, nu trebuie înțeles că se împărțește în mulți, ci este neîmpărțit și în multa distribuire a darurilor (harismelor) și se află același desăvârșit în toți. Dar trebuie observat că Dumnezeu tuturor a poruncit ca cei aleși să fie în număr de șaptezeci. Însă nu se completează acest număr. Căci lipsesc doi: Medad și Eldad. Dar Dumnezeu îi umple și pe ei, care au întârziat, de Duhul. Căci prooroceau în tabără. Și unii din jurul lui Moise îi pizmuiesc și îi cer să-i oprească. Dar el văzând de mai înainte taina lui Hristos zice: *Cine să dea poporului prooroci ai Domnului, când dă Domnul Duhul Său peste ei?* Înțelegem din acestea că legea a pescuit și a adus lui Dumnezeu pe mulți ca să pregătească pentru taina lui Hristos. Dar nu i-a putut aduce pe toți. Însă Hristos i-a sfințit pe cei ce au venit mai târziu. Căci au fost chemați și din neamuri la cunoștința adevărului, nu prin Moise sau prin lege, ci mai mult prin puterea lui Dumnezeu și Tatăl, descoperind celor ce nu-L cunoșteau chipul Său, adică pe Fiul. Iar pe cei chemați i-a făcut și sfinți, ungându-i cu Duhul. Și-i pizmuiesc cei din lege pe cei îndreptați în Hristos prin credință și sfințiți în Duhul. Dar Moise s-a bucurat, cunoscând de mai înainte taina. Deci norodul Iudeilor nu cugeta cele ale lui Moise, pizmuind prostește pe sfinții în Hristos¹⁷¹.

30: **Apoi s-a întors Moise în tabără, el și bătrânii lui Israel.**

31: **Atunci s-a stârnit vânt de la Domnul, a adus prepelițe dinspre mare și le-a așternut pe tabără, pe-ntinderea unei zile de drum într-o parte și a unei zile de drum în cealaltă parte, de jur-împrejurul taberei, într-un strat ca de doi coți de la pământ.**

Așa cum a făgăduit, Dumnezeu trimite israeliților belșug de carne. *Prepelițe*: SEP 1: *mama prepelițelor*: „Textul Masoretic are *prepelițele*. Gr. *ορνυγομήτρα* (compus din *ορνυξ* – *prepeliță* și *μήτρα* – *origine*) denumește o pasăre migratoare care, după Aristotel, seamănă cu păsările de mlaștină și care pleacă o dată cu prepelițele. După Hesychios, ar fi o prepeliță foarte mare¹⁷².

32: **Și sculându-se poporul, toată ziua aceea și toată noaptea și toată ziua următoare au adunat prepelițe; și cine-a strâns mai puțin, tot a adunat zece coșuri; și le-au întins în jurul taberei ca să se zvânte.**

33: **Și-n timp ce carnea încă le era-ntre dinți și n-o isprăviseră de mestecat, s-a aprins mânia Domnului asupra poporului, și a lovit Domnul poporul cu lovire mare foarte.**

34: **Iar numele acelu loc s-a chemat Chivrot-Hataava, căci acolo i-a pus în mormânt pe cei cuprinși de poftă.**

„Tot neamul evreilor, pe când trecea prin deșert, fiindcă a dorit mâncăruri obișnuite din

¹⁶⁹ SEP 1, p. 460

¹⁷⁰ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XVI, 26

¹⁷¹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Iesire*, II

¹⁷² SEP 1, p. 460

carne, și-a pierdut o parte din popor. Nu le fusese interzisă această dorință, dar Dumnezeu a voit, după părerea mea, să introducă în prevederile legii pedepsirea dorințelor de răzvrătire, pentru ca tot poporul, de bună seamă, să înțeleagă cât trebuie să se ferească de cele pe care Dumnezeu le oprește prin Scripturile cerești, de vreme ce-L supărau chiar cele îngăduite și pe care nu le oprise prin lege¹⁷³. „Dumnezeu îi învață că nu trebuie să fie lacomi, dar le dă ceea ce doresc: mulțime de păsări zburând aproape de pământ s-au lăsat peste tabără ca un nor, grupe în stoluri, a căror vânare ușoară a saturat pofta lor de carne. Dar necumpătarea în mâncare a umplut sucurile din trupuri dintr-odată de otrăvuri vătămătoare și îmbuibarea a adus boală și moarte. Iar pilda acestora le-a ajuns celorlalți spre cumițire¹⁷⁴. „Nelipsindu-se ei de nici un bine, deși se bucurau cu îmbelșugare de darul neîntinat al manei, doresc carnea și prazul, vorbesc de pepeni și de castraveți, de ceapă și usturoi. De aceea, mâncând din ele, nu peste mult timp au murit. Căci le da Dumnezeu prepelețele nu încuviințându-le pofta, ci încredințându-i mai degrabă, prin fapte, că nimic nu-I este cu neputință. Iar după aceasta, pe cei stăpâniți de plăcerile urâte îi pedepsește. Căci peste nenorociții de Iudei au venit grele pătimiri din timpul venirii Mântuitorului nostru. Acelea au fost umbre ale acestor pătimiri, și întâmplările de odinioară s-au arătat drept chipuri de mai înainte ale celor de pe urmă. Căci după ce S-a pogorât la noi de sus și din cer Hristos, mana cea adevărată, care poate să ne hrănească și să ne făgăduiască viața veșnică, preferând aceia în locul ei în chip neînțelept folosirea lumească și apoasă a celor pământești, s-au revoltat cu hotărâre nu numai împotriva Dumnezeului tuturor, ci și împotriva dumnezeiescului Moise¹⁷⁵. Iudeii, respingând pe Hristos, neagă și Legea lui Moise, după care pretind că se călăuzesc, căci Legea vestește pe Hristos.

35: Poporul a plecat apoi din Chibrot-Hataava la Hașerot; și s-a oprit în Hașerot.

Următorul popas al evreilor a fost în *Hașerot* (= loc pentru tabără).

CAPITOLUL 12 – Mariam cârtește-mpotriva lui Moise și e lovită cu lepră.

1: Mariam și Aaron vorbeau însă împotriva lui Moise din pricina femeii etiopiene pe care Moise și-o luase; căci el își luase, într-adevăr, o etiopiancă.

Dacă aici s-ar vorbi despre Sefora, aceasta ar fi numită doar în mod ironic *etiopiancă* sau *kușită*, căci ea era madianită. Dar credem a fi vorba despre o a doua soție a lui Moise, amintită doar aici, și care, într-adevăr, era etiopiancă. „E probabil alta decât Sefora, madianita, mama lui Gherșon și a lui Eliezer. ♦ Pentru Philon (*Leg. II*, 66-67) etiopieanca simbolizează judecata neschimbată, fermă, încercată și trecută prin foc. Pentru Irineu, Moise reprezintă Logosul, iar etiopieanca prefigurează Biserica provenită din păgâni. Așadar, nunta celor doi prevestește nunta mistică între Iisus și Biserica (*Adv. haer. IV*, 20, 12). Aproximativ aceeași interpretare la Origen, în *Hom. Num. 6*¹⁷⁶.

Kușită sau *etiopiancă* ar însemna *arsă de soare*, nume care, în sens mistic, desemnează pe cel ce a primit lumina dumnezeiască, a *trecut prin foc*. Comentatori mai noi cred că aici e vorba despre Sefora, dar scrierile patristice susțin că Moise a avut și o a doua soție, după cum reiese, deși nu foarte clar, și din Scriptură; în plus, madianiții nu erau priviți cu ostilitate de către evrei. Soția etiopiancă putea proveni dintre străinii ieșiți din Egipt, și ea ar prefigura primirea neamurilor în Biserica lui Hristos. „Aaron și Miriam au murmurat pentru că Moise și-a luat o soție etiopiancă. Or, noul Moise ia de asemenea o etiopiancă de soție. Legea Sa, într-adevăr, a trecut la etiopieanca noastră¹⁷⁷. „Pentru a explica, pe scurt, aceasta, zicem că Mariam preînchipuie poporul primordial. Moise, adică Legea lui Dumnezeu, a luat de soție o etiopiancă

¹⁷³ Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VI, 10

¹⁷⁴ Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*

¹⁷⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieșire*, II

¹⁷⁶ SEP I, p. 461

¹⁷⁷ Origen, *Omiliile la Cartea Cântarea Cântărilor*, I, 6

rătăcită printre neamuri. Moise, adică Legea duhovnicească, o ia de soție, iar Mariam, care imaginează sinagoga de azi, se întristează și-l ceartă împreună cu Aaron, altfel spus (cu) preoții și fariseii¹⁷⁸. „Sinagoga închipuie acel murmur, care necunoscând legământul acestei etiopie, adică al Bisericii dintre neamuri, freamătă prin muștrări zilnice și urăște pe acea plebe prin a cărei credință este scăpată ea însăși de lepra necredinței sale¹⁷⁹. Miriam preînchipuie Sinagoga, Aaron, în acest caz, preoția veche, iar Moise pe Hristos. „Căci Hristos este Dătătorul legii și Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni, cum era și Moise. [...] Iar drept chip al preoției Iudeilor trebuie socotit Aaron, iar Mariam reprezintă fața Sinagogii (a adunării). Deci L-au acuzat pe Mântuitorul nostru Hristos și bătrânii iudeilor și însăși adunarea (Sinagoga) împreună cu aceia, învinuindu-L de călcarea poruncilor dumnezeiești [...]. Dar scrâșneau împotriva Lui și în alt mod, pentru că și-a luat de soție o femeie neagră, adică Biserica din neamuri, și a părăsit într-un mod oarecare pe cea dintâi, adică pe israelita, care era Sinagoga. Că erau furioși deoarece nesocotea obiceiurile lor, păzite în mod deșert, sau date prin Moise drept chipuri, nu e greu să vadă cel ce s-a familiarizat cu scrierile evanghelice. Iar că și-a luat soție Biserica din neamuri, înnegrită încă pentru întunericul cunoștinței și al moravurilor – căci nu era încă în ea lumina cea adevărată care înfrumusețează și albește fața – va putea găsi cineva ușor dovada în prooroci¹⁸⁰.

2: Ei ziceau: „Oare numai lui Moise i-a grăit Domnul? Nu ne-a grăit El oare și cu nouă?” Iar Domnul a auzit.

„Precum se pare, Mariam și Aaron au făcut din blândețea lui Moise prilej de îngâmfare. Dar Dumnezeu se supără, chiar dacă Moise tace, și se mânie de la Sine cu dreptate împotriva celor ce au îndrăznit să defaima pe slujitorul Său și socotește ca a Sa disprețuirea lui. Așa să înțelegi și în cazul lui Hristos. Blândețea și iubirea de oameni proprii Lui i-au făcut pe farisei mai porniți spre disprețuirea Lui. Dar se vedea neîndoielnic că nu vor scăpa de mânia de sus. Căci defăimarea Fiului avea să fie greu răbdată de Dumnezeu și Tatăl¹⁸¹.

3: Dar omul Moise era foarte blând, mai mult decât toți oamenii care sunt pe pământ.

„Sunt numiți *blânzi* cei cu moravurile potolite, cei slobozi de orice patimă, pentru că nu au în sufletele lor nici o turburare. De aceea Scriptura mărturisește despre Moisi că a fost mai blând decât toți oamenii de pe pământ¹⁸². „Când am auzit pe Sfântul Duh istorisind viața lui Moisi, îndată a pătruns în noi dorința de a râvni virtutea acelui bărbat și fiecăruia din noi i s-a arătat vrednică de urmat și de fericit blândețea purtării lui¹⁸³. Blândețea e contrariul mâniei. „Cine și-a stăpânit mânia a supus pe draci; iar cine s-a robit de dansa [...] e străin de căile Mântuitorului, dacă se zice că Însuși Domnul învață pe cei blânzi căile Sale (Psalmi 24, 10)¹⁸⁴.

4: Și de-ndată a zis Domnul către Moise și către Aaron și către Mariam: „Ieșiți voi câteșitrei la cortul mărturiei”. Și au ieșit tustrei la cortul mărturiei.

5: Atunci S-a pogorât Domnul într-un stâlp de nor și a stat la intrarea cortului mărturiei și i-a chemat pe Aaron și pe Mariam; și au ieșit amândoi.

„Cuvântul a arătat că Dumnezeu va fi judecător al celor care vorbesc împotriva Mântuitorului nostru Iisus Hristos și va veni să osândească cu mânie pe cei ce au îndrăznit să-L calomnieze și să se lupte pentru egalitatea în cinste cu El¹⁸⁵.

6: Și le-a zis: „Ascultați cuvintele Mele:

De este-ntre voi cineva profet al Domnului,

¹⁷⁸ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, VI, 4

¹⁷⁹ Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LXIII, 57

¹⁸⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

¹⁸¹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

¹⁸² Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi*, VIII, 2

¹⁸³ Sf. Vasile cel Mare, *Omilii și cuvântări*, XVIII, 1

¹⁸⁴ Evagrie Monahul, *Capete despre deosebirea patimilor și a gândurilor*, 12

¹⁸⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

aceluia-n vedenie Mă arăt și-n somn îi vorbesc.

„Nu toți au vederi adevărate în somn, nici nu se întipăresc acestea în mintea tuturor, ci numai aceia care sunt curați cu mintea și limpeziți în simțurile sufletului și care aleargă spre contemplarea naturală; numai aceia care nu au nici o preocupare de lucrurile vieții și nici o grijă de viața de aici; aceia ale căror îndelungate flămânziri i-au dus la înfrânarea cuprinzătoare și ale căror sudori și osteneli după Dumnezeu au aflat, în locul cel sfânt al lui Dumnezeu, cunoștința lucrurilor și odihna înțelepciunii celei mai înalte; aceia a căror viață îngerească e ascunsă la Dumnezeu și a căror înaintare s-a suit de la sfânta liniștire la treapta proorocilor Bisericii lui Dumnezeu”¹⁸⁶. Comentariul avertizează că nu orice vis e de la Dumnezeu și nu orice vedenie trebuie primită, arătând cine sunt cei ce se învrednicesc de har. Revenind la textul biblic, constatăm că și proorocii pot cunoaște căderi, asemenea celor ce au disprețuit pe Moise.

7: Nu tot așa-i cu robul Meu Moise:

credincios e el în toată casa Mea;

8: lui îi vorbesc gură către gură,

aieva și nu prin ghicituri,

iar el vede slava Domnului.

Cum de nu v-ați temut să cârtiți împotriva robului Meu Moise?”

Dumnezeu îi vorbea lui Moise direct, fără încifrări. Mai greu de stabilit e înțelesul *feței Domnului*, de vreme ce nimeni nu poate vedea fața lui Dumnezeu fără să moară (Ieșirea 33, 20-23). „În ebraică: *chipul (forma, silueta, conturul) Domnului*. În ambele versiuni, ceea ce poate Moise să vadă e altceva decât *fața (prosopon)* lui Dumnezeu”¹⁸⁷.

Dar, „dacă ar fi lipsit cu totul de un chip vrednic de Dumnezeu, Dumnezeu ar fi cu totul de nevăzut (de necunoscut, de nesimțit). Frumusețea este o armonie și chipul un fel de întocmire statornică. Iar dacă s-ar spune că Dumnezeu e lipsit de un chip vrednic de El, ar trebui să se spună că e lipsit și de frumusețe și cu atât mai mult de față, în care e și chipul și frumusețea”¹⁸⁸. „Istoriile Evreilor spun [...] că acel sfânt Moise s-a învrednicit, pentru multa lui blândețe, de arătarea lui Dumnezeu. Și, dacă îl descriu o dată și ca lipsit de vederea lui Dumnezeu, nu îl arată despărțit de Dumnezeu, decât când era lipsit de blândețe. Căci spun că Domnul se supăra pe el cu mânie când era foarte îndrăzneț și se opunea voilor dumnezeiești. Dar când îl prezintă neopus cererilor hotărâte ale lui Dumnezeu, îl laudă pentru imitarea deosebită a bunătății lui Dumnezeu. De fapt era foarte blând și pentru aceasta e numit slujitorul lui Dumnezeu și mai vrednic decât toți proorocii de vederea lui Dumnezeu”¹⁸⁹. „Moise s-a bucurat prin aceasta de o poziție mai înaltă în vederile lui Dumnezeu, mai mult decât alții, ca și în puțința de-a auzi în mod deosebit cuvintele dumnezeiești. Despre aceasta i s-a dat o bună mărturie. Dar aceasta o vezi și mai adevărat la Hristos. Căci nu precum a vorbit Dumnezeu și Tatăl în prooroci a vorbit și în Fiul. Ci aceia primeau prin Duhul cunoștința celor ce trebuiau să le afle. Iar El cunoștea nu prin învățătură sfaturile Tatălui, ci ca Unul ce era El Însuși Înțelepciunea și Sfatul Tatălui”¹⁹⁰.

9: Și s-a aprins mânia Domnului asupra lor; El a plecat,

10: a plecat și norul de deasupra cortului, și iată că Mariam era leproasă, [albă] cum e zăpada. Aaron s-a uitat la Mariam, și iată că era leproasă!

„Theodoret (*Qu. Num.* 23; PG 80, 376 C- 377 A) consideră că pedeapsa o atinge doar pe Mariam pentru a-l înspăimânta și pedepsi pe Aaron. În schimb, Rabbi Aqiba, bazându-se pe *asupra lor* din 12, 9, afirmă că și Aaron fusese lovit de boală: opinie discutată și de alți rabini (*Talmudul B Șabbath* 96b)”¹⁹¹. Socotim că, Aaron fiind mare preot, lovirea sa cu lepră ar fi

¹⁸⁶ Nichita Stithatul, *300 de capete despre făptuire*, 163

¹⁸⁷ BBVA, p. 171

¹⁸⁸ Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, 52

¹⁸⁹ Sf. Dionisie Areopagitul, *Epistole*, VIII, 1

¹⁹⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

¹⁹¹ SEP 1, p. 462

complicat foarte mult lucrurile și ar fi rămas referințe mai amănunțite despre aceasta.

„Privește la acest popor păcătos și vezi ce lepră a păcatului s-a lăsat peste el, ce zgomot îi întunecă înțelepciunea, ce slujbă urâtă și ce înfățișare respingătoare are! Dar această lepră nu rămâne pentru totdeauna, ci când se apropie săptămâna lumii (12, 15), cu sfârșitul ei, ea va fi rechemată în tabără. La sfârșitul lumii, când va intra tot numărul păgânilor, atunci tot Israelul va fi mântuit, și atunci lepra se va îndepărta de pe fața Miriamei, ea va redobândi faima credinței și frumusețea cunoașterii lui Hristos, atunci fața ei își va recăpăta strălucirea, când cele două turme vor fi una și va fi *o turmă și un păstor* (Ioan 10, 16)”¹⁹². Despre taina căderii și a reprimirii lui Israel vorbește Sfântul Apostol Pavel (Romani, cap. 11). „Și s-a depărtat norul de cortul mărturiei. Iar Mariam s-a umplut îndată de lepră, și nu în mod simplu, ci ca zăpada. Și de fapt firea dumnezeiască și precurată, indignată de bețiile iudeilor împotriva lui Hristos și de îndrăznelile lor necuviincioase și afectată de amărăciune, a plecat oarecum și s-a despărțit de Sinagogă [...]. Căci după ce S-a pogorât Domnul în stâlp de nor, pleacă iarăși ca un nor, după chipul literei. Iar după ce s-a despărțit după cuviință de Sinagoga Iudeilor, aceasta s-a arătat îndată necurată; și nu simplu necurată, ci ajunsă la extremitatea bolii. Căci spunându-se că un lepros s-a albit foarte, se arată intensitatea bolii. Și ce e mai alb ca zăpada? Pentru că se cuvenea, ba era chiar necesar și neîndoielnic să ajungă Sinagoga Iudeilor la toate relele, odată ce-a căzut din grija Celui ce o putea mântui”¹⁹³.

11: Atunci a zis Aaron către Moise: „Rogu-mă, domnul meu, să nu ne socotești păcatul acesta, fiindcă n-am știut că păcătuim!

„Textul Masoretic are: *nu ne ține de rău pentru un păcat pe care am avut nebunia [de a-l face] și pe care l-am săvârșit*; în timp ce în Textul Masoretic apare recunoașterea unei vinovății, în Septuaginta Aaron motivează păcatul prin neștiință (în *Sifre Num.* 105, păcatul lui Aaron este prezentat ca fiind făptuit fără voie)”¹⁹⁴.

12: Te rog, să nu se facă ea asemenea morții, ca un prunc ce iese mort din pânțelele mamei sale, cu trupul pe jumătate ros!”

„Cei ce, fiind din neamul lui Israel și nestrăini de legătura după trup cu Sinagoga Iudeilor, au fost rânduiți vistiernici ai tainelor Mântuitorului nostru, aveau să aducă rugăciuni pentru cei ce au păcătuțit, deși au păcătuțit și ei împreună cu aceia la început. Ei se roagă lui Hristos să nu vină și asupra lor mânia Tatălui”¹⁹⁵. Aaron, deși a păcătuțit împreună cu Miriam, mijlocește acum pentru sora sa; la fel, Sfântul Pavel, deși prigonitor al Bisericii la început împreună cu Iudeii, se roagă mai apoi (după convertire) pentru poporul său (Romani 10, 1), nesuferind să-i vadă bolnavi de moarte pe cei de un sânge cu el.

13: Atunci a strigat Moise către Domnul și a zis: „Dumnezeule, Te rog, vindec-o!”

„Eusebiu vede în Moise strigând către Dumnezeu pentru vindecarea lui Mariam figura lui Iisus care-l vindecă pe lepros (Matei 8, 1-4)”¹⁹⁶.

„Moise s-a făcut și acum și mai vrednic de laudă pentru neluarea în seamă a păcatului, pentru că văzând că Dumnezeu pedepsește bârfirea nesocotită a femeii, și-a făcut firea mai tare ca mânia, rugând pe Dumnezeu să se îndure de sora lui”¹⁹⁷. „Aaron și Mariam au fost răniți de patima bârfirii și s-au făcut ca un fel de arc al pizmei, aruncând împotriva lui, în loc de săgeată, cuvântul. Dar Moise era atât de departe de a se molipsi de boala lor, încât a putut să și vindece patima celor ce se îmbolnăviseră de ea. Astfel, nu numai că nu e mișcat de pornirea de răzbunare împotriva celor ce l-au supărat, ci Îl roagă și pe Dumnezeu pentru ei. El arată, socotesc, prin câte a făcut, că cel ce este bine îmbrăcat în platoșa virtuții nu va fi străpuns de vârful săgeților. Fiindcă tăria ei îndoiaie vârful săgeții și o respinge. Iar arma ocrotitoare împotriva unor

¹⁹² Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, VI, 4

¹⁹³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

¹⁹⁴ SEP 1, p. 462

¹⁹⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

¹⁹⁶ SEP 1, p. 463

¹⁹⁷ Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*

astfel de săgeți este Însuși Dumnezeu, pe Care-L îmbracă luptătorul pentru virtute [...]. Aceasta este armura Care nu poate fi străpunsă, în Care, îmbrăcat fiind, Moise a făcut neputincios pe vicleanul arcaș. Așa s-a tocit în el pornirea răzbunătoare împotriva celor ce l-au supărat și, fiind ei osândiți de judecata nepărtinitoare, s-a lăsat călăuzit de dreptatea firească și s-a făcut rugător la Dumnezeu pentru frații săi”¹⁹⁸.

14: Domnul însă a zis către Moise: „Dacă tatăl ei ar fi scuipat-o-n obraz, oare n-ar fi trebuit ea să se rușineze timp de șapte zile? Așadar, șapte zile să fie ținută în afara taberei, și numai după aceea să intre”.

Leproșii, după vindecare, pot reveni în tabără abia în a opta zi (Levitic, cap. 13-14). „Poruncindu-i lui Moise să o scoată afară din tabără vreme de șapte zile, Dumnezeu îi făgăduiește lui Moise și vindecarea surorii sale. ♦ Pentru Origen (*Hom. Num. 7, 4*), Mariam reprezintă sinagoga, iar tatăl care i-a scuipat în obraz ar fi Dumnezeu care l-a repudiat pe Israel în beneficiul Bisericii. Un *topos* apologetic, care intră în scenariul recuperării tradiției iudaice și a identificării creștinilor cu *Verus Israel*”¹⁹⁹.

Aici, lepra e apropiată de repudierea din partea tatălui, semn că prin *lepră* trebuie să înțelegem mai ales întinarea cea de bunăvoie. Mijlocirea lui Moise nu are efect imediat; nu folosesc singure rugăciunile sfinților, fără efortul nostru spre îndreptare. „De s-ar ruga cineva pentru sora lui, fără să aibă îndreptățire, va auzi din nou ca și Moise: *Dacă tatăl ei ar fi scuipat-o în obraz...* Să nu stăm, dar, cu gura căscată așteptând ajutor de la alții. Au, într-adevăr, foarte mare putere rugăciunile sfinților, dar atunci când și noi ne căim și ne îndreptăm”²⁰⁰. Suntem atenționați și să acordăm cinstirea cuvenită preoției. „Mariam, proorocița lui Dumnezeu, a defăimat pe Moisi, pentru preoția lui, numai cu un cuvânt neînsemnat, și Dumnezeu cel Preaînalt, pentru o ocară ca aceasta, a hotărât să se umple toată de lepră și să fie scoasă șapte zile afară din tabără”²⁰¹. Amintim că sacerdoțiul lui Moise era unul special, el nefiind uns ca preot spre a sluji la cortul adunării.

15: Și a fost ținută Mariam în afara taberei timp de șapte zile; și poporul n-a plecat la drum până ce Mariam s-a curățit.

„A se curăța de lepră = a se vindeca. De reținut etapele morale ale întregului episod: păcat – pedeapsă – pocăință – mijlocire – penitență – iertare”²⁰².

„Mariam îi vorbește lui Moise și este pedepsită, dar nu fără judecată, ci așa cum cer legile justiției. Într-adevăr, întâi este chemată în proces, apoi este judecată și, în al treilea rând, este pedepsită. Prin sentință simte puterea judecății, iar prin lepră suportă ispășirea greșelilor. De altfel, sancțiunea a suferit-o nu numai Mariam, ci și Aaron, fiindcă deși marele preot n-a fost lovit de lepră, pedeapsa l-a atins și pe el, prin pedeapsa primită de Mariam fiind umilit și Aaron, ca un fel de complice la culpă. Căci Mariam este chinuită, iar chinul ei este o rușine pentru Aaron. Dar, ca să cunoaștem din astfel de cazuri că procedura judecății divine este fără îndurare, această procedură n-a putut fi schimbată nici la intervenția celui ce fusese lezat”²⁰³. După o interpretare juridică, interesantă, dar oarecum străină spiritului răsăritean, încheiem cu o viziune eshatologică: „E depărtată Mariam cea stăpânită de lepră. Dar n-a pornit poporul până ce n-a fost curățită Mariam. Căci așteptăm și noi, care credem în Hristos, curățirea ludeilor, evident prin credință. Așa, părăsind la sfârșit corturile acestei vieți, vom înainta împreună spre cetatea de sus și vom alerga spre pământul făgăduinței”²⁰⁴.

16: După aceea a pornit poporul de la Hașerot și a poposit în pustia Paran.

Urmează îndată episodul iscodirii Canaanului.

¹⁹⁸ Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*

¹⁹⁹ SEP 1, p. 463

²⁰⁰ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, V, 4

²⁰¹ Sf. Efreim Sirul, *Cuvânt despre preoție*

²⁰² BBVA, p. 171

²⁰³ Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, I, 11

²⁰⁴ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

CAPITOLUL 13 – *Iscoadele trimise în Canaan.*

1: Acolo a grăit Domnul cu Moise și i-a zis:

2: „Trimite oameni ca să iscodească pământul Canaaneenilor pe care-l voi da Eu fiilor lui Israel spre moștenire; vei trimite câte un bărbat din fiecare seminție părintească, fiecare din ei fiind căpetenie-ntre ele”.

3: Moise i-a trimis deci pe aceștia din pustiul Paran, după cuvântul Domnului; toți aceștia erau căpetenii dintre fiii lui Israel.

„După Eusebiu (*Demonstratio evangelica* III, II), cele douăsprezece căpetenii trimise de Moise îi prefigurează pe cei doisprezece apostoli trimiși de Iisus în lume”²⁰⁵.

4: Iată acum și numele lor: din seminția lui Ruben: Șammua, fiul lui Zahur;

„Deci Moise, sau înțelesul Scripturii legii, îi trimite anticipat prin umbră și chip pe cei mai cunoscători și care au mintea mai înălțată spre cercetarea exactă a celor făgăduite de Dumnezeu”²⁰⁶.

5: din seminția lui Simeon: Safat, fiul lui Hori;

6: din seminția lui Iuda: Caleb, fiul lui Iefone;

7: din seminția lui Isahar: Igal, fiul lui Iosif;

8: din seminția lui Efraim: Osia, fiul lui Navi;

9: din seminția lui Veniamin: Palti, fiul lui Rafu;

10: din seminția lui Zabulon: Gadiel, fiul lui Sodi;

11: din Manase, seminția lui Iosif: Gadi, fiul lui Susi;

12: din seminția lui Dan: Amiel, fiul lui Ghemali;

13: din seminția lui Așer: Setur, fiul lui Mihael;

14: din seminția lui Neftali: Nahbi, fiul lui Vofsi;

15: din seminția lui Gad: Gheuel, fiul lui Machi.

Cele 12 iscoade trimise în Canaan au fost:

Șammua (= cel care ascultă), fiul lui *Zahur* (= în amintire bună);

Safat (= judecător), fiul lui *Hori* (= nobil);

Caleb (= ca o inimă), fiul lui *Iefone* (= pregătit de drum);

Igal (= El mântuiește), fiul lui *Iosif* (= Domnul să adauge);

Osia (= mântuire), fiul lui *Navi* (= odraslă);

Palti (= salvat), fiul lui *Rafu* (= vindecat);

Gadiel (= binecuvântat de Dumnezeu), fiul lui *Sodi* (= taina mea);

Gadi (= norocul meu), fiul lui *Susi* (= calul meu);

Amiel (= poporul lui Dumnezeu), fiul lui *Ghemali* (= păzitor de cămile);

Setur (= apărat), fiul lui *Mihael* (= cine este ca Dumnezeu?);

Nahbi (= ascuns), fiul lui *Vofsi* (= și mâna mea);

Gheuel (= mărșăria lui Dumnezeu), fiul lui *Machi* (= rănit).

Lipsește seminția lui Levi, care n-a participat la cucerirea Canaanului și nici la împărțirea țării.

16: Acestea sunt numele bărbaților pe care i-a trimis Moise să iscodească țara. Iar pe Osia, fiul lui Navi, Moise l-a numit Iosua.

„Ebraicul **Yehoșua**, din care derivă *Iosua* și *Iisus*, cuprinde în el tetragrama divină YHWH, adică *Yahve* (= Domnul), numele pe care Dumnezeu i l-a descoperit lui Moise pe muntele Horeb (Ieșirea 3,14). În timp ce *Osia* înseamnă, simplu, *mântuire* (numai cu

²⁰⁵ SEP 1, p. 463

²⁰⁶ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

presupunerea că ea vine de la Dumnezeu), *Iosua* înseamnă *Domnul este mântuire* sau *Domnul mântuiește*. Schimbarea numelui lui Osia semnifică, pe de-o parte, că un astfel de nume nu putea să existe înainte de revelația de pe Horeb și, pe de alta, rolul pe care Moise i-l atribuie lui Iosua, acela de secund al său. E posibil ca schimbarea numelui să fi avut loc cu mult înaintea acestui moment, aici fiind menționată anume în legătură cu trimiterea lui Iosua ca iscoadă în Canaan (el va fi acela care, în final, va cuceri Canaanul); cu numele cel nou e pomenit în Ieșirea 17, 9-14; 24, 13; 32, 17; 33, 11²⁰⁷. „Justin (*Dialogul cu Trifon* 75, 2 și 113, 1) folosește versetul acesta pentru a afirma că în Pentateuh se revelează faptul că numele Domnului este Iisus, considerând că schimbarea de nume a lui [Osia] în Iisus nu este întâmplătoare și imputându-i lui Trifon faptul că nu se întreabă pentru ce apare această mențiune în textul biblic. Și Theodoret (*Qu. Num.* 25; PG 80, 377 B) consideră că este vorba de o prefigurare a lui Iisus și observă că, după cum cei trimiși să cerceteze pământul Canaanului folosesc limba neamurilor acelui ținut, Logosul divin se folosește de limbajul omenesc²⁰⁸.

„Moise a văzut înainte și numele *Iisus*, desigur prin puterea Duhului lui Dumnezeu, judecându-l a fi un lucru vrednic de ales. Căci într-o vreme când el încă nu fusese rostit de oameni și când nu era cunoscut încă nici de Moise, totuși acesta l-a folosit cel dintâi, atribuindu-l celui despre care știa după chip și simbol că trebuie să-i urmeze după moartea sa la conducerea poporului²⁰⁹. După moartea lui Moise, adică după încetarea Legii vechi, poporul va fi dus în pământul sfânt de către Iosua (Iisus), prin Legea cea nouă. „Când Isus e pomenit pentru prima dată, numele tatălui său nu este dat în vileag, nici a doua oară, nici a treia oară. Dimpotrivă, când se citează numele lui Navi, tatăl, el nu mai este numit Isus, ci Iosua. Între cei trimiși ca iscoade, el este numit (Osia). Mi se pare că înainte i se dăduse numele de (Osia), în loc de Isus fiul lui Navi, pentru calitatea lui de iscoadă. Îndată ce s-a reîntors din împlinirea misiunii sale, când, sub impresia groazei obștești, el singur dădu curaj celor fricoși, el singur întări încrederea unui popor descurajat, atunci Moise îi dă numele de Isus. El nu mai este numit fiul lui Navi, ci el este acela căruia Moise i-a zis: *Condu oștirea și biruiește pe Amalec* (Ieșirea 17, 9)²¹⁰. Citatul, din pricina transcrierii numelor din grecește, e dificil de urmărit. Ideea este aceea că, atunci când slujitorul lui Moise e numit Iisus, el e tip al lui Hristos și nu i se mai menționează tatăl; când e numit Osea, el e prezentat ca fiul lui Navi și îndeplinește misiuni inferioare. Totuși, Septuaginta îl numește, la Ieșirea 33, 11 – Iisus, fiul lui Navi. Mai menționăm că, pentru a-l deosebi pe Iosuade Iisus Hristos, traducătorii români îi redau numele cu un singur *i*; în textele grecești, însă, fie că e vorba de *Septuaginta*, fie de scrierile patristice, numele este Iisus (cu *iota* și *ita*), la fel cu cel al Mântuitorului.

17: Pe aceștia trimițându-i Moise să iscodească pământul Canaanului, le-a zis: „Suiți-vă prin pustia aceasta, urcați-vă în munte

Pustia: „Ebr.: Negheb; regiunea sudică a Canaanului, vecină cu partea de sus a peninsulei Sinai²¹¹. *În munte*: „regiunea muntoasă dintre Beer-Șeba, Hebron și Ierusalim²¹².

18: și cercetați ce pământ este, ce popor locuiește în el: de este tare sau slab, numeros sau mai puțin numeros;

19: cum este țara pe care o locuiește: bună sau rea, cum sunt orașele în care trăiește el: cu ziduri sau fără ziduri;

20: cum este pământul: gras sau sterp, de sunt pe el copaci sau nu. Țineți-vă tari și luați din roadele pământului”. Era la vremea când încep a se coace strugurii.

Moise îndeamnă pe cei trimiși să fie curajoși, „în sensul: Nu vă lăsați!, rămâneți legați unul de altul și de cauza comună; perseverați în ceea ce ați început. Verbul **proskarteréo** e

²⁰⁷ BBVA, p. 171

²⁰⁸ SEP 1, p. 464

²⁰⁹ Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, I, III, 3

²¹⁰ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, I, 3

²¹¹ BBVA, p. 171

²¹² BBVA, p. 171

folosit numai aici, în tot Vechiul Testament²¹³.

21: Și suindu-se ei, au cercetat țara, începând de la pustiul Țin până la Rehob, care se deschide spre Hamat.

Țara e cercetată de la Țin (= spin), pustie la sud de Canaan, până la *Rehob* (= lărgime), lângă *Hamat* (= fortăreață), limita nordică a țării.

22: Apoi, suindu-se prin pustie, au mers până la Hebron, unde trăiau Ahiman, Șeșai și Talmai, urmașii lui Enac. Hebronul fusese zidit cu șapte ani înaintea orașului egiptean Țoan.

Hebron (= uniune) exista încă de pe vremea lui Avraam; aici locuiau fiii lui *Enac* (= gât lung): *Ahiman* (= fratele unui dar), *Șeșai* (= nobil) și *Talmai* (= viteaz). Hebronul a fost zidit cu șapte ani înainte de *Țoan* (= așezare joasă), cetate din nordul Egiptului.

23: Apoi au venit până la valea Strugurelui, au cercetat-o și au tăiat de acolo o viță de vie cu un strugure pe ea și-l duceau pe pârghia unei prăjini; de asemenea, au luat din rodii și din smochine.

24: Locul acela l-au numit ei Valea Eșcol, de la strugurele pe care-l tăiaseră de acolo fiii lui Israel.

În apropierea Hebronului e valea *Eșcol* (= strugure), loc ce a impresionat iscoadele prin îmbelșugarea sa.

25: Și dacă au cercetat ei țara, s-au întors după patruzeci de zile.

26: Și, mergând, au venit la Moise și la Aaron și la toată obștea fiilor lui Israel, la Cadeș, în pustia Paran. Și au dat seamă-n fața lor și-n fața-ntregii adunări, și le-au arătat roadele pământului.

„Grigorie al Nyssei (*Viața lui Moise* II, 265-266) interpretează alegoric pasajul: Iisus Vavi și Caleb reprezintă *judecățile* născute din credință, care întăresc speranța celor buni; iscoadele [celelalte] reprezintă gândurile rele inspirate de Satan; ciorchinele Îl simbolizează pe Iisus răstignit pe cruce, iar mustul simbolizează sângele lui Iisus²¹⁴.

27: Și le-au povestit, zicând: „Am fost în țara unde ne-ați trimis, pământu-n care curge miere și lapte, și iată roadele lui.

28: Numai că poporul care locuiește în ea este curajos și orașele sunt întărite și foarte mari, ba și pe urmașii lui Enac i-am văzut acolo.

29: În partea de miazăzi a țării locuiește Amalec; Heteii, Heveii, Iebuseii și Amoreii locuiesc în munți, iar Canaaneenii locuiesc pe lângă mare și pe lângă râul Iordanului”.

Cercetarea a durat 40 de zile, prefigurare a celor 40 de ani petrecuți de Israel în pustie. Țara e zgrăvită ca bogată, dar imposibil de cucerit. „Înțelegi că cei mai fricoși și mai fără curaj din aceia care au iscodit pământul făgăduinții au mărturisit deschis că pământul e bogat în vii și gras și îmbelșugat în roduri frumoase, dar au împletit în acestea frica lor, numind neamul care-l locuiește îndrăzneț și spunând că sunt pretutindeni cetăți întărite și înconjurate cu ziduri și prin aceasta abătând pe Israel de la nădejdea că va birui și împingându-l spre frică²¹⁵. Aceasta e și o stratagemă a diavolului, vrăjmașul mântuirii; el nu contestă bunătățile cerești, dar caută să descurajeze zgrăvind dificultățile drumului până la ele.

30: Caleb însă a liniștit poporul în fața lui Moise, zicând: „Nu, ci să ne ridicăm și să cuprindem [țara], că-i vom putea birui!”

31: Dar oamenii care fuseseră cu el au zis: „Să nu ne ridicăm, că nu vom putea noi să ne ridicăm împotriva aceluipopor, fiindcă e mult mai tare decât noi”.

32: Și au împrăștiat printre fiii lui Israel zvonuri rele despre pământul pe care-l iscodiseră, zicând: „Pământul pe care l-am străbătut noi ca să-l iscodim este un pământ care-și mănâncă locuitorii, iar oamenii pe care i-am văzut acolo sunt toți niște namile.

²¹³ BBVA, p. 172

²¹⁴ SEP 1, p. 466

²¹⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

Pământ care-și mănâncă locuitorii: După Levitic 26, 16-26, pericolul vine prin mulțimea animalelor sălbatice. Fericitul Augustin comentează starea de spirit a cercetașilor prin: *et postulerunt pavorem terrae*²¹⁶.

33: Acolo am văzut noi uriași; noi păream pe lângă ei ca niște lăcuste, așa păream noi în ochii lor”.

Uriași: „Textul Ebraic precizează: *pe urmașii lui Enac, cei ce se trag din neamul uriașilor*”²¹⁷.

Așa clevetesc cei ce sunt cuprinși de lenevie: „Aceștia sunt cei ce în vremea sfârșitului lor se află încă pe cale; sunt cei ce mereu voiesc să fie înțelepți. De aceea nu voiesc să pună niciodată un început. Iar cel simplu, pornind la înot, trece marea în prima căldură a sufletului, nefăcându-și nici o grijă de trup, nici întrebându-se în sine dacă va avea oare vreun folos din lucrarea lui sau nu”²¹⁸. Trebuie să ne silim pentru dobândirea făgăduințelor, fără a mai sta să socotim posibilele greutăți ce s-ar ivi pe drum. „Să nu pățim și noi ca ei, să nu ne trândăvim, să nu șovăim, ci, când auzim iscoadele cele viclene că hulesc și acum calea cea strâmtă și îngustă (Matei 7, 14) și grăiesc la fel ca și iscoadele acelea trimise odinioară [...], să nu ne luăm după marea mulțime, ci să mergem după Iisus și Caleb, fiul lui Iefoni. Să nu ne depărtăm de ei până ce n-am intrat în pământul făgăduinței și n-am pus piciorul în cer; nici să socotești anevoioasă călătoria”²¹⁹. „Fiindcă celor ce voiesc să dobândească bunătățile atât de înalte și slăvite nu le este lupta, după cum s-a scris, împotriva sângelui și trupului, ci *împotriva căpeteniilor, domniilor și stăpâniilor lumii veacului acesta* (Efeseni 6, 12), cei ce cugetă ale trupului pregetă în această luptă, cinstind cele vremelnice și pieritoare mai mult decât desfătarea în veci. Căci ia seama că și cei din Israel au căzut la atâta frică și slăbiciune încât opun celor aleși grijile despre femei și copii (14, 1-4). Dar înțelege prin ei și pe cei ce în vremea venirii Mântuitorului nostru al tuturor s-au păgubit în credință prin cuvântul Iudeilor. Domnul nostru Iisus Hristos le-a hărăzit celor ce cred Împărăția cerurilor. Dar i-a chemat spre buna îndrăznire, adică la cea duhovnicească. Și le-a poruncit celor încrezători în El să lupte împotriva tiraniei diavolului [...]. Dar ei n-au voit să creadă, alegând cele trupești în locul iubirii față de Dumnezeu”²²⁰. Moise „era întreg plin de nădejdea moștenirii viitoare, făgăduită de Dumnezeu celor ce se mutau din Egiptul gândit (inteligibil) și călătoreau spre pământul acela în care țâșnește laptele amestecat cu miere. În acest scop îi face pe câțiva, dintre iscoadele bunătăților din acel pământ, învățători ai lor. Dintre aceștia, unii sunt, după părerea mea, gândurile ce ne înfățișează nădejile cele bune, iar alții, gândurile ce se nasc din credința care întărește nădejdea în bunătățile așteptate. Iar cei ce pricinuesc lipsa de nădejde în făgăduințele cele bune sunt gândurile venite de la cel potrivit, care slăbesc credința în cele făgăduite. Dar Moise, neascultând nici un cuvânt al celor potriviți, socotește vrednic de credință pe cel ce vestește cele bune despre pământul acela. Conducătorul iscodirii celei bune a fost Iisus (Navi), care prin asigurarea lui a făcut vrednice de crezut bunătățile făgăduite. Privind la el, Moise și-a văzut întărite nădejile în cele viitoare, având ca dovadă a desfătării de acolo ciorchinele adus de Iisus, atârnat pe drugi. Auzind de Iisus, care aduce vești sigure despre pământul acela, și deasupra ciorchinele ridicat pe lemn, poți înțelege pentru ce Moise, privind și el spre acesta, a fost întărit în nădejile lui. Căci ce altceva înseamnă ciorchinele spânzurat pe lemn în zilele cele mai de pe urmă, al Cărui sânge se face băutură mântuitoare celor ce cred?”²²¹.

CAPITOLUL 14 – Poporul cârtește, Domnul Se mânie, Moise se roagă. Iertare și

²¹⁶ NUM, p. 207

²¹⁷ BBVA, p. 172

²¹⁸ Sf. Isaac Sirul, *Cuvinte despre sfintele nevoițe*, LVI

²¹⁹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia la Matei*, XXXIX, 4

²²⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

²²¹ Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*

pedeapsă.

1: **Atunci toată adunarea s-a ridicat cu strigare; și-n noaptea aceea, poporul a plâns.**

2: **Fiii lui Israel, toți, au cârtit împotriva lui Moise și a lui Aaron, și-ntreaga obște le-a zis: „Mai bine-am fi murit noi să în pământul Egiptului sau am muri în pustiul acesta!**

3: **La ce ne duce Domnul în această țară: să cădem în război? iar femeile și copiii noștri să ajungă pradă?... Mai bine-ar fi de pe-acum să ne întoarcem în Egipt”.**

4: **Și au zis unii către alții: „Să ne facem noi o căpetenie și să ne întoarcem în Egipt!”**

„Deci nu se mai poate pune la îndoială că cel fricos și neiubitor de osteneală și cel puțin la credință pierde împreună cu el și pe alții, stricându-i prin vorbe rele. Nu e clar că va cădea din partea sortită lui și din nădejdea lui Dumnezeu, iar cel tare și atotviguros va sta în lăuntru nădejzii și va fi cunoscut lui Dumnezeu?”²²².

5: **Atunci Moise și Aaron au căzut cu fața la pământ înaintea-ntregii adunări a fiilor lui Israel.**

„Această cădere *preste față* (Biblia 1688) e comentată de Calvin ca un model de smerenie care se petrece în fața întregii comunități și doar așa aduce roade”²²³.

6: **Iar Iosua, fiul lui Navi, și Caleb al lui Iefone, care erau dintre cei ce iscodiseră țara, și-au sfâșiat hainele**

7: **și au zis către-ntreaga adunare a fiilor lui Israel: „Pământul pe care l-am cercetat noi este bun, foarte bun.**

8: **Dacă Domnul e cu noi și ne va duce în țara aceea și ne-o va da nouă, acolo e pământul în care curge lapte și miere.**

9: **Așadar, nu stați voi împotriva Domnului, și nici nu vă temeți de poporul acelei țări, căci el va ajunge să ne fie nouă de mâncare: vremea lor a trecut, Domnul e cu noi, nu vă temeți de ei!”**

10: **Atunci toată adunarea a zis să-i ucidă cu pietre, dar iată că slava Domnului li s-a arătat tuturor fiilor lui Israel în norul de deasupra cortului mărturie.**

11: **Și a zis Domnul către Moise: „Până când Mă va înfrunta poporul acesta? până când nu-Mi va da crezare, în ciuda tuturor minunilor pe care le-am făcut în mijlocul lui?”**

12: **Cu moarte-l voi lovi și-l voi nimici, iar pe tine și casa tatălui tău vă voi face neam mare și mai puternic decât acesta!”**

13: **Moise însă a zis către Domnul: „Da, dar Egiptenii au aflat cum Tu cu puterea Ta l-ai scos pe poporul acesta din mijlocul lor,**

14: **iar locuitorii acestei țări au auzit și ei că Tu ești Domn întru poporul acesta, că Tu, Doamne, i Te arăți cătătură-n cătătură, că norul Tău stă deasupra lor și că Tu mergi înaintea lor în stâlp de nor ziua și-n stâlp de foc noaptea.**

Aici, e vorba despre canaaniți care au auzit, de la egipteni, despre ieșirea israeliților din Egipt. *I te arăți:* „După Eusebiu (*DE V, XVIII*), versetul arată că, dacă Dumnezeu Tatăl nu poate fi văzut (cf. Ioan 1, 18), Dumnezeu Fiul S-a arătat, de pildă sub chipul omului care se lupta cu Iacob (Facerea 32, 34)”²²⁴.

15: **Dacă Tu vei face ca poporul acesta să piară ca un singur om, atunci neamurile care au auzit de numele Tău vor zice:**

16: **Domnul n-a fost în stare să-l ducă pe poporul acesta în țara pe care i-a jurat-o, iată de ce i-a omorât pe ei în pustie...**

²²² Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

²²³ NUM, p. 207

²²⁴ SEP 1, p. 468

17: **Așadar, înalță-se acum puterea Ta, Doamne, după cum Tu Însuți ai grăit, zicând:**

18: **Domnul este îndelung-răbdător, mult-milostiv și adevărat, Cel ce șterge fărădelegile, nedreptățile și păcatele, și cu curățenie nu-l va curăța pe cel vinovat, ci nelegiuirile părinților le va strămuta în copii până la al treilea și al patrulea neam.**

19: **Iartă păcatul acestui popor, după mare mila Ta și după cum ai suferit Tu poporul acesta din Egipt până-n ziua de azi”.**

Moise mijlocește din nou pentru popor, abătând mânia divină.

20: **Zis-a Domnul către Moise: „Milostiv le sunt lor, după cuvântul tău;**

21: **dar viu sunt Eu și viu e numele Meu și de slava Domnului e plin întreg pământul:**

De slava Domnului e plin întreg pământul, „căci toate s-au umplut de Hristos. În El S-a arătat nouă Dumnezeu”²²⁵.

22: **toți bărbații câți Mi-au văzut slava și minunile pe care le-am făcut în țara Egiptului și-n această pustie și care de zece ori M-au pus prin aceasta la-ncercare și n-au ascultat glasul Meu,**

„De zece ori, număr simbolic: de nenumărate ori”²²⁶.

23: **aceia nu vor vedea țara pe care Eu am jurat-o părinților lor; ci numai copiilor lor, care sunt aici cu Mine, care nu știu ce este binele și ce este răul, și tuturor nevărstnicilor neștiutori, lor le voi da țara, iar toți cei ce M-au întăritat nu o vor vedea.**

„Spațiul arid, secătuit, inospitalier, într-un cuvânt pustiul, conceput ca metaforă a încercării credinței, a obstacolului în calea atingerii idealului, a exercitat o adevărată fascinație literară. Modelul este biblic și se ivește într-o realitate istorică și geografică dată: greutatea întâmpinate de evrei, nevoiți să străbată deșertul pentru a ajunge în Țara Făgăduinței. Pustiul îi înlătură pe cei nedemni de această răsplată dumnezeiască, pe cei incapabili de purificare prin jertfă, învinși de propriile lor slăbiciuni, de neîncredere și apostazie, de pretenții nemăsurate și orgolioase”²²⁷.

24: **Cât despre robul Meu Caleb, de vreme ce-ntru el a fost alt duh și pentru că el Mi-a urmat Mie, pe el îl voi duce în țara unde-a fost, și seminția lui o va moșteni.**

25: **Întrucât însă Amaleciții și Canaaneenii locuiesc pe vale, mâine să vă întoarceți și să vă îndreptați către pustie cu fața spre Marea Roșie.**

Spre Marea Roșie: „literal: *pe calea Mării Roșii*, adică în direcția drumului pe care Evreii ieșiseră din Egipt. Se pare că e vorba de golful Aqaba. Oricum, o indicație foarte generală”²²⁸.

Dintre adulții ieșiți din Egipt, doar Caleb, amintit aici, și Iosua vor intra în Canaan. „Cine este Caleb, ne va lămuri numele. Căci se tâlmăcește: *toată inima*. Iar Iefoni, *întoarcere*. Deci cei ce au inima desăvârșită cu Dumnezeu sunt fiii ai întoarcerii și sunt împreună cu Iisus. Aceștia sunt însă și cei ce au crezut la început Sfinților Apostoli, care au chemat pe Israel. Și ei sunt rămășița. Și chemându-l, s-au primejduit. Dar au fost făcuți moștenitori ai pământului sfânt. Că fiii întoarcerii, sau cei ce s-au întors de la poruncile legii la slujirea și harul prin credință, au avut inima toată sau desăvârșită cu Dumnezeu, o poate afla cineva de la Pavel, care scrie lămurit că socotea gunoaie cele din lege și le considera pagubă față de înălțimea cunoștinței lui Dumnezeu și piedică pentru dobândirea Lui și a dreptății Lui”²²⁹.

26: **Și a grăit Domnul către Moise și Aaron, zicând:**

²²⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, VI

²²⁶ BBVA, p. 173

²²⁷ NUM, p. 207

²²⁸ BBVA, p. 173

²²⁹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

27: „Până când această obște rea, care cârtește-mpotriva-Mi? Căci am auzit cârtirea cu care fiii lui Israel cârtesc împotriva Mea.

28: Așadar, spune-le: - Viu sunt Eu, zice Domnul. Așa cum voi ați grăit în auzul Meu, întocmai vă voi face vouă:

29: În această pustie vă vor cădea oasele, vouă tuturor, așa numărați cum sunteți de la douăzeci de ani în sus, voi, cei ce ați cârtit împotriva Mea.

30: Nu, voi nu veți intra în țara-n care cu mâna ridicată M-am jurat să vă așez; nimeni în afară de Caleb, fiul lui Iefone, și de Iosua, fiul lui Navi.

31: Pe copiii voștri, despre care voi ziceați că vor ajunge pradă, pe ei îi voi duce acolo-n țară și ei vor moșteni pământul de care voi v-ați ferit,

32: în timp ce oasele voastre vor rămâne-n pustia aceasta.

33: Patruzeci de ani vor fi copiii voștri rătăcitori prin pustie și vor purta povara desfrânării voastre până ce oasele voastre se vor topi toate în pustie.

Rătăcitori: „literal: păstori nomazi. Sinaiul nu e un deșert total, așa încât prezintă unele șanse de supraviețuire”²³⁰. *Povara desfrânării voastre:* „cuvântul *desfrânare* e folosit aici în sensul limbajului profetic: infidelitate față de Dumnezeu. Iahve fiind unicul mire al poporului lui Israel, închinarea la alți dumnezei (idolatria) era echivalentă cu adulterul”²³¹.

34: După numărul celor patruzeci de zile în care-ați iscodit voi țara, patruzeci de ani veți purta povara păcatelor voastre, un an pentru o zi, și veți cunoaște lăuntru mânia Mele.

„În Textul Masoretic: (și veți cunoaște) *ce-nseamnă să Mă părăsiți; ce-nseamnă să Mă lepăd Eu de voi; cum e când vă stau Eu împotriva; ce-nseamnă să-Mi cădeți în dizgrație. Septuaginta* folosește termenul **thymós** care-nseamnă și *furie violentă*, ceea ce ar duce la un pleonasm: (veți cunoaște) *furia mâniei Mele*. Dar sensul primar și esențial al lui *thymós* este acela de *suflet, principiu de viață*, de unde: principiu al voinței, al inteligenței, al sentimentelor și pasiunilor. Sensul teologic: suferința de durată îi este dată omului nu ca o răzbunare divină, ci ca un răgaz în care el poate descoperi rațiunea intimă, lăuntrică, a mâniei lui Dumnezeu asupra-i, descoperire menită să scoată suferința de sub incidența absurdului”²³².

35: **Eu, Domnul, am grăit!, da, așa voi face cu această obște rea care s-a răzvrătit împotriva-Mi; în pustia aceasta se vor topi; acolo vor muri”.**

„Ale căror oase au rămas oare în pustie? Oare nu ale acelor care doreau să mănânce carne? Aceia, atâta vreme cât s-au mulțumit cu mana și cu apa din piatră, au învins pe egipteni, au mers pe mare și în semințiile lor nu era bolnav. Dar când și-au adus aminte de căldările cu cărnuri, când s-au întors, prin poftele lor, în Egipt, n-au mai văzut pământul fâgăduinței. Nu te înfricoșează pilda aceasta? Nu te cutremuri oare de grozăvia lăcomiei, care te poate lipsi de bunătățile nădăjduite?”²³³.

36: **Cât despre oamenii pe care Moise îi trimisese să iscodească țara și care lăntoarcere au defăimat-o în fața adunării spunând vorbe rele despre țara aceea,**

37: **oamenii care-au vorbit țara de rău au murit de grea lovire-n fața Domnului.**

38: **Iosua, fiul lui Navi, și Caleb, fiul lui Iefone, au fost singurii care-au rămas vii dintre bărbații ce merseseră să iscodească țara.**

Moartea iscoadelor rele e pedeapsă și, totodată, semn pentru popor că toate cuvintele Domnului se vor împlini. În plus, se arată că doar cei ce vor urma lui Iisus vor moșteni cele fâgăduite. „S-a spus că, din pricina necredinței lor, n-au să intre în odihnă înainte de a se supune

²³⁰ BBVA, p. 173

²³¹ BBVA, p. 173

²³² BBVA, p. 173

²³³ Sf. Vasile cel Mare, *Omiliile și cuvântări*, I, 9

urmaşului lui Moise, ca să afle prin faptă, deşi târziu, că nu se pot mântui altfel decât crezând în Iisus²³⁴. „Ce înţelesuri nu cuprind toate acestea? Vrei să-L vezi conducător? Iată, îndreaptă pe cele prezente şi le orânduieşte pe cele viitoare. Vrei să-L vezi judecător sever? Iată, pedepseşte pe cei vinovaţi. Vrei să-L vezi drept şi milos? Iată, cruţă pe cei nevinovaţi”²³⁵.

39: Cuvintele acestea le-a spus Moise înaintea tuturor fiilor lui Israel, şi a plâns poporul foarte.

40: Şi sculându-se ei dis-de-dimineată, s-au urcat pe vârful muntelui, zicând: „Iată-ne!, noi ne vom sui la locul de care ne-a grăit Domnul; căci am păcătuit!”

„O seamă de traduceri, române şi străine, consideră inoportună prezenţa şi funcţiunea particulei *căci*, de vreme ce ea sugerează păcatul drept cauză a victoriei, şi încearcă formulări precum: *deşi am păcătuit* sau: *ne vom sui la locul acela, în legătură cu care ne-a spus Domnul că am păcătuit*. Traducerea corectă însă implică păcatul satanic care a dus şi la căderea primului om: Tocmai de aceea voi birui, pentru că am păcătuit! Consecinţelese văd mai jos”²³⁶.

41: Moise însă le-a zis: „De ce călcaţi voi porunca Domnului? Asta nu vă va da izbândă.

42: Nu vă suiţi, căci Domnul nu-i cu voi şi veţi cădea în faţa vrăjmaşilor voştri;

43: căci Amaleciţii şi Canaaneenii sunt acolo, în faţa voastră, şi veţi cădea de sabie; de vreme ce v-aţi împotrivit şi n-aţi ascultat de Domnul, nici Domnul nu va fi cu voi”.

44: Dar ei au trecut peste asta şi s-au urcat pe vârful muntelui; dar chivotul legii Domnului şi Moise nu s-au urnit din tabără.

45: Iar Amaleciţii şi Canaaneenii care trăiau în muntele acela s-au coborât şi i-au înfrânt şi i-au măcelărit până la Horma; şi s-au întors în tabără.

Evreii sunt izgoniţi până la *Horma* (= surghiun), la graniţa de sud-est a Canaanului – localitatea se numea înainte Sefat. Israel încearcă să suie în munte, dar e biruit de *amaleciţi* (= lenevie) şi *canaanei* (= cei de jos), lipsiţi fiind de ajutorul lui Dumnezeu, din pricina desfrânării lor. „Odinioară, (Amalecitul) care locuia în munte, năpustindu-se asupra celor ce se sileau să treacă, îi rănea; acum, uitarea cea rea alungă pe cei ce încearcă să suie la rugăciunea mai înaltă a simplităţii, înainte de curăţie”²³⁷. „Cei ce caută cunoştinţa cu osteneală şi nu reuşesc, nu izbutesc sau din pricina necredinţei, sau poate pentru că plănuiesc să se ridice prosteşte cu ceartă împotriva celor ce cunosc, ca norodul de odinioară împotriva lui Moise. [...] Căci e sigur că cei ce se îmbracă în chipul virtuţii, ca să se fâlească, nu numai că nu vor reuşi în vicleşugul lor împotriva evlaviei, ci vor fi zdrobiţi de conştiinţă”²³⁸.

CAPITOLUL 15 - Felurite jertfe. Pedepsă pentru călcarea zilei de odihnă.

1: Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:

2: „Vorbeşte fiilor lui Israel şi spune-le: - Când veţi intra în ţara-n care veţi locui şi pe care Eu v-o dau,

3: şi când Îi veţi aduce Domnului jertfe, ardere-de-tot, sau jertfă de făgăduinţă sau de bunăvoie, sau când la sărbătorile voastre Îi veţi aduce Domnului mireasmă plăcută din cirezi sau din turme,

4: cel ce aduce darul său Domnului să aducă jertfă de pâine a zecea parte dintr-o

²³⁴ Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către Elini*, 85, 2

²³⁵ Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, I, 12

²³⁶ BBVA, p. 174

²³⁷ Ilie Ecdicul, *Culegere din sentinţele înţelepţilor*, 179

²³⁸ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capetele teologice*, 19

efă de făinuță de grâu frământată cu un sfert de hin de untdelemn,

„O zecime dintr-o efă era egală cu 3, 64 litri (folosită ca măsură de capacitate)²³⁹. Un hin reprezenta circa 6 litri.

5: iar vin pentru turnare, un sfert de hin veți aduce la arderea-de-tot sau la altă jertfă; aceasta e aducerea pe care o veți face pentru fiecare miel, într-un miros de bună mireasmă Domnului.

6: Iar pentru un berbec, când îl veți aduce ca ardere-de-tot sau ca o jertfă oarecare, veți jertfi și două zecimi dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu o treime dintr-un hin de untdelemn,

7: iar vin pentru turnare, o treime de hin veți aduce într-un miros de bună mireasmă Domnului.

8: De veți aduce un taur ca ardere-de-tot sau ca jertfă de făgăduință sau ca jertfă de mântuire,

9: atunci pe lângă junc veți aduce ca prinos de pâine trei zecimi dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu o jumătate dintr-un hin de untdelemn.

10: precum și vin pentru turnare o jumătate de hin, jertfă într-un miros de bună mireasmă Domnului.

11: Așa veți face pentru fiecare junc sau pentru fiecare berbec sau pentru fiecare cap de vită ales dintre oi sau dintre capre;

12: după numărul jertfelor aduse, așa veți face pentru fiecare: după numărul lor.

13: Așa va face tot băștinașul când Îi va aduce Domnului astfel de jertfe într-un miros de bună mireasmă.

Animalele jertfite, cum s-a mai arătat, închipuie Jertfa lui Hristos. „Făina de grâu e chipul vieții, iar untdelemnul, al bucuriei. [...] Iar vinul e semn al veseliei spirituale de sus și prin Duhul²⁴⁰”.

14: Iar dacă printre voi se va afla un străin locuind în țara voastră, sau dacă un oarecare se va afla în neamurile voastre și-I va aduce Domnului jertfă într-un miros de bună mireasmă: cum faceți voi, așa va face și el. Așa va face obștea Domnului:

15: o singură lege și un singur drept va fi, atât pentru voi, cât și pentru străinii care s-au așezat între voi, lege veșnică-ntru neamurile voastre: cum sunteți voi, așa va fi și străinul înaintea Domnului.

16: O singură lege și un singur drept va fi, atât pentru voi, cât și pentru străinul care locuiește la voi”.

„Adăugând că străinul nu va asculta de alte legi, a arătat că cei dintre neamuri își vor supune grumazul aceluiași jug al Mântuitorului, împreună cu cei din sângele lui Israel, și vor trece prin aceleași jertfe și prin aceleași fapte de laudă duhovnicești. Căci una este calea care îi duce pe toți la unirea cu Dumnezeu și Tatăl. Iar aceasta este Hristos²⁴¹”.

17: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

18: „Vorbește fiilor lui Israel și spune-le: - Când veți intra în țara-n care Eu vă voi duce

19: și veți mânca din pâinea acelei țări, prinoase din prinos Îi veți afierosi Domnului.

„*Afierosire* este partea dintr-un întreg care capătă o destinație anume. *A afierosi* înseamnă a-i atribui acelei părți o destinație sacră, a o închina lui Dumnezeu. În cazul de față, pâine din pâinea Canaanului (în versetul precedent s-a precizat: *țara în care Eu vă voi duce, spre a i se aminti omului că totul I se datorează lui Dumnezeu*)²⁴²”.

²³⁹ BBVA, p. 174

²⁴⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVI

²⁴¹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVI

²⁴² BBVA, p. 175

20: Drept pârgă din rodul grâului vostru veți aduce o turtă; o veți aduce așa cum aduceți prinosul din arie

„Conform tradiției, israeliții trebuiau să ofere *pârga* din tot ce li se dăruise, din toate animalele și fructele, chiar și din prada de război, ceea ce era mai de preț. I se jertfea [lui Iahve] primul snop, la începutul recoltei”²⁴³.

21: ca pârgă din rodul grâului vostru; așa I-o veți aduce Domnului, din neam în neam.

„Snopul [turta] e pârga grâului și simbolul noii rodiri. Iar pâinea, al grâului adunat și așezat în jitiță. A poruncit să se predea acestea lui Dumnezeu de către cei ce locuiesc în pământul făgăduinței. Căci prin amândouă se înțelege Hristos. Fiindcă El este *pâinea cea din cer* (Ioan 6, 33) și de viață făcătoare și pârga frământăturii celor zidiți din nou în El spre înnoirea vieții. Pentru că pârga frământăturii mai vechi a fost Adam. Dar fiindcă nesocotind porunca dată s-a rostogolit în neascultare, îndată și-a atras blestemul și neamul omenesc a fost osândit în el la moarte și stricăciune. Însă Hristos, pârga celei de a doua frământături, a scăpat de blestem [...] și desființează stăpânirea stricăciunii [...]. Căci a înviat călcând moartea. Pentru că predându-Se și dăruindu-Se ca o pârgă strălucită a umanității și înnoindu-Se spre nestricăciune, S-a suit la Tatăl. Astfel Emanuel ne face să cunoaștem că, prin reîntoarcerea la ceruri, a introdus pâinea în sfântul cort și a predat-o lui Dumnezeu în Sfânta Sfințelor”²⁴⁴.

22: Dacă însă veți greși și nu veți împlini toate poruncile acestea pe care Domnul le-a rostit către Moise

23: așa cum vi le-a poruncit Domnul prin Moise din ziua când a-nceput Domnul a vă porunci, vouă, și mai departe-n neamurile voastre -

24: astfel va fi: dacă greșeala e fără de voie și fără știința obștii, atunci toată obștea să aducă din cireadă un junc fără meteahnă, ardere-de-tot, întru miros bineplăcut Domnului, cu dar de pâine, cu turnarea lui după rânduială; iar din turma de capre, un țap ca jertfă pentru păcat.

25: Preotul se va ruga pentru toată obștea fiilor lui Israel; și li se va ierta, fiindcă fără de voie au greșit și și-au adus prinosul ca jertfă Domnului pentru păcatul pe care fără de voie l-au făcut înaintea Domnului.

26: Atunci iertată va fi întreaga obște a fiilor lui Israel, precum și străinul care trăiește între voi, pentru că-ntreg poporul a greșit din neștiință.

27: Dacă cel ce a greșit din neștiință este un singur suflet, va aduce o capră de un an ca jertfă pentru păcat.

28: Și se va ruga preotul pentru cel ce din neștiință a greșit înaintea Domnului; și-n urma rugăciunii i se va ierta.

29: Fie că e vorba de băștinașul din Israel, fie că e vorba de străinul care locuiește la voi, o singură lege va fi pentru cel ce păcătuiește din neștiință.

Sunt hotărâte jertfele pentru păcatele fără de voie, individuale sau colective; e clar afirmat rolul de mijlocitor al preotului.

30: Dar cel ce va păcătui din trufie, ori că-i dintre băștinași, ori că-i dintre străini, acela Îl defaimă pe Domnul; sufletul acela va fi stârpit din poporul său.

31: De vreme ce a nesocotit cuvântul Domnului și I-a călcat poruncile, omul acela va fi nimic: păcatul său este-ntru el”.

E vorba despre păcatele săvârșite cu voia, izvorâte din mândrie. *Cel ce va păcătui din trufie*, „textual: *cu mână trufașă*; ebraică: *cu mână înaltă*. A păcătui cu brațul ridicat însemna o înfruntare conștientă a lui Dumnezeu”²⁴⁵. „În tradiția rabinică este citat acest pasaj pentru

²⁴³ NUM, p. 208

²⁴⁴ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

²⁴⁵ BBVA, p. 175

susținerea doctrinei judecării postume (Targ. Io.) și a învierii (*Sifre Num.* 112). ♦ Vasile cel Mare (*De iudicio Dei* 6) citează vv. 30 și 31 pentru a demonstra că Scriptura nu face deosebire între păcate voluntare condamnabile și necondamnabile. Toate păcatele voluntare sunt pedepsite²⁴⁶.

„Mândria este un viciu al sufletului; și Dumnezeu ne poruncește să ne pocăim atât de acest păcat, cât și de celelalte păcate; ne poruncește să facem armonie în viața noastră lipsită de armonie, spre a ne schimba în mai bine prin aceste trei mădulare: prin gură, inimă și mâini. Să fie simboluri mădularele acestea: mâinile simbol al faptei, inima simbol al voinței, iar gura simbol al cuvântului”²⁴⁷.

32: La vremea când fiii lui Israel erau în pustie, au găsit un om adunând lemne în ziua odihnei.

33: Iar cei ce l-au găsit adunând lemne în ziua odihnei l-au adus în fața lui Moise și Aaron și a-ntregii adunări a fiilor lui Israel.

34: Și l-au pus sub pază, pentru că încă nu era hotărât ce anume să-i facă.

35: Atunci a grăit Domnul către Moise, zicând: „Acest om trebuie dat morții; întreaga obște să-l ucidă cu pietre afară din tabără!”

„Sabatul este un semn al Alianței, sanctificat de Creator și deosebit de cinstit de către fiii lui Israel”²⁴⁸. „Sabatul este menționat în Ieșirea și în Levitic, dar acolo nu se specifică pedepsele pentru încălcarea zilei de odihnă”²⁴⁹.

36: Și-ntreaga obște l-a scos în afara taberei; acolo, afară din tabără, întreaga obște l-a ucis cu pietre, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise.

„În cazul lapidării, condamnatul la acest mod de pedeapsă cu moartea era dus în afara cetății [...]. Primii care aruncau cu pietre asupra celui vinovat erau martorii, apoi poporul continua până ce condamnatul era îngropat complet într-o movilă de pietre. Astfel se exprima, până la capăt, caracterul colectiv al dreptății imanente”²⁵⁰.

„Un om din mulțimea israelită, fiindcă adunase lemne în ziua sabatului, a fost ucis, și aceasta din porunca și judecata lui Dumnezeu, Cel mai blând și mai milos Judecător, Care ar fi dorit, fără îndoială, mai degrabă să-l cruțe decât să-l ucidă, dacă judecata milei n-ar fi fost biruită de judecata asprimii. Căci a pierit un singur nebăgător de seamă, ca să nu piară mulți după aceea din cauza nebăgării de seamă”²⁵¹. „Deși fapta lui părea în sine nevinovată, totuși devenea criminală din cauza zilei în care era săvârșită”²⁵². Mântuitorul, însă, a zis: *Sâmbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru sâmbătă* (Marcu 2, 27). „Dar atunci pentru ce a fost pedepsit cel ce a adunat lemne sâmbăta? Pentru că dacă ar fi fost disprețuite legile chiar de la început, cu greu ar mai fi fost păzite mai târziu. Că multe și mari foloase a adus sâmbăta la început; de pildă, i-a făcut pe iudei să fie blânzi și iubitori de oameni față de cei ai lor; i-a învățat că Dumnezeu este Creatorul și purtătorul de grijă [...]; i-a învățat să se depărteze încetul cu încetul de păcat și i-a făcut să fie cu luare aminte la cele duhovnicești”²⁵³. „Numărul șapte este în cinste la Iudei, deoarece Dumnezeu a poruncit să nu fie cinstit la întâmplare, ci cu pedepse foarte grele, în caz de călcare a poruncii. Dumnezeu n-a poruncit aceasta fără motiv, ci pentru anumite motive mistice, pe care le înțeleg bine bărbații duhovnicești și cei înzestrați cu harul profeției”²⁵⁴. „Sâmbăta (Sabatul) este oprirea deplină a lucrării patimilor și încetarea totală a mișcării minții spre cele create, precum și desăvârșita trecere la Dumnezeu. Cel ajuns apoi la

²⁴⁶ SEP 1, p. 472

²⁴⁷ Clement Alexandrinul, *Stromate*, II, 97, 3 – 98, 1

²⁴⁸ NUM, p. 208

²⁴⁹ SEP 1, p. 472

²⁵⁰ AB, p. 181

²⁵¹ Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VI, 10

²⁵² Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, I, 11

²⁵³ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XXXIX, 3

²⁵⁴ Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 23

Dumnezeu, atât cât e cu putință omului, prin virtute și cunoștință, nu trebuie să mai cugete, ca la niscai lemne, la vreo materie oarecare ce aprinde patimile, nici să mai adune rațiunile firii, ca să nu dogmatizăm ca Elinii un Dumnezeu ce se îndulcește cu patimile sau se măsoară cu hotarele (definițiile) firii. Căci atunci pe Dumnezeu nu-L strigă decât tăcerea desăvârșită și nu-L reprezintă decât neștiința totală prin depășire²⁵⁵.

37: **Și a grăit Domnul către Moise, zicând:**

38: **„Vorbește fiilor lui Israel și spune-le să-și facă ciucuri la poalele hainelor lor din neam în neam, iar pe deasupra ciucurilor de la poalele hainelor să pună un șiret de mătase violetă.**

„*Ciucuri la poalele hainelor*: este vorba mai degrabă de cordoane împletite, având noduri și terminate cu un ciucure, de la colțurile veșmintelor de rugăciune. Cf. Deuteronom 22, 12²⁵⁶.

39: **Și va fi că-n ciucurii aceștia vă veți uita spre a vă aduce aminte de toate poruncile Domnului ca să le pliniți și spre a nu mai rătăci după cugetele voastre și după ochii voștri, întru care voi să desfrânați urmându-i.**

40: **Astfel vă veți aduce aminte de toate poruncile Mele și le veți plini, și veți fi voi sfinți în fața Dumnezeului vostru.**

41: **Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru, Cel ce v-am scos din țara Egiptului ca să fiu Dumnezeul vostru, Eu, Domnul, Dumnezeul vostru”.**

„Ca să le aducă aminte de poruncile Lui, Dumnezeu a făcut cu ei ceea ce fac adeseori mulți oameni care își leagă degetul cu un petic sau cu un fir de lână ca să nu uite ceva. Tot așa și Dumnezeu a poruncit iudeilor, ca unor copii, să-și coasă de haine, la marginea de la picioare, o fâșie de pânză de culoare violetă, pentru ca uitându-se la ea să-și aducă aminte de poruncile Lui²⁵⁷. „Prin legarea unor panglici vinete de ciucuri și de mână se arată, ca printr-o ghicitură, că trebuie să cugetăm și să împlinim cele din cer și să ne aducem aminte de legile dumnezeiești. Căci prin piatra vânăta de India, sau de hiacint, se închipuie corpul eteric, care e un amestec de lumină și de întuneric și are în adâncul său o umezeală, ce-i dă o înfățișare tremurătoare și fluidă. Deci legea a poruncit cu bun rost să se atârne de veșminte și de mână o panglică vânăta de hiacint, arătând prin aceasta că cuvântul din cer este un veșmânt al minții și o îmbrăcăminte a cugetării, iar legea un sfătuitor spre faptele drepte. Pentru că mâna e simbolul faptei, iar cele împlinite de noi după lege sunt fără prihană și nu au în ele stângăcia răutății²⁵⁸. Franjurii sau ciucurii erau prinși de veșminte, nu de mână; oricum, înțelesul lor rămâne același.

CAPITOLUL 16 - Răzvrătirea lui Core, Datan și Abiron.

1: **Atunci Core, fiul lui Ițhar, fiul lui Cahat, fiul lui Levi, împreună cu Datan și cu Abiron, fiii lui Eliab, și împreună cu On, fiul lui Felet, din seminția lui Ruben, s-au vorbit între ei**

Capii răzvrătirii au fost *Core* (= pleșuv), fiul lui *Ițhar* (= strălucire), *Datan* (= puternic) și *Abiron* (= tatăl măreției), fiii lui *Eliab* (= Dumnezeu este Tată), și *On* (= forță), fiul lui *Felet* (= grabă). Core era levit din familia cahatiților; iar ceilalți erau rubeniți.

2: **și s-au ridicat împotriva lui Moise împreună cu două sute cincizeci de bărbați dintre fiii lui Israel, capi ai adunării, aleși ai sfatului, oameni de seamă.**

Capi ai adunării, literal: *aleși ai sfatului*: „Nu se mai vorbește de acest consiliu în altă

²⁵⁵ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, 65

²⁵⁶ SEP 1, p. 472

²⁵⁷ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, LXXII, 2

²⁵⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, VII

parte în Septuaginta, dar se poate presupune că este vorba de un organ intermediar între Moise și comunitate, care nu trebuie confundat cu cei șaptezeci din cap. 11²⁵⁹.

3: Adunându-se aceștia, împotriva lui Moise și Aaron, le-au zis: „Destul cu voi! De vreme ce-ntreaga obște, de vreme ce toți sunt sfinți și Domnul este-ntru ei, de ce vă urcați voi deasupra adunării Domnului?”

„Motivația religioasă a acestei răzvrătiri este o proastă înțelegere asupra preoției universale, ca reprezentând prin sine calitatea de preot a fiecărui om [...]. Episodul ne permite să percepem și o răscoală (politică) împotriva lui Moise, dar ea e în principal îndreptată împotriva lui Aaron, cel ce deținea calitatea de mare preot, în timp ce leviții erau doar slujitori de rând”²⁶⁰.

Însă între răzvrățiți nu erau doar leviți. În cuvintele lor recunoaștem teza referitoare la preoție susținută azi de grupările desprinse din Protestantism. „Auzi cum disprețuiesc măsura pusă lor și spun că cinstea arhierului e comună nu numai unui neam (leviților), ci și tuturor celorlalți și că nimic nu e mai mult în ei, sau mai de cinste, chiar dacă li s-a spus că aceia sunt superiori, ca unii ce au luat această treaptă prin hotărârea lui Dumnezeu. Iar aceasta înseamnă în chip vădit a blama hotărârea de sus și a nu pune nici un prețpe ceea ce vrea legiuitorul”²⁶¹.

4: Auzind acestea, Moise a căzut cu fața la pământ

5: și a grăit către Core și către toată ceata lui, zicând: „Dumnezeu este Cel ce-a socotit și Cel ce-a cunoscut pe cei ce sunt ai Lui și pe cei ce sunt sfinți, El este Cel ce și I-a apropiat; iar pe cei ce nu i-a ales să fie ai Săi, pe aceia nu și I-a apropiat.

6: Iată ce să faceți: Core și toată ceata lui, luați-vă cădelnițe,

7: iar mâine să puneți în foc și să vărsați în ele tămâie-n fața Domnului: omul pe care-l va alege Domnul, acela va fi sfânt. Acum ajunge, fii ai lui Levi!”

8: Și a zis Moise către Core: „Ascultați voi la mine, fii ai lui Levi:

9: Este oare prea puțin pentru voi că Dumnezeul lui Israel v-a osebit din obștea lui Israel și v-a apropiat de Sine pentru ca voi să faceți slujbele în cortul Domnului și pentru ca voi să stați înaintea adunării Domnului spre a-I sluji?

10: El te-a apropiat pe tine, și-mpreună cu tine pe toți frații tăi, fiii lui Levi, iar voi încă mai vreți și preoție?

11: Ei bine, împotriva lui Dumnezeu v-ați adunat, tu și toată ceata ta! Și ce este Aaron să cârțiți împotriva-i?

Răzvrătirea era împotriva lui Dumnezeu, de vreme ce viza pe cel rânduit în arhierie de Însuși Dumnezeu.

12: Atunci a trimis Moise să-i cheme pe Datan și pe Abiron, fiii lui Eliab. Ei însă au zis: „Nu ne vom duce!

13: Oare puțin lucru e că ne-ai ridicat din țara-n care curge lapte li miere ca să ne omori în pustie? mai vrei să fii și stăpân peste noi?

14: Dusu-ne-ai tu oare-n țara unde curge lapte și miere și datu-ne-ai tu oare moștenire de holde și vii? Vrei s-arunci cu praf în ochii acestor oameni? Nu mergem!

15: Și s-a mâniat Moise foarte și a zis către Domnul: „Nu căuta spre jertfa lor! Eu n-am poftit nimic din ceea ce-i al lor și pe nimeni din ei n-am asuprit”

De aici se pare că revoltei împotriva lui Aaron din partea unor leviți i s-a adăugat și o revoltă politică împotriva lui Moise, din partea unor rubeniți, cele două mișcări făcând front comun. Ambele mișcări aduc atingere autorității divine. Moise e acuzat că nu a dus poporul în Canaan, iar Egiptul robiei e prezentat ca vrednic de dorit. Văzând răutatea ajunsă la maxim, Moise, cu toată blândețea sa, îi cere lui Dumnezeu pedepsirea vinovaților. „Irineu vede în

²⁵⁹ SEP 1, p. 473

²⁶⁰ BBVA, p. 175

²⁶¹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, X

Moise, care pronunță acest verset, modelul bunului *presbiter* (*Adv. haer.* IV, 26, 4). După Theodoret, Moise Îl roagă pe Dumnezeu să nu accepte ceea ce I se oferă în mod nelegitim de către rebeli (*Qu. Num.* 33)²⁶².

16: **Apoi a zis Moise către Core: „Sfințește-ți ceata, iar mâine să fiți gata-n fața Domnului: tu ca ai tăi, și Aaron.**

17: **Luați-vă fiecare cădelnițe, puneți în ele tămâie și aduceți-vă fiecare cădelnița-n fața Domnului, două sute cincizeci de cădelnițe. Tu și Aaron, fiecare cu cădelnița sa”.**

18: **Și și-a luat fiecare cădelnița, au pus în ele foc și peste el tămâie. Moise și Aaron au stătut la intrarea cortului mărturiei,**

19: **dar Core și-a strâns adunarea lui, toată-mpotriva lor la ușa cortului mărturiei. Iar slava Domnului s-a arătat la toată adunarea.**

Adunarea lui: „Versiunea masoretică sugerează că răzvrătitul Core ar fi mobilizat întreaga adunare a lui Israel împotriva celor doi, ceea ce e puțin probabil. În cel mai bun caz, Core și-a mai adăugat o seamă de partizani, pe lângă cei două sute cincizeci”²⁶³.

20: **Și a grăit Domnul către Moise și Aaron, zicând:**

21: **„Osebiți-vă din mijlocul acestei adunări: îi voi topi într-o singură clipă”.**

22: **Iar ei au căzut cu fețele la pământ și au zis: „Dumnezeule, Dumnezeul duhurilor și a tot trupul, pentru păcatul unui singur om va fi oare peste-ntreaga obște mânia Domnului?”**

Dumnezeule, Dumnezeul duhurilor și a tot trupul...: „formula din Septuaginta s-a păstrat în mai multe rugăciuni din ritualul ortodox”²⁶⁴.

„Când unii lipsiți de rușine se luptau împotriva lui (Moise) și a lui Aaron pentru preoție și pentru posturi în conducerea poporului, (Moise) se ridica deasupra a toată iubirea de slavă și de stăpânire și preda ocrotirea poporului celui ales de Dumnezeu. Iar când s-au conjurat împotriva lui și, osândindu-l pentru hotărârile dinainte, îl amenințau și aproape se revoltau, blândul Moise striga pe Cel Bun spre mântuire și își manifesta îndrăzneala, dar cu multă blândețe, ca să nu fie cauzatorul nici unor rele celor conduși. Căci știa că cel ce vorbește cu Dumnezeu cel Bun trebuie să se întipărească de o cât mai mare asemănare cu El, pe cât e cu putință, și să devină conștient de lucrările lui binefăcătoare”²⁶⁵.

23: **Domnul însă i-a zis lui Moise:**

24: **„Vorbește către obște și spune-i: - Depărtați-vă de-mprejurimile locuinței lui Core, Datan și Abiron!”**

25: **Și s-a sculat Moise și s-a dus la Datan și Abiron; și-mpreună cu el s-au dus toți bătrânii lui Israel.**

26: **Și i-a grăit adunării, zicând: „Depărtați-vă de corturile acestor oameni netrebnici; de nimic din ce este al lor să nu vă atingeți, ca să nu pieriți împreună cu ei în întregul lor păcat!”**

27: **Iar ei s-au depărtat din preajma cortului lui Core, Datan și Abiron; iar Datan și Abiron ieșiseră și stăteau la ușile corturilor lor, cu femeile, cu copiii și cu bunurile lor.**

28: **Zis-a Moise: „Cum că Domnul m-a trimis pe mine să fac toate lucrurile acestea și cum că nu de la mine le fac, așa veți cunoaște:**

29: **dacă aceștia vor muri așa cum mor toți oamenii, și dacă certarea lor va fi precum certarea tuturor oamenilor, atunci nu Domnul m-a trimis;**

30: **dar dacă Domnul va lucra în chip neobișnuit, și dacă pământu-și va deschide gura și-i va înghiți, pe ei și casele lor și corturile lor și tot ce e al lor, și dacă ei de vii se vor pogori la iad, atunci veți cunoaște că oamenii aceștia L-au mâniat pe Domnul”.**

²⁶² SEP 1, p. 474

²⁶³ BBVA, p. 176

²⁶⁴ NUM, p. 208

²⁶⁵ Sf. Dionisie Areopagitul, *Epistole*, VIII, 1

Iadul e, desigur, Șeolul, GN: Totenwelt, TOB: séjour de la mort.

31: De cum a isprăvit el de spus toate lucrurile acestea, pământul li s-a crăpat acelora sub picioare

32: și s-a deschis pământul și i-a înghițit, pe ei și casele lor, pe toți oamenii de partea lui Core cu toate bunurile lor.

33: De vii s-au pogorât la iad, ei cu toate ale lor, și i-a acoperit pământul și au pierit din mijlocul adunării.

„După Philon, *Fuga* 143-148, necredincioșii pot fi definiți ca oameni care caută fără să găsească niciodată nimic: Laban, sodomiții, Faraon și acoliții lui Core”²⁶⁶. „Pentru Irineu (*Adv. haer.* IV, 26, 2), oamenii lui Core, Datan și Abiron înghițiți de flăcări îi prefigurează pe eretici, care vor avea parte de focul iadului”²⁶⁷.

34: La strigătele lor au fugit toți Israelii ce se aflau în preajma lor, zicând: „Să nu ne înghită și pe noi pământul!”

„Pământul mugind se despică în mijlocul mulțimii, se deschide o prăpastie în adânc, cei vinovați sunt înghițiți și astfel sunt dezlegați de toate stihiiile acestei lumi, pentru ca să nu se atingă nici de aer prin respirație, nici de cer prin văz, nici de mare prin pipăit, nici de pământ prin mormânt”²⁶⁸. „Prin acest fel de pedeapsă ei n-au devenit mai buni – cum ar fi cu putință pentru cei coborâți în iad? – ci prin pilda lor au înțelepțit pe cei rămași în viață”²⁶⁹. „Invidia a coborât în iad de vii pe Datan și Aviron, pentru că se răsculară împotriva robului lui Dumnezeu Moisi”²⁷⁰. „Prin această istorie socotesc că Scriptura ne învață că pogorârea sub pământ este sfârșitul înălțării prin mândrie. Și poate că pornind cineva de la acestea nu a greșit arătând ființa mândriei ca un urcuș în jos. Iar dacă cugetarea aceasta este potrivnică părerii celor mulți, să nu te miri. Căci multora li se pare că numele de mândrie arată pe cel ce se află deasupra celorlalți. Dar adevărul celor istorisite întărește cugetarea noastră despre mândrie. Căci dacă cei ce s-au ridicat pe ei înșiși peste ceilalți s-au scufundat undeva jos, pământul crăpându-se într-o clipă, nu vei disprețui spusa care înfățișează mândria ca prăbușirea cea mai adâncă. Pe cei ce privesc la acestea Moise îi învață să fie smeriți și să nu se mândrească cu izbânzile lor, ci totdeauna să judece cum se cuvine cele de față. Căci dacă ai biruit plăcerile, nu înseamnă că nu ești chinuit de alt chip al patimii. Fiindcă orice patimă, cât este patimă, este cădere. Iar schimbarea patimii nu aduce nici o deosebire în căderi. Cel ce a alunecat pe lunecușul plăcerii a căzut, și cel ce a călcat strâmb din mândrie s-a răsturnat. Și nici un fel de cădere nu este de dorit celui ce are minte. Și trebuie să fugim de orice cădere, cât este cădere”²⁷¹. „Prin (acestea) s-a închipuit nebunia viitoare a Iudeilor împotriva lui Hristos. Căci El este Arhiereul nostru, rânduit (în) această slujbă de hotărârea Tatălui. Și precum aceia au suferit pedeapsa îndrăznelii lor prea urâte, așa vor suferi și Iudeii de după aceia, făcându-se vinovați de aceleași crime”²⁷². Totuși, răzvrătirea a fost împotriva a doi oameni aleși, și doar indirect împotriva lui Dumnezeu; pedeapsa însă e mai aspră decât atunci când Iudeii s-au îndreptat împotriva lui Hristos Dumnezeu. „Nu te minuna de ce-ți voi spune. Căci îl am pe Moise ca martor. E mai puțin vătămător să păcătuim lui Dumnezeu, decât părintelui nostru. Căci când Dumnezeu se mânie, povățuitorul nostru poate să-L împace pe El cu noi. Dar turburându-se acesta, nu vom mai avea pe cineva să ne facă pe Dumnezeu milostiv. Dar eu socotesc că amândouă se întâlnesc”²⁷³. Păcătuind împotriva semenilor putem primejdui chiar mântuirea lor, pe când Dumnezeu nu are de suferit de pe urma păcatelor noastre. De aceea ni se cere atenție mai cu seamă față de semeni,

²⁶⁶ SEP 1, p. 473

²⁶⁷ SEP 1, p. 475

²⁶⁸ Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LXIII, 55

²⁶⁹ Sf. Vasile cel Mare, *Omilii și cuvântări*, IX, 5

²⁷⁰ Sf. Clement Romanul, *Epistola către Corinteni*, IV, 12

²⁷¹ Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*

²⁷² Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IX

²⁷³ Sf. Ioan Scărarul, *Scara*, IV, 126

slăvind astfel și pe Dumnezeu.

35: Foc a ieșit apoi de la Domnul și i-a mistuit pe cei două sute cincizeci de bărbați care aduseseră tămâie.

„Astfel, Core, Datan și Abiron, care au încercat să răpească lui Moise și preotului Aaron dreptul de a sacrifica, îndată au fost pedepsiți pentru încercările lor: legăturile pământului s-au rupt, o adâncă prăpastie s-a deschis sub picioarele lor și i-a înghițit de vii. Dar nu numai pe ei, care fuseseră făptașii nedreptății, i-a lovit mânia lui Dumnezeu, ci și pe ceilalți 250 de complici și participanți la aceeași nebunie, uniți cu aceeași îndrăzneală, un foc trimis de Domnul ca grabnică pedeapsă i-a mistuit, arătând și învățând că toți cei ce s-au împotrivit lui Dumnezeu au fost niște nemernici, care au încercat cu voință omenească să dărâme rânduirea lui Dumnezeu”²⁷⁴. Ne amintim că răzvrătiții invocau preoția generală în favoarea lor, în genul ereticilor actuali. Dar ei n-au tras ultimele consecințe din teoria lor, nedorind să desființeze preoția sacramentală, ci doar să uzurpe poziția celor chemați la slujire. Astfel că ereticii de azi săvârșesc un păcat mai grav decât al acelor. „Era voia lui Dumnezeu și era lucru bun să se aducă laudă lui Dumnezeu, dar nu era plăcut lui Dumnezeu să facă aceasta urmașii lui Datan și Aviron”²⁷⁵. Iar „cei care disprețuiesc pe preoți sunt cu mult mai nelegiuiți decât Datan și cei dimpreună cu el și vrednici de mai mare pedeapsă. Aceia, deși pretindeau o slujbă ce nu li se cuvenea, totuși aveau o părere foarte bună despre preoție și au arătat asta prin râvna ce-o aveau ca să ajungă preoți. Aceștia, însă, care privesc cu dispreț preoția, acum când a fost cu mult mai împodobită, când a fost ridicată la o atât de mare înălțime, săvârșesc un păcat cu mult mai mare decât aceia, pentru că pornesc de la un gând cu totul contrar gândului ce însuflețea atunci pe Datan și pe cei împreună cu el. Că nici nu este egal disprețul de a dori o slujbă care nu ți se cuvinea, cu disprețul de a nesocoti o slujbă cu atât de mari bunătăți; deosebirea dintre un dispreț și altul este tot atât de mare pe cât de mare este și deosebirea între admirație și dispreț”²⁷⁶.

36: Și a grăit Domnul către Moise și către Eleazar, fiul preotului Aaron:

„În Versiunea Ebraică, versetele 36-50 ale acestui capitol fac parte din capitolul 17. Este ordinea pe care o adoptă și Septuaginta ediția Rahlfs. Versiunea de față însă păstrează nu numai ordinea românească din edițiile 1688 (Șerban), 1795 (Bob), 1858 (Șaguna), 1914 (Sf. Sinod) și 1936 (Miron), dar și pe aceea din versiunile engleze KJV și RSV în ediția Nashville 1953”²⁷⁷.

37: „Luați cădelnițele cele de aramă din mijlocul celor arși; iar focul acela străin să-l risipiți mai încolo, căci s-au sfințit cădelnițele păcătoșilor acestora-ntru sufletele lor.

„Pentru Origen (*Hom. Num.* 9) Core și susținătorii săi îi prefigurează pe eretici, ca și la Irineu; cădelnițele de aramă simbolizează Scripturile; *focul străin* reprezintă falsele interpretări ale ereticilor. Eleazar și preoții prefigurează Biserica adevărată, care smulge tot ce se îndepărtează de adevăr”²⁷⁸.

38: Din ele să faceți foi bătute-n ciocan pentru acoperit jertfelnicul, fiindcă ele au fost aduse înaintea Domnului și s-au sfințit și semn au devenit pentru fiii lui Israel”.

39: A luat deci Eleazar, fiul preotului Aaron, cădelnițele cele de aramă pe care le aduseseră cei ce-aveau să fie arși

40: și le-a pus în foi ca acoperământ jertfelnicului, ca să-și aducă aminte fiii lui Israel că nimeni din alt neam, care nu e din seminția lui Aaron, să nu se apropie spre a aduce tămâiere-n fața Domnului și să nu fie precum Core și ceata lui, așa cum Domnul grăise prin Moise.

Despre acest amănunt nu se mai face referire nicăieri în Scriptură.

41: A doua zi însă toată obștea fiilor lui Israel a cârtit împotriva lui Moise și a lui Aaron, zicând: „Voi sunteți cei ce ați omorât poporul Domnului!”

²⁷⁴ Sf. Ciprian al Cartaginei, *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, XVIII

²⁷⁵ Sf. Vasile cel Mare, *Regulile mici*, 276

²⁷⁶ Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 6

²⁷⁷ BBVA, p. 177

²⁷⁸ SEP 1, pp. 475-476

42: **Și a fost că-n timp ce obștea se îndrepta împotriva lui Moise și Aaron, aceștia s-au întors către cortul mărturiei, și iată că norul l-a acoperit și slava Domnului s-a arătat.**

43: **Moise și Aaron au venit în fața cortului mărturiei,**

44: **iar Domnul a grăit cu Moise și Aaron, zicând:**

45: **„Osebiți-vă din sânul acestei adunări, că-ntr-o clipă o voi pierde!” Iar ei au căzut cu fața la pământ.**

46: **Și a zis Moise către Aaron: „Ia-ți cădelnița, pune în ea foc de pe jertfelnic, aruncă peste el tămâie și du-te degrab în tabără și roagă-te pentru ei; că mânie a ieșit de la fața Domnului și-a-nceput să prăpădească poporul”.**

47: **Atunci Aaron a luat așa cum îi zisese Moise și a alergat la obște; și iată că-ncepuse prăpădul în popor**

48: **și a stat el așa în mijlocul morților și-al viilor, și prăpădul a-ncetat.**

„Oare îți mai este neclară mijlocirea Fiului și după aceasta? [...] Nu socotești că Aaron a fost rânduit de la început ca un chip și ca o figură a preoției Mântuitorului nostru? [...] Deci după ce am primit ca Arhiereu și Apostol al mărturiei noastre pe Iisus Hristos, să răspândim peste umbrele lipsite încă de frumusețe multele culori ale adevărului. Să spunem, deci, că opunând în mod hotărât voia noastră dogmelor dumnezeiești și rânduielilor stăpânului, toți câți locuim pe acest pământ larg și nemăsurat am jignit fără măsură pe Creator, deși dorea să ne bucurăm de cinstea și slava care era potrivit să le aibă oamenii. De aici ne-a venit stricăciunea care ne consumă și ne distruge prin moarte. [...] Și ar fi nimicim pământul, desfășurându-și lărgimea cu neputință de străbătut, dacă, prin bunăvoința lui Dumnezeu și Tatăl, n-ar fi pogorât și venit la noi, ca dintr-un cort de sus și din ceruri, Cuvântul Unul Născut al lui Dumnezeu [...] ca să Se facă Arhiereu și asemenea unei tămâi să Se ofere lui Dumnezeu pentru noi și să oprească pieirea. [...] Deci oare nu și prin aceasta se vede că S-a făcut Iisus Mijlocitor între Dumnezeu și oameni? Căci începând lupta și surpându-se vechiul perete despărțitor, s-au apropiat întreolaltă cele odinioară despărțite, adică Dumnezeu și omenirea, slujind ca Mijlocitor Hristos și legând prin Sine pe cele de jos cu cele de sus”²⁷⁹.

49: **Iar morții, cei ce au murit atunci în prăpădul acela, au fost paisprezece mii șapte sute de oameni, în afară de cei ce muriseră din pricina lui Core.**

50: **Aaron s-a întors apoi lângă Moise, la intrarea cortului mărturiei: prăpădul încetase.**

„Dar dacă atunci toată mulțimea poporului a păcătuit, de ce n-au fost toți pedepsiți? Mai ales că din acea răscoală a lui Core [...] nici unul n-a scăpat. De ce acolo Dumnezeu a voit să ucidă toată mulțimea de păcătoși, iar dincoace numai o parte? Desigur, fiindcă Domnul este plin de dreptate și de milosârdie și-și arată dragostea Sa prin îngăduință, iar severitatea prin învățătură. De aceea a aplicat acolo învățătura, pentru ca pedeapsa tuturor celor vinovați să fie spre îndreptare tuturor. Aici însă a întrebuițat milosârdia, ca să nu piară tot poporul”²⁸⁰. În plus, pentru popor au mijlocit Moise și Aaron, în vreme ce pentru Core, Datan și Abiron împreună cu ai lor au cerut pedepsirea.

CAPITOLUL 17 - Adevărarea preoției lui Aaron: toiagul odrăslit.

1: **Și a grăit Domnul către Moise, zicând:**

2: **„Vorbește-le fiilor lui Israel și ia de la ei câte un toiag, un toiag de la fiecare casă părintească, de la toți mai-marii lor după casele lor părintești, întru totul douăsprezece toiage, și numele fiecăruia scrie-l pe toiagul său.**

„Prin casă părintească se înțelege aici *seminție, trib*; e vorba de cele douăsprezece

²⁷⁹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, I

²⁸⁰ Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, I, 12

seminții ale lui Israel²⁸¹.

3: **Cât despre numele lui Aaron, să-l scrii pe toiagul lui Levi, căci un toiag va fi pentru fiecare cap de casă părintească.**

4: **Și le vei pune în cortul mărturiei, în fața chivotului mărturiei, acolo unde Mă arăt Eu ție.**

5: **Și omul al cărui toiag va odrăslî, el e cel pe care l-am ales; și așa voi risipi de la Mine cârtirea fiilor lui Israel cu care cârtesc împotriva voastră”.**

6: **Iar Moise le-a grăit fiilor lui Israel; și toate căpeteniile lor i-au dat toiegele, câte un toiag de fiecare căpetenie, adică douăsprezece toiege, după cele douăsprezece seminții ale lor; iar toiagul lui Aaron era printre toiegele lor.**

„*Toiagul lui Aaron*: pentru creștini este simbolul trupului mort care se întoarce la viață, sau al creștinului care moare și renaște în Hristos, sau al lui Hristos Însuși (Origen, *Hom. Num. 9*; Iustin, *Dialogul cu Trifon* 86, 4)”²⁸².

7: **Apoi Moise a pus toiegele înaintea Domnului, în cortul mărturiei.**

„După Evrei 9, 4, toiagul lui Aaron este pus în chivotul legământului împreună cu tablele legii și cu vasul de mană”²⁸³. Noi socotim, dată fiind mărimea unui toiag, că acesta a fost depus *în fața* chivotului. Expresia greacă s-ar traduce: *în fața mărturiilor*.

8: **Și a fost că a doua zi au intrat Moise și Aaron în cortul mărturiei; și iată că pentru casa lui Levi toiagul lui Aaron odrăslise și-nmugurise și-nflorise și făcuse migdale.**

Migdale: Biblia 1688 traduce grecescul *καρβύα* prin *nucă*. „*καρβύων* înseamnă orice fel de fruct dur (nucă, alună, migdală etc.)”²⁸⁴.

9: **Atunci Moise a scos toate toiegele de dinaintea Domnului înaintea tuturor fiilor lui Israel; și au văzut, și fiecare și-a luat toiagul său.**

10: **Și a zis Domnul către Moise: „Pune toiagul lui Aaron în fața [chivotului] mărturiei, să fie păstrat ca semn pentru fiii neascultării: vor înceta să mai cârtească-mpotriva-Mi și nu vor muri”.**

11: **Iar Moise și Aaron au făcut așa cum Domnul îi poruncise lui Moise; întocmai au făcut.**

Dumnezeu poartă de grijă aceloră din care avea să Se nască Hristos; deși El S-a născut din tribul Iuda, în genealogia Sa intră și unii leviți (ca Aminadab și Naason). „Fiindcă oricât de mari și de mulți au fost (oamenii virtuoși din vechime), nici unul n-a viețuit cu desăvârșire fără de păcat, ca să poată birui înfrângerea aceea a protopărinților și să vindece rana rădăcinii neamului și să fie tuturor celor de după aceia spre sfințenie, spre binecuvântare și spre redobândirea vieții, lucru pe care l-a văzut El de mai înainte, a ales în cursul timpului neamurile și semințiile din care să se ridice tulpina prealăudată, din care să răsară floarea prin care avea să se împlinescă iconomia mântuitoare a întregului neam omenesc”²⁸⁵. Dumnezeu „l-a ales pe Aaron preot pentru ca în alegerea de preot să nu precumpănească lăcomia omenească, ci harul lui Dumnezeu, nu dăruirea de bunăvoie, nici propria alegere, ci chemarea cerească”²⁸⁶. Semnul „este fără ocolis, că toiagul este autoritatea preoțească ale cărei porunci nu sunt întotdeauna plăcute, dar sunt folositoare. De aceea i se poruncește profetului să ia toiagul de nuc [sau migdal – n. n.], fiindcă fructul pomului amintit are scoarța amară, coaja tare, dar sămburele gustos, pentru ca, prin asemănare, profetul să ceară cele amare, dar curate, să nu se teamă a da pe față cele rele. La fel este și preotul, fiindcă învățătura lui, deși unora li se pare vremelnic amară și rămâne mult timp în urechile celor prefăcuți, totuși, ca și toiagul lui Aaron, tocmai când se socotește că s-a uscat,

²⁸¹ BBVA, p. 177

²⁸² SEP 1, p. 477

²⁸³ SEP 1, p. 477

²⁸⁴ SEP 1, p. 477

²⁸⁵ Sf. Grigorie Palama, *150 de capete despre cunoștința naturală*, 53

²⁸⁶ Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LXIII, 48

tocmai atunci înflorește²⁸⁷. „Pentru a se încredința oamenii și mai mult că harul preoției vine de sus celor învredniciți, s-a adus câte un toiag de la căpetenia fiecărei seminții, fiecare fiind însemnat cu numele celui ce l-a dat. Între ele era și cel al arhierelui Aaron. Și fiind așezate acestea în fața altarului, prin ele se arată poporului hotărârea lui Dumnezeu cu privire la preoție. Căci din toate, numai toiagul lui Aaron a înflorit și numai din acest toiag a odrăslit și s-a copt un fruct. [...] Prin cele întâmplătoare, toți au fost învățați să păzească buna rânduială. Iar prin rodul pe care l-a dat toiagul preotului, (o nucă), se cuvine să înțelegem cum trebuie să fie viața preotului: o viață înfrânată, aspră și vârtoasă în purtarea ei văzută, dar înăuntru, în ascuns, având miezul bun de mâncare, nearătat și acoperit, care va fi descoperit atunci când se va coace cu vremea și când coaja ce-l înconjoară va fi înlăturată, iar învelișul lemnos se va sparge²⁸⁸. Aceasta va fi în viața viitoare, când vom îmbrăca trupul cel de slavă, iar miezul cel bun se va descoperi în plină lumină. „Nu știa oare mai dinainte Moisi că are să se întâmple aceasta? Negreșit, știa! Dar, ca să nu se facă tulburare în poporul lui Israel, a făcut așa, spre a fi slăvit numele adevăratului și singurului Dumnezeu²⁸⁹. Prin odrăslirea toiagului sunt vestite și alte taine. „Cine nu știe că un toiag, căruia i s-a luat coaja, nu va mai odrăsli niciodată, chiar dacă s-ar înfige în mijlocul răurilor? Dar pentru că Dumnezeu nu urmează naturii arborilor, ci este făcătorul naturii lor, pentru aceea a făcut să înflorească, să lăstărească și să rodească nuci toiagul neroditor, uscat și lipsit de coajă. Așadar, Cel care, mai presus de fire, a dăruit rod toiagului din pricina aceluia care preînchipuia pe adevăratul Arhieriu, n-a dăruit oare Fecioarei puterea de a naște din pricina adevăratului Arhieriu?²⁹⁰. „Toiagul lui Aaron, care era tăiat și uscat, a odrăslit fără să aibă reveneala apelor; deși era sub acoperiș, totuși a odrăslit ca plantele care cresc pe câmpii; deși era așezat în loc uscat, totuși într-o singură noapte a făcut roade ca și pomii udați timp de mulți ani. Dacă toiagul lui Aaron a înviat ca din morți, oare Aaron nu înviază? Dumnezeu, ca să păstreze pentru Aaron arhieria, a făcut minuni printr-un lemn; oare nu va dăruia acestui Aaron învierea?²⁹¹. „Precum înmugurirea toiagului și odrăslirea neașteptată a lemnului uscat a fost celor vechi un semn îndestulător că Aaron a fost hirotonit arhieriu prin hirotonie de sus, așa călcarea morții și învierea vrednică de Dumnezeu a lui Emanuil e o dovadă strălucită și vădită și prea îndestulătoare că El este Dumnezeu după fire. [...] Nu e greșit a socoti că toiagul a fost luat dintr-un migdal. Era în obiceiul celor vechi să folosească acest fel de toiage. [...] Se vorbește [...] că toiagul de migdal e în stare să alunge somnul, dacă se pune la capul unora, înfăptuind lucrul acesta prin puterile naturale, dar potrivit voinței lui Dumnezeu. [...] Deci toiagul de migdal se poate înțelege, pe drept cuvânt, ca simbol al trezviei. Dar învierea din morți a lui Hristos a fost ca o trezire din somn²⁹².

12: Și au zis fiii lui Israel către Moise: „Iată că ne-am topit, iată că ne-am pierit, iată că ne-am potopit!;

13: tot cel ce se atinge de cortul Domnului, moare. Muri-vom oare până la unul?...”.

Convins de alegerea lui Aaron, poporul se teme că va pieri asemenea lui Core și acoliților săi, căci râvniseră toți la preoție, împotriva hotărârii dumnezeiești.

CAPITOLUL 18 - Slujba și veniturile preoților și leviților.

1: Zis-a Domnul către Aaron: „Tu și fiii tăi, și-mpreună cu tine casa tatălui tău, voi veți purta păcatele cele-mpotriva sfântului locaș; tu și fiii tăi veți purta păcatele cele-

²⁸⁷ Sf. Ambrozie, *Scrisori*, XLI, 2-3

²⁸⁸ Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*

²⁸⁹ Sf. Clement Romanul, *Epistola către Corinteni*, XLIII, 6

²⁹⁰ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XII, 28

²⁹¹ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XVIII, 12

²⁹² Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, X

mpotriva preoției voastre.

„Literal: *păcatele sfântului locaș și păcatele preoției voastre*. Textul se referă la răspunderea fiecăruia pentru orice păcat săvârșit împotriva sfântului locaș (care fusese dat în grija leviților) sau împotriva preoției (cu care fuseseră investiți Aaron și fiii săi)²⁹³. *Casa tatălui tău* e, aici, întreaga seminție a lui Levi. „Origen vede în acest verset o imagine a spovedaniei creștine: preoții și episcopii iartă greșelile laicilor (simbolizați de evrei)²⁹⁴.”

2: Apropie-ți pe frații tăi, ramura lui Levi, seminția tatălui tău, ca să fie pe lângă tine și să te ajute când tu și-mpreună cu tine fiii tăi veți fi înaintea cortului mărturiei.

3: Ei își vor lua asupra-le cele rânduite pentru și cele rânduite pentru cort; nu se vor apropia însă nici de lucrurile cele sfinte și nici de jertfelnic, ca să nu moară, ei și voi împreună cu ei.

4: Ei vor fi deci pe lângă tine și vor avea în seamă cele rânduite pentru cortul mărturiei și pentru toate lucrările la cort; iar altul să nu se apropie de tine.

5: Și veți păzi rânduielile sfintelor slujbe, și pe cele ale jertfelnicului, și mânia nu va mai veni asupra fiilor lui Israel;

„A îndeplini cu grijă cele rânduite este o datorie a acelor care au cinstea de a aparține cinului preoțesc. Aceștia trebuie să știe care sunt indicațiile date de Lege pentru a le împlini. [...] Acestea sunt porunci sigure și clare: (Preoții au) datoria de a păzi rânduiala Cortului, a altarului și a preoției. Dar cine este acela care constată și îndeplinește îndatoririle preoțești? Și cine este, dimpotrivă, acela care deține demnitatea și onoarea preoției fără a îndeplini slujirile și chemarea preoțească? Aceasta poate s-o știe Cel care *cearcă inima și rărunchii* (Psalmi 7, 9)²⁹⁵.”

6: că dintre fiii lui Israel i-am luat pe frații voștri, pe leviți, ca dar afierosit Domnului, să facă ei slujbele la cortul mărturiei;

7: iar tu și fiii tăi împreună cu tine să vă îndepliniți preoția după toată rânduiala jertfelnicului și a celor din lăuntru catapetesmei; să săvârșiți slujbele darului vostru preoțesc. Străinul ce se va apropia va fi dat morții”.

„Îndatorirea nu constă numai în a observa prevederile exterioare, ci și în a se îndeletnici și cu cele ce se află înlăuntru, după perdea, ceea ce însemnează că preoții nu se îndeletnicesc numai cu îndeplinirea poruncilor Legii sfinte, ci trebuie să cerceteze cu toată grija tainele lor, ascunse sub văl. [...] Dacă referim la om ceea ce se spune despre cort, vom spune că partea acoperită cu văl, unde sunt cuprinse obiectele inaccesibile, este funcțiunea centrală a inimii, care, singură, poate pătrunde tainele adevărului și poate înțelege cele ascunse ale lui Dumnezeu. [...] Trebuie, deci, ca grija preoților și supravegherea lor să descopere ceea ce este înlăuntru, după catapetesma, pentru a nu mai găsi nimic murdar, nimic necurat, adică el trebuie să se ocupe de omul lăuntric și de părțile ascunse ale inimii, pentru ca ea să rămână fără pată”²⁹⁶.

8: Zis-a Domnul către Aaron: „Iată, Eu am dat în seama voastră pârga Mea din toate cele-nchinat Mie de la fiii lui Israel: ție și le-am dat pe acestea, și cinului tău și fiilor tăi de după tine, prin lege veșnică.

„De când este pomenit în istorie, preotul a trăit din ce îi aducea altarul și, deși aceste venituri, în decursul timpurilor, au suferit fluctuații, ele au fost suficiente pentru a îndestula și familia sacerdotului. Deseori ele au fost un motiv de invidie sau revoltă a mulțimii ce trebuia să muncească din greu pentru necesitățile domestice. Iahve reamintește poporului Său că demnitatea de preot nu este deloc ușoară, că e legată de responsabilități solemne și aceasta îi privește și pe leviți”²⁹⁷. „Origen interpretează *pârga* alegoric: ea Îl simbolizează pe Iisus, Care

²⁹³ BBVA, p. 178

²⁹⁴ SEP 1, p. 477

²⁹⁵ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, X, 3

²⁹⁶ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, X, 3

²⁹⁷ NUM, p. 208

intră în sufletele credincioșilor și rămâne acolo pentru totdeauna²⁹⁸.

„În privința aceasta Domnul a rânduit ca *cei ce propovăduiesc Evanghelia să trăiască din Evanghelie* (I Corinteni 9, 14) și *cei ce slujesc la altar, de la altar să mănânce* (I Corinteni 9, 13). Și dacă, dimpotrivă, judecăm lucrurile demn și cuviincios, atunci consider necinstit, nedemn și necuviincios ca unul care adoră pe Dumnezeu și este atașat Bisericii, care știe că preoții și diaconii se țin de altar și-și fac datoria față de Cuvântul lui Dumnezeu și de slujirea Bisericii, să nu aducă preoților pârgă din rodul pământului, cu care l-a învrednicit Dumnezeu [...]. Mi se pare că unul ca acesta uită de Dumnezeu, nu gândește, nu crede că Dumnezeu este Cel care a dat roadele pe care el le-a cules și care se ascunde ca și când Dumnezeu ar fi străin de el. Dacă crede că Dumnezeu este Cel care i le-a dat, el știe să răsplătească pe preoți și să cinstească pe Dumnezeu prin darurile sale²⁹⁹.

9: Iată ce va fi al vostru din cele preasfinte: din aduceri, din toate darurile lor de pâine, din toate jertfele lor pentru greșală și din toate jertfele lor pentru păcat, din toate cele sfinte câte-Mi aduc ei Mie, ale tale vor fi și ale fiilor tăi.

10: În locul cel preasfânt le veți mânca, tu și fiii tăi; sfinte să-ți fie.

11: Veți mai avea parte: din pârga darurilor lor, din toate cele ce aduc fiii lui Israel; ție și le-am dat și fiilor tăi și fiicelor tale care sunt cu tine; lege veșnică; tot cel curat din casa ta va mânca din ele.

12: Toată pârga de untului-de-lemn și toată pârga vinului și a grâului, pârga din tot ceea ce I se aduce Domnului, ție și-am dat-o.

„Deuteronomul 18, 4 mai reclamă pentru preoți și prima tunsură a oilor³⁰⁰.

13: Întâile roade ale pământului lor, toate, pe care ei le vor aduce Domnului, ale tale vor fi; tot cel curat din casa ta va mânca din ele.

14: Tot darul pe care fiii lui Israel Mi-l vor afierosi Mie, al tău va fi.

15: Tot întâi-născutul din tot trupul, ce I se aduce Domnului, fie din oameni, fie din dobitoace, al tău va fi; dar întâiul-născut dintre oameni va fi răscumpărat; răscumpărat va fi și întâi-născutul dintre dobitoacele necurate;

16: iar prețul răscumpărării lui, socotit de la o lună după naștere, este de cinci sicli de argint, după siclul sfânt, care are douăzeci de ghere.

17: Însă întâi-născutul vacilor, întâi-născutul oilor și întâi-născutul caprelor nu se răscumpără: ei sunt sfinți; sângele lor îl vei turna pe jertfelnic, iar grăsimea lor o vei aduce jertfă într-un miros de bună mireasmă Domnului;

18: carnea lor însă este a ta, și tot ale tale vor fi pieptul punerii-înainte și șoldul drept.

19: Toate prinoasele din lucrurile sfinte pe care fiii lui Israel I le aduc Domnului, și le-am dat ție și fiilor tăi și fiicelor tale care sunt cu tine, prin lege veșnică; acesta-i legământ de sare, veșnic, înaintea Domnului, ție și urmașilor tăi de după tine”.

Despre cele ce reveneau preoților s-a vorbit la *Levitic. Legământ de sare*: „cf. Levitic 2, 13. Ofranda sării subliniază faptul că Alianța este veșnică, pentru că, spre deosebire de aluat, sarea conservă și purifică (cf. IV Regi 2, 21)³⁰¹.

20: Zis-a Domnul către Aaron: „În țara lor tu nu vei avea moștenire, nici parte nu vei avea între ei: Eu sunt partea ta și moștenirea ta între fiii lui Israel.

21: Cât despre fiii lui Levi, iată că le-am dat toată zeciuiala în Israel, în schimbul slujbelor lor, al slujbelor pe care le fac la cortul mărturiei.

22: Iar fiii lui Israel nu vor mai veni ei la cortul mărturiei, ca să nu cadă-n păcat aducător de moarte;

²⁹⁸ SEP 1, p. 478

²⁹⁹ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XI, 2

³⁰⁰ NUM, p. 208

³⁰¹ NUM, p. 208

23: la cortul mărturiei vor face slujbe numai leviții, și numai ei își vor purta păcatele; aceasta-i lege veșnică-ntru neamurile lor; și-ntrii lui Israel ei nu vor moșteni moșie,

„Observă deci că neamul sfințit nu se poate înscrie la un loc cu poporul și e despărțit de ceilalți. Și aceasta nu numai prin lucrările slujbelor, ci și prin deosebirea nădejdi. [...] Iar păcatele numește animalele junghiate pentru păcate. Iar acestea sunt și ele chipuri ale lui Hristos, Care S-a jertfit pentru noi și a răbdat junghierea, ca să nimicească păcatul lumii. Și cele junghiate pentru păcat sunt îngăduite spre mâncare numai slujitorilor celor sfinte. Căci nu se cuvine sufletelor lipsite de sfințenie să se împărtășească de trupul sfânt al lui Hristos, ci celor alese și curate”³⁰².

24: căci zeciuiala fiilor lui Israel, pe care aceștia I-o aduc Domnului ca dar, pe aceea le-am dat-o leviților ca parte; iată de ce le-am spus că-ntrii lui Israel nu vor moșteni moșie”.

„Așadar, desparte zeciuielele cuvenite leviților, spre răsplătirea osteneții slujbei lor. Căci nu rămâne fără plată osteneala sfinților, ci deosebit de alese le sunt cinstirile, strălucitoare cununile”³⁰³.

25: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

26: „Vorbește leviților și spune-le: Când veți lua de la fiii lui Israel zeciuiala pe care Eu v-am dat-o ca parte, din ea Îi veți aduce Domnului o zecime: zeciuială din zeciuială.

„Zeciuiala plătită leviților nu le rămânea în întregime, pentru că o parte din această dijmă, *zeciuiala zeciuiei*, trebuia transmisă preoților, adevărații reprezentanți ai Sanctuarului”³⁰⁴.

27: Aducerile voastre se vor socoti ca acelea din arie și din teasc.

„În sensul: asemenea oricărui fiu al lui Israel, levitul se poate bucura de tot ceea ce i-a rămas după ce a dat zeciuiala. Despre pârga din arie și teasc vezi Ieșirea 22, 29”³⁰⁵.

28: Așa încât și voi Îi veți aduce Domnului prinoase din toate zeciuielele pe care le veți lua de la fiii lui Israel; prinos Domnului veți da din ele preotului Aaron.

29: Din toate cele dăruite vouă să-I aduceți prinos Domnului; și din toată pârga, cele sfințite dintr-însa.

30: Și să le spui: Când veți aduce pârgă din ele, li se va socoti leviților ca roada de la arie și ca aducerile de la teasc.

31: Pe aceasta o veți mânca oriunde, voi și fiii voștri și familiile voastre, căci aceasta vă este plata pentru munca la cortul mărturiei.

„Theodoret spune că preoții trebuie să mănânce ofrandele în interiorul sanctuarului, spre deosebire de zeciuiala din zeciuială, pe care o pot mânca oriunde (*Qu. Num. 34*)”³⁰⁶.

32: Pentru aceasta nu veți avea păcat, de vreme ce veți aduce pârgă dintr-însa; pe cele sfinte ale lui Israel nule veți întina și nu veți muri”.

Israelii dădeau zeciuială leviților, iar aceștia dădeau preoților zeciuială din zeciuială.

CAPITOLUL 19 – Apa care curăță întinarea.

1: Grăit-a Domnul către Moise și Aaron, zicând:

2: „Iată rânduiala legii pe care a dat-o Domnul când a zis: Spune fiilor lui Israel să-ți aducă o junincă roșie, fără meteahnă și fără cusur și să nu fi purtat jug;

³⁰² Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIII

³⁰³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIII

³⁰⁴ NUM, p. 208

³⁰⁵ BBVA, p. 179

³⁰⁶ SEP 1, pp. 479-480

„Orice animal folosit pentru un ritual religios în antichitate trebuia să nu fi fost întrebuințat la vreo muncă. [...] Junca trebuia să fie de culoare roșie, deoarece roșul este culoarea sângelui și, în consecință, a vieții”³⁰⁷.

„Juninca fără nici o meteahnă și liberă de orice pată și neștiutoare de vreo greșală este Domnul nostru Iisus Hristos. [...] Observă faptul că o dată a fost numit vițel, altădată junincă, [...] ca prin calitatea bărbătească să se arate Conducător, iar prin cea feminină, micșorat și supus. Căci Dumnezeu e Conducătorul tuturor și are stăpânirea peste toate împreună cu Dumnezeu și Tatăl. Dar S-a pus de bunăvoie sub lege și a păzit cele ale lui Moise, ca superior, deși acela îi era slujitor. [...] Iar juninca e roșie. Căci taina Lui s-a desăvârșit în sângele întrupării, făcându-Se ascultător Tatălui până la moarte, iar moartea pe cruce, și a mântuit lumea de sub cer cu sângele Lui. Iar roșeața e semnul clar al sângelui. Dar deși S-a făcut ascultător Tatălui și S-a așezat din iconomie (în scopul mântuirii) sub lege împreună cu noi ca om, sau deși S-a numit rob, n-a lăsat în necinste trupul asumat, ci a fost și este și astfel liber, pentru că e Dumnezeu prin fire și nu S-a supus jugului robiei, rămânând cu desăvârșire în afara experienței acestuia. Căci vine de sus și e deasupra tuturor, născându-Se din ființa liberă a lui Dumnezeu și Tatăl. De aceea a spus că juninca trebuie să fie roșie și fără meteahnă (pentru lipsa de păcat) și fără experiența ostelilor impuse de jug. Căci deși S-a golit (S-a micșorat) pe Sine Unul-Născut și a luat de bunăvoie chipul robului, cum sau pentru ce s-ar îndoi cineva că venirea în jos a fost din înălțimi?”³⁰⁸.

3: i-o vei da lui Eleazar, preotul; el o va scoate afară din tabără, la loc curat, și o va înjunghia înaintea lui.

„Preotul e chipul celor ce se sfințesc (și e sfințitor) și al celor unși prin Duhul Sfânt”³⁰⁹.

4: Eleazar, preotul, va lua din sângele ei, și cu sângele ei de șapte ori va stropi partea de dinainte a cortului mărturiei.

5: Apoi sub ochii lui o vor arde de tot; de tot îi vor arde pielea și carnea și sângele și necurățenia.

Termenul *necurățenie* e folosit eufemistic, dar nu întru totul potrivit, de vreme ce și reziduurile sunt *curate*, în acest caz. Cât privește preotul, se înțelege că e vorba despre preotul în funcțiune la un moment dat, nu numai despre Eleazar. La vremea scrierii cărții va fi fost necesară numirea celui chemat de Dumnezeu; ulterior, însă, numele va avea un înțeles simbolic, *Eleazar* (= Dumnezeu este ajutor) desemnând pe toți cei sfințiți. „S-a mai poruncit să se stropească prin mâna preotului, cu sânge, cortul sfânt; și aceasta de șapte ori; și să ardă juninca, necruțându-se nimic din ale ei, ci împreună cu carnea și cu balega, pielea și celelalte ale trupului. Căci Hristos sfințește cu sângele Său cortul cel mai adevărat, adică Biserica; o sfințește în mod desăvârșit, adică îmbelșugat. Aceasta socotesc că înseamnă stropirea cortului cu sânge de șapte ori. Căci numărul care înaintea până la șapte este semnul desăvârșirii. [...] Arderea junincii în foc după junghiere închipuiește cercarea lui Hristos [...] până la moarte. Și nimic nu se aruncă din ea. Căci Hristos e întreg sfânt: și carnea și pielea, adică cele ascunse sub acoperământ și cele văzute și la îndemână. Căci era Dumnezeu prin fire, făcut ca noi, dar neștiind de păcat”³¹⁰.

6: Luând apoi preotul lemn de cedru, isop și ață de lână roșie, le va arunca pe focul care arde juninca.

„Isopului i se atribuia putere purificatoare (cf. Psalmi 50, 9). În acest fel se încheia, în mod obișnuit, și ritualul curățirii în caz de lepră (cf. Levitic 14, 4-6)”³¹¹.

„Se introduce apoi în cenușă lemnul de cedru și isopul și tortul roșu. Cedrul indică în chip potrivit nestrăcaciunea, isopul curăția, căci iarba aceasta are puterea să șteargă și topește în chip natural necurățiile din măruntaie; iar firul roșu împletit închipuiește unirea Cuvântului cu

³⁰⁷ NUM, p. 208

³⁰⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

³⁰⁹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

³¹⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

³¹¹ NUM, p. 208

trupul; căci Cuvântul s-a împletit oarecum cu trupul și cu sângele, dar a fost cercat pentru noi prin foc până la moarte [...]. Dar patima Lui și modul întrupării au pricinuit nesticăciunea și curăția noastră. Căci ne-am îndreptat în El, curățiți fiind de murdăria din sufletul și din lăuntru nostru³¹².

7: După aceea preotul își va spăla hainele, își va spăla trupul cu apă și va intra în tabără și necurat va fi până seara.

8: Iar cel ce a ars-o își va spăla hainele, își va spăla trupul cu apă și necurat va fi până seara.

„Legea arată prin aceasta slăbiciunea firii omenești și că [...] nimeni din cei rânduiți spre slujirea (spre liturghie) dumnezeiască și sfințită nu s-ar arăta nevrednic de muștrare, chiar dacă ar fi din cei ce s-au hotărât să viețuiască cât se poate de drept și oricât s-ar vedea de curat nu va avea slujirea fără pată. Și nimeni din cei păcătoși nu e vrednic să se atingă de Tainele Mântuitorului nostru. [...] Deci dacă se compară cele ale noastre cu curăția lui Hristos, ele apar necurate și întinate și supuse judecății dumnezeiești. [...] E certat și cel ce se socotește că e curat. E mult mai presus [...] de firea omului nepăcătoarea desăvârșită și apropierea curăției noastre de Hristos³¹³.

9: Un om curat va strânge cenușa junincii și o va pune afară din tabără, la loc curat; păstrată va fi pentru obștea fiilor lui Israel spre a face cu ea apă de stropire; spre curățire este.

Cenușa junincii pentru apa de curățire e pusă la loc curat, afară din tabără „și nu în tabăra însăși. Căci curățirea în Hristos e în afara Sinagogii (adunării) Iudeilor. Și pe ea a părăsit-o cu totul [...]. Harul curățitor își mută curgerea spre neamuri³¹⁴.

10: Cel ce a adunat cenușa junincii își va spăla hainele și necurat va fi până seara. Lege veșnică va fi aceasta pentru fiii lui Israel și pentru străinii ce locuiesc la ei.

Juninca „este Iisus; cei care-L jertfesc sunt bărbați păcătoși; ei sunt cei care L-au adus la junghiere. [...] (Cei) care stropesc sunt cei care ne-au binevestit nouă iertarea păcatelor și curăția inimii [...]. Dar pentru ce lână pe lemn? Pentru că împărăția lui Iisus este pe lemn și pentru că cei care cred în El vor trăi în veac. Pentru ce împreună cu lâna și isopul? Pentru că în împărăția Lui vor fi zilele rele și murdare, în care noi vom fi mântuiți, pentru că și cel care este bolnav la trup de rapăn se tămăduiește cu isop³¹⁵. Prin lână se arată mortificarea, dar și discreția, căci lâna stinge zgomotele. Hristos e lână pentru patima Sa pe lemn și pentru discreția venirii Sale în lume. Împărăția Sa, începută aici, va fi desăvârșită în viața viitoare, astfel că avem încă nevoie de isopul curățitor, câtă vreme n-am dobândit Împărăția. Iar obștea lui Israel arată, desigur, pe aceia ce s-au făcut minți văzătoare de Dumnezeu, iar nu pe israeliții cei după trup; dar și dintre aceștia vor moșteni împreună cu neamurile cei care L-au primit pe Hristos.

11: Cel ce se atinge de mort, de leșul unui om, oricare ar fi el, necurat va fi șapte zile.

12: Acesta se va curăți în ziua a treia și în ziua a șaptea și va fi curat; dar dacă nu se va curăți în ziua a treia și în ziua a șaptea, nu va fi curat.

„În legea veche era socotit necurat tot cel care se atinge de un mort, dar nu erau socotiți necurați înșiși morții. Dar după ce Însăși viața și cauza vieții a fost socotită între morți, nu mai numim morți pe cei care au adormit întru nădejdea învierii și cu credința în El³¹⁶. Dar încă putem deveni necurați prin atingerea de cei morți sufletește, consimțind la gândurile lor. Cel ce se va atinge astfel de mort va fi necurat „și nu se va elibera de necurătenie altfel, decât dacă se va stropi cu apa curățirii în ziua a treia și a șaptea. Iar stropirea apei [...] e chipul Sfântului Botez. Deci cel stăpânit de fapte moarte și de miasmele ce duc la stricăciune [...] nu va ajunge

³¹² Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

³¹³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

³¹⁴ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

³¹⁵ Barnaba, *Epistola*, VIII, 2-6

³¹⁶ Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 15

altfel curat decât dacă se va curăți și-și va spăla întinăciunea prin Sfântul Botez, în ziua a treia și a șaptea. A treia înseamnă timpul învierii, (iar a șaptea e timpul cel din urmă), adică ultimul și cel ajuns la desăvârșire, în care S-a făcut om Unul-Născut³¹⁷. Sau se indică intervalul în care e posibilă mântuirea noastră, de la Înviere (ziua a treia) până la cea de a doua Venire a Domnului (sfârșitul zilei a șaptea).

13: Tot cel ce se atinge de mort, de trupul mort al unui om, și nu se va curăți, acela a pângărit cortul Domnului; omul acela stârpit va fi din Israel, căci cu apă de stropire nu s-a stropit și necurat este, și necurăția lui e încă într-însul.

14: Iată legea: De va muri un om într-o casă, tot cel ce va intra în casa aceea și câte sunt în casă vor fi necurate șapte zile.

15: Tot vasul descoperit, care nu are capac și nici nu e legat la gură, necurat este.

„Prin casa spurcată, prin uneltele din ea și prin vasele neacoperite, Legiuitorul pare să ne dea de înțeles prin chipuri Sinagoga Iudeilor care a ucis pe Domnul, înțelegându-se toți la un loc prin casă, iar prin unelte și vase pe fiecare în parte. Căci omul e unealtă pe pământ. Iar că mintea oamenilor nu e fermă, ci mereu gata spre întinare și spre primirea a tot ce obișnuiește să nedreptățească, se dă de înțeles prin vasele neacoperite, în care e ușor să lunece, cu voia lor, muște sau altceva din găngăniile din casă. Dar mintea celor îndreptați prin credință nu e așa. Căci e asigurată și acoperită și neșor de prins de cele ce obișnuiesc să o facă nedreaptă³¹⁸.

16: Tot cel ce se atinge în câmp de un om ucis cu sabia, sau de mort, sau de os de om, sau de mormânt, necurat va fi șapte zile.

Prin câmp se înțeleg locurile joase, în care lunecă cel depărtat de Dumnezeu. Iar ucis cu sabia e cel străpuns de poftă lumești și devenit necurat cu inima. „Iar prin osul mortului putem înțelege o rămășiță a necurăteniei. Pentru că uneori satana ne rănește inima. Iar biruiți în parte de patimile trupului, ne îmbolnăvim și noi înșine, nu cu totul, de vreun păcat, ci ne aflăm stând în lume în rămășița lui. [...] Aceasta socotesc că înseamnă a fi unii în rămășițele necurăteniei, al cărei simbol este osul mortului. Dar și când patima a fost biruită, dacă ne coborâm mintea la amintirea ei și mergem aproape de plăcerea îngropată, păcătuim nu puțin. Dar suntem eliberați de aceste păcate, spălându-ne pe noi Hristos și curățindu-ne prin patima Lui³¹⁹.

17: Pentru cel necurat se va lua din cenușa jertfei arse pentru curățire și se va turna peste ea, într-un vas, apă vie;

18: un om curat va lua isop, îl va muia în apă și va stropi casa, lucrurile și oamenii câți vor fi acolo, ca și pe cel ce s-a atins de os omenesc sau de om ucis cu sabia sau de mort sau de mormânt.

19: Omul curat îl va stropi pe cel necurat în ziua a treia și în ziua a șaptea; în ziua a șaptea îl va curăți și-și va spăla hainele și-și va scărda trupul în apă și necurat va fi până seara.

20: Dar omul care-i necurat și nu se va curăți, omul acela stârpit va fi din sânul adunării, de vreme ce a spurcat locașul Domnului; întrucât el nu a fost stropit cu apă curățitoare, necurat este.

21: Lege veșnică să vă fie: cel ce a stropit cu apă curățitoare își va spăla hainele; iar cel ce s-a atins de apa curățitoare, necurat va fi până seara.

22: Tot ceea ce-i atins de cel necurat, necurat va fi; și tot cel ce va atinge acel ceva, necurat va fi până seara”.

Cât suntem în ziua a șaptea, sau în veacul acesta, ne putem încă curăți, primind cu vrednicie Sfintele Taine. Curățirea o face Cel ce S-a adus jertfă pentru noi, dar a rânduit ca aceasta să se lucreze prin preoți; însă și aceștia au nevoie de curățire. Sunt arătați și cei ce se pierd: sunt cei ce resping Tainele, fie ei eretici sau necredincioși. În plus, se vorbește și despre

³¹⁷ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

³¹⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

³¹⁹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

sfințirea naturii. Mântuirea nu e doar a omului, ci a întregii zidiri.

CAPITOLUL 20 - *Moartea Mariamei. Apa din piatră. Moartea lui Aaron.*

1: În luna întâi au ajuns fiii lui Israel, toată obștea, în pustia Sin și s-a așezat poporul la Cadeș. Acolo a murit Mariam și acolo a fost îngropată.

Mariam (= revoltă), sora lui Moise, a murit în *Cadeș* (= consacrat), în pustia *Sin* (= ghimpe), la hotarul sudic al Canaanului. „Mormântul ei a fost localizat la Tell Qataf”³²⁰. Punând în legătură acest loc cu 33, 36-38, tragem concluzia că este vorba de anul al patruzecilea de la ieșirea din Egipt.

2: Cum însă acolo nu era apă pentru obște, s-au adunat împotriva lui Moise și a lui Aaron.

„După tradiția rabinică, poporul ajunge să fie lipsit de apă pentru că fântâna care îl însoțea în mersul prin pustiu a dispărut în clipa morții lui Mariam (*Bemidbar Rabbah* 1, 24-34)”³²¹.

3: Și-l blestema poporul pe Moise și zicea: „O, de-am fi pierit și noi când au pierit frații noștri înaintea Domnului!

4: De ce-ați adus voi obștea Domnului în pustiul acesta, ca să ne omorâți, și pe noi și vitele noastre?

5: De ce ne-ați scos voi din Egipt ca să ajungem în acest loc rău? În locul acesta nici că se poate semăna, aici nu se află nici smochini, nici vii, nici rodii, și nici măcar apă de băut!”

Iată că nici după atâția ani n-au încetat cărtirile evreilor! „Însetând puțin, pun mai presus greutatea mari din Egipt de darurile mari de la Dumnezeu. Și li se pare dulce jugul amar al robiei de odinioară. Faraon nu li se mai pare greu de suportat, deși e atât de aspru. Nu le mai e atât de neplăcut lutul, nici cruzimea supraveghetorilor muncii lor, ci toate li se par dulci. Slăbiciunea cugetării îi face să coboare până la o astfel de nebunie. [...] Privește cum coboară spre lipsă de bărbăție și se apleacă fără frâu spre plăcerile vremelnice și dorește desfătările lumești și caută săturarea pântecelui. Și cum aruncă nădejdea și nu ține la pământul făgăduit părinților, neînțelegând că totdeauna și oriunde ostenele sunt mijlocitoarele darurilor superioare; și că nu câștigă cineva fără sudoare cununile cele mai frumoase”³²².

6: Și plecând Moise și Aaron din fața poporului, au venit la ușa cortului mărturiei și au căzut cu fețele la pământ; și li s-a arătat slava Domnului.

7: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

8: „Ia-ți toiagul și adună obștea, tu și Aaron, fratele tău, și-n fața lor îi veți spune stâncii să-și dea apele; și le veți scoate apă din stâncă și veți adăpa obștea și vitele ei”.

„Toiagul miraculos al lui Aaron era depus înaintea chivotului legii. Cât privește pe cel al lui Moise, nu se menționează unde se afla”³²³.

9: A luat deci Moise toiagul de dinaintea Domnului, așa cum poruncise Domnul.

10: Și au adunat Moise și Aaron adunarea-n fața stâncii; și a zis către obște: „Ascultați, voi, neascultătorilor: oare din stânca aceasta vă vom scoate apă?”

„Prin aceste cuvinte el nu sfințește pe Domnul [...]. Deci el n-avea, altfel spus, încredere în puterea lui Dumnezeu, căci în loc să zică: *Dumnezeu poate să scoată apă din aceste pietre*, el spune cu îndoială: *Vom putea noi să facem să izvorască apă din această stâncă?* Pentru că Dumnezeu îi socotește păcat aceste vorbe, este sigur că ele nu vin de la Duhul Sfânt, ci de la

³²⁰ NUM, p. 208

³²¹ SEP 1, p. 481

³²² Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieșire*, III

³²³ NUM, p. 208

duhul păcatului. Or, dacă Scriptura arată că un proroc așa mare ca Moise uneori are Duhul, altele nu-L are, în momentul păcatului, atunci e firesc să cugetăm la fel și despre ceilalți profeți³²⁴. Căderile marilor bărbați ne atenționează că nu ne mântuim ușor și că nu e lipsită de pericole calea cea strâmtă. Diavolul, în schimb, dacă nu ne poate descuraja zugrăvind greutățile luptei, caută mai apoi să ne piardă, spunând că mântuirea se obține fără efort: e doctrina eretică a *siguranței mântuirii*, dobândită *numai prin credință*.

11: Și ridicându-și Moise mâna, cu toiagul său a lovit stânca de două ori: și a ieșit apă multă și a băut obștea, precum și vitele ei.

Versetele 1-11: „Primul fragment al capitolului repetă Ieșirea 17, 1-17, la care se adaugă pasajul pedepsirii lui Moise și Aaron³²⁵. În ce ne privește, socotim că e un alt eveniment, asemănător în detalii primului pomenit.

12: Atunci a zis Domnul către Moise și Aaron: „Pentru că n-ați crezut că prin voi Mă sfințesc Eu în fața fiilor lui Israel, ei bine!: nu voi veți duce această obște în țara pe care i-am dat-o!”

„În ce constă greșeala lui Moise și Aaron? Textul Masoretic și Septuaginta, în pasajul de față, sunt clare: Domnul le dăduse porunca să vorbească stâncii, iar Moise lovește de două ori stânca cu toiagul (ca în Ieșirea 17, 1-7 – episodul de la Rafidim). Altfel spus, greșeala lui este de a se încrede în puterea magică a toiagului mai mult decât în cuvântul Domnului. Pentru Origen (*Hom. Num.* 6, 3), greșeala lui Moise este că ar fi spus: *Oare să vă scoatem apă din stânca aceasta?*, în loc să aibă încredere în puterea lui Dumnezeu și să spună: *Dumnezeu vă va scoate apă...* După Grigorie al Nyssei (*Viața lui Moise* 1, 66), Moise pare să fi cedat în fața necredinței poporului. Theodoret (*Qu. Num.* 37) observă caracterul ambiguu al cuvintelor lui Moise de la v. 10, subliniind totuși că ambiguitatea nu era a sufletului, ci a limbii³²⁶.

„Pentru care pricină Moisi n-a intrat în pământul făgăduinței? Nu pentru altă pricină, după cum toți o știm, ci numai din pricina acestui păcat. Din pricina acestui păcat acel minunat bărbat n-a putut să aibă parte de bunătățile de care au avut parte cei de sub conducerea sa; și după multe dureri, după multe suferințe, după rătăcirile acea negrăită din pustie, după atâtea războaie și biruințe, a murit în afara pământului pentru care s-a ostenit atâta. A îndurat valurile și furtunile mării și n-a putut să se bucure de bunătățile portului³²⁷. „Căci nu ne introduce pe noi în moștenirea sfinților și în pământul mai adevărat al făgăduinței legea cea în chipuri, nici slăbiciunea preoției în umbre. [...] Ci vom pași mai degrabă în cetatea de sus și vom intra în moștenirea părinților având conducător pe Hristos³²⁸”.

13: Aceasta este apa Meriba, [numită astfel fiindcă] aici s-au certat fiii lui Israel înaintea Domnului, iar El S-a sfințit întru ei.

Meriba (= ceartă) a mai fost numit și un alt loc, în apropiere de Horeb (Ieșirea 17, 7). Lipsa de apă a dus de mai multe ori la cârtire, în toți anii rătăcirii prin pustie.

14: Din Cadeș a trimis Moise soli la regele Edomului ca să-i spună: „Așa zice fratele tău Israel: Tu știi toate greutățile pe care le-am îndurat,

15: cum s-au pogorât părinții noștri în Egipt și cum am pribegit noi îndelung în Egipt și cum ne-au chinuit Egiptenii, pe noi și pe părinții noștri.

16: Dar noi am strigat către Domnul, iar Domnul ne-a auzit strigarea: înger a trimis de ne-a scos pe noi din Egipt. Acum ne aflăm în Cadeș, orașul de lângă hotarele tale.

„Înger: aluzie la îngerul Domnului care îi însoțește pe fiii lui Israel la plecarea din Egipt (Ieșirea 14, 19) și pe care Domnul li-l făgăduiește ca însoțitor până în Canaan³²⁹”.

17: Lasă-ne să trecem prin țara ta. Nu vom trece nici prin ogoare, nici prin vii, nici

³²⁴ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, VI, 3

³²⁵ NUM, p. 208

³²⁶ SEP 1, p. 482

³²⁷ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, IV, 1

³²⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieșire*, III

³²⁹ SEP 1, p. 482

apă că vom bea din fântânile tale; ci vom merge pe calea-mpărătească, fără să ne abatem nici la dreapta, nici la stânga, până ce vom trece de hotarele tale”.

Edom (= roșu) era un regat situat în sudul Palestinei; în vechime, s-a mai numit și Seir. Nu e sigur că locuitorii acestei țări erau urmașii lui Edom, fratele lui Iacov, chiar dacă israeliții i-au socotit astfel; oricum, relațiile dintre cele două popoare au fost întotdeauna încordate. „Îndeosebi Edomul nutrea o ură implacabilă față de Israel, fapt care i-a atras blestemele lui Isaia (21, 11), Ieremia (49, 7) și ale altor profeți”³³⁰.

Evreii cer să treacă prin Edom urmând *calea împărătească*, un drum larg, cu fundament solid de piatră, folosit mai ales pentru deplasarea trupelor și păzit de gărzile regale. Dar e și un înțeles duhovnicesc aici: „Când cineva este drept, nu din constrângere sau din frică sau pentru nădejdea ce o are, ci din libera sa voie, atunci calea pe care merge se numește cale împărătească și pe această cale merge neamul cel împărătesc; celelalte căi sunt alunecoase, te abat de la drumul cel drept și sunt pline de gropi”³³¹. Acest drum îl străbate cel ce a dobândit virtuțile: „virtuțile sunt stări de mijloc, sunt cale împărătească, [...] sunt la mijloc între prisosință și lipsuri”³³². „Aceasta este calea Părinților: să nu fi nici încărcat, nici slăbit în viețuire”³³³. Calea cea mai sigură evită excesele, fie ele de-a stânga (trupești), fie de-a dreapta (spirituale).

18: Edom însă i-a răspuns: „Nu veți trece pe la mine!; altminteri, cu război voi ieși înainte-ți”.

19: Zisu-i-au fiii lui Israel: „Vom trece pe lângă munte, iar de vom bea din apa ta, eu sau vitele mele, îți vom plăti: aproape o nimic-i să trecem pe lângă munte”.

20: Dar acela a răspuns: „Nu vei trece pe la mine!” Și a ieșit Edom înaintea lui cu gloată mare și cu braț puternic.

21: Și dacă Edom nu s-a învoit să-l lase pe Israel să treacă prin hotarele sale, Israel s-a depărtat de la el.

„Nu înțelegi că, uniți cu israeliții prin legătura rudeniei, s-au dovedit prin fapte nemiloși și duri, nedeosebindu-se întru nimic de fiarele sălbatice? Căci trebuind să se milostivească de aceia ca de niște frați ce se aflau în greutăți și osteneți, ei au ieșit cu amenințare. [...] Dar poți vedea că așa se poartă față de noi, care mergem pe drumul drept, noroadele și conducătorii ereticilor. Căci prin faptul că cunosc pe unul și singurul Dumnezeu și Tatăl și primesc credința în Fiul și Duhul, sunt frați cu noi, dar nu au o opinie cu totul sănătoasă și adevărată a frăției cu noi și falsifică prin voință rudenția; iar când ne aflăm în prigoniri, nu ne dau ajutor, ci mai degrabă ne și împovărează cu asuprirea lor”³³⁴.

22: Atunci fiii lui Israel, toată obștea, și-au ridicat tabăra din Cadeș și au venit la muntele Hor.

Muntele Hor: „Textul Masoretic: **hor hahar**, omonim în ebr. cu locul din cap. 34, 7-8, cu care nu trebuie confundat. Septuaginta are acolo *muntele Muntele*. Contextul arată că este vorba de locuri diferite: cel din cap. 20 și 23 se află în sudul Palestinei, pe drumul spre Marea Roșie, pe când cel din cap. 34 definește frontiera nordică a pământului făgăduinței. Acesta poate fi, eventual, identificat cu Taurus Amanus (un lanț dublu de munți situat la nord și la nord-vest de Antiohia), despre care vorbește Targumul Io.”³³⁵.

23: Iar în muntele Hor, care e lângă hotarele țării lui Edom, a grăit Domnul către Moise și Aaron, zicând:

24: „Aaron se va adăuga la poporul său; că nu veți intra în țara pe care Eu le-am dat-o ca moștenire fiilor lui Israel, iar aceasta pentru că tare M-ați supărat la apa Meriba.

Se va adăuga la poporul său: această formulă [...] exprimă credința supraviețuirii după

³³⁰ NUM, p. 208

³³¹ Clement Alexandrinul, *Stromate*, VII, 73, 5

³³² Ava Dorotei, *Învățătură de suflet folositoare*, X, 3

³³³ Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovnicești*, 212

³³⁴ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIV

³³⁵ SEP 1, p. 483

moarte, când decedatul se reîntâlnește, pe celălalt tărâm, cu rudele și apropiații săi”³³⁶.

25: Ia-l pe fratele tău Aaron și pe Eleazar, fiul său, și-n fața întregii adunări îi vei sui pe muntele Hor.

26: Acolo-l vei dezbrăca pe Aaron de veșminte și-l vei îmbrăca pe Eleazar, fiul său; atunci se va adăuga Aaron și va muri acolo”.

„Oare acest fapt nu înseamnă că noi suntem datori să cunoaștem că un preot trebuie să sfințească pe un preot și să-l îmbrace în veșminte, adică în virtuțile preoțești, și atunci, dacă va vedea că nu-i lipsește nimic din veșmintele preoțești și că este cu totul corespunzător, numai atunci să-l aducă la sfântul altar? Căci, având a se ruga pentru popor, el trebuie să fie ales de Domnul și probat de preoți, ca să n-aibă în el însuși ceva prin care să supere, datorita lui fiind aceea de a interveni pentru a curma supărarea altora”³³⁷. Aaron a suit pe muntele *Hor* (= munte), în imediata vecinătate sudică a Canaanului.

27: Și a făcut Moise așa cum îi poruncise Domnul: sub ochii-ntregii adunări i-a suit pe muntele Hor.

28: Moise l-a dezbrăcat pe Aaron de veșminte și l-a îmbrăcat cu ele pe Eleazar, fiul acestuia. Și a murit Aaron acolo, în vârful muntelui. Iar Moise și Eleazar s-au pogorât din munte.

29: Toată obștea a văzut atunci că Aaron murise, și toată casa lui Israel l-a plâns timp de treizeci de zile.

La israeliți, doliul după rudele apropiate dura șapte zile, iar după marile personalități se țineau treizeci de zile de doliu. Aaron nu a intrat în Canaan, arătând că preoția legii vechi nu ne poate duce în tărâmul făgăduit, dar moartea sa n-a fost una obișnuită, ci în vârful muntelui. „Iar muntele înseamnă faima și înălțimea și strălucirea slavei”³³⁸.

CAPITOLUL 21 - Șarpele de aramă.

1: Auzind însă regele canaanean din Arad, care locuia Neghebul, că Israel vine pe drumul dinspre Atarim, a ridicat război asupra lui Israel și multă robime din ei a robit.

Din Cadeș, evreii au pornit prin *Atarim* (= ținuturi) către *Arad* (= măgar sălbatic), având de luptat cu regele acestuia. Textul pune, totuși, o problemă: „Din relatarea iscoadelor trimise în pământul făgăduinței, știm că poporul canaanean locuia spre vest și în valea Iordanului. Or, în momentul episodului de față, evreii se află la vreo 100 km sud-vest de Marea Moartă și deci nu pot fi în contact cu canaaneenii, aflați mult mai la nord. Și Targumul caută o soluție, substituindu-l pe regele din Arad cu Amalec”³³⁹.

2: Atunci Israel l-a făcut Domnului făgăduință și a zis: „Dacă-mi vei da pe poporul acesta sub mâna mea, Ți-l voi aduce-n dar, pe el și cetățile lui”.

Ți-l voi aduce-n dar: „Literal: *îl voi da anatemei*, în sensul: *i-l voi dărui lui Dumnezeu* [...]. O astfel de făgăduință făcea parte din ritualul războiului sfânt: întreaga pradă de război – oameni, animale și lucruri – Îi aparținea Domnului, dar, pentru ca nu cumva juruința să fie călcată prin eventuala folosire a prăzii, aceasta era supusă nimicirii totale. De aici, transferul semantic: a da pe cineva anatemei = a-l da pieirii (blestemul de a se alege din el praful și pulberea)”³⁴⁰.

3: Și a ascultat Domnul glasul lui Israel și i-a dat pe Canaaneeni sub mâna lui, iar el i-a adus în dar Domnului, pe ei și orașele lor, și i-a pus locului aceluia numele Horma.

³³⁶ NUM, p. 208

³³⁷ Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LXIII, 59

³³⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIII

³³⁹ SEP 1, p. 483

³⁴⁰ BBVA, p. 181

Septuaginta numește locul **Anáthema**, iar *Vulgata*, *Horma id est anathema*. *Horma* = nimicire; ofrandă votivă.

4: De la muntele Hor au apucat pe calea cea dinspre Marea Roșie, ca să ocolească țara lui Edom. Dar pe drum poporul a început să-și piardă răbdarea.

5: Și grăia poporul împotriva lui Dumnezeu și împotriva lui Moise, zicând: „Ne-ai scos din Egipt ca să ne omori în pustie? Că aici nu este nici pâine, nici apă, și sufletul ni s-a scârbit de această hrană sărăcăcioasă”.

Hrana de care s-au scârbit israeliții era mana cea pogorâtă din cer. „Dacă ne-am umilit prin lenevia noastră, să hulim hrana duhovnicească”³⁴¹.

6: Atunci a trimis Domnul asupra poporului șerpilor ucigași care mușcau poporul; și mult popor a murit dintre fiii lui Israel.

Biblia Hebraică are **hanekhašim hašerafiym** (= șerpi arzători), desemnând o specie foarte veninoasă de șerpi. „Acești șerpi sunt calificați în chip deosebit în diferitele traduceri: *arzători, înaripați, ucigători, cruzi*. **Šaraph** este numele comun pentru șarpe, dar după Deuteronom 8, 15 *șerpilor șaraph* trebuie să fi fost o specie deosebită de șerpi, o spaimă a pustiei, cu mușcătură grabnic ucigătoare. Șarpele care, în templele egiptene, împodobea fruntea zeiței Isis, era considerat ca un simbol al vieții”³⁴².

„Dumnezeu a rânduit ca tot șarpele să-i muște pe israeliți; și ei mureau – pentru că prin șarpe s-a făcut de Eva călcarea de poruncă – ca să le arate că, din pricina călcării de poruncă, vor fi dați să sufere moartea”³⁴³.

7: Și ducându-se poporul la Moise, a zis: „Păcătuit-am vorbind împotriva Domnului și-mpotriva ta; roagă-te tu Domnului, ca să-ndepărteze șerpilor de la noi”. Și Moise i s-a rugat Domnului pentru popor.

8: Iar Domnul a zis către Moise: „Fă-ți un șarpe și pune-l pe un stâlp; și va fi că tot omul atins de mușcătură șerpească, de se va uita la el, va trăi”.

9: Și a făcut Moise un șarpe de aramă și l-a pus pe un stâlp; și când un șarpe mușca vreun om, acela privea la șarpele cel de aramă și trăia.

Prin *stâlp* e tradus ebraicul **nes** ori grecescul **simion**; *Vulgata* are *signo*. „Cuvântul original, atât în ebraică (**nes**) cât și în greacă (**simion**) înseamnă *steag, drapel, fanion* (steagul de pe cortul unui general, pavilionul unei nave). Prin asociere, cuvântul a însemnat apoi prăjina care susține steagul, stâlpul care poartă emblema. În principal, însă, grecescul **simion** se traduce *semn*; prin extensie, *semnificație*. Valoarea simbolică (semnificativă) a acestui episod vechi-testamentar va fi consemnată în Ioan 3, 14, el prefigurând mântuirea înălțare pe cruce a lui Iisus Hristos”³⁴⁴. „La autorii creștini, șarpele de aramă e socotit o prefigurare a lui Iisus, înălțat pe crucea mântuirii (cf. Ioan 3, 14). Barnaba consideră șarpele un simbol al crucii care vindecă (*Epistola* XII, 6). În *Adv. haer.* IV, 2, 7 și 24, 1, Irineu vede în mușcătura șarpelui din rai un simbol al păcatului originar, iar în șarpele de aramă un simbol al Fiului lui Dumnezeu răstignit pe cruce”³⁴⁵.

„În Scriptură, crucea e numită *semn*. Moise, zice Scriptura, *a făcut un șarpe și l-a pus pe semn*, adică pe o cruce. Avem aici un semn care ne arată ceva neașteptat și nevăzut: propriu-zis și iudeii îl vedeau, dar era înțeles numai de mințile pătrunzătoare”³⁴⁶. „Șarpele spânzurat pe stâlp este tipul patimii mântuitoare care s-a săvârșit pe cruce; de aceea, (toți) câți priveau către el (cu credință) erau salvați”³⁴⁷. „Când Moisi a răstignit șarpele, a preînchipuit crucea, pentru ca cel mușcat de șarpele cel viu să se mântuie prin credință uitându-se la șarpele cel de aramă. Apoi,

³⁴¹ Isaia Pustnicul, 29 de cuvinte, XXV,25

³⁴² NUM, p. 208

³⁴³ Barnaba, *Epistola*, XII, 5

³⁴⁴ BBVA, p. 181

³⁴⁵ SEP 1, p. 484

³⁴⁶ Sf. Vasile cel Mare, *Epistole*, 260, VIII

³⁴⁷ Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, XIV

dacă un șarpe de aramă răstignit mântuie, oare nu mântuie Fiul întrupat al lui Dumnezeu când este răstignit?³⁴⁸ „Șarpele, deși era mort, a fost înălțat în triumf pe lemn, iar lemnul mântuiește pe cei credincioși, care privesc la dușmanul omorât. Tot astfel a fost pironit Hristos, care nu știa de păcat, într-un trup al păcatului”³⁴⁹. „În vremea legii celei vechi, Dumnezeu a poruncit lui Moise să facă un șarpe de aramă, să-l înalțe și să-l pironească în vârful unui lemn. Toți aceia care, mușcați fiind de șerpi, priveau la șarpele de aramă, se vindecau. Aceasta s-a făcut cu un rost anumit și anume: cei ce erau copleșiți de grijile pământești, de închinarea la idoli, de plăcerile (sugerate) de satan și de orice impietate, (erau obligați) în felul acesta – fie și pentru puțin timp – să-și ridice privirea de la cele de jos către cele de sus, apoi de la acelea să se înalțe (cu gândul și mai sus), către Cel Preaînalt; sporind câte puțin și devenind ființe superioare, să afle că El, (Dumnezeu), este superior întregii creaturi”³⁵⁰. E aici și un argument împotriva iconoclasmului: „Spuneți-mi, așadar, oare nu Dumnezeu a fost acela care a poruncit, prin Moisi, să nu se facă de către voi, nicidecum, nici chip, nici asemănare, nici a celor din cer de sus, nici a celor de pe pământ și, cu toate acestea, în pustiu, El a fost acela care a făcut să se ridice, prin Moisi, șarpele de aramă, pe care l-a așezat ca semn prin care erau mântuiți cei mușcați de șarpe și că, pentru aceasta, El nu poate fi învinuit de nici o nedreptate? Căci [...] prin aceasta El a propovăduit o taină, prin care a nimicit puterea șarpelui, care a lucrat și călcarea săvârșită de Adam, și a dăruit mântuirea celor ce cred în Acesta, Care avea să fie răstignit prin semnul acesta, de mușcăturile șarpelui, care sunt faptele cele rele, idolatriile și alte nedreptăți. Căci, dacă nu ar trebui să se înțeleagă aceasta, atunci spuneți-mi, pentru care motiv Moisi a ridicat șarpele de aramă ca semn, poruncind ca cei mușcați să privească la el, iar cei mușcați se vindecau cu toate că El a poruncit ca, într-un nimic, să nu se facă vreo asemănare a cuiva”³⁵¹. „Domnul nostru Iisus Hristos S-a asemănat cu șarpele de aramă. Căci fiind șarpele dușman, auzindu-l Adam, s-a făcut și el dușmanul lui Dumnezeu. Dar Domnul nostru Iisus Hristos S-a făcut om desăvârșit în toate, afară de păcat (Evrei 4,15), după asemănarea lui Adam, pentru noi. Dar șarpele de aramă este asemenea celui ce s-a făcut dușman al lui Dumnezeu, dar nu are gând rău, nici venin, nici răutate, nici nu se încovoiaie, nici nu suflă, nici nu are suflarea vrăjmașului. Chipul acesta l-a dat Sieși Iisus Hristos, până ce va stinge veninul pe care l-a primit Adam din gura șarpelui și se va întoarce firea, devenită contrară firii, la starea cea după fire”³⁵². „Unora, pofta celor nebunești le-a adus șerpii, care prin mușcătura lor au vărsat în cei mușcați veninul ucigător. Dar marele legiuitor, printr-un chip de șarpe, a făcut neputincioasă puterea fiarelor adevărate. [...] Un leac împotriva acestor patimi rele este curățirea adusă sufletelor prin taina dreptei credințe. Punctul de căpetenie în taina celor credute este privirea la patima Celui ce a primit să pătimească pentru noi. Iar patima este crucea. Deci cel ce privește spre ea, cum spune cuvântul, nu va fi vătămat de veninul poftei. Iar a privi spre cruce înseamnă a-ți face toată viața moartă și răstignită pentru lume, nemișcată spre nici un păcat, [...] pironindu-ți trupul prin frica de Dumnezeu. Iar pironul care potolește trupul este înfrânarea. Fiindcă deci pofta nebunească scoate din pământ șerpi otrăvitori (căci orice vlăstar al poftei este ca un șarpe), legea ne-a arătat de mai înainte ce se va vedea pe lemn. Iar aceasta este o asemănare a șarpelui și nu un șarpe, precum spune și dumnezeiescul Pavel: *Întru asemănarea trupului păcatului* (Romani 3, 5). Iar adevăratul șarpe este păcatul; și cel pornit spre păcat îmbracă firea șarpelui. Deci omul se eliberează de păcat prin Cel ce a luat chipul păcatului și S-a făcut ca noi, care ne-am abătut spre chipul șarpelui. Prin El, moartea din mușcătură e oprită, dar fiarele însele nu sunt ucise. Iar fiare numesc poftele. Asupra celor ce privesc la cruce, moartea înspăimântătoare a păcătoșilor nu are putere; dar pofta sălășluită în trup împotriva Duhului nu s-a pierdut cu totul, pentru că și în cei credincioși lucrează de multe ori mușcăturile poftei. Dar cel ce privește spre Cel înălțat pe lemn își vindecă boala,

³⁴⁸ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XIII, 20

³⁴⁹ Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 11

³⁵⁰ Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovnicești*, XI, 8

³⁵¹ Sf. Iustin Martirul, *Dialogul cu iudeul Trifon*, XCIV

³⁵² Isaia Pustnicul, *29 de cuvinte*, XXV, 15

risipind veninul prin frica poruncii ca printr-un leac. Iar că șarpele ridicat în pustie este chipul tainei crucii ne învață limpede glasul Domnului, când zice: *Precum Moise a înălțat șarpele în pustie, așa trebuie să fie înălțat Fiul Omului* (Ioan 3, 14). Dar păcatul își urmează drumul său într-o continuare a răutății, întrucât mușcătura șerpilor făcându-se neputincioasă celor ce privesc spre asemănarea șarpelui (înțelege, desigur, că este vorba de un chip), înșelătorul mult iscusit al nostru născocoște alt meșteșug al păcatului³⁵³. Diavolul nu renunță în tentativa de a ne trage de partea sa, cât suntem în veacul acesta; când nu ne poate atrage la patimi grosiere, încearcă momeli mai subtile, precum înalta părere de sine ori erezia; dar Hristos ne dă putere să călcăm *peste șerpi și peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașului* (Luca 10, 19). „Deci Hristos e șarpe, ca Cel ce a luat asemănarea păcatului, când S-a făcut om. Dar dacă Îl privim spiritual, va fi mai presus de stricăciune și va învinge moartea și va disprețui mușcăturile și nu se va teme de mulțimea celor ce aruncă din ei otravă. Iar pe Hristos Îl vom vedea înțelegând drept tainele din El și crezând neclintit că, fiind Dumnezeu după fire, S-a făcut om. Dar, deși S-a făcut în asemănarea răutății, a rămas nu mai puțin bun. Căci S-a făcut ca noi nu ca să se arate împreună cu noi rău, ci ca să ne facă pe noi buni, preschimbându-ne prin Duhul spre tot soiul de virtuți. [...] Iar șarpele era de aramă pentru buna și frumoasa răsulare a propovăduirii dumnezeiești și evanghelice³⁵⁴.

10: **Fiii lui Israel s-au ridicat apoi de acolo și și-au pus tabăra la Obot.**

11: **Iar după ce s-au ridicat și din Obot, și-au așezat tabăra la Iie-Abarim, dincolo, în pustia din fața Moabului, către soare-răsare.**

12: **De acolo s-au ridicat și și-au pus tabăra în valea Zared.**

13: **Ridicându-se apoi și de acolo, și-au așezat tabăra dincolo de Arnon, în pustia care e în afara hotarelor Amoreilor; căci Arnonul este hotarul Moabului, între Moab și Amorei.**

Iosif Flaviu „(AI IV, 85) precizează că Arnonul izvorăște din munții Arabiei, curge prin pustiu și se varsă în *lacul Asphaltit* (= Marea Moartă)³⁵⁵.

14: **De aceea se și zice la carte:**

15: **„Războiul Domnului a-nvăpăiat Zoobul și curgerile Arnonului, iar curgerile le-a dus în locașul Arului și le-a făcut vecine cu hotarul Moabului”.**

Israel a ajuns la răsărit de Iordan; despre popasurile sale vom vorbi la capitolul 33. Cum rezultă din textul biblic, vechii evrei aveau și alte cărți, în afara celor păstrate în Scriptură, cărți care s-au pierdut; între acestea, *Cartea războaielor Domnului*, menționată numai aici. „În versiunea ebraică, versetele 14 și 15 exprimă un citat din *Cartea Războaielor Domnului*, o veche culegere de texte epice, astăzi pierdută; de altfel, fragmentul menționează două nume (**Maheb** și **Sufa**) complet necunoscute, într-un context obscur. *Septuaginta* oferă un text mai limpede, asupra unui război al lui Iahve, în care verbul **floghízo** (= a învăpăia; a nimici prin foc; a arde), cu nuanța *a mâna pe cineva sau ceva cu bici de flacăra*, este folosit aproape aidoma ca în Ieșirea 9, 24 (focul ca factor dinamic al apei): Zoobul [Biblia 1982: **Vaheb**] este un afluent al Arnonului, iar acesta, la rândul său, își adună apele în bazinul orașului Ar, localitate situată pe hotarul nordic al Moabului³⁵⁶.

16: **De acolo s-au îndreptat spre Beer. Aceasta-i fântâna despre care a zis Domnul lui Moise: „Adună poporul și le voi da apă să bea”.**

17: **Atunci a cântat Israel la fântână cântarea aceasta:**

„Cântați-i:

18: **Fântâna pe care voievozii au săpat-o,
pe care-mpărații neamurilor au deschis-o
întru-mpărăția lor,**

³⁵³ Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*

³⁵⁴ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

³⁵⁵ SEP 1, p. 485

³⁵⁶ BBVA, p. 181

întru stăpânia lor”.

„Acest fragment dintr-o poezie populară e tipic pentru regiunea de acolo. Asemenea stihuri se mai cântă și astăzi în jurul fântânilor abundente, adevărată binecuvântare în pustie”³⁵⁷.

„Dar de ce stăruie Domnul pe lângă Moise să adune poporul ca să-i dea să bea din fântână? Oare poporul n-ar fi venit de la sine la fântână ca să bea? De ce oare această stăruință, pe lângă profet, pentru ca el să adune poporul prin zelul și truda sa și să-l facă să bea apă din fântână? [...] Există o fântână care le întrece pe toate celelalte, o fântână minunată: este Acela despre Care se grăiește în acest loc din Scriptură: Fântânarii care au săpat-o nu erau oameni de rând, ci *principi* și persoane cu un înalt rang social, pe care Scriptura îi numește *regi*. [...] Moise a primit porunca să adune poporul la fântână ca să bea apă. Prin Moise putem să înțelegem Legea [...]. Legea lui Dumnezeu este aceea care ne cheamă să venim la fântână. Și la ce altă fântână ne cheamă dacă nu la cea despre care am vorbit: la Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care are existență prin ființa Sa proprie, Ce este împreună mărit cu Tatăl și cu (Duhul) în izvorul unic al Dumnezeirii? Legea ne cheamă, deci, la fântâna aceasta, adică la credința în Hristos. [...] S-ar putea ca principii [*voievozii*:Septuaginta: **árhontes**] și regii [**vasilis ethnon** = *împărații neamurilor*] să fie aceleași personaje, dar ei trebuie să fie totuși deosebiți unul de altul. Prin principii înțelegem profeții. Ei au ascuns și descoperit proorociile lor despre Hristos în adâncimea graiului [...]. Așadar, principii sunt cei care au săpat această fântână, regii, aceia care au sfredelit-o. Când zice: *au deschis-o*, vrea să spună *a face să iasă lovind*. *Principii* sunt cu ceva mai puțin tari, și sapă în pământul moale, până la o oarecare adâncime. Dar cei care se numesc *regi* sunt mai tari și mai înălțați, ei nu numai sfredelesc grosimea pământului, ci și tăria stâncii, pentru a ajunge la ape mult mai adânci și cercetează, dacă se poate spune, până în adâncuri [...]. Noi afirmăm că regii care sunt în stare să cerceteze la așa adâncimi și atâtea taine ale fântâniei sunt Apostolii [...]. Aceia care mulțumită Duhului Sfânt pot cerceta ei înșiși adâncimile lui Dumnezeu și înțeleg marile taine ale fântâniei sunt, în textul nostru, regii care au sfredelit fântâna în piatră și au pătruns asprele și grelele taine ale științei”³⁵⁸.

19: Din Beer [au mers] la Matana, de la Matana la Nahaliel, de la Nahaliel la Bamot;

„Matana înseamnă *darul lor*. Cred că ai înțeles că dacă cineva a băut la fântâna *săpată de regi și de principii* e o cheazășie de a oferi un dar, că cei ce au daruri, aceia le oferă lui Dumnezeu. [...] De la Matana venim la Nahaliel, care se tâlcuiește *de la Dumnezeu*. Ce vrea să zică: de la Dumnezeu? După ce am oferit ceea ce depinde de noi, venim acum să oferim ceea ce depinde de Dumnezeu. Dacă Îi oferim credința noastră și iubirea noastră, El ne dă darurile bogate ale Duhului Sfânt [...]. De la Nahaliel ajungem la Bamot, ceea ce se tâlcuiește: *venit de la moarte*. De la care moarte, dacă nu de la cea în care *noi murim împreună cu Hristos* (II Timotei 2, 11), *pentru a trăi împreună cu El* (Romani 6, 8) [...]. Dacă se urmează acest drum spre mântuire, trebuie să se traverseze toate aceste staționări, pe care le-am pomenit, pentru a ajunge, după multe peripeții, la acel loc care se tâlcuiește: *venit de la moarte*”³⁵⁹.

20: iar de la Bamot la dumbrava din câmpia Moabului, spre vârful muntelui Fazga, cel ce cată spre fața pustiei.

În loc de *vale*, Anania are *dumbravă*; Origen dă un toponim, Hai. „Dacă urmăm acest drum care nu descrie atât denumirile localităților, cât mai mult un urcuș al sufletului, după toate aceste etape noi ajungem la Hai, la *pădure*, sau, după o altă variantă, la (Fazga), care se tâlcuiește *sus*, ceea ce înseamnă piscul muntelui. Prin aceasta se ajunge la faimoșii pomi ai divinului Paradis și la plăcerile celei dintâi locuințe, unde e o culme a desăvârșirii și un belșug de fericire atât de mare, încât să putem spune că *împreună cu Hristos ne vom scula și cu El vom fi așezați în*

³⁵⁷ NUM, p. 208

³⁵⁸ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XII, 1-2

³⁵⁹ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XII, 3

înălțimile cerești (Efeseni 2,6)³⁶⁰.

21: **De acolo a trimis Moise soli la Sihon, regele Amoreilor, cu vorbe de pace, zicând:**

22: **„Vom trece prin țara ta. Pe cale vom trece, nu ne vom abate nici în țarină, nici în vie, nici apă din fântâna ta nu vom bea; pe calea-mpărătească vom merge, până ce vom trece de hotarele tale”.**

Israel cere să fie lăsat să treacă prin țara lui *Sihon* (= distrugător), fără a se abate de la calea împărătească (Septuaginta: **vasiliki porevsómetha**). „Dar dacă cineva s-ar hotărî să se abată de la calea dreaptă, pentru o umblare foarte sucită și prostească, părăsind drumul drept al înțeleșurilor convenite, apucând un altul, va ajunge între spini și va cădea în gropi și în piedicile apărute în cale”³⁶¹.

23: **Dar Sihon nu l-a lăsat pe Israel să treacă prin hotarele lui; și-a adunat Sihon tot poporul și a ieșit în pustie să stea-mpotriva lui Israel și, ajungând la Iahaț, s-a luptat cu Israel.**

24: **Dar Israel l-a bătut măcelărindu-l cu sabia, și i-a cuprins țara de la Arnon până la Iaboc, până la fiii lui Amon, căci Iazir este hotarul fiilor lui Amon.**

„Râul Iabok se varsă în Iordan, la 40 km nord de Marea Moartă, dar izvorul său este mai la sud. Între Arnon și izvorul Iabokului sunt vreo 70 km. ♦ *Fiii lui Amman [Amon]* formează teritoriul din jur de Amman, esențialmente podișul Belqa. Iazer [Iazir] se află la cca 15 km sud-vest de izvorul Iabokului (astăzi Tell-Arem, la 14 km sud-vest de Aman)”³⁶².

25: **Și a luat Israel toate cetățile acestea și s-a așezat în toate cetățile Amoreilor, în Heșbon și în toate satele ce țineau de el.**

„Heșbon, capitala amoreilor, este identificată cu actualul Tell-Hesban, la 9 km nord de Madaba”³⁶³.

26: **Căci Heșbonul era cetatea lui Sihon, regele Amoreilor. Acesta se luptase cu fostul rege al Moabului și-i luase toată țara, de la Aroer până la Arnon.**

Israel a învins pe *Amorei* (= munteni), ocupând teritoriul acestora, de la *Arnon* (= cel care murmură) până la *Iaboc* (= râul albastru). Lupta s-a dat la *Iahaț* (= loc secetos). Amoreii erau un popor canaanit, dar ocupaseră și o regiune la est de Iordan. *Aroer* (= goliciune) era o cetate situată în extremitatea sudică a regatului amorit; *Heșbon* (= socoteală) a fost capitala lui Sihon, construită de moabiți, dar căzută ulterior sub amorei (despre care vorbește textul ebraic, în acest loc).

27: **De aceea și zic poeții:**

**„Veniți la Heșbon,
ca să se zidească și să se întărească
cetatea lui Sihon.**

28: **Că foc a ieșit din Heșbon
și flacăra din cetatea lui Sihon
și a-nghițit până la Moab
și a mistuit zăvoaiele Arnonului.**

29: **Vai ție, Moab!**

**Pierit-a poporul lui Chemoș!
Feciorii lui s-au risipit,
fetele lui ajuns-au roabe
la Sihon, regele Amoreilor!**

Chemos: „zeul național al moabiților: numele lui complet este, poate, Aștar Kemoș.

³⁶⁰ Origen, *Omilia la Cartea Numerii*, XII, 3

³⁶¹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, V

³⁶² SEP 1, p. 486

³⁶³ SEP 1, p. 486

Această divinitate a războiului (pe care grecii au identificat-o cu Ares) este reprezentată pe stela lui Șihan – sec. IX-VIII î. Hr.)³⁶⁴.

30: De la Heșbon pierit-au pruncii până la Dibon, chiar și femeile-au fost arse de foc în Moab”.

Poemul „pare a fi o baladă amoreeană despre care nu se știe sigur dacă fusese sau nu inclusă în *Cartea Războaielor Domnului*. Oricum, textul era menit să demonstreze că Moabiții își pierduseră de multă vreme drepturile asupra acestui teritoriu³⁶⁵. Sunt cântate victoriile lui Sihon asupra poporului lui *Camos* (= cel care aservește), zeul moabiților. Moabiții au fost bătuți în *Ar-Moab* (= cetatea urmașilor tatălui), *Dibon* (= ținut mlăștinis), *Nofa* (= mireasmă) și *Medeba* (= izvor de putere).

31: Și așa s-a așezat Israel în toate cetățile Amoreilor.

32: De acolo a trimis Moise să iscodească Iazirul, pe care l-a luat împreună cu satele lui și i-a alungat pe Amoreii care locuiau acolo.

33: Și întorcându-se, s-a suit în cale spre Vasan. Iar Og, regele Vasanului, le-a ieșit înaintea la Edrei, cu tot poporul său, ca să se războiască cu ei.

„Prima menționare a Basanului (ebr. Bașan), care este un podiș înalt, fertil, situat la nord de Yarmuk, de-a lungul lacului Tiberiadei³⁶⁶.

34: Și a zis Domnul către Moise: „Să nu te temi de el, că-n mâinile tale l-am dat, pe el și tot poporul lui și toată țara lui, și vei face cu el așa cum ai făcut cu Sihon, regele Amoreilor, cel ce locuia în Heșbon”.

35: Și l-a bătut, pe el, pe fiii lui și tot poporul lui, de n-a lăsat viu pe nici unul din ai lui, și le-a cuprins țara.

Evreii cuceresc cetatea amorită *Iezer* (= folositor), apoi înving pe *Og* (= uriaș), regele Vasanului. *Vasan* (= țară întinsă) îngloba numeroase cetăți importante. Astfel, Israel ajunge să stăpânească teritorii însemnate la răsărit de Iordan, consolidându-se în vederea cuceririi Canaanului.

CAPITOLUL 22 – Istoria lui Balaam.

„Cap. 22 inaugurează partea finală a cărții și de aici încolo vom afla un conglomerat de legi, regulamente și istorisiri formulate în timpul israeliților în Moab. Dintre acestea din urmă se remarcă, fără îndoială, istoria lui Valaam, cu asina sa *grăitoare*³⁶⁷.

1: Și dac-au plecat de acolo, fiii lui Israel și-au pus tabăra la apus de Moab, lângă Iordan, în fața Ierihonului.

2: Iar Balac, fiul lui Sefor, a văzut tot ceea ce Israel le făcuse Amoreilor.

„Referințe despre Balac, mai cu seamă în privința delegației trimise la Valaam, se găsesc și în Deuteronom 23, 5, Iosua 24, 9 și Judecători 11, 25³⁶⁸.

3: Și tare s-a-nfricoșat Moab de poporul acesta, pentru că era mult la număr; și s-a-ngrozit Moab în fața fiilor lui Israel.

4: Și a zis Moab către bătrânii Madianului: „Gloata asta va-nghiți acum tot ce e-mprejurul nostru așa cum înghite boul verdeața de pe câmp”. La vremea aceea însă rege al Moabiților era Balac, fiul lui Sefor.

Balac (= descărcător), fiul lui *Sefor* (= pasăre), s-a înspăimântat de Israel; Moabiții caută ajutor la madianiți care, vremelnic, le-au fost vecini. Israel e comparat cu un bou care

³⁶⁴ SEP 1, p. 487

³⁶⁵ BBVA, p. 182

³⁶⁶ SEP 1, p. 487

³⁶⁷ NUM, p. 208

³⁶⁸ NUM, p. 208

paște totul împrejurul său. „Așa am înțeles eu de la unul din bătrânii dascăli care tâlcuia textul din cartea Numerilor, unde se spune: *Această sinagogă va înghiți sinagoga noastră, cum mănâncă boul iarba câmpului*. El a explicat pentru ce s-a întrebuițat o astfel de asemănare, [...] pentru a face să se înțeleagă, în acest loc, că sinagoga Domnului care ne-a precedat prin sfinți va înghiți cu limba și gura sinagoga vrăjmașă, cu alte cuvinte, ea va zdrobi pe vrăjmașii noștri prin rugăciunile și mijlocirile ei”³⁶⁹. Israel paște neamurile spre a le pregăti intrarea în Biserică.

5: Acesta a trimis soli la Balaam, fiul lui Beor, în Petor - care se află pe Râu, în țara fiilor poporului său - ca să-l cheme, spunându-i: „Iată a ieșit un popor din Egipt și a acoperit fața pământului și iată că stămpotriva mea.

6: Vino deci acum și blestemă-mi poporul acesta, că-i mai tare decât mine; poate că atunci voi fi în stare să ucid o parte din el și să-l alung din țară. Eu știu că cel pe care tu îl binecuvintezi este binecuvântat și cel pe care tu îl blestemi este blestemat”.

7: S-au dus deci bătrânii din Moab și bătrânii din Madian cu mâinile pline de daruri pentru vrăji; și ajungând la Balaam, i-au spus cuvintele lui Balac.

Valaam (= cel care mistuie), fiul lui *Beor* (= flacăra), era un ghicitor din *Petor* (= tălmăcirea viselor), oraș mesopotamian situat în apropiere de Haran. Noul Testament (II Petru 2, 15; Apocalipsa 2, 14) și Părinții Bisericii au aprecieri foarte aspre la adresa lui Valaam. Din datele ce le avem despre el, Valaam poate fi zugrăvit drept un personaj sincretist, oportunist și enigmatic.

Daruri pentru vrăji: „gr. **τα μαντεία**, literal: *cele pentru ghicit*. S-ar putea înțelege și în sensul de *material necesar pentru ghicit*, dar două texte din Noul Testament spun că Balaam a iubit *plata nedreptății* (II Petru 2, 15) și că a fost rățacit de dorința *plății* (Iuda 11)”³⁷⁰.

8: Iar el le-a zis: „Rămâneți aici peste noapte, iar eu vă voi răspunde prin ceea ce-mi va spune Domnul”. Și au rămas căpeteniile lui Moab la Balaam.

9: Atunci a venit Dumnezeu la Balaam și a zis: „Ce e cu oamenii aceștia care sunt la tine?”

A venit Dumnezeu: „Dumnezeu i S-a arătat printr-un vis sau printr-o vedenie”³⁷¹.

10: Iar Balaam a zis către Dumnezeu: „Balac, fiul lui Sefor, regele Moabului, i-a trimis la mine să-mi spună:

11: Iată, a ieșit din Egipt un popor și a acoperit fața pământului și iată că stămpotriva mea; vino dar de mi-l blestemă, doar l-aș putea birui și alunga din țară”.

12: Dumnezeu însă a zis către Balaam: „Nu te vei duce cu ei și nici nu vei blestema poporul acela, că este binecuvântat”.

13: Dimineața s-a sculat Balaam și a zis către bătrânii lui Balac: „Duceți-vă la stăpânul vostru, că nu mă lasă Dumnezeu să merg cu voi”.

14: Sculându-se deci căpeteniile Moabului, au venit la Balac și i-au spus: „Balaam n-a vrut să vină cu noi”.

15: Atunci Balac a trimis alți bătrâni, mai mulți și mai însemnați decât aceia.

16: Și venind aceștia la Balaam, i-au zis: „Așa grăiește Balac al lui Sefor: Rogu-te, nu pregeta să vii până la mine,

17: căci cu cinste mare te voi cinști și-ți voi face toate câte-mi vei spune, numa' vino de-mi blestemă poporul acesta”.

18: Iar Balaam, răspunzând, a zis către bătrânii lui Balac: „Chiar de mi-ar da Balac casa sa plină de argint și de aur, nu pot să calc porunca Domnului Dumnezeului meu și să fac ceva mic sau mare, după bunul meu plac.

19: Acum însă rămâneți și voi aici peste noapte, ca să știu ce-mi va mai spune

³⁶⁹ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XVI, 5

³⁷⁰ SEP 1, p. 488

³⁷¹ BBVA, p. 183

Domnul”.

20: Și a venit Dumnezeu la Balaam noaptea și i-a zis: „De vreme ce oamenii aceștia au venit să te cheme, scoală-te și du-te cu ei; dar numai ceea ce-ți voi spune Eu, aceea să faci!”

21: A doua zi s-a sculat Balaam, și-a pus samarul pe asina sa și s-a dus cu bătrânii Moabului.

„După tradiția iudaică, Valaam acceptă în cele din urmă invitația lui Balac, dar pare-se din vanitate și cupiditate, fără să înțeleagă mai profund interdicția divină. Faptul de a duce daruri devinilor era un obicei răspândit în vremea aceea. Și israeliții îl practicau (cf. I Regi 9, 7) dar, dacă era vorba de un mag *străin*, foloseau un cuvânt disprețuitor³⁷².

22: Dar se aprinsese mânia lui Dumnezeu pentru că s-a dus, iar îngerul lui Dumnezeu s-a sculat ca să-l împiedice în timp ce el ședea pe asina sa, însoțit de două slugi ale sale.

Versetul pare a contrazice cele spuse mai înainte, dar Dumnezeu poate răspunde gândurilor noastre, în funcție de oscilațiile acestora; Balaam gândea, poate, să accepte cererea lui Balac, în pofida interdicției divine. „Schimbarea de atitudine a lui Dumnezeu, care îi reproșează lui Balaam că a pornit la drum după ce El însuși i-o poruncise (v. 20), a prilejuit multe comentarii. Un Targum subînțelege: [*pentru că mergea*] *să-i blesteme*. Theodoret (*Qu. Num.* 41) presupune că Domnul a voit să arate ce mare grijă are față de poporul Său³⁷³.

23: Asina l-a văzut atunci pe îngerul lui Dumnezeu proptit în drum, cu sabia ridicată-n mână; asina s-a abătut din drum și a luat-o pe câmp; iar el își bătea asina cu toiagul, ca s-o întoarcă la drum.

Pornind de la acest loc, Sfântul Grigorie Palama arată că nu trebuie confundată lumina necreată cu îngerii, pentru a nu pune „pe văzătorii de Dumnezeu în rând cu asina lui Valaam, fiindcă s-a scris și despre ea că a văzut un înger³⁷⁴.

24: Dar îngerul lui Dumnezeu a stat în drumeagul dintre răzoarele viilor, cu gard într-o parte și gard în cealaltă;

25: iar asina, văzându-l pe îngerul lui Dumnezeu, s-a tras către gard și i-a strâns lui Balaam piciorul în gard, iar el a-nceput din nou s-o bată.

26: Îngerul lui Dumnezeu însă a mers mai departe și a stat la loc strâmt, unde nu era chip să te abați nici la dreapta, nici la stânga.

27: Iar asina, văzându-l pe îngerul lui Dumnezeu, s-a culcat sub Balaam; și s-a mâniat Balaam și-și bătea asina cu toiagul.

28: Dar Dumnezeu a deschis gura asinei, iar ea a zis către Balaam: „Ce ți-am făcut eu, de mă bați acum pentru a treia oară?”

29: Iar Balaam a zis către asină: „Pentru că ți-ai râs de mine; de-aș fi avut cuțit în mână, pe loc te-aș fi ucis”.

30: A zis asina către Balaam: „Au nu sunt eu asina ta, pe care-ai umblat din tinerețile tale și până-n ziua de azi? Crezi oare că din nesăbuiță ți-am făcut ție asta?” Iar el a zis: „Nu”.

„Faptul că animalele pot vorbi era un lucru acceptat de israeliți și ei credeau că, înainte de cădere, oamenii și animalele vorbeau aceeași limbă³⁷⁵. Nici pentru noi nu e de neconceput grăirea cu animalele, însă acest dar îl au mai cu seamă cei ajunși la sfințenie și care au restaurat în ei, prin har, omul primordial. „De crezi că [...] Cel ce a deschis gura asinei poate să o deschidă și pe a ta și să te înțeleptească, să te cumițească și să-ți dea putere, toate ți le va da, frate, Dumnezeu, precum nu ști³⁷⁶. „Cel cu mintea smerită se ferește de voia sa ca de o amăgitoare și, în

³⁷² NUM, p. 209

³⁷³ SEP 1, p. 489

³⁷⁴ *Despre sfânta lumină*, 10

³⁷⁵ NUM, p. 209

³⁷⁶ Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovnicești*, 360

cererile lui către Domnul, învață și ascultă cu credință neșovăitoare. El nu ia aminte la viețuirea învățătorilor, ci predă grija de sine lui Dumnezeu, Care a învățat pe Valaam cele de trebuință și prin asina³⁷⁷. De vom căuta să descoperim voia lui Dumnezeu, El ne va vorbi și prin cei și cele din jurul nostru; însă această învățătură o primesc doar cei smeriți, Valaam fiind un caz excepțional, căci acolo se manifesta grija divină față de Israel.

31: Atunci Dumnezeu a deschis ochii lui Balaam, iar acesta l-a văzut pe îngerul Domnului proptit în drum, cu sabia ridicată-n mână; și s-a plecat și s-a-nchinat în fața lui.

32: Iar îngerul lui Dumnezeu i-a zis: „De ce ți-ai bătut acum asina pentru a treia oară? Iată, eu am ieșit să te împiedic, deoarece acest drum al tău nu-mi e pe plac;

33: și asina, văzându-mă, de trei ori s-a abătut pân-acum de dinainte-mi; dacă ea nu s-ar fi abătut, acum eu pe tine te-aș fi ucis, iar pe ea aș fi cruțat-o”.

34: Zis-a Balaam către îngerul Domnului: „Păcătuit-am, că n-am știut că tu erai proptit în drumul meu. Iar acum, dacă asta nu-ți place, mă voi întoarce”.

35: Zis-a îngerul lui Dumnezeu către Balaam: „Du-te cu oamenii aceștia, dar să grăiești numai ceea ce-ți voi spune eu!” Și s-a dus Balaam cu bătrânii lui Balac.

Cu alte cuvinte, îngerul îi spune: „nu (vei zice) ceea ce vrei, ci ceea ce ești silit să spui. Vei da cuvintelor Mele glas precum răsnetul unei unelte de cântat. Eu sunt Cel care vorbește, nu tu, care faci să răsunе ceea ce auzi³⁷⁸. „Istorisirea vorbește de un ghicitor sau prezicător care, având puterea dintr-o oarecare lucrare vătămătoare a demonilor și a vrăjmașilor, a fost plătit de către stăpânitorul (moabiților) pentru a vătămă prin blestem pe cei ce viețuiau după voia lui Dumnezeu. Dar el a prefăcut blestemul în binecuvântare. Prin aceasta noi înțelegem [...] că nici vrăjitoria nu poate lucra împotriva celor ce viețuiesc în virtute, ci că cei ce sunt susținuți de ajutorul dumnezeiesc biruiesc orice uneltire. Iar că cel amintit se ocupa cu vrăjitoria, ne mărturisește istoria când spune că săvârșea prin mână vrăjile și era sfătuit de păsări și înainte de toate era învățat prin glasul asinei despre cele viitoare pe care voia să le afle. Glasul asinei (din obișnuința ce o avea de a înțelege glasurile cele necuvântătoare printr-o lucrare diavolească), Scriptura ni-l înfățișează ca fiind articulat. Aceasta ne arată că cei luați în stăpânire de o astfel de înșelăciune a dracilor ajung până acolo că primesc ca prin cuvânt învățătura născută în ei de calitatea sunetului animalelor simțită de ei. Deci luând aminte la cele prin care era amăgit până acum, de data aceasta a fost învățat că cei împotriva cărora a fost plătit se bucură de o putere nebiruită³⁷⁹.

36: Când a auzit Balac că vine Balaam, i-a ieșit în întâmpinare în orașul moabit care este lângă hotarul de la Arnon, chiar la hotar.

37: Și a zis Balac către Balaam: „Oare n-am trimis eu la tine să te cheme? De ce n-ai venit la mine? Crezut-ai cumva că eu nu pot să te cinstesc?”

38: Și a zis Balaam către Balac: „Iată, am venit la tine. Crezi tu că eu pot acum să-ți spun orice? Cuvântul pe care mi-l va pune Dumnezeu în gură, pe acela-l voi grăi!”

„Heirich Schneider afirmă că Valaam insinuează aici o hotărâre șovăielnică de a rosti numai cuvântul Domnului (HS 406), ceea ce s-ar putea înțelege și din Biblia 1688: *acum putearnic voi fi a grăi ceva?*”³⁸⁰.

39: Apoi s-a dus Balaam cu Balac și au venit la Kiriati-Huțot.

40: Atunci a-njunghiat Balac oi și boi și i-a trimis lui Balaam și bătrânilor care erau cu el.

41: Și a fost că a doua zi de dimineață l-a luat Balac pe Balaam și l-a suit pe Bamot-Baal, și i-a arătat de acolo o parte din popor.

După ce s-au întâlnit, Balac și Balaam au mers în cetatea moabită *Chiriati-Huțot* (=

³⁷⁷ Sf. Ioan Scărarul, *Scara*, XXV, 49

³⁷⁸ Sf. Ambrozie, *Scrisori*, L, 5

³⁷⁹ Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*

³⁸⁰ NUM, p. 209

cetatea drumurilor; cetățile sălașelor), localitate necunoscută; în dimineața celei de a doua zile, ei au suit pe *Bamot-Baal* (= înălțimile Stăpânului; înălțimile lui Baal), probabil un vârf de pe creasta muntelui Atarus; de aici au putut vedea o parte a poporului israelit.

CAPITOLUL 23 - Balaam îi binecuvintează pe Israelii.

1: Atunci a zis Balaam către Balac: „Zidește-mi aici șapte jertfelnice și pregătește-mi șapte viței și șapte berbeci”.

Sunt „jertfele obișnuite la devinii orientali înainte de pronunțarea unui **masal** și care, uneori, erau întovărășite de un ritual foarte complicat și repetat de 8 ori, de data aceasta se aduce pe șapte altare, ceea ce, după importanța (acestui număr), presupune că aici e vorba de un ritual neobișnuit, de la care se așteaptă intensificarea forțelor magice ale devinului”³⁸¹. Ebraicul **mașal** (gr. **parávoli**; lat. **parabola**) înseamnă *incantație* sau *poem*. „Cele șapte *parabole* ale lui Balaam sunt mesaje primite de la Dumnezeu și adresate lui Balac”³⁸².

2: Și a făcut Balac după cum zisese Balaam și au jertfit câte un vițel și câte un berbec pe fiecare jertfelnic.

3: Apoi a zis Balaam către Balac: „Stai lângă jertfa ta. Eu mă duc, că poate mi Se va arăta Dumnezeu în întâmpinare; și ce-mi va descoperi El, aceea îți voi spune”. Și a rămas Balac lângă jertfa sa, iar Balaam s-a dus să-L întrebe pe Dumnezeu, și s-a dus de-a dreptul.

S-a dus de-a dreptul: „sensul exact: *fără abatere, fără să aibă îndoieli fără nici o șovăire lăuntrică*. În Versiunea Ebraică: *s-a dus într-un loc înalt sau: pe un munte golaș*”³⁸³.

4: Și i S-a arătat Dumnezeu lui Balaam și a zis Valaam către El: „Am zidit șapte jertfelnice și am ridicat câte un vițel și câte un berbec pe fiecare jertfelnic”.

5: Iar Domnul a pus cuvânt în gura lui Balaam și a zis: „Întoarce-te la Balac, și așa să-i spui!”

„A pune Dumnezeu cuvânt în gura cuiva: a-l înzestra cu darul profetic”³⁸⁴

6: Și s-a întors la el, și iată că el stătea lângă arderile-lui-de-tot, și toate căpeteniile Moabului erau cu el. Și Duhul lui Dumnezeu a fost peste [Balaam], iar el și-a rostit poemul, zicând:

Poemul echivalează ebraicul mașal, amintit și la versetul 1, care poate însemna poem, incantație sau proză ritmată.

**7: „Din Mesopotamia m-a chemat Balac,
regele Moabului, din munții Răsăritului, zicând:**

**Vino și mi-l blesteamă pe Iacob,
vino și mi-l osândește pe Israel!**

**8: Cum îl voi blestema pe cel ce Dumnezeu nu-l blesteamă?
Cum îl voi osândi pe cel ce Dumnezeu nu-l osândește?**

**9: Că de pe vârful munților îl voi vedea,
și de pe dealuri îl voi cunoaște:
iată un popor care locuiește deoparte,
cel ce cu alte neamuri nu se numără.**

**10: Cine-a numărat seminția lui Iacob?
și cine va socoti puzderia lui Israel?
Să moară sufletul meu ca sufletele dreptilor,
fie urmașii mei precum urmașii lor!”**

³⁸¹ NUM, p. 209

³⁸² SEP 1, p. 491

³⁸³ BBVA, p. 184

³⁸⁴ BBVA, p. 184

Primind dar profetic, Balaam cere „să moară această viață trupească, pentru ca sufletele celor dreți să capete harul acelei vieți veșnice. În aceasta se va descoperi atunci măreția legământului ceresc și a Sfântului Botez, prin a căror lucrare oamenii sunt izbăviți de vechea osândă și de lucrarea celor nedreți, ajungând în tovărășia celor dreți, să se înalțe și la bunele obiceiuri ale acestora”³⁸⁵. Finalul mașalului vorbește de o moarte a sufletului vrednică de dorit: „sufletul e muritor, și anume, e fericit dacă moare păcatului. De o astfel de moarte voia să vorbească Valaam în proorocia lui, atunci când a grăit sub insuflarea Duhului Sfânt: *să moară sufletul meu moartea dreptilor acestora*. Așadar, cu gândul la această moarte a făcut Valaam în chip minunat acea proorocie exprimându-și, prin Duhul Sfânt, cea mai frumoasă dintre dorințe: dorința de a muri păcatului și de a trăi pentru Dumnezeu”³⁸⁶. Balaam, însă, era doar un instrument prin care grăia Dumnezeu (în cazul de față), astfel că el nu-și va însuși cuvintele pe care le grăia în extaz.

11: **Atunci a zis Balac către Balaam: „Ce mi-ai făcut? Eu te-am chemat să-mi blestemi vrăjmași, și iată tu cu binecuvântare i-ai binecuvântat!”...**

12: **Zis-a Balaam către Balac: „Oare nu ceea ce-mi va pune Dumnezeu în gură trebuie să spun eu cu grijă?”**

13: **Iar Balac a zis către el: „Vino acum cu mine în alt loc, de unde nu vei vedea [poporul] întreg, ci numai o parte din el vei vedea; nu pe toți îi vei vedea, și de-acolo să-mi blestemi”...**

14: **Și l-a dus într-o măgură, de pe vârful muntelui Fazga, și a zidit acolo șapte jertfelnice și a pus câte un vițel și câte un berbec pe fiecare jertfelnic.**

15: **Și a zis Balaam către Balac: „Stai aici lângă jertfa ta, iar eu mă duc să-L întreb pe Dumnezeu”.**

16: **Și l-a întâmpinat Dumnezeu pe Balaam și a pus cuvânt în gura lui și a zis: „Întoarce-te la Balac, și așa să-i spui”.**

17: **Și s-a întors la el, iar acela stătea lângă jertfa sa, cu toate căpeteniile Moabului. Și l-a întrebat Balac: „Ce ți-a spus Domnul?”**

18: **Iar el și-a rostit poemul, zicând:**

„Scoală-te, Balac, și ascultă!

pleacă-ți urechea la mine, fiule al lui Sefor!

19: **Dumnezeu nu-i ca omul, să se clatine,**

nici ca fiul omului, să se-ngrozească.

Zis-a El oare fără să facă?

spune-va El fără să-mplinească?

Balac e învățat că Dumnezeu nu e ca omul. „Și poate spune de asemenea cineva: nu sunt oamenii ca Dumnezeu. La oameni, tatăl nu este pururi tată, nici fiul pururi fiu. Fiindcă cel ce devine tatăl unui fiu a fost cândva fiul altuia. [...] Căci fiecare, fiind o parte a născătorului său, se naște ca fiu, dar devine și el tată al altuia. Dar în dumnezeire nu e așa, fiindcă Dumnezeu nu e ca omul. Tatăl nu e din alt tată. De aceea nici nu naște pe cel ce va deveni tată al altuia. Nici Fiul nu e o parte a Tatălui, de aceea nici nu e născut spre a naște un alt fiu”³⁸⁷. Devenirea e proprie creaturilor, iar Creatorul e neschimbător. Totuși, Scriptura înfățișează adeseori pe Dumnezeu ca având manifestări umane. „Când Pronia dumnezeiască se împletește cu lucrurile omenești, atunci folosește și înțelegere și purtări și graiuri ca de om. Căci, după cum noi când vorbim cu un copil de doi ani stâlcim vorbele pentru copil, căci dacă ne păstrăm seriozitatea vârstei noastre mature și nu facem pogorământ la limbajul copilăresc, copiii mici nu ne înțeleg, tot așa ceva să înțelegem și despre raporturile lui Dumnezeu cu oamenii, adică, atunci când El lucrează prin Pronie ceva pentru neamul omenesc. Aceasta mai cu seamă când oamenii sunt încă *prunci* (I Corinteni 3,

³⁸⁵ Sf. Ambrozie, *Scrisori*, L, 10

³⁸⁶ Origen, *Convorbirile cu Heraclide*

³⁸⁷ Sf. Atanasie cel Mare, *Despre Sfântul Duh, către Serapion*, II, 6

1)³⁸⁸.

**20: Iată primit-am să binecuvintez
și voi binecuvânta și nu voi reveni.**

**21: Sleire nu va fi în Iacob,
nici necaz în Israel;**

**Domnul Dumnezeuul său este cu el,
lumini de voievozi în mijlocul lui.**

Ultimul verset ar fi, după Textul Masoretic: *strigătele de izbândă ale unui rege*. Socotim că e vestit Împăratul Hristos. „Dacă vei fi în stare să urmezi mereu pe Iisus, atunci mergi după El și, cât timp Îl urmezi, nu vei osteni, căci *nu este supărare în Iacov și nu se vede osteneală în Israel*. Cel ce urmează pe Iisus n-are parte de osteneală. Faptul însuși de a-L urma înlătură toată osteneala³⁸⁹. Dar, după textul grec, aici s-ar putea înțelege mai degrabă poporul Israel, pe care-l vom echivala cu mulțimea dreptcredincioșilor.

**22: Dumnezeu Care l-a scos din Egipt
îi este lui precum cornul inorogului.**

„Inorog: animal fabulos unicorn, simbol al puterii invincibile³⁹⁰. „Aceste versete sunt uneori interpretate mesianic. Creștinii au văzut în inorog o reprezentare a lui Hristos. Cornul unic a fost interpretat teologic (un singur Dumnezeu, o singură împărăție) sau tipologic (figurând partea de sus a crucii lui Hristos)³⁹¹.

**23: De vreme ce-n Iacob nu-i vrăjitorie,
și nici descântec în Israel,
la vreme li se va spune lui Iacob
și lui Israel cele ce va-mplini Dumnezeu!**

**24: Iată popor ce se va ridica precum un pui de leu,
precum un leu se va semeți:
somm nu va avea pân-ce prada nu și-a sfâșiat-o
și pân-ce sângele răniților nu l-a băut”.**

E vestit poporul dreptcredincios, care va birui pe toți vrăjmașii săi. Încă neclară, profetia se poate aplica, în parte, și poporului evreu.

25: Zis-a Balac către Balaam: „Dacă de blestemat nu mi-l blestemi, cel puțin nu-l binecuvânta!”

26: Iar Balaam, răspunzând, a zis către Balac: „Nu ți-am grăit eu oare că nu voi face decât ceea ce-mi va spune Domnul?”

27: Atunci a zis Balac către Balaam: „Hai să te duc în alt loc, și de-I va plăcea lui Dumnezeu, blesteamă-l de acolo”.

28: Și l-a luat Balac pe Balaam pe vârful lui Peor, care privește spre pustie.

29: Aici Balaam a zis către Balac: „Zidește-mi șapte jertfelnice și pregătește-mi șapte viței și șapte berbeci”.

30: Și a făcut Balac așa cum a zis Balaam și a pus câte un vițel și câte un berbec pe fiecare jertfelnic.

Balac încearcă prin practici magice (repetarea ritualului; schimbarea locului) să influențeze hotărârea divină, acceptând chiar și un compromis (ca, măcar, Israel să nu fie binecuvântat). Aparținător unei religii decăzute, el e incapabil să înțeleagă natura divină. Interesant și faptul că Balaam Îl numește pe Dumnezeu cu numele de Iahve (în textul ebraic). Nu credem să fi fost descoperit acest nume, pe care evreii nu îndrăzneau nici să-l pronunțe, unui vrăjitor de alt neam; ar fi, totuși, un subiect vrednic de cercetat, dacă nu ne-am lovi de sărăcia

³⁸⁸ Origen, *Omiliu la Cartea Proorocului Ieremia*, XVII, 6

³⁸⁹ Origen, *Omiliu la Cartea Proorocului Ieremia*, XVII, 6

³⁹⁰ BBVA, p. 185

³⁹¹ SEP 1, p. 492

izvoarelor.

CAPITOLUL 24 - *Proorocia lui Balaam.*

1: **Văzând Balaam că plăcut Îi este Domnului să-l binecuvinteze pe Israel, n-a mai alergat, ca-n alte dăți, după semne prevestitoare, ci s-a întors cu fața spre pustie.**

2: **Și ridicându-și Balaam ochii, l-a văzut pe Israel așezat în tabără după semințiile sale; și Duhul lui Dumnezeu a fost peste el**

3: **și și-a rostit poemul, zicând:**

**„Așa zice Balaam, fiul lui Beor,
așa grăiește bărbatul cel ce vede cu adevărat;**

4: **așa glăsuiește cel ce aude cuvintele lui Dumnezeu,
cel ce cu ochii deschiși**

a văzut în somn vedenia Celui-Atotputernic:

Balaam grăiește în stare de extaz; se mai arată că abia acum a renunțat el la practicile vrăjitoarești (v. 1), înțelegând neputința lor în acest caz. *În somn:* „Textul Masoretic are [el care] cade. Imaginea omului inspirat care se prăbușește la pământ sub efectul duhului profetic este înlocuită în Septuaginta printr-o referire la vis, care, după Numerii 12, 6, este mijlocul privilegiat prin care Dumnezeu se adresează celorlalți profeți în afară de Moise”³⁹².

5: **Cât de frumoase sunt sălașurile tale, Iacobe,
și corturile tale, Israele!**

6: **Ca niște văi umbroase,
ca niște grădini lângă râuri,
ca niște corturi sădite de Domnul,
ca niște cedri pe lângă ape!**

7: **Un Om va odrăsli din seminția lui
și neamuri multe va stăpâni
și împărăția lui se va înălța mai mult decât Gog
și mult va crește-mpărăția sa.**

„Text cu evidentă dimensiune profetică, asupra lui Mesia ca Împărat, pe care însă versiunea ebraică îl redă diferit, la modul impersonal: *Apa se revarsă din ciuturile lui, în ape-mbelșugate îi este seminția*. Profetismul textului însă e în perfectă concordanță cu Facerea 49, 10, dar și cu versetul 17 al prezentului capitol; acesta este motivul pentru care, probabil, BJ părăsește aici versiunea ebraică și preferă să traducă după Septuaginta”³⁹³. Mesia va întrece stăpânirea lui Agag (cum apare în textul ebraic), „rege amalecit învins de Saul (I Regi 15, 7-8); viziune istoricistă precară, deoarece Amaleciții nu au fost niciodată o mare putere. Septuaginta preferă comparația cu Gog, a cărui istoricitate are și o valență simbolică, reprezentând orice fel de adversitate organizată împotriva lui Dumnezeu (cf. Apocalipsa 20, 8)”³⁹⁴. Cât despre viziunea privind sălașurile lui Israel, așa cum sunt descrise, ele sugerează slava în care vor petrece sfinții.

8: **Dumnezeu l-a scos din Egipt,
fi-va slava lui precum a inorogului;
mânca-va neamurile ce-i stau împotriva,
oasele lor le va sfărâma
și cu săgețile sale-i va săgeta pe vrăjmași.**

9: **Culcându-se s-a odihnit
ca un leu, ca un pui de leu:
cine-l va scula?**

³⁹² SEP 1, p. 493

³⁹³ BBVA, p. 185

³⁹⁴ BBVA, p. 185

**Binecuvântați să fie cei ce te binecuvintează,
blestemați să fie cei ce te blestemă!”**

„Despre cine este vorba, dacă nu despre poporul lui Hristos? Îl binecuvântează Dumnezeu pe Acela în ale cărui mădulare coboară Cuvântul lui Dumnezeu”³⁹⁵.

10: Atunci s-a mâniat Balac pe Balaam; și, frângându-și mâinile, a zis Balac către Balaam:

11: „Eu te-am chemat să-mi blestemi pe vrăjmașii mei, dar tu, iată, de trei ori i-ai binecuvântat pân-acum.

12: Fugi dar în țara ta! Am zis că te voi cinsti; dar iată că Domnul te-a lipsit de slavă”.

13: Balaam însă a zis către Balac: „Oare nu le-am spus eu și solilor tăi pe care i-ai trimis la mine: Chiar de mi-ar da Balac casa sa plină de argint și de aur, nu voi putea să calc porunca Domnului și să fac ceva bun sau rău după bunul meu plac; ce-mi va spune mie Domnul, aceea voi grăi!?”

14: Și acum, iată că alerg spre țara mea, dar vino să-ți spun ce va face poporul acesta cu poporul tău în vremile ce-au să vină.”

SEP 1: *vino să-ți împărtășesc ce va face*: „literal: *vino, îți voi da un sfat ce va face*; anacolutul există și în Textul Masoretic. Origen (*Hom. Num. 18, 1-2*) remarcă faptul că Balaam nu dă aici un sfat, ci rostește o profeție, motiv pentru care consideră că ar fi fost mai logic să spună: *Vino, îți voi prooroci despre ce va face poporul acesta poporului tău la sfârșitul zilelor*, deși în proorocia despre Balac și despre neamuri, Origen descifrează proorocirea venirii lui Hristos. Expresia *îți voi da un sfat* asupra căreia Origen mărturisește că a reflectat de multe ori, nu poate avea sensul curent, ci semnifică *îți voi dezvălui un sfat al lui Dumnezeu*; la rândul său, cuvântul *sfat* ar putea însemna *un gând al lui Dumnezeu*, despre ceea ce se va întâmpla la sfârșitul zilelor sau ar putea simboliza Sfânta Treime – sfatul lui Dumnezeu”³⁹⁶.

15: Și și-a urmat Balaam poemul, zicând:

**„Așa grăiește Balaam, fiul lui Beor,
așa grăiește bărbatul cel ce vede cu adevărat,**

**16: cel ce aude cuvintele lui Dumnezeu,
cel ce știe știința Celui-Preaînalt,
cel ce cu ochii deschiși**

a văzut în somn vedenia lui Dumnezeu:

„Reiese din toate acestea că știința lui Valaam, această știință pentru care a venit din munții Mesopotamiei, din Răsărit, pentru a blestema pe Iacov, își are izvorul și principiile ei în Cel Preaînalt. De aici și-a scos el cunoașterea firii, a animalelor, mișcările păsărilor, deosebirile glasurilor, însă el întrebuițează spre rău darurile pe care le-a primit pentru știința lucrurilor bune”³⁹⁷.

17: I-l voi arăta, dar nu acum;

îl fericesc, dar nu mi-i aproape:

o stea va răsări din Iacob,

un Om se va ridica din Israel

și va zdrobi căpeteniile Moabului,

și pe toți fiii lui Set îi va prăda.

„În vechiul Orient, *steaua* este semnul unui zeu și, în consecință, al unui rege divinizat. Fiii lui Set erau, de fapt, niște triburi beduine, după care profetul trece în revistă adversarii lui Israel de la marginile Canaanului. Într-un document găsit la Ierihon, în 1947, atât Moabul cât și

³⁹⁵ Sf. Ambrozie, *Scrisori*, L, 12

³⁹⁶ SEP 1, p. 494

³⁹⁷ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XVIII, 3

Edomul sunt numiți *fii ai întinericului*, care, evident, trebuiau stârpiți³⁹⁸. „Acest verset a jucat un mare rol în dezbaterile asupra mesianismului atât în mediul iudaic, cât și în cel creștin. La Qumran, *steaua* este Stăpânul Dreptății. În sec. II d. Hr., căpetenia răscoalei antiromane, Bar Kozeva, și-a schimbat numele în Bar Kokhbha, *Fiul Stelei*. Pentru rabini, steaua vestește domnia lui David. Pentru Părinții Bisericii, steaua care se va ridica este Hristos, sau este asimilată cu steaua văzută de magi³⁹⁹.

Indiscutabil, e vorba de o profeție mesianică. „Moise, cel cu adevărat mare și crezut de (iudei) ca spunând adevărul, a însemnat cuvântul despre întruparea Mântuitorului, socotindu-l și cunoscându-l ca adevărat și ca tot ceea ce putea fi mai mare⁴⁰⁰. „Hristos este cel vizat [...]: *O stea va răsări din Iacov și un Om se va ridica din Israel*. Acela va fi văzut, zice Valaam, însă nu acum, ci la vremea când El însuși va grăi [...]. Aceste cuvinte [...] profetesc despre steaua care s-a arătat pe cer magilor din Răsărit și care i-a îndrumat spre Iudeea pentru a căuta pe Împăratul lui Israel, care S-a născut, și aflându-L I-au adus daruri și I s-au închinat. [...] Și tot așa mi se pare că steaua este imaginea dumnezeirii. De asemenea ordinea expresiilor acestei profeții arată că-i vorba despre dumnezeire: *O stea va răsări din Iacov*, și de natura umană: *și un Om se va ridica din Israel* (în textul ebraic: *un toiag*). Astfel că Hristos este descoperit în profeție deplin, atât în dumnezeirea cât și în umanitatea Sa. *Și va lovi căpeteniile Moabului*. Moabul este o națiune ai cărei conducători nu reprezintă altceva decât duhul răului și puterile împotriva cărora noi suntem datori să luptăm. Însă acest Om ieșit din Israel îi va zdrobi când *va dezbrăca domniile și puterile, biruind asupra lor prin crucea Sa* (Coloseni 2,15). Căci El nu va putea mântui pe moabiți pentru a-i îndruma spre cunoașterea lui Dumnezeu fără a zdrobi puterile lor, care au exercitat asupra lor o impietate tiranică. *Și pe toți fiii lui Set îi va zdrobi*. Set este fiul lui Adam [...]. Toți oamenii care sunt în lumea aceasta sunt fiii lui Set. [...] Și aici El a făcut pe toți fiii lui Set pradă a Sa. [...] Această turmă de neam omenesc, pe care diavolul a făcut-o captivă pentru a sa pieire, Hristos a dobândit-o în înțeleș opus și a fost readusă de la moarte la viață⁴⁰¹.

**18: Lua-va-n stăpânire pe Edom,
și-n stăpânire-l va lua pe Esau, vrăjmașul său,
și Israel își va arăta puterea.**

Septuaginta numește aici pe Edom și Isav (Esau); *Biblia Hebraica* are Edom și Seir; *Vulgata* are Idumeea și Seir. „Edom e una și aceeași persoană cu (Isav). Din punct de vedere istoric, el este dușmanul lui Israel. Dar, la venirea lui Hristos, zice Valaam că și Edomul va fi moștenirea Sa; el va fi inclus, adică, în credință, și nu va fi exclus din moștenirea lui Hristos. Dacă scrutăm înțeleșul duhovnicesc al acestui pasaj, înțelegem că Edom este trupul care poartă împotriva duhului și îi este vrăjmaș. La venirea lui Hristos, însă, când trupul a fost supus duhului, prin nădejdea învierii va ajunge și el la moștenire. Că nu numai sufletul, ci și trupul, care altădată îi era dușman, va avea parte în viitor de moștenire, desigur dacă dă ascultare duhului. Cuvintele *iar Israel își va arăta puterea* vor să spună că și Edom sau (Isav), adică firea trupească, va fi chemată la partea de moștenire când Israel, adică sufletul, va fi săvârșit cele ale virtuții și va fi copleșit de virtute. Iar dimpotrivă, dacă sufletul nu vine la cele ale virtuții, ci stăruie în slăbiciune, trupul nu numai că nu va ajunge la moștenire, ci va cădea sub judecata *celui care poate ca și trupul și sufletul să le piardă în gheenă* (Matei 10, 28)⁴⁰².

**19: Din Iacov se va ridica
și-i va pierde pe cei ce-au scăpat din cetate”.**

În toate traducerile românești de care dispunem, afară de Biblia 1982 – care are *cei ce vor rămâne în cetate* -, se vorbește de *cei scăpați din cetate*, ceea ce corespunde atât

³⁹⁸ NUM, p. 209

³⁹⁹ SEP 1, p. 495

⁴⁰⁰ Sf. Atanasie cel Mare, *Tratat despre întruparea Cuvântului*, 33

⁴⁰¹ Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, XVIII, 4

⁴⁰² Sf. Atanasie cel Mare, *Tratat despre întruparea Cuvântului*, 33

Septuagintei (**sozómenon ek póleos**), cât și Vulgatei (**reliquias civitatis**). „Cuvintele: *El va zdrobi pe cel scăpat din cetate* [...] poate că s-ar tâlculi în felul următor: prin această cetate înțelegem lumea [...]. Cu alte cuvinte, Iisus va pierde printr-o pieire mântuitoare pe cel care s-a eliberat din cetatea acestei lumi. Și noi, de asemenea, dacă voim să dobândim mântuirea și să fim eliberați din această lume, trebuie să pierdem sufletul nostru printr-o pieire folositoare și necesară. Căci se pierde sufletul urmând pe Hristos. Cel care-și ucide poftele, care suprimă patimile și luptă împotriva desfrâului și a patimilor, acela nu-și face nicidecum voia sa, ci pe cea a lui Dumnezeu”⁴⁰³.

20: Apoi, văzându-l pe Amalec, și-a urmat poemul, zicând:

**„Amalec, cel dintâi dintre neamuri,
dar și seminția lui va pieri”.**

21: Văzându-l apoi pe Cheneu, și-a urmat poemul, zicând:

**„Tare-ți este locașul,
dar chiar dacă-ți vei pune cuibul în stâncă**

**22: și chiar dacă lui Beor i se va face cuib învăluit,
Asirienii te vor robi”.**

Profetia continuă arătând cum neamurile se vor supune lui Hristos. E folosit aici, în textul ebraic, un joc de cuvinte, bazat pe asemănarea între **ken** (cuib), *Cain* și *Chenei*. Prin Asur [redat de Anania prin *Asirieni*], cel mai probabil, sunt înțeleși Asirienii, dar poate fi și o referire la Așurim, menționat în Facerea 25, 3.

23: Iar când l-a văzut pe Og, și-a urmat poemul, zicând:

„Vai, vai, cine va mai trăi când Dumnezeu va aduce acestea?

24: că va scăpa din mâna Cheteilor,

îl va asupri pe Așurim,

îi va împila pe Evrei,

dar și el odată va pieri”.

25: Sculându-se apoi Balaam, s-a dus înapoi în țara sa; și s-a dus și Balac într-o ale sale.

Textul grec e mai clar, arătând că și evreii vor avea de suferit, dar asupritorii lor vor pieri. Întreaga profetie e dificil de armonizat, unele detalii privind istoria veterotestamentară, altele vizând pe Hristos și Biserica Sa. Pornind de la întreg acest capitol, Petru Damaschin sfătuiește să nu cercetăm cele ascunse și să nu cerem cunoașterea celor viitoare; uneori, Dumnezeu le descoperă, ca lui Valaam, spre folosul de obște, chiar dacă acela a fost nevrednic de descoperirile ce i s-au făcut⁴⁰⁴.

Ajunși aici, revenim asupra persoanei lui Valaam și a diverselor moduri în care a fost el receptat: „Din capitolele 22-24, Balaam apare ca o figură pozitivă. Nu este un israelit, ba chiar este un vrăjitor, dar în același timp este inspirat de Dumnezeu și Îi împlinește voința. De unde apare atunci imaginea lui ambiguă (la Iosif Flaviu și la Părinții Bisericii), negativă (la Philon și în Noul Testament), sau chiar foarte negativă (în textele rabinice)? Trebuie făcut apel la alte texte din Biblie. La 24, 14, el îi spune lui Balac, literal, *Vino să-ți dau un sfat*. În text se înțelege că e o prevestire despre biruința lui Israel, dar, scos din context, a fost pus în legătură cu 31, 16, unde fiicele madianiților i-au împins pe fiii lui Israel la idolatrie. În alte texte biblice Balaam apare clar negativ: Iosua 13, 22 îl numește *ghicitor*, Deuteronom 23, 5-6 și Neemia 13, 2 îl numesc *vândut*. În general, Septuaginta, în unele amănunte, îi este mai defavorabilă lui Balaam decât Textul Masoretic. Problema lui Balaam a revenit în actualitate prin descoperirea, în 1967, a inscripției de la Deir Alla, la vărsarea Iabokului în Iordan. Ea amintește despre Balaam, fiul lui Beor, omul care îi vede pe zei și primește de la ei vedenii pe care le rostește în oracole. Balaam apare astfel ca profetul celebru al unei populații neisraelite, chiar dacă amănuntele

⁴⁰³ Sf. Atanasie cel Mare, *Tratat despre întruparea Cuvântului*, 33

⁴⁰⁴ Cf. *Învățăături duhovnicești*, I

interpretării inscripției dau încă naștere la multe controverse. ♦ Pentru Origen, Balaam îi prefigurează pe preoții, scribii și fariseii din Evanghelie, care simulează credința; Balac simbolizează un demon care dorește să *înfulece* poporul lui Israel; cât despre mătărușă, ea îi simbolizează pe creștinii simpli, nesofisticați (*Hom. Num.* 14, 3). Grigorie al Nysei oferă o imagine mai degrabă pozitivă despre Balaam: acesta este un vrăjitor care-și dă seama de vanitatea meseriei sale în raport cu imensa forță a credinței iudaice (*Viața lui Moise* I, 73-74; II, 291-296)⁴⁰⁵.

CAPITOLUL 25 - *Pedeapsa pentru idolatrie și desfrânare.*

1: Atunci s-a așezat Israel în Șitim, iar poporul s-a dedat la desfrânare cu fetele din Moab.

2: Acestea îi poșteau la jertfele idolilor lor, iar poporul mânca din acele jertfe și se închina la idoli lor.

„Pe de-o parte, cultul lui Baal presupunea și anumite ritualuri orgiastice, în care femeile îi antrenau pe participanți; pe de alta, în limbajul Vechiului Testament se operează transferul semantic de la prostituția propriu-zisă la prostituția sacră, prin care infidelitatea față de Iahve este echivalentă cu adulterul”⁴⁰⁶. „După o tradiție iudaică, Balaam este cel care i-a sugerat lui Balac să-i atragă pe israeliți. [...] Vezi și Apocalipsa 2, 14”⁴⁰⁷.

3: Și i s-a închinat Israel lui Baal-Peor, și s-a aprins mânia lui Dumnezeu asupra lui Israel.

„E de remarcat paralelismul ce se poate stabili între evenimentele din Sinai, când, după ce Moise a dat legea, israeliții au ridicat vitelul de aur, și momentul profețiilor pozitive ale lui Valaam, după care a urmat subjugarea față de cultul lui Baal, cel adorat pe muntele Peor”⁴⁰⁸.

Dacă nu reușește prin greutăți să ne întoarcă din drumul către cele făgăduite nouă de Dumnezeu, „pricinuitorul răutății nu se oprește cu totul de la alte născociri împotriva noastră, ci își îndreaptă gândul spre lupta lui cea mai proprie, ispitind firea iarăși spre păcatul prin plăcere. Căci plăcerea, dând oricărui păcat un farmec, atrage ușor sufletele mai lihnite spre poște în undița pierzării. E un lucru care s-a întâmplat și atunci. Căci cei ce au biruit armele și au dovedit orice atac prin armele de fier ca fiind mai slab decât puterea lor și au pus pe fugă oastea vrăjmașilor, au fost răpuși de săgețile femeiești, prin plăcere. Și cei ce au fost mai tari decât bărbații s-au făcut mai slabi decât femeile. Îndată ce li s-au arătat lor femeile, punându-le în față nu arme, ci formele lor, îndată au uitat de tăria bărbătească, topindu-și mânia în plăcere. Și unii au ajuns într-o stare în care era firesc să ajungă cei ce s-au înfierbântat de amestecarea nelegiuită cu cele de alt neam. Iar această unire cu răul a însemnat lipsirea de unirea cu binele”⁴⁰⁹.

4: Și a zis Domnul către Moise: „Ia pe toate căpeteniile poporului și dă-I-le Domnului în vileag la fața soarelui, pentru ca aprinderea mâniei Domnului să se abată de la Israel.

„Versiunea Ebraică folosește un cuvânt cu sens incert, tradus fie prin *spânzurați-le*, fie prin *trageți-le în țepă* [pe căpetenii – n. n.]. Grecesul **paradigmatízo** din Septuaginta înseamnă *a da pe cineva în vileag* (ca exemplu rău), *a-i aplica cuiva o pedeapsă exemplară*, *a-i descoperi cuiva partea negativă*; e folosit în Iezechiel 13, 22, dar și în Matei 1, 19”⁴¹⁰.

⁴⁰⁵ SEP 1, pp. 487-488

⁴⁰⁶ BBVA, p. 186

⁴⁰⁷ SEP 1, p. 496

⁴⁰⁸ NUM, p. 209

⁴⁰⁹ Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*

⁴¹⁰ BBVA, p. 186

„Vezi cum e stârnită de noi și adusă la urgia fără voie firea dumnezeiască și atotblândă? Căci e un lucru dobitoicesc și cu totul nelegiuit a te înfierbânta de formele femeilor și a îndrăzni să schimbi evlavia către Dumnezeu cu plăcerea neînfrânată. De aceea sunt arătați Domnului înaintea soarelui, adică sunt atârnați de lemne întoarse spre răsărit. Acesta e modul pedepsirii lor, fiind un chip ce striga limpede și da cuvânt că ochiului atotepătrunzător și fără greșală al Judecătorului nu-i poate scăpa nimeni din cei căzuți în astfel de greșeli și nu poate rămâne nepedepsit, ci va fi pus, după cuvântul proorocului, în văzul a tot trupul, având să suporte pedepsele aspre ale păcatelor lor. Așadar, arătarea cuiva înaintea soarelui înseamnă pedepsirea lui fățișă și sub ochii lui Dumnezeu”⁴¹¹.

5: Atunci a zis Moise către neamurile lui Israel: „Ucideți fiecare pe casnicul său care i s-a închinat lui Baal-Peor!”

„Și Moise, care a fost mărturisit ca cel mai blând dintre toți oamenii, când i-a cerut-o momentul, s-a indignat și a ajuns la un asemenea punct de tulburare, încât să-și manifeste indignarea prin uciderea celor din același neam, o dată când au fabricat vițelul de aur, altă dată când s-au alipit de Baal-Peor. Așa încât este posibil ca și cel blând să se indigneze, așa cum hotărăște rațiunea, și să nu distrugă virtutea blândeții. Dar ca să rămână cineva inflexibil sau să nu se indigneze, așa cum este logic, nu înseamnă blândețe, ci inactivitatea naturii”⁴¹².

6: Iată însă că un om dintre fiii lui Israel a venit și l-a apropiat pe fratele său de o madiancă, sub ochii lui Moise și sub ochii întregii obști a fiilor lui Israel, în timp ce ei plângeau la ușa cortului mărturie.

„Se presupune că madianca era cunoscută, dar numele ei va fi pomenit de abia în versetul 15”⁴¹³. Adăugăm aici și o prezumție exegetică pe care am socotit-o plauzibilă: „Cozbi [madianita], descendentă dintr-o familie de nobili, urma să devină hetairă *sacră* tocmai în cortul mărturie, pângărindu-l astfel (cf III Regi, 14, 23-24; 15, 12)”⁴¹⁴.

7: Și văzând aceasta Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron preotul, s-a sculat din mijlocul adunării și, luându-și în mână lancia,

8: a intrat pe urma israelitului în culcuș și i-a străpuns pe amândoi, pe bărbatul israelit, precum și pe femeie prin josul pântecului ei; și a încetat pedeapsa de deasupra fiilor lui Israel.

Finees (= negru), ucigând pe cei doi pângăritori, a oprit mânia lui Dumnezeu împotriva israeliților. „Natura acestei pedepse nu ne e cunoscută”⁴¹⁵. „Fapta lui Finees a suscitată un complex de situații și întâmplări miraculoase, printre care aceea că trupurile victimelor, străpunse de lance, au fost purtate împreună pe umărul răzbnătorului de-a lungul întregului câmp. Scena aceasta, pictată într-o catacombă din Roma, a fost regăsită recent. Locul unde cei doi au fost uciși [*culcuș*, la Anania] înseamnă, în original, *nișă boltită*, probabil destinată prostituției sacre”⁴¹⁶.

„E proprie minții și mânia potrivită firii. Căci fără mânie nu e nici curăție în om. Mânia aceasta luptă împotriva semințelor semănate ca plăceri înșelătoare de vrăjmașul în trup”⁴¹⁷. „Ce a îndreptățit pe Finees? Oare nu mânia lui cea dreaptă împotriva desfrânaților? Finees era un om foarte blând și pașnic; dar când a văzut că (acel israelit) a făcut desfrânare pe față și fără de rușine cu madianita și că ei nici nu au ascuns priveliștea urâtă a rușinii lor, n-a mai putut răbda, s-a folosit de mânie, așa cum trebuia, și a străpuns pe cei doi cu lancia”⁴¹⁸.

9: Cei ce au murit de pedeapsa aceasta au fost douăzeci și patru de mii.

⁴¹¹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIV

⁴¹² Sf. Vasile cel Mare, *Constituțiile ascetice*, XIII

⁴¹³ BBVA, p. 186

⁴¹⁴ NUM, p. 209

⁴¹⁵ BBVA, p. 187

⁴¹⁶ NUM, p. 209

⁴¹⁷ Isaia Pustnicul, *29 de cuvinte*, II, 2

⁴¹⁸ Sf. Vasile cel Mare, *Omiliile și cuvântări*, X, 6

Nu e clar dacă aceștia au murit doar în urma poruncii lui Moise sau și a unei pedepse divine, dar învățătura rămâne aceeași. „Mie mi se pare că această istorisire dă oamenilor un sfat folositor, prin care învățăm că din multele patimi care războiesc gândurile oamenilor, nici o altă patimă nu are asupra noastră o putere deopotrivă cu boala plăcerii trupești. Căci pe israeliții ce se dovediseră mai tari decât călărimea egipteană și biruiseră pe amaleciți și se arătaseră înfricoșători poporului întâlnit după aceea și mai apoi zdrobiseră oastea madianiților, pe aceștia îi robește dintr-o dată vederea femeilor de alt neam. Prin aceasta ni se arată [...] nu altceva decât că plăcerea trupească pricinuieste o războire greu de înfrânt și de înfruntat. Ea a ridicat împotriva celor nebiruiți de arme, prin însăși arătarea ei, steagul biruitor al necinstei, punând sub mărturia luminii rușinea lor. Ea a dovedit pe oameni a fi ca animalele, căci pornirea dobitocească și nerațională spre desfrâu i-a făcut să uite de firea omenească, nemaiascunzându-și murdăria, ci laudându-se cu necuviința patimii și împodobindu-se cu urâciunea rușinii lor, tăvălindu-se pe față unii la vederea altora, ca porcii în mocirla necurăției. Ce ne învață, deci, istorisirea? Ca învățând câtă putere spre rău are boala plăcerii trupești, să ne ducem viața noastră cât mai departe de vecinătatea ei, ca să nu treacă boala și la noi, ca un foc care-și întinde, prin apropiere, flacăra lui cea nimicitoare”⁴¹⁹.

10: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

11: „Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron preotul, a potolit mânia Mea de deasupra fiilor lui Israel prin aceea că-ntre ei a gelozit în locul geloziei Mele, așa că Eu nu i-am nimic pe fiii lui Israel în gelozia Mea.

„*Gelozia Mea*: verset citat de Iulian Apostatul în tratatul *Contra Galilaeos*, acuzându-l pe Dumnezeu lui Moise că-i apreciază pe cei care îi seamănă în mânie și gelozie. Dimpotrivă, pentru Philon și Părinți, acest ζήλος al lui Finees este râvna pentru bine pusă în slujba lui Dumnezeu”⁴²⁰.

12: Drept aceea, am zis: Iată că am încheiat cu el legământ de pace;

13: fi-va pentru el și pentru urmașii săi legământ de preoție veșnică pentru aceea că a gelozit în locul Dumnezeului său și s-a rugat pentru fiii lui Israel”.

„Crima, recunoscută de toți ca venind de la diavol, ei bine, chiar crima, săvârșită la timp potrivit, a făcut ca Finees, care a ucis, să fie înălțat la treapta de preot”⁴²¹. Orice faptă trebuie judecată într-un anumit context și după scopul pentru care a fost săvârșită. Textul grec permite chiar a vedea uciderea ca pe un echivalent al rugăciunii, atunci când ea se impune!

14: Omul israelit care a fost ucis împreună cu madianca se numea Zimri, fiul lui Salu, mai-mare peste casa seminției lui Simeon;

15: iar numele madiancei ucise era Cozbi, fiica lui Țur, mai-mare peste neamurile lui Omot, casă părintească din Madian.

Zimri (= cântarea mea), fiul lui *Salu* (= nobil), e rob de *Cozbi* (= înșelătoare), fiica lui *Țur* (= dușman; asupritor). Dușmanul minții văzătoare de Dumnezeu caută s-o supună pe aceasta, atrăgând ceea ce are ea mai nobil la plăcerile înșelătoare. Finees, „străpungând pe madianita împreună cu israeliteanul, a arătat tainic prin lance că prin puterea cuvântului arhierului trebuie scoasă cu totul din suflet materia împreună cu forma, pofta împreună cu mânia, plăcerea străină împreună cu gândul pătimăș. Căci forma deține față de materie rolul pe care îl are iușimea față de poftă. Pentru că iușimea imprimă poftii o mișcare, întrucât aceasta e prin sine nemișcată. La fel, gândul dă plăcerii o formă, întrucât aceasta e fără chip și formă după rațiunea ei. Aceasta o arată și însuși înțelesul numelor. Căci madianita se numește *Hasvi* care înseamnă *gădilirea mea*, iar israeliteanul, *Zamvri* care înseamnă *cântarea mea*, adică înălțarea mea în cele înalte. Când deci partea rațională a sufletului renunță la cugetarea și privirea celor dumnezeiești și se împreună cu gădilirea trupului, în cuptorul păcatului, are

⁴¹⁹ Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*

⁴²⁰ SEP 1, p. 496

⁴²¹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XVII, 6

nevoie numai de cuvântul arhierului spre nimicirea celor împreunate rău între ele și spre abaterea mâniei stârnite a lui Dumnezeu⁴²².

16: Și a grăit Domnul către Moise, zicând: „Vorbește către fiii lui Israel și spune-le:

17: Fiți dușmanii Madianiților și omorâți-i,

18: că ei vă dușmănesc pe voi prin vicleniile cu care-au viclenit prin Peor și prin Cozbi, fiica unei căpetenii din Madian, sora lor care-a fost ucisă în ziua când s-a făcut ucidere din pricina lui Peor”.

„Oare femeile madianite n-au făcut cu frumusețea lor pe evrei, care luptau cu madianiții, să se lepede de Dumnezeul lor din pricină că n-au mai fost înfrânați și s-au destrăbălat? Femeile madianiților, împrietenindu-se cu evreii, i-au ademenit cu frumusețea lor; și făcându-i să-și părăsească deprinderile lor cuviincioase și să se dedea plăcerilor desfrânate, i-au făcut să se înnebunească după jertfele idolilor și după femei străine; biruiți de femei și de plăcere, s-au depărtat și de Dumnezeu și s-au depărtat și de lege; puțin a lipsit ca tot poporul, printr-o stratagemă femeiască, să nu ajungă în mâna dușmanilor, dacă, în fața primejdiei, frica nu i-ar fi sfătuit să se oprească⁴²³.

CAPITOLUL 26 - Numărătoarea din nou a poporului.

1: Și a fost că după această pedeapsă a grăit Domnul către Moise și către Eleazar, fiul lui Aaron preotul, zicând:

2: „Numărați întreaga obște a fiilor lui Israel, de la douăzeci de ani în sus, după familiile lor, pe toți cei buni de război în Israel”.

„Acest al doilea recensământ, după cel relatat în capitolele 1 și 3, își propune să evalueze, pe de-o parte, forța armată ce urmează să cucerească țara Canaanului și, pe de alta, numărul și starea celor ce vor primi pământ⁴²⁴. „Între prima numărătoare, relatată la începutul cărții, făcută în pustiu Sinai, și cea de-a doua, din câmpia Moabului, s-au scurs patruzeci de ani⁴²⁵.

3: Atunci Moise și Eleazar preotul le-au grăit în șesurile Moabului, la Iordan, în dreptul Ierihonului, zicând:

4: „...de la douăzeci de ani în sus” – așa cum i-a grăit Domnul lui Moise. Iată fiii lui Israel care au ieșit din țara Egiptului:

„Manuscrise degradate, text fragmentar (versetul 4)⁴²⁶. „În enumerarea celor douăsprezece seminții ale lui Israel, Versiunea Ebraică prezintă o ordine ușor diferită de aceea a Septuagintei, motiv pentru care ediția Rahlfs adoptă o dublă numerotare a versetelor. Datele însă sunt aceleași. Din ele rezultă că, față de primul recensământ, numărul celor din semințiile lui Ruben, Simeon, Gad, Efraim și Neftali descrescuse, în timp ce al celorlalte se mărise⁴²⁷.

După 40 de ani de la prima numărătoare, e poruncit un al doilea recensământ, în vederea cuceririi și împărțirii țării Canaanului. „Dumnezeu poruncește să se numere iarăși ceea ce este în putere și în vârstă bună de război. Căci în cunoștința și în conscripția lui Dumnezeu și în cartea celor vii nu e cel plâpând și slab, nici cel încă prunc la cugetare, ci tot cel ce este viguros pentru bătlia împotriva patimilor și a păcatului și întărit în înțelepciune și bine pregătit ca să poată lucra și să poată împlini cele ce le vrea Dumnezeu⁴²⁸.

5: Ruben, întâiul-născut al lui Israel. Fiii lui Ruben: Enoh și neamul lui Enoh; din

⁴²² Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, 70

⁴²³ Clement Alexandrinul, *Stromate*, II, 83, 3-4

⁴²⁴ BBVA, p. 187

⁴²⁵ NUM, p. 209

⁴²⁶ BBVA, p. 187

⁴²⁷ BBVA, p. 187

⁴²⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

Falu, neamul Faluiților.

6: Din Hebron, neamul Hebronitilor; din Carmi, neamul Carmiților.

7: Acestea sunt neamurile lui Ruben; și s-au numărat patruzeci și trei de mii șapte sute treizeci.

8: Fiul lui Falu: Eliab.

9: Fiii lui Eliab: Nemuel, Datan și Abiron. Datan și Abiron sunt aceia care s-au răznit de obște și s-au ridicat împotriva lui Moise și a lui Aaron împreună cu părtașii lui Core, când aceștia au stârnit răzvrătire împotriva Domnului

10: și și-a deschis pământul gura și i-a înghițit, pe ei și pe Core; și împreună cu ei au murit și părtașii lor, când focul a mistuit două sute cincizeci de oameni; și au rămas ei ca pildă.

11: Dar fiii lui Core n-au murit.

12: Fiii lui Simeon, după familiile lor: din Iemuel, neamul Iemuelilor; din Iamin, neamul Iaminilor; din Iachin, neamul Iachinilor;

13: din Zerah, neamul Zerahilor; din Saul, neamul Sauliților.

14: Acestea sunt neamurile cele din Simeon, la a căror numărătoare s-au găsit douăzeci și două de mii două sute.

15: Fiii lui Gad, după neamurile lor: din Teefon, neamul Teefonienilor; din Haghi, neamul Haghiților; din Șunie, neamul Șunienilor;

16: din Ozni, neamul Oznienilor; din Eri, neamul Erienilor;

17: din Arod, neamul Arodeilor; din Areli, neamul Arelienilor.

18: Acestea sunt neamurile fiilor lui Gad, la a căror numărătoare s-au găsit patruzeci de mii cinci sute.

19: Fiii lui Iuda: Ir și Onan, Șela, Fares și Zara; însă Ir și Onan au murit în țara Canaanului.

20: Și fiii lui Iuda, după neamurile lor: din Șela, neamul Șelaenilor; din Fares, neamul Fareseilor; din Zara, neamul Zaraenilor.

21: Fiii lui Fares: din Hesron, neamul Hesroneilor; din Hamul, neamul Hamulienilor.

22: Acestea sunt neamurile lui Iuda la a căror numărătoare s-au găsit șaptezeci și șase de mii cinci sute.

23: Fiii lui Isahar, după neamurile lor: din Tola, neamul Tolaenilor; din Fuva, neamul Fuvaenilor;

24: din Iașub, neamul Iașubienilor; din Șimron, neamul Șimronienilor.

25: Acestea sunt neamurile lui Isahar, la a căror numărătoare s-au găsit șaiszeci și patru de mii trei sute.

26: Fiii lui Zabulon, după neamurile lor: din Sered, neamul Seredienilor; din Elon, Neamul Elonienilor; din Iahleil, neamul Iahleililor.

27: Acestea sunt neamurile din Zabulon, la a căror numărătoare s-au găsit șaiszeci de mii cinci sute.

28: Fiii lui Iosif sunt: Manase și Efraim.

29: Fiii lui Manase, după neamurile lor: din Machir, neamul Machirienilor; din Machir s-a născut Galaad și din Galaad este neamul Galaadenilor.

30: Fiii lui Galaad: din Iezer, neamul Iezerienilor; din Helec, neamul Helecienilor;

31: din Asriel, neamul Asrielenilor; din Șechem, neamul Șechemienilor;

32: din Șemida, neamul Șemidienilor; din Hefer, neamul Heferienilor.

33: Salfaad, fiul lui Hefer, n-a avut fii, ci numai fiice; numele fiicelor lui Salfaad: Mahla, Noa, Hogla, Milca și Tirța.

34: Acestea sunt neamurile lui Manase, la a căror numărătoare s-au găsit cincizeci și două de mii șapte sute.

35: Fiii lui Efraim, după neamurile lor: din Șutelah, neamul Șutelahienilor; din

Becher, neamul Becherienilor; din Tahan, neamul Tahanienilor.

36: **Iar fiii lui Șutelah: din Eran, neamul Eranienilor.**

37: **Acestea sunt neamurile fiilor lui Efraim, la a căror numărătoare s-au găsit treizeci și două de mii cinci sute. Aceștia sunt fiii lui Iosif după neamurile lor.**

38: **Fiii lui Veniamin, după neamurile lor: din Bela, neamul Belaenilor; din Așbel, neamul Așbelienilor; din Ahiram, neamul Ahiramienilor;**

39: **din Șefufam, neamul Șefufamienilor; din Hufam, neamul Hufamienilor.**

40: **Iar fiii lui Bela: Ard și Naaman: din Ard, neamul Ardienilor și din Naaman, neamul Naamanienilor.**

41: **Aceștia sunt fiii lui Veniamin după neamurile lor, la a căror numărătoare s-au găsit patruzeci și cinci de mii șase sute.**

42: **Fiii lui Dan, după neamurile lor: din Șuham, neamul Șuhamienilor. Acestea sunt familiile lui Dan, după neamurile lor.**

43: **Și neamurile lui Șuham, la numărătorele lor, au fost de toate șaiszeci și patru de mii patru sute.**

44: **Fiii lui Așer, după neamurile lor: din Imna, neamul Imnaenilor; din Ișba, neamul Ișbaenilor; din Verie, neamul Verienilor.**

45: **Din fiii lui Verie: din Heber, neamul Heberienilor; din Malchiel, neamul Malchielilor.**

46: **Și numele fiicei lui Așer a fost Serah.**

47: **Acestea sunt neamurile fiilor lui Așer, la a căror numărătoare s-au găsit cincizeci și trei de mii patru sute.**

48: **Fiii lui Neftali, după neamurile lor: din Ieșteel, neamul Ieșteelienilor; din Guni, neamul Gunienilor;**

49: **din Iețer, neamul Iețerienilor; din Șilem, neamul Șilemienilor.**

50: **Acestea sunt neamurile lui Neftali, după familiile lor, la a căror numărătoare s-au găsit patruzeci și cinci de mii patru sute.**

51: **Iată numărul fiilor lui Israel, al celor ce au intrat la numărătoare: șase sute una mii șapte sute treizeci.**

Iată un tabel pe seminții, cu rezultatele celor două numărători:

Seminția Primul recensământ Al doilea recensământ Spor

Ruben	46 500	43 730	-
Simeon	59 300	22 200	-
Gad	45 650	40 500	-
Iuda	74 600	76 500	+
Isahar	54 400	64 300	+
Zabulon	57 400	60 500	+
Manase	32 200	52 700	+
Efraim	40 500	32 500	-
Veniamin	34 500	45 600	+
Dan	62 700	64 400	+
Așer	41 500	53 400	+
Neftali	53 400	45 400	-
Israel	603 550	601 730	-

Ar fi fost de așteptat ca, în 40 de ani, numărul israeliților să sporească. Dar asupra lor s-a abătut adeseori pedeapsa divină. În funcție de creșterea ori descreșterea fiecărui trib în parte, credem că se pot trage concluzii despre fidelitatea acestora față de Dumnezeu, în perioada petrecerii în pustie. Cea mai mare scădere o înregistrează Simeon, iar cel mai mare spor, Manase, probabil după atitudinea acestor triburi în momentele în care poporul s-a răzvrătit.

52: Apoi a grăit Domnul către Moise, zicând:

53: „Acestora li se va împărți pământul, să-l moștenească după numărul numelor lor;

E preînchipuită moștenirea sălașurilor cerești. „Moștenitori ai pământului sfânt și părtași la bunătățile nădăjduite, după seminții și după neam, sunt cei despre care spune cuvântul: *Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul; fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui și celelalte fericiți* (Matei 5, 3-12). Pentru că aceasta e partea proprie, rânduită celor milostivi, blânzi, săraci cu duhul și prizoniți pentru dreptate”⁴²⁹.

54: celor mai mulți le vei da moșie mai mare, iar celor mai puțini le vei da moșie mai mică; fiecăruia să i se dea moșie potrivit cu ceea ce s-a socotit la numărătoare.

Pământul e împărțit după seminții, „dar cununa gloriei se dă și la câte unul în parte, după nume, Dumnezeu cinstind pe fiecare potrivit cu izbânzile lui și măsurând celor ce s-au luptat bărbătește harul cuvenit, deși poate mai trebuie cugetat că într-o măsură mai mare și într-o dăruire mai bogată. [...] Căci cel mai mare după numărul numelor e chipul clar al celui ce e mai înalt și mai mare în virtute”⁴³⁰. „Știm că, la porunca lui Dumnezeu, poporul mai fusese recenzat o dată, însă cei care au fost admiși căzuseră în pustie din pricina stăruinței lor în păcat, iar acum alt popor, care a luat locul celor pierduți, prin generația nouă, este chemat la recensământ. Și despre cel de al doilea se spun unele lucruri care nu s-au spus la cel dintâi. [...] Dacă li s-ar fi spus (la întâiul recensământ) că pământul li se va da lor moștenire, făgăduința ar fi fost călcată, căci între timp ei au căzut în pustie din pricina păcatelor. Ceea ce nu li s-a spus celor dintâi, se spune celor din urmă și acum toate făgăduințele care li s-au făcut s-au împlinit. Nu se poate crede că toate acestea se cuprind numai în această pericopă. Sunt taine care se expun și în asemănările Legii. Un prim popor care este lepădat, cel al tăierii împrejur, un al doilea, împrăștiat printre națiuni, este primit și devine cel care primește moștenirea părintească. De la cine o primește? De la Moise? Nu, ci de la Iosua (Iisus)”⁴³¹.

55: Pământul se va împărți prin sorți, anume după neamul semințiilor lor să-și primească și părțile.

„Iar pământul se împarte la sorți [...]. Căci prin hotărârea dumnezeiască se va face împărțirea fără greșală a bunurilor viitoare, Cel ce știe toate ale noastre rânduind atunci fiecăruia spre moștenire ceea ce i se cuvine”⁴³².

56: prin sorți vei împărți moșia între cei mulți și cei puțini”.

„Moise nu dă moștenire prin sorți, nici nu împarte loturi și nu poate aprecia prin hotărâre dumnezeiască vredniciile fiecăruia, după seminții, case, familii și nume. Numai Iosua a făcut așa ceva, ca unul care *a dat toată judecata Tatălui* (Ioan 5, 22). El știe cum să împartă poporului său într-un mod drept și mulțumitor, nu numai pe seminții, pe familii și pe case, ci pentru fiecare în parte, *după nume*”⁴³³.

57: Iată-i acum pe fiii lui Levi, după neamurile lor: din Gherșon, neamul Gherșonienilor; din Cahat, neamul Cahatienilor; din Merari, neamul Merarienilor.

58: Iată neamurile fiilor lui Levi: neamul lui Libni, neamul lui Hebron, neamul lui

⁴²⁹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

⁴³⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

⁴³¹ Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, XXI, 1

⁴³² Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

⁴³³ Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, XXI, 1

Mahli, neamul lui Muși și neamul lui Core. Din Cahat s-a născut Amram.

59: Femeia acestuia se numea Iochebed, fiica lui Levi, pe care femeia lui Levi i-a născut-o în Egipt; iar ea a născut lui Amram pe Aaron, pe Moise și pe Mariam, sora lor.

60: Lui Aaron i s-au născut: Nadab și Abiud, Eleazar și Itamar.

61: Dar Nadab și Abiud au murit când au adus foc străin înaintea Domnului, în pustia Sinai.

62: Și s-au numărat toți cei de parte bărbătească de la o lună în sus și s-au găsit douăzeci și trei de mii; căci aceștia nu fuseseră numărați împreună cu fiii lui Israel, pentru că nu li s-a dat moștenire printre fiii lui Israel.

63: Aceștia sunt cei numărați de Moise și de Eleazar preotul, cei ce i-au numărat pe fiii lui Israel în șesurile Moabului, lângă Iordan, în dreptul Ierihonului.

64: Printre ei nu se afla nici unul din fiii lui Israel numărați de Moise și de preotul Aaron în pustia Sinai,

65: căci Domnul le spusese acestora că vor muri toți în pustie – și n-a rămas din ei nici unul, în afară de Caleb, fiul lui Iefone, și de Iosua al lui Navi.

„Sunt însă unii care, în afară de tragerea la sorti, au o situație aparte și nu sunt supuși aceleiași rânduiei. Aceștia sunt leviții, adică toți cei care, fără odihnă și fără încetare, rămân în slujba lui Dumnezeu, veghind ziua și noaptea cu ascultare față de El. [...] Prin aceasta mi se pare că sunt (indicați) cei care, fără a se lăsa copleșiți de greutatea de natură trupească, au depășit faima celor văzute și și-au închinat lui Dumnezeu toată viața lor, prin funcțiunile lor, care nu caută nimic din cele ale trupului, nimic din ceea ce sugrumă judecata dreaptă. Ei au poftit înțelepciunea, au râvnit după cunoașterea tainelor lui Dumnezeu și, unde este inima lor, acolo este și comoara lor (Matei 6, 21). Aceștia n-au, deci, parte de moștenire pe pământ, ei s-au suit dincolo, spre cele mai înalte ținuturi ale cerului, și acolo vor fi pentru totdeauna cu Domnul, cu cuvântul său, întru înțelepciunea Sa, în plăcerile științei Sale, îndestulați de plăceri. Aceasta va fi hrana lor, băutura lor, avuția lor, împărăția lor”⁴³⁴. „Și iarăși numărătoria Leviților se face deosebit, de la o lună și mai sus. Iar soarta lor nu li se dă în mijlocul lui Israel, la rând cu aceia, nici n-au fost socotiți împreună cu aceia. Căci neamul mai curat e totdeauna mai sfânt. De aceea recensământul lor e deosebit de al celorlalți și soarta lor nu e cu a celorlalți, și numărătoria lor e deosebită și soarta lor e Însuși Dumnezeul tuturor”⁴³⁵.

Numărul leviților a crescut, față de primul recensământ, însă nu în mod spectaculos: de la 22 000, la 23 000. Poate exista o dublă explicație: pe de o parte, înfrânarea acestora, despre care s-a mai amintit; pe de altă parte, implicarea unor leviți în revolte, ceea ce a atras asupra aceloră pedeapsa divină.

CAPITOLUL 27 - Fiecele lui Salfaad. Legea asupra dreptului de moștenire al fiicelor. Iosua ca succesor al lui Moise.

1: Atunci au venit fetele lui Salfaad, fiul lui Hefer, fiul lui Galaad, fiul lui Machir, din neamul lui Manase, fiul lui Iosif (iată numele lor: Mahla, Noa, Hogla, Milca și Tirța).

2: Și stând ele înaintea lui Moise, a lui Eleazar preotul, înaintea căpeteniilor și înaintea întregii adunări, la ușa cortului mărturiei, au zis:

3: „Tatăl nostru a murit în pustie; el n-a făcut parte din adunătura celor ce s-au ridicat împotriva Domnului, adică adunătura lui Core, ci a murit din pricina propriilor sale păcate, iar feciori nu i s-au născut.

„Păcatul lui Salfaad era considerat minor, pentru că el, împreună cu ceilalți, nu s-a răzvrătit pe față, precum Core, ci numai a *murmurat*”⁴³⁶. Interpretarea pornește poate de la

⁴³⁴ Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, XXI, 1

⁴³⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

⁴³⁶ NUM, p. 210

propunerea de traducere a numelui Salfaad oferită de Origen (vezi mai jos), deși murmurul și cârteala au fost generale între adulții ieșiți din Egipt, Salfaad nefăcând excepție.

4: Așadar, pentru ca numele tatălui nostru să nu piară din neamul său pentru aceea că nu are fii, dați-ne și nouă moșie între frații tatălui nostru!”

„Codul succesoral iudaic nu includea [la acea dată – n. n.] nici un drept de moștenire pentru fete, proprietatea tatălui mort fiind împărțită între fiii săi, cel mai vârstnic primind de două ori mai mult (cf. Deuteronom 21, 15-17)”⁴³⁷.

5: Moise însă a adus pricina lor înaintea Domnului;

6: iar Domnul a grăit către Moise:

7: „Drept au grăit fetele lui Salfaad; dă-le să aibă moștenire între frații tatălui lor: fă-le ca parte moșia tatălui lor.”

Fiițele lui *Salfaad* (= speriat de umbră; umbra gurii lui), *Mahla* (= boală), *Noa* (= odihnă), *Hogla* (= dansul său), *Milca* (= sfătuire) și *Tirța* (= farmec), cer și dobândesc moștenire între frații tatălui lor. Numele acestora închipuie însușiri trupești, ce pot fi preschimbate în virtuți. „Îndurarea atotputernicului Dumnezeu nu înlătură, nici nu nesocotește cererea tinerelor fete, și nu numai că dă un răspuns favorabil, ci chiar își însușește revendicările lor, pentru a pune bazele de drept veșnic, valabil în toate veacurile. [...] Din punct de vedere istoric, importanța acestui pasaj este evidentă, dacă ne gândim că aceste legi sunt în vigoare nu numai la fiii lui Israel, ci la toți oamenii care trăiesc într-o orânduire socială. Îndrăzneala fetelor lui Salfaad nu numai că le-a dat o moștenire, ci a întemeiat un drept durabil. [...] Să cercetăm, însă, după legea cea duhovnicească, cine sunt cele cinci fete, al căror tată este mort pentru un păcat oarecare și care cu toate acestea sunt moștenitoare ale cuvântului sfânt? [...] Virtuțile sufletului și gândurile înțeleptului sunt numite fii. Pare deci just și logic de a vedea fetele în opera care se împlinește cu ajutorul trupului. Cu acest scop ele sunt cinci la număr, căci cinci sunt simțurile trupești cu ajutorul cărora se îndeplinește întreaga lucrare în trup. Aceste cinci fete imaginează desăvârșirea prin fapte. Cu toate că lipsite de tată și rămase orfane, ele nu sunt alungate de la moștenire, nici excluse din împărăție: ele primesc o moștenire în mijlocul poporului lui Dumnezeu. [...] Să vedem atunci cine este tatăl lor, despre care ni se spune că este mort? El este numit Salfaad, [...] care se tâlcuiește: *umbră în gura lui*. Părintele faptelor este înțelepciunea. Acest caz revine de obicei: și nu sunt puțini frații noștri care au o înțelepciune fără adâncime, fără amploare. Gândirea lor este moartă [...]. Unul ca acesta nu înțelege nimic, el este mort pentru înțelepciunea duhovnicească. Însă el a dat viață fetelor sale, adică la fapte de ascultare, la opere după poruncile lui Dumnezeu, el a luat moștenire un pământ în același trup cu poporul lui Dumnezeu. El nu putea fi socotit împreună cu aceia despre care se spune că: *Domnul este partea (lor) de moștenire* (Deuteronom 32, 9). Neputând deci fi cuprins în numărul slujitorilor și preoților, el a primit o moștenire în Țara făgăduinței, însă după rangul său modest [...]. Din semnificația numelui său, însă, se poate înțelege și de ce acest Salfaad n-a putut avea feciori, ci numai fete, căci se tâlcuiește, după cum am spus, *umbră în gura sa*. Înțelegi că dacă cineva are umbra Legii în gură și nu e *însuși chipul lucrurilor viitoare* (Evrei 10, 1), nu poate da viață nici unui cuget duhovnicesc, nici gândirii profunde, neavând decât umbra Legii în gură, unul ca acesta nu poate organiza gânduri vii și duhovnicești, poate da însă viață unor opere și fapte, care pot sluji doar celor de rând. Și astfel îndurarea lui Dumnezeu adeverește aici că toți cei nevinovați și care în lipsa înțelepciunii au însă fapte bune nu sunt excluși de la moștenirea sfinților”⁴³⁸.

8: Iar fiilor lui Israel să le grăiești așa: De va muri cineva fără să aibă feciori, moșia lui i-o va da fiicei sale.

9: Iar de nu are nici fiică, moșia lui să i-o dați fratelui său.

10: Iar dacă nu va avea nici frați, moșia o veți da fratelui tatălui său.

⁴³⁷ NUM, p. 209

⁴³⁸ Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, XXII, 1

11: Iar dacă tatăl său nu are frați, moșia o veți da rudeniei celei mai apropiate din neamul lui, ca să moștenească cele ce sunt ale lui. Aceasta va fi pentru fiii lui Israel o rânduială de drept: așa cum Domnul i-a poruncit lui Moise.

„Dacă cineva murea fără a lăsa în urmă fii sau fiice, frații săi deveneau moștenitori ai averii personale. Dacă lipseau și aceștia, urmau unchii (frații tatălui), iar dacă și aceștia lipseau, urmau rudeniile imediat apropiate. Rudenia de sânge din partea mamei nu se lua în considerare, pentru ca nu cumva moștenirea să treacă la alt trib, din care putea să fie mama. Vădulele nu puteau deveni moștenitoare ale soțului și, ca atare, trebuiau întreținute de către fiii care moște-neau averea sau de către moștenitorii proximi, în lipsa fiilor. Prin testament se putea lăsa însă o parte de moștenire și văduvelor⁴³⁹.

„După aceea s-a așezat o *lege a moștenirii*, în înțelesul că moștenirea revine fiului, în rândul al doilea fetelor, în rândul al treilea fratelui, în rândul al patrulea fratelui tatălui. Aici gradul al cincilea nu indică nici o persoană anumită, ci atribuie moștenirea rudeniei celei mai apropiate de familie. De aceea înțelesul istoric e atât de întreg și de desăvârșit încât el nu mai reclamă nici o lămurire suplimentară. În același timp, însă, cel care este bine inițiat în legile duhovnicești și profund iluminat de știință, acela poate înțelege și variația acestor grade ale moștenirii. Cel dintâi este cel al moștenirii cerești, dobândit ca urmare a cunoștințelor și a științei; acesta este cel de genul bărbătesc. Al doilea grad este cel acordat faptelor; acesta este fata. Al treilea este cel cu oarecare simpatie și asemănare, de aceea acest grad se numește frate. Căci sunt unii care nu produc nimic spontan sau vreo faptă personală de înțelepciune, dar care așezați în mijlocul fraților lor par a săvârși, prin imitația altora, aceleași fapte ca și cei care sunt însuflețiți de o viață intelectuală personală. Aceștia devin moștenitori de gradul al treilea, cu titlu de frați. În al patrulea grad, cel al fratelui după tată (sau unchi), se poate vedea acea categorie de oameni care se nevoiesc să-și îndeplinească îndatoririle deprinse de la părinții lor și să urmeze tradițiile strânse de către înaintașii lor. Aceștia, de obicei, nu sunt însuflețiți de sentimente personale, nici nu sunt mișcați de învățăturile epocii, ci sunt formați numai prin tradiție și rutina celor bătrâni. Ei nu exclud însă săvârșirea unor fapte bune. Ultimul grad – se scrie – este cel al unei înrudiri oarecare cu înaintașii. Despre acesta s-ar putea spune că un oarecare bine pe care-l face, fie la întâmplare sau prin cunoașterea adevărului, nu se va pierde câștigul faptei sale bune și va fi răsplătit prin larga înțelegere a Domnului cu o parte de moștenire⁴⁴⁰.

12: Apoi a zis Domnul către Moise: „Suie-te pe muntele de dincolo (acela-i muntele Nebo), și privește țara Canaanului pe care Eu le-o dau fiilor lui Israel ca moștenire.

Suie-te pe muntele de dincolo: „În versiunea ebraică: *Suie-te pe muntele Abarim*. În fapt, Abarim era un lanț muntos (etimologic: *cei ce se află de cealaltă parte*) ce se întindea de-a lungul coastei de est a Mării Moarte, între hotarul Moabului la sud și vârful Nebo la miazănoapte⁴⁴¹. *Nebo* (= înălțime) se numea unul din piscurile Munților Abarim, în dreptul Ierihonului.

13: Iar după ce o vei vedea, te vei adăuga și tu la poporul tău, așa cum s-a adăugat Aaron, fratele tău, pe muntele Hor,

„În primul rând vedem că omul desăvârșit și fericit nu sfârșește într-o vale, nici pe un loc obișnuit, sau pe o colină, ci pe un munte, adică pe un loc înalt și greu de urcat. Căci desăvârșirea vieții își are și ea înălțimile ei. Moise a mai primit și porunca de a cuprinde cu privirea sa toată Țara Făgăduinței și de a o privi cu atenție de pe un loc foarte ridicat. Ar trebui ca nimic să nu fie necunoscut pentru cel care vrea să atingă desăvârșirea supremă și ca el să aibă cunoștință de tot ce se vede și se aude. De aceea, cred eu, el trebuia să se orienteze în toate lucrurile pe care le-a cunoscut sub aspectul lor material, în vremea petrecerii sale în trup. Când va intra în lumea

⁴³⁹ AB, p. 173

⁴⁴⁰ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXII, 2

⁴⁴¹ BBVA, p. 189

Duhului și a cunoașterii depline, pentru ca degrabă să împlinescă poruncile Înțelepciunii, a se pune în slujba îndrumării sale, el va putea să afle îndată rațiunile și cauzele⁴⁴².

14: pentru că v-ați împotrivit poruncii Mele în pustia Sin la vremea-ntărâtării obștești asupra sfințeniei Mele: nu ați făcut în așa fel, încât sfințenia Mea să se arate sub ochii lor prin ape (adică la apele Meriba de la Cadeș, în pustia Sin)”.

„Dar ce rost a avut să-i arate Dumnezeu tocmai în seara plecării din această lume, la sfârșitul acestei vieți, pământurile și locurile ale căror greutăți nu le-a putut învinge și nici să le culeagă roadele? Mă umple de teamă cuvântul care urmează. [...] Moise este și el vinovat? Da, și lui i se atribuie vină, a fost și el supus greșelii⁴⁴³. Putem înțelege însă și că Moise depășise nevoia de a moșteni făgăduințele în chip sensibil; în plus, se cuvenea să treacă lui Iosua (Iisus) conducerea poporului, închipuind sfârșitul Legii vechi.

15: Zis-a Moise către Domnul:

16: „Domnul, Dumnezeul duhurilor și a tot trupul, să rânduiască peste obștea aceasta un om

17: Care-n fruntea ei să iasă și-n fruntea ei să intre, care să-i ducă și să-i aducă, pentru ca să nu rămână obștea Domnului ca niște oi fără păstor”.

„Ce faci, Moise? Nu ai tu, oare, de copii pe Gherșon și Eleazar? Dacă te îndoiești de ei, nu sunt copiii fratelui tău, acest om de seamă? Cum de nu rogi pe Dumnezeu să-i facă pe ei conducători ai poporului? Dar conducătorii Bisericii nu sunt cei uniți cu ei prin legătura sângelui, sau a rudeniei trupești, ci în Biserică se așează alte dinastii, care se silesc să se refere la judecata lui Dumnezeu. De aceea ei nu se aleg după sugestiile sentimentelor umane, ci e supusă judecății lui Dumnezeu numirea succesorilor lor⁴⁴⁴. Comentariul își păstrează valabilitatea, dar în textul biblic e vorba despre conducătorul politic ce avea să-i urmeze lui Moise, sacerdoțiul fiind condus de aaroniți.

18: Iar Domnul a zis către Moise: „Ia-ți pe Iosua, fiul lui Navi, om cu duh într-însul, pune-ți mâinile peste el

19: și du-l în fața lui Eleazar preotul; și-n fața întregii adunări îi vei da porunci și-n fața lor vei da porunci asupra-i;

20: și dă-i ceva din măreția ta, pentru ca-n felul acesta fiii lui Israel să ascultede el.

21: El va sta în fața lui Eleazar preotul, pe care-n fața Domnului îl va întreba despre rostirea prin Urim: prin rostirea acestuia va ieși și prin rostirea acestuia va intra, el și-mpreună cu el toți fiii lui Israel: toată obștea”.

„Din acest ritual al investiturii înțelegem că numai Moise, ca *prieten al Domnului* (cf. Ieșirea 33, 11), avea harul să vorbească de-a dreptul cu Dumnezeu, urmașii lui însă, de regulă, numai prin *semne cerești* sau prin sorti: consultarea oracolelor divine, Urim și Tummim, niște obiecte sacrale, probabil bețișoare sau zaruri⁴⁴⁵. „Neavând nici preoție și nici dar profetic, Iosua nu poate fi un pandant al lui Moise; el va cunoaște rostirile lui Dumnezeu numai prin mijlocirea marelui preot care, la rându-i, le va cunoaște prin intermediul oracolului⁴⁴⁶. Interesant că Iosua e prezentat într-o dublă lumină: inferior lui Moise ca personaj istoric, dar și superior lui, ca tip al lui Hristos.

22: Și a făcut Moise așa cum i-a poruncit Domnul Dumnezeu: l-a luat pe Iosua și l-a pus în fața lui Eleazar preotul și-n fața întregii adunări.

23: Și-a pus mâinile peste el și l-a rânduit așa cum Domnul poruncise prin Moise.

„Așadar, vezi limpede descris aici felul de instituire a conducătorului poporului și care depășește nevoia de comentariu. Nu se vede aici nici o manifestare populară, nici o considerație de rudenie. Părinții sunt lăsați să moștenească ogoarele și câmpurile, însă conducerea poporului

⁴⁴² Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, XXII, 3

⁴⁴³ Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, XXII, 3

⁴⁴⁴ Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, XXII, 4

⁴⁴⁵ NUM, p. 210

⁴⁴⁶ BBVA, p. 189

este încredințată alesului lui Dumnezeu [...], om care îi este binecunoscut și apropiat lui Moise și are, adică, lumina Legii și știința curată, pentru ca fiii lui Israel să-l poată asculta. Cum, însă, toate învățăturile sunt pline de taine, noi nu putem neglija pe cele mai prețioase, atât de folositoare și atât de necesare, cum par a fi legile date de litera Legii. Considerăm, dar, că moartea lui Moise echivalează cu sfârșitul Legii după literă. Care este sfârșitul ei? Încetarea jertfelor și a tuturor prescripțiilor asemănătoare cuprinse în Lege. Îndată ce ele iau sfârșit, Iisus – Iosua – preia conducerea: *Căci sfârșitul Legii este Hristos, spre îndreptarea a tot celui ce crede* (Romani 10, 4)⁴⁴⁷.

CAPITOLUL 28 - Noi rânduieli pentru o seamă de jertfe.

„Capitolul acesta, cât și cel următor, reglementează cultul public. Calendarele sărbătorilor liturgice au fost alcătuite în decursul timpurilor în versiuni diferite; rămân menționate cele trei sărbători ale pribegiei: sărbătoarea azimelor, a săptămânilor și a recoltelor la revenirea anului”⁴⁴⁸. „După două versete introductive, în capitolele următoare [28-29] sunt prezentate nouă sărbători: sărbătoarea din fiecare zi, marcată de *jertfa de ardere de tot neîntreruptă* (28, 3-8), sabatul cu arderea de tot a doi miei (vv. 9-10), luna nouă, cu arderea de tot a doi taurăși, un berbec și șapte miei, precum și a unui ied pentru păcat (vv. 11-15), Paștele (v. 16), îndată după el, cele șapte zile ale azimelor, cu aceleași jertfe ca la luna nouă (vv. 17-25), sărbătoarea noilor roade oferite *Domnului săptămânilor* (vv. 26-31), ziua sfântă a chemării, prima din luna a șaptea (29, 1-6), ziua sfântă, a zecea din luna a șaptea (vv. 7-11), cele șapte zile de sărbătoare pentru Domnul, începând cu ziua a cincisprezecea din luna a șaptea (vv. 12-38). Uniformitatea celor două capitole este mai bine afirmată în Septuaginta decât în Textul Masoretic datorită unei mai mari uniformizări a vocabularului ritual: atât **hagh** – *pelerinaj*, cât și **moedh** – *loc/timp de adunare* sunt traduse cu același **εορτή**, *sărbătoare*. Enunțarea sărbătorilor trebuie comparată cu listele paralele din Ieșirea 23, 14-17; Levitic 23, 5-36 și Deuteronom 16, 1-16”⁴⁴⁹.

1: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

2: „**Dă porunci fiilor lui Israel; grăiește către ei și spune-le: - Vă veți îngriji ca darurile Mele, dările Mele, jertfele Mele cele într-un miros cu bună mireasmă să-Mi fie aduse la sărbătorile Mele.**

„Nimeni nu aduce dintru ale sale lui Dumnezeu. Lucrul adus este al Domnului și ceea ce se aduce este mai puțin decât un bun propriu al Lui și care I se înapoiază. De aceea Domnul [...] zice: [...] Darurile pe care am poruncit să le aduceți la sărbătorile Mele sunt *darurile Mele*, Eu sunt Cel care vi le-a dat. Tot ceea ce oamenii dețin, au de la Mine. Să nu-și închipuie cineva că aducând daruri I se face lui Dumnezeu un oarecare avantaj, să nu se săvârșească această impietate chiar cu fapta prin care consideră că cinstește pe Dumnezeu. Prin urmare, ce impietate este ca omul să creadă că Dumnezeu are trebuință de ceea ce el aduce! Ci Dumnezeu, precum am spus, învață pe om că pentru tot ce-I dă, i se înapoiază mai mult decât dă. Dar să vedem înțelesul cuvintelor: *Ce-Mi veți aduce la sărbătorile Mele*. Așadar, Dumnezeu are sărbătorile Sale? Da, are. O mare sărbătoare a lui Dumnezeu este mântuirea neamului omenesc. Cred că orice credincios, orice om care se convertește la credința în Dumnezeu, sau care înaintează în credință, dă naștere unei sărbători a Domnului”⁴⁵⁰.

3: **Spune-le: Iată jertfele pe care trebuie să le aduceți Domnului: miei de câte un**

⁴⁴⁷ Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, XXII, 4

⁴⁴⁸ NUM, p. 210

⁴⁴⁹ SEP I, p. 501

⁴⁵⁰ Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, XXIII, 2

an, fără meteahnă, doi pe zi, ardere-de-tot neconținută;

4: un miel îl veți jertfi dimineața, iar pe cel de al doilea miel îl veți jertfi seara.

5: Jertfă de pâine să aduci a zecea parte dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu un sfert de hin de untdelemn:

6: ardere-de-tot neconținută, care-a fost săvârșită pe Muntele Sinai, întru miros cu bună mireasmă Domnului.

Arderile de tot neconținute au fost poruncite de Domnul lui Moise pe Sinai (cf. Ieșirea 29, 38-46) și nu săvârșite acolo, cum ar lăsa textul să se înțeleagă.

7: Turnarea ei va fi un sfert de hin de vin la un miel; și turnarea de vin către Domnul o vei turna în loc sfânt.

8: Pe cel de al doilea miel îl vei aduce spre seară, cu darul lui de pâine și cu turnarea lui; întru miros cu bună mireasmă îl vei aduce Domnului.

9: Iar în ziua odihnei veți aduce doi miei de câte un an, fără meteahnă, cu două zecimi dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu untdelemn, precum și turnare,

10: ardere-de-tot pentru fiecare Zi a Odihnei, în afară de arderea-de-tot cea neconținută și de turnarea ei.

E rânduită jertfa zilnică, iar pentru sabbat se face mențiune deosebită, jertfa pentru ziua sâmbetei fiind mai mare. „Legea dumnezeiască afirmă în acestea că mai ales în sărbători se cuvine să se aducă jertfe. Căci socotesc că mai ales în ele noi trebuie numai deocă să înălțăm lui Dumnezeu ca pe o bună mireasmă modurile viețuirii în Hristos, făcându-ne ca niște miresme și aducându-ne pe noi lui Dumnezeu ardere de tot bine mirositoare [...]. Iar jertfa neîncetată spune că trebuie să se săvârșească junghiindu-se un miel dimineața și altul către seară, arzându-se împreună cu ei făină curată la care se adaugă untdelemn și vin. Căci în toată vremea și fără încetare, de la început până la sfârșit, răspândim în Hristos bună mireasmă prin toată virtutea în cortul sfânt, adică în Biserică. Pentru că fumul ce se ridică din arderea mieilor dimineața și către seară este iarăși un chip al Celui ce din pricina noastră și în favoarea noastră Se înalță spre Tatăl întru miros de bună mireasmă, aducând împreună cu Sine și viața celor ce au crezut în El, care au întru nădejde strălucirea slavei și a împărăției sigure și, pe lângă aceasta, bucuria de desfătările veșnice. Iar semnul acestei vieți este făina îmbibată în untdelemn și stropită cu vin”⁴⁵¹. Acestea erau închipuite cu precădere în sabbat. „Sabbatizând și noi în Hristos și intrând la odihnă, vom aduce în chip îndoit lui Dumnezeu cele ale bune miresme duhovnicești, dacă este adevărat că buna mireasmă a celor de demult era păzirea și lauda dreptății cea din lege. Pentru că legea e duhovnicească [...]. Dar e superioară totuși viețuirea cea în Hristos și sabbatismul în Duh întrece în bunul miros dreptatea din lege”⁴⁵².

11: La fiecare zi-ntâi a lunii Îi veți aduce Domnului ardere-de-tot: doi viței din cireadă, un berbec și șapte miei de câte un an, fără meteahnă

12: trei zecimi dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu untdelemn pentru fiecare vițel și două zecimi dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu untdelemn pentru berbec

13: și câte o zecime dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu untdelemn, ca dar de pâine la fiecare miel. Aceasta este ardere-de-tot, mireasmă plăcută, jertfă Domnului.

14: Turnare la ele: jumătate de hin de vin la fiecare vițel, o treime de hin la berbec și un sfert de hin la fiecare miel. Aceasta este ardere-de-tot pentru fiecare început de lună, la toate lunile anului.

15: Să mai aduceți Domnului și un țap ca jertfă pentru păcat; aceasta, împreună cu turnarea ei, va fi adusă în afară de arderea-de-tot cea neconținută.

„Jertfa aceasta de-a pururi și nesfârșită a fiecărei luni și de la începutul anilor se adaugă la cea a fiecărei zile, care este cea neîncetată. Iar acestea au și ele un tâlc care nu e simplu. [...]

⁴⁵¹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVII

⁴⁵² Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVII

Astfel, ca lună nouă (începutul lunii) spirituală și mai adevărată trebuie să înțelegem veacul cel nou în Hristos, după ce a trecut cel dintâi, adică cel al legii. Dar luna nouă ne poate servi și drept chip al veacului ce va să fie după acesta și care nu e încă de față, dar își are ca început învierea lui Hristos. Căci prin aceasta ne-am strămutat la înnoire, având Duhul harului ca arvună și nădejdea sigură în nesticăciunea vieții. Căci preschimbați fiind întru fericire și sfințenie și mergând spre starea de la început și înapoi, suntem făcuți în chipul veacului viitor. Deci care e jertfa ce se cuvine la începutul lunilor, se înțelege jertfa spirituală în Hristos, potrivit cu viața veacului viitor? A muri lui Dumnezeu și a nu mai voi să trăim păcatelor, ci să ne despărțim cu totul de viețuirea pământească și să viețuim împreună cu Hristos⁴⁵³. „Dar observă că cei ce s-au obișnuit să fie vrednici de laudă mor afundându-se prin jertfa lui Dumnezeu în grade diferite de forță duhovnicească și dobândesc îndată premiile vieții virtuozitate. Căci se jertfesc doi viței și, pe lângă ei, un berbec și șapte miei fără prihană. Iar prin acestea ni se zugrăvește mulțimea tuturor sfinților, care strălucește întru virtutea cea mai înaltă, prin vițel, dar e și mai jos și în locul al doilea, prin berbec, precum și în locul mai mic și mai coborât, prin miei. Iar vițelii sunt doi, căci două sunt popoarele. Și unul e la mijloc berbecul, pentru unirea celor două în unitatea cea întru Hristos. Iar miei sunt șapte; căci mulțimea sfinților este în plinătatea cea mai desăvârșită. Deci două fiind popoarele și unul prin unirea duhovnicească, dau mulțimea preadesăvârșită a sfinților. Căci e foarte întinsă turma celor ce cred, și se distinge prin simplitatea și pruncia cea întru Hristos. [...] Și iarăși adaugă la jertfe un țap ce se junghie pentru păcate, drept chip al lui Hristos. Căci jertfa noastră e primită și plăcută lui Dumnezeu pentru patima lui Hristos cea mântuitoare⁴⁵⁴.

16: În ziua a paisprezecea a lunii întâi sunt Paștile Domnului.

În textul grec: „Paștele, la singular; Philon (*Mos.* II, 224 și *Spec.* II, 145-149) explică **πάσχα** prin **διαβατήρια**, *treceți*, [*rituri de*] *trecere*; implică și sacrificiile oferite zeilor pentru a trece cu bine un râu, o mare, o graniță; ca sărbătoare a trecerilor, Paștele ar aminti ieșirea din Egipt și jertfele făcute cu acel prilej⁴⁵⁵.

17: În ziua a cincisprezecea a acestei luni e sărbătoare. Șapte zile veți mânca azime.

„Sărbătoarea Azimelor nu trebuie confundată prin ceremonial cu sărbătoarea Paștilor, care începe la 14 ale lunii, seara, și continuă până în 15 ale lunii, tot seara⁴⁵⁶.

18: În ziua întâi veți avea adunare sfântă și nu veți face nici o muncă slujitoare.

Sărbătoarea azimilor începea cu „adunarea sfântă” prescrisă în Levitic 23, 2; era o convocare specială, în afara celor obișnuite la alte sărbători, când întreaga obște a lui Israel se aduna împrejurul altarului⁴⁵⁷. În această zi era oprită orice lucrare sau, cum redă Anania, orice *muncă slujitoare*. „Prin *muncă slujitoare* (**érgon latrevtòn**) se înțelegea numai munca propriu-zisă, productivă, nu și treburile mărunte, menite să-i asigure omului trebuința elementară de a se hrăni; această precizare e făcută în Ieșirea 12, 16. Atunci când și acestea din urmă erau interzise, se folosea expresia *nici o muncă* sau *nici un fel de lucrare* (ca în Numeri 29, 7, unde repaosul total e motivat și prin postire)⁴⁵⁸.

19: Îi veți aduce Domnului jertfă, ardere-de-tot: doi viței din cireadă, un berbec și șapte miei de câte un an; aceștia să fie fără meteahnă.

20: Cu ei să aduceți dar de pâine, făinuță de grâu frământată cu untdelemn, trei zecimi de efă la fiecare vițel, două zecimi de efă la berbec

21: și câte o zecime de efă pentru fiecare din cei șapte miei.

22: Veți aduce și un țap ca jertfă pentru păcat, pentru ispășirea voastră.

23: Pe acestea să le aduceți în afara arderii-de-tot de dimineață, care este ardere-

⁴⁵³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVII

⁴⁵⁴ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVII

⁴⁵⁵ SEP I, p. 502

⁴⁵⁶ NUM, p. 210

⁴⁵⁷ BBVA, p. 190

⁴⁵⁸ BBVA, p. 190

de-tot neconținută.

24: **Tot așa să aduceți și în fiecare din cele șapte zile: prinos de pâine, jertfă, mireasmă plăcută Domnului; aceasta, pe lângă arderea-de-tot cea neconținută, cu turnarea ei.**

25: **În ziua a șaptea veți avea adunare sfântă; în ea nu veți face nici o muncă slujitoare.**

„Dacă mielul care s-a adus pentru curățirea poporului se referă la Domnul și Mântuitorul nostru, celelalte animale afectează și ele curățiri și reprezintă, pare-se, persoanele care, pentru meritele sângelui lui Hristos, contribuie și ele, într-o măsură oarecare, la curățirea neamului omenesc⁴⁵⁹. „Se junghie mielul drept chip al lui Hristos în luna întâia după lege și în ziua a paisprezecea. Și se adaugă viței și berbec și miei spre jertfă și ardere de tot, care indică în chip, precum socotesc, mulțimea celor chemați prin credință la sfințenie și la măsura vigoarei duhovnicești. Căci dacă nu murea Hristos pentru noi, n-am fi fost primiți spre miros de bună mireasmă a lui Dumnezeu și Tatăl. Dar odată ce s-a desăvârșit El prin patimi, venim după El îndată ca dar sfințit lui Dumnezeu și Tatăl și ne oferim pe noi înșine jertfă cu adevărat duhovnicească. [...] Și pomenind legea de viței, de berbec și de miei, a indicat cele trei trepte ale viețuirii plăcute lui Dumnezeu a sfinților, adică cea de tot înaltă, cea mijlocie și cea mai mică și mai de jos. Pentru că mărimile corporale ale animalelor au închipuit mărimea vârstei duhovnicești. [...] De aceea, proporțional cu mărimile fiecăruia se adaugă și măsura făinii, care e chipul vieții. Căci se pun trei zecimi la vițel, două la berbec și una la miel. În afară de acestea, toate a spus că trebuie să fie îmbibate cu untdelemn. Căci proporțional cu măsurile fiecăruia vor fi și cele de la Dumnezeu. Și mare va fi varietatea vieții în strălucire și în fericire. [...] Dar în orice măsuri s-ar afla, viața sfinților se va afla într-o strălucire și se va veseli și se va îngrășa de bunătățile de la Dumnezeu⁴⁶⁰”.

26: **În ziua celor dintâi roade, când Îi aduceți Domnului prinosul nou de pâine, [în sărbătoarea] Săptămânilor; veți avea adunare sfântă și nu veți face nici o muncă slujitoare.**

E vorba despre Sărbătoarea Secerișului sau a Săptămânilor, când se aducea Domnului pârga produselor agricole. „Din vremurile vechi, nomazii au adus ca dar Domnului primii născuți din turme și curând obiceiul acesta s-a legat de ofranda mielului pascal. Stabiliți în Canaan, [evreii] au început să vină la Templu cu pârga roadelor lor, fără să se precizeze ziua când se făcea aceasta (cf. Ieșirea 23, 19; Deuteronom 26, 1-11). Sărbătoarea recoltei și a culesului viilor, de care erau legate darurile aduse la sanctuar, se celebra cu bucurie exultantă și cu abundență de consum de alimente și vin. Numele *Sărbătoarea Săptămânilor*, care se găsește în cele mai vechi coduri, pare să provină din asemănarea termenilor ebraici pentru *belșug* și *săptămână*⁴⁶¹”.

27: **Veți aduce ardere-de-tot într-o miros de bună mireasmă Domnului: doi viței din cireadă, un berbec și șapte miei de câte un an, fără meteahnă.**

28: **Cu ei să aduceți prinos de pâine: făinuță de grâu frământată cu untdelemn, trei zecimi dintr-o efă la fiecare vițel, două zecimi de efă la berbec**

29: **și o zecime de efă la fiecare din cei șapte miei.**

30: **Veți aduce și un țap ca jertfă pentru păcat, spre ispășirea voastră.**

31: **Pe acestea, cu turnările lor, Mi le veți aduce pe deasupra arderilor-de-tot neîncetate și a prinoaselor de pâine – curate să vă fie - cu turnările lor.**

Sunt aceleași jertfe ca și la Sărbătoarea Azimilor, iar înțelesul lor mistic a fost arătat mai sus. Cât privește roadele cele noi, ele închipuie „taina învierii Mântuitorului nostru. Căci în Hristos a odrăslit din nou firea omului cel dintâi, scuturând stricăciunea și lepădând învechirea

⁴⁵⁹ Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, XXIV, 1

⁴⁶⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVII

⁴⁶¹ NUM, p. 210

din păcat⁴⁶².

CAPITOLUL 29 – Jertfe la zilele întâi, a zecea și a cincisprezecea din luna a șaptea.

1: În ziua întâi a lunii a șaptea veți avea adunare sfântă; nu veți face nici o muncă slujitoare; aceasta-i pentru voi o Zi a Trâmbițării.

Aceasta-i pentru voi o Zi a Trâmbițării. „Literal: *Semn, Semnal*, strigăte de război (vezi 10,5) devenite aclamații religioase. Luna a șaptea (Septembrie – Octombrie) reprezenta începutul anului calendaristic și avea foarte numeroase sărbători⁴⁶³. „Sensul exact ar fi *sărbătoarea Aclamației*, când se dă importanță primordială sunetului, unul din elementele ritului, descrise în Levitic 23, 23-25, pe lângă odihnă și jertfă. La origine, pare să fie o veche sărbătoare militară, care a devenit o aclamație liturgică, *aclamația regală*, adresată lui Iahve, suveran al lui Israel⁴⁶⁴.

Sărbătoarea pare a cuprinde un mesaj aparte: „cine poate prăznuî sunetul din trâmbiți, dacă nu cel care poate încredința gândurilor sale scrierile profetice, evanghelice și apostolice, pe care le reține ca pe un sunet de trompetă cerească și le închide în vistieria inimii sale? Cine face aceasta și cugetă în Legea lui Dumnezeu ziua și noaptea, acela prăznuiește sunatul din trâmbiți⁴⁶⁵. Sfârșitul versetului în Septuaginta: *iméra simasías este imin*, se poate traduce și *zi însemnată va fi vouă* (Biblia 1914). În aceasta s-a văzut și un semn al celor de pe urmă: „înțelesul sărbătorii l-a indicat zicând: *Zi însemnată va fi vouă*. Căci înseamnă trâmbița din urmă, cea prin glasul îngerului, la care vor învia morții și se vor scula cei din morminte⁴⁶⁶.

2: Veți aduce ardere-de-tot întru miros de bună mireasmă Domnului: un vițel, un berbec și șapte miei de câte un an, fără meteahnă.

3: La ei, ca prinos de pâine: făinuță de grâu, frământată cu untdelemn, trei zecimi de efă la vițel, două zecimi de efă la berbec

4: și câte o zecime de efă la fiecare din cei șapte miei.

5: Din turma de capre veți aduce un țap ca jertfă pentru păcat, spre ispășirea voastră.

6: [Toate acestea], în afara arderilor-de-tot de la-nceput de lună, cu prinosul de pâine și turnarea lor, și în afara arderilor-de-tot neconținute, cu prinosul de pâine și turnarea lor după rânduială, întru miros de bună mireasmă Domnului.

Acestea erau jertfite în prima zi a lunii a șaptea; cele jertfite, cum s-a mai spus, închipuie pe Hristos și pe Sfinții Săi, iar ziua întâi e icoană a timpului primordial și a zilei a opta, a depășirii temporalului.

7: În ziua a zecea a acestei luni veți avea adunare sfântă; vă veți întrista sufletele și nici o muncă să nu faceți.

„Întristarea sau smerirea sufletului (cf. Levitic 16, 29) presupunea o stare de penitență în care se includea și postul⁴⁶⁷.

8: Îi veți aduce Domnului ardere-de-tot întru miros de bună mireasmă: un vițel, un berbec și șapte miei de câte un an, fără meteahnă.

9: La ei veți aduce prinos de pâine: făinuță de grâu frământată cu untdelemn, trei zecimi de efă la vițel, două zecimi de efă la berbec

⁴⁶² Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVII

⁴⁶³ BBVA, p. 191

⁴⁶⁴ NUM, p. 210

⁴⁶⁵ Origen, *Omilia la Cartea Numerii*, XXIII, 9

⁴⁶⁶ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVII

⁴⁶⁷ BBVA, p. 191

10: și câte o zecime de efă la fiecare din cei șapte miei.

11: Iar la turma de capre veți aduce un țap ca jertfă pentru păcat, spre ispășirea voastră; [toate acestea], pe lângă jertfa pentru păcat din ziua Ispășirii și pe lângă arderea-de-tot cea neconținută cu darul ei de pâine și turnarea ei după rânduială, întru miros de bună mireasmă Domnului

Ziua a zecea, spre deosebire de cea dintâi, era una de post și oprire de la orice fel de muncă.

12: **În ziua a cincisprezecea a lunii a șaptea veți avea adunare sfântă; nici o muncă slujitoare nu veți face și timp de șapte zile Îi veți sărbători sărbătoare Domnului.**

„Sărbătoarea recoltelor, la început, devine destul de curând *Sărbătoarea corturilor* sau a *colibelor*, prin faptul că [evreii] locuiau în colibe șapte zile de-a rândul, ca să-și amintească de bunăvoința lui Iahve care i-a scos la libertate, în Canaan, și de călătoria lor când au fost nevoiți să se adăpostească în condiții precare în pustietate. În privința reducerii numărului animalelor sacrificate [vv. 13-39], există tot felul de interpretări. Unii exegeți văd o legătură între numărul zilelor sărbătorii și [numărul sacru] 7⁴⁶⁸.

13: **În prima zi veți aduce ardere-de-tot, jertfă, bună mireasmă plăcută Domnului: treisprezece viței din cireadă, doi berbeci și paisprezece miei de câte un an; dar să fie fără meteahnă.**

14: **Cu ei, ca prinos de pâine, veți aduce făinuță de grâu frământată cu untdelemn: trei zecimi de efă la fiecare din cei treisprezece viței, două zecimi de efă la fiecare din cei doi berbeci**

15: și câte o zecime de efă la fiecare din cei paisprezece miei;

16: iar din turma de capre, un țap ca jertfă pentru păcat, în afara arderii-de-tot neconținute, cu prinosul de pâine și cu turnarea ei.

17: **A doua zi, doisprezece viței, doi berbeci și paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă,**

18: **cu prinosul de pâine și cu turnarea lor pentru viței, pentru berbeci și pentru miei, după numărul lor, așa cum e rânduit;**

19: iar din turma de capre, un țap ca jertfă pentru păcat, în afară de arderea-de-tot neconținută, cu prinosul ei de pâine și cu turnarea ei.

20: **A treia zi: unsprezece viței, doi berbeci și paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă,**

21: **cu prinosul de pâine și cu turnarea lor pentru viței, pentru berbeci și pentru miei, după numărul lor, așa cum e rânduit;**

22: iar din turma de capre, un țap ca jertfă pentru păcat, în afară de arderea-de-tot neconținută, cu prinosul ei de pâine și cu turnarea ei.

23: **A patra zi: zece viței, doi berbeci și paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă,**

24: **cu prinosul de pâine și cu turnarea lor pentru viței, pentru berbeci și pentru miei, după numărul lor, așa cum e rânduit;**

25: iar din turma de capre, un țap ca jertfă pentru păcat, în afară de arderea-de-tot neconținută, cu prinosul ei de pâine și cu turnarea ei.

26: **În ziua a cincea: nouă viței, doi berbeci și paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă,**

27: **cu prinosul de pâine și cu turnarea lor pentru viței, pentru berbeci și pentru miei, după numărul lor, așa cum e rânduit;**

28: iar din turma de capre, un țap ca jertfă pentru păcat, în afară de arderea-de-tot neconținută, cu prinosul ei de pâine și cu turnarea ei.

29: **În ziua a șasea: opt viței, doi berbeci și paisprezece miei de câte un an, fără**

⁴⁶⁸ NUM, p. 210

meteahnă,

30: cu prinosul de pâine și cu turnarea lor pentru viței, pentru berbeci și pentru miei, după numărul lor, așa cum e rânduit;

31: iar din turma de capre, un țap ca jertfă pentru păcat, în afară de arderea-de-tot neconținută, cu prinosul ei de pâine și cu turnarea ei.

32: În ziua a șaptea: șapte viței, doi berbeci și paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă,

33: cu prinosul de pâine și cu turnarea lor pentru viței, pentru berbeci și pentru miei, după numărul lor, așa cum e rânduit;

34: iar din turma de capre, un țap ca jertfă pentru păcat, în afară de arderea-de-tot neconținută, cu prinosul ei de pâine și cu turnarea ei.

Sunt descrise jertfele aduse timp de șapte zile, în luna a șaptea, începând cu ziua a cincisprezecea. Curând, aceste zile vor deveni Sărbătoarea Corturilor, cu prăznuire între 15-22 Tișri. Aici sunt aduse precizări cu privire la jertfe. „Observă deci că în fiecare zi singur numărul vițelilor scădea, dar al berbecilor, al mieilor, măsurile făinii și ale celor de turnat rămâneau egale. [...] Așadar, înfățișând chemarea lui Israil în gradele cele mai înalte, de mijloc și mai de jos, se jertfesc lui Dumnezeu viței, berbeci și miei; dar numărul vițelilor era mereu mai mic, deoarece cei aleși se împuținau mereu și timpul suferea tot mai mult de raritatea celor înalți și precurați, până la ziua a șaptea, adică până la venirea Mântuitorului nostru, când s-a ivit odihna (sabatismul) în duh și sfârșitul păcatului”⁴⁶⁹. Scade numărul profeților, spre a face loc venirii Domnului.

35: În ziua a opta, încheierea sărbătorii; nici o muncă slujitoare nu veți face într-însa;

36: arderi-de-tot Îi veți aduce Domnului, jertfă cu bună mireasmă: un vițel, un berbec și șapte miei de câte un an, fără meteahnă,

37: cu prinosul lor de pâine și cu turnarea lor pentru vițel, pentru berbec și pentru miei, după numărul lor, așa cum e rânduit;

38: iar din turma de capre, un țap ca jertfă pentru păcat, pe lângă arderea-de-tot neconținută cu prinosul ei de pâine și cu turnarea ei.

39: Pe acestea toate I le veți aduce Domnului în sărbătorile voastre, pe lângă jertfele voastre de făgăduință, în afara jertfelor voastre de bunăvoie și pe deasupra arderilor-voastre-de-tot și a prinoaselor și a turnărilor și a jertfelor voastre de mântuire”.

„Auzi cum spune legea limpede: *Încheierea praznicului este*. Căci s-a sfârșit slujirea în umbre și călăuzirea în chip în ziua a opta, când a înviat Hristos și a intrat timpul tăierii împrejur în duh. Căci s-a închis mulțimea veche a celor chemați, suferind de păcatul necredinței, și a răsărit în loc poporul cel nou și ales prin tărie duhovnicească (căci aceasta înseamnă vițelul), făcându-se desăvârșit vrednic de laudă, ca unul ce se află în plinătatea vârstei (căci aceasta înseamnă berbecul) și are frumusețea aleasă a prunciei și nevinovăției în Hristos (căci aceasta înseamnă mielul), măcar că e cunoscută într-o mulțime atotdesăvârșită. Căci aceasta se indică prin faptul că mieii sunt șapte. Pentru că își câștigă în Hristos lauda prin credință, urcând spre Dumnezeu într-un miros de bună mireasmă”⁴⁷⁰.

CAPITOLUL 30 - Despre făgăduințe.

1: Moise le-a vorbit fiilor lui Israel după tot ceea ce Domnul îi poruncise lui Moise.

„Acest verset reprezintă, de fapt, încheierea capitolului precedent”⁴⁷¹.

⁴⁶⁹ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXIII, 9

⁴⁷⁰ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXIII, 9

⁴⁷¹ BBVA, p. 192

2: **Și a grăit Moise către mai-marii peste semințiile fiilor lui Israel și le-a zis: „Iată lucrul pe care-l poruncește Domnul:**

3: **Omul care va face făgăduință Domnului sau cu jurământ se va jura să-i pună sufletului său o anume legătură, să nu-și calce cuvântul: tot ce i-a ieșit din gură să facă întocmai.**

„În context: prin *făgăduință* se înțelege un anume vot prin care omul se obliga să-I facă lui Dumnezeu unul sau mai multe daruri (acestea fiind puse de-o parte în acest scop); prin *legământ (legătură)* se înțelegea votul cuiva de a-și impune temporar o anumită abținere, parțială sau totală, cum era, de pildă, nazireatul⁴⁷². Făgăduința făcută lui Dumnezeu trebuia împlinită întocmai. „Origen (*Hom. Num. 24, 2*) citează mai multe exemple de legăminte: cel al Anei care i-l făgăduiește Domnului pe fiul ei, Samuel (I Regi 1), sau cel al nazireatului, superior altor feluri de jurăminte, prin faptul că nu îi jertfește lui Dumnezeu alte lucruri, ci chiar ființa și trupul celui juruit, prevestind astfel jertfa lui Hristos⁴⁷³.

4: **Dacă vreo femeie Îi va face Domnului făgăduință și-și va lua asupra-și legământ la vremea când, încă tânără fiind, trăiește în casa tatălui ei**

5: **și dacă tatăl ei, auzindu-i făgăduințele și legămintele pe care și le-a pus asupra-și, va tăcea asupra-le, atunci toate făgăduințele ei stau în picioare și orice legământ asupra sufletului ei rămâne drept.**

6: **Dar dacă tatăl ei nu va fi de aceeași părere în ziua când le-a auzit, atunci toate făgăduințele ei și toate legămintele pe care și le-a pus asupra-și sunt fără preț: Domnul o va ierta, pentru că tatăl ei nu a fost de aceeași părere.**

7: **Dacă însă ea este măritată și și-a luat asupra-și o făgăduință sau prin cuvântul gurii sale și-a pus sieși legământ**

Prin cuvântul gurii sale: echivalentul din Textul Masoretic este înțeles uneori ca lipsă de cugetare, deci se presupune că e o făgăduință necugetată⁴⁷⁴.

8: **și dacă bărbatul ei, auzindu-le, va tăcea asupra-le în ziua când le-a auzit, atunci toate făgăduințele ei stau în picioare și orice legământ asupra sufletului ei rămâne drept.**

9: **Dar dacă bărbatul ei nu va fi de aceeași părere în ziua când le-a auzit, atunci toate făgăduințele și toate legămintele pe care și le-a pus asupra-și sunt fără preț: Domnul o va ierta, pentru că bărbatul ei nu a fost de aceeași părere.**

10: **Făgăduința văduvei și a celei lăsate de bărbat - orice legământ și-ar pune ea asupra sufletului ei – rămân în picioare.**

11: **Dacă însă ea a făcut făgăduință ori și-a pus asupra-și legământ la vremea când se afla în casa bărbatului ei**

12: **și dacă bărbatul ei, auzindu-le, va tăcea și nici nu se va împotrivi, atunci toate făgăduințele ei stau în picioare și orice legământ asupra sufletului ei rămâne drept.**

13: **Dacă însă bărbatul ei nu va fi de aceeași părere de-ndată ce le-a auzit, atunci tot ceea ce a ieșit de pe buzele ei – făgăduințe sau legăminte asupra sufletului ei – sunt fără preț: Domnul o va ierta, pentru că bărbatul ei nu a fost de aceeași părere.**

14: **Orice făgăduință și orice legătură întărită cu jurământ pentru întristarea sufletului ei, bărbatul ei o poate întări și tot bărbatul ei o poate desființa.**

15: **Dacă însă bărbatul ei a tăcut asupra acestora până-n ziua următoare, prin aceasta el i-a întărit ei toate făgăduințele și toate legămintele ce sunt asupra ei; le-a întărit pentru că el a tăcut asupra-le în ziua când le-a auzit.**

16: **Dar dacă bărbatul le-a desființat după ziua în care le-a auzit, atunci el va purta asupra-și păcatul”.**

17: **Acestea sunt poruncile pe care Domnul i le-a rânduit lui Moise asupra**

⁴⁷² BBVA, p. 192

⁴⁷³ SEP 1, p. 505

⁴⁷⁴ SEP 1, p. 505

[legăturilor] dintre un bărbat și femeia lui, dintre un tată și fiica sa la vremea când ea, încă tânără fiind, trăiește în casa tatălui ei.

„În societatea iudaică a Vechiului Testament, situația femeii se caracterizează prin tutela, exercitată totuși în anumite limite bine stabilite, a bărbatului, tată sau soț. Doar văduvele sau femeile repudiate se bucurau de o anumită capacitate juridică⁴⁷⁵. „Întrucât evreii își cumpărau soțiile cu bani sau cu alte daruri oferite părinților acestora, ele deveneau proprietatea soțului, depinzând întru toate de el. Dacă doreau să facă vreo făgăduință solemnă sau să întreprindă orice altă acțiune, aveau nevoie neapărat de consimțământul soțului⁴⁷⁶. Dar e și un sens duhovnicesc al acestora, vizând orice suflet aflat încă sub stăpânirea celor trupești și care e arătat prin femeie. „Toți cei care trăim în legea lui Dumnezeu, care formăm Biserica Sa, trăim, unii sub un tată, alții sub un bărbat. Și dacă inima noastră este mică și începătoare în învățătura dumnezeiască, ea trebuie privită ca aflându-se încă sub autoritatea părintelui. Dacă, însă, ea *s-a măritat*, devenind matură pentru căsătorie, pentru a zămisli sămânța Cuvântului lui Dumnezeu și să înțeleagă tainele învățăturii duhovnicești, atunci ea este statornicită sub ascultarea unui bărbat⁴⁷⁷. Sufletul e sub autoritatea părintelui cât încă are nevoie de a fi sfătuit în toate de către duhovnic; spunem că el *s-a măritat* prin alipirea de Domnul și cunoașterea dogmelor, dar nici atunci nu se poate lipsi de un sfătuitor, chiar dacă se află într-o altă relație, superioară, cu acesta. Iar *văduva* credem că închipuie pe cel nevoit, uneori, să decidă singur ce are de făcut, în absența sfătuitorului.

CAPITOLUL 31 - *Nimicirea Madianiților; măcelărirea femeilor.*

1: Și a grăit Domnul către Moise, zicând:

2: „Pedepsește-i pe Madianiți cu răzburarea fiilor lui Israel; apoi te vei adăuga la poporul tău”.

„Această poruncă este o urmare a celei rostite la sfârșitul capitolului 25 împotriva Madianiților, care-i atacaseră pe Israeliți prin violenție⁴⁷⁸. „Relațiile dintre [evrei] și madianiți n-au fost totdeauna rele. Astfel, Moise, refugiat din Egipt, s-a stabilit în Madian, unde s-a căsătorit cu fiica unui preot. Războiul acesta n-a fost propriu-zis un act strategic prealabil pentru cucerirea Canaanului, ci un *război sfânt*, determinat de blasfemia adusă Domnului prin cele întâmplare în legătură cu Baal-Peor⁴⁷⁹.

3: Iar Moise i-a grăit poporului, zicând: „Înarmați dintre voi oameni pentru război, și-n fața Domnului războiți-vă împotriva Madianiților, pentru ca răzburarea Domnului să fie asupra lui Madian.

4: Câte o mie veți trimite la război din fiecare seminție, din toate semințiile fiilor lui Israel”.

5: Și din miile lui Israel s-au numărat câte o mie din fiecare seminție: douăsprezece mii de oameni înarmați pentru război.

6: Pe aceștia i-a trimis Moise la război, câte o mie de fiecare seminție; și cu ei l-a trimis pe Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron, preotul; în mâinile lor aveau lucrurile sfinte și trâmbițele de semnal.

„Nu se poate ști dacă Finees avea rolul de conducător militar sau numai de căpetenie religioasă. Oricum, Eleazar a rămas în tabără spre a nu se spurca prin eventuala atingere a cadavrelor de pe câmpul de luptă⁴⁸⁰. *În mâinile lor*: „plural generic, în timp ce Versiunea Ebraică

⁴⁷⁵ NUM, p. 210

⁴⁷⁶ AB, p. 168

⁴⁷⁷ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXIV, 3

⁴⁷⁸ BBVA, p. 193

⁴⁷⁹ NUM, p. 210

⁴⁸⁰ BBVA, p. 193

se referă numai la mâinile lui Finees. *Lucrurile sfinte* puteau fi vase ale cortului, veșminte sau chiar chivotul însuși⁴⁸¹.

7: Și s-au războit împotriva lui Madian, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise, și i-au ucis pe toți cei de parte bărbătească.

8: Și-mpreună cu răniții lor i-au ucis pe regii din Madian: Evi, Rechem, Țur, Hur și Reba – cinci regi madianiți –, după care l-au ucis cu sabia pe Balaam, fiul lui Beor.

Cei cinci regi căzuți în luptă se numeau: *Evi* (= dorință), *Rechem* (= prietenie), *Țur* (= dușman), *Hur* (= groapă) și *Reba* (= cel care coboară). Alături de madianiți se afla și ghicitorul Valaam; el luptă împotriva lui Israel, în contradicție cu profețiile pe care le rostise.

9: Iar pe femeile din Madian le-au dus în robie împreună cu copiii și bunurile lor; iar vitele și turmele și avuțiile lor le-au luat pe toate pradă.

10: Toate cetățile-n care locuiau ei și toate satele lor le-au ars cu foc.

11: Toată prada și tot ce-au apucat să jefuiască, de la om pân-la dobitoc, au luat cu ei.

12: Robii, jafurile și prada le-au adus la Moise, la preotul Eleazar și-n fața fiilor lui Israel, în tabăra din șesul Moabului, care este lângă Iordan, în apropierea Ierihonului.

13: Iar Moise, Eleazar preotul și toți capii adunării au ieșit să-i întâmpine în afara taberei.

„Deci a pornit la război împotriva Madianiților mulțimea viguroasă a celor aleși, împreună aflându-se cu ei Finees preotul și sfintele vase și trâmbițele pentru semnale. Căci Hristos, Marele nostru Arhiereu, totdeauna este împreună luptător cu cei ce se luptă bărbătește. Dar luptă împreună și îngerii, închipuiți prin sfintele vase. Căci vase sfinte și slujitoare sunt duhurile raționale din cer; pentru că sunt rânduite de Dumnezeu spre ajutorul nostru. Sunt de față nu mai puțin trâmbițele de semnale, adică cuvântările propovăduitorilor lui Dumnezeu, care arată în ce chip trebuie să ne îmbărbătăm împotriva dușmanilor, sau a patimilor din noi. Așadar preotul, adică Finees, e chipul lui Hristos; sfintele vase, ale îngerilor; iar trâmbițele de semnal, ale celor ce ne strigă nouă cuvântul dumnezeiesc. Așa vom birui fără greutate, în Hristos, pe cei ce ni se împotrivesc [...]. Aceasta au și făcut-o israeliții. Și pustiind toată cetatea și țara Madianiților, au adus robimea la Eleazar preotul și la toată adunarea fiilor lui Israel. Pentru că biruințele sfinților sunt daruri sfinte ce trebuie închinat lui Hristos, Arhiereul tuturor, și nu trebuie să rămână nearătate popoarelor⁴⁸². Hristos e închipuit aici atât prin Finees, care întărește poporul în luptă, cât și prin Eleazar, căruia îi sunt înfățișate prăzile. Ne putem gândi la cele două firi ale Mântuitorului, dar și la diferitele aspecte ale relației noastre cu El.

14: Atunci s-a mâniat Moise pe căpeteniile oștirii - pe căpeteniile miilor și pe suteși - care se întorseseră de la război.

15: Zisu-le-a Moise: „De ce le-ați prins voi de vii pe cele ce sunt de parte femeiască?”

16: Pentru că ele sunt cele ce, după sfatul lui Balaam, i-au făcut pe fiii lui Israel să se lepede de cuvântul Domnului și să-l calce de dragul lui Peor, din care pricină a venit pedeapsă-ntru obștea Domnului.

„După Origen (*Hom. Num. 25, 2*), acest verset arată [...] că Balaam ar fi fost cel care i-a îndemnat pe fiii lui Israel să păcătuiască⁴⁸³. Mai exact, el a sfătuit pe Balac cum să-i atragă pe israeliți, Balaam nevenind în contact direct cu fiii lui Israel.

17: Ucideți dar acum toți copiii de parte bărbătească și ucideți toate femeile care-au cunoscut bărbat;

18: iar pe fetele care n-au cunoscut bărbat cruțați-le.

Textul ebraic adaugă despre fete: *păstrați-le vii pentru voi.*

⁴⁸¹ BBVA, p. 193

⁴⁸² Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

⁴⁸³ SEP 1, p. 507

„Deci se aduc la vederea preotului și a tot poporul cele luate în robie, drept chip, pentru o anumită iconomie. Dar Moise a certat pe biruitori pentru că n-au săvârșit lucrul cu totul după rațiunea exactă și neștirbită. Căci nu trebuie, zice, să prindă vie partea bărbătească, nici partea femeiască ispitită de nuntă. Și motivul istoric e convingător. Căci trebuia să se radă partea bărbătească din pământul ce peste puțin avea să fie sub ei, ca nu cumva ajungând în scurtă vreme la tinerețe și vigoare, să-i facă război poporului. Dar să se nimicească și partea femeiască, care a fost pricină de sminteală și care, dacă ar fi cruțată, ar fi în viitor iarăși”⁴⁸⁴. În înțeles mistic, bărbații de alt neam reprezintă aici patimile, iar femeile nuntite cu aceia sunt gândurile unite cu patima. Textul biblic aduce noi precizări privind rolul nefast al lui Valaam care, prin sfatul său, a pricinuit căderea lui Israel, dar și pieirea ulterioară a Madianiților.

19: Cât despre voi, timp de șapte zile veți șede în afara taberei; tot cel ce-a ucis pe cineva și tot cel ce s-a atins de un rănit se va curăți în ziua a treia și în ziua a șaptea, voi și cei pe care i-ați luat robi.

20: De asemenea, veți curăți toate hainele, toate lucrurile de piele, tot ce este făcut din păr de capră și toate vasele de lemn”.

„Vezi că și neamul cel mai bun și mai prețuit dintre noi al celor aleși nu e cu totul fără prihană. *Căci nimeni nu e curat de întinăciune* (Iov 25, 4), chiar dacă ar fi dintre cei lăudați. Sfințenia desăvârșită e păstrată pentru veacul viitor. Deci trimite pe biruitori afară din cetate și zice că ei trebuie să se curățească în ziua a treia și a șaptea. Ziua a treia înseamnă sau timpul al treilea în care s-a făcut curățirea prin Hristos, după timpul lui Moise și după cel în care a apărut ceata proorocilor, sau cel al învierii, în care a revenit la viață Hristos, pironind pe cinstita cruce zapisul cel împotriva noastră (Coloseni 2, 14) și răbdând pentru noi patima prin care a nimicit păcatul. Iar a șaptea (zi) ne îndeamnă să cugetăm la timpul de la sfârșitul veacului acesta, în care lepădând toată povara păcatului și ajungând la sfârșitul sfințeniei, vom fi împreună cu Hristos petrecând o viață curată și nevinovată, în fericirea cea întru Hristos”⁴⁸⁵.

21: Apoi a zis Eleazar preotul către oștenii care veniseră din război: „Iată porunca legii pe care Domnul i-a dat-o lui Moise:

22: Lăsând la o parte aurul, argintul, arama, fierul, plumbul și cositorul,

23: tot ce trece prin foc va fi lămurit prin foc și cu apă curățitoare va fi curățit; iar ceea ce nu trece prin foc va trece prin apă.

Versetul vorbește atât despre apa sfințită, purificatoare (*apă curățitoare*), cât și despre apa obișnuită.

24: În ziua a șaptea vă veți spăla hainele spre curățire, după care veți intra în tabără”.

„Observă că Moise le-a arătat mai înainte, celor ce-au biruit, timpul în care trebuie să se curățească, dar nu și modul curățirii. Căci legea vestește mai dinainte timpul curățirii prin Hristos. Iar al doilea și după Moise a vorbit preotul, adică Eleazar. Căci Hristos poruncește după Moise și nu mai arată celor ce luptă bărbătește timpul curățirii, căci El Însuși este timpul; ci explică modul și scoate în sfârșit la vedere taina însăși, tâlcuind scopul exact al legii. El a poruncit ca acelea dintre vase care erau în stare să treacă prin puterea focului să fie trecute prin foc; iar cele care nu au tăria naturală, ci sunt stricacioase, gata să sufere dispariția totală, de pildă hainele și toate lucrurile din piele și lemn, să fie trecute prin apă. Prin vasele de aur, de argint și prin celelalte ne-a închipuit ca prin ghicitură pe noi, căroră ni s-a făcut curățirea prin Hristos ca prin foc și apă. Căci am fost *botezați în Duhul Sfânt și în foc* (Matei 3, 11). Deci trecerea prin foc și prin apă a celor adunate din robie arată curățirea noastră de deunăzi. Căci fiind noi odinioară ca o bogăție a diavolului, ne-a făcut Hristos ai Săi, intrând în casa celui tare și răpind vasele lui, iar pe cel tare legându-l (Matei 12, 29). Eleazar zice apoi că biruitorii vor intra în tabără de abia după ce își vor spăla în ziua a șaptea hainele și așa vor fi curăți. Căci cu-

⁴⁸⁴ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

⁴⁸⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

rățirea desăvârșită și lepădarea a toată înșinăciunea va avea loc în vremea din urmă a sfârșitului, [...] când se va desființa cu totul păcatul și firea omului va fi ridicată la frumusețea de la început și atotstrăveche⁴⁸⁶.

25: **Și a grăit Domnul către Moise, zicând:**

26: **„Tu, împreună cu Eleazar preotul și cu căpeteniile semințiilor obștii numărați prada de război pe cap de om și de vită.**

27: **Prada o veți împărți pe din două între oștenii care-au fost în război și-ntre toată obștea.**

„Regula de a împărți prada între războinici și cei rămași acasă apare deseori în Vechiul Testament, de exemplu la hotărârea lui Iosua (Iosua 22, 8) sau a lui David (I Regi 30, 24)⁴⁸⁷.

28: **De la oștenii care-au fost la război pune deoparte pentru Domnul câte un suflet din cinci sute, atât din oameni cât și din vite, din oi și din asini;**

29: **pe acestea le vei lua din jumătatea ce li se cuvine lor și să i le dai lui Eleazar preotul, ca dar de pârgă Domnului.**

30: **Iar din jumătatea cuvenită fiilor lui Israel vei lua câte unul din cincizeci, atât din oameni cât și din vite, din oi și din asini, și le vei da leviților care sunt rânduiți să slujească la cortul Domnului.**

31: **Și au făcut Moise și Eleazar preotul așa cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

„Miile alese din fiecare seminție s-au luptat împotriva Madianiților și, câștigând biruința [...] cu osteneală și sudoare multă, au împărțit îndată cele strânse din război cu toată adunarea, încât cu rezultatul celor ce s-au luptat vitejește s-a împodobit și cealaltă mulțime. [...] Se vor binecuvânta împreună cu cei mari și cei ce se cheamă mici, care nu se pot lăuda cu aceeași tărie și sunt mai prejos în puțința de-a răbda necazurile cu inimă bună, dar sunt poate egali în râvnă și în credință și îl bucură pe Hristos prin vigoarea potrivită cu puterea lor. Iar Moise și Eleazar sunt chipul lui Hristos Cel Unul, arhiereu și legiuitor în același timp, care împarte poporului prăzile, fiind de față sfinții îngeri, al căror chip sunt căpeteniile neamurilor din adunare. [...] Se așteaptă să vină Hristos din cer cu sfinții îngeri; și va șede pe scaunul slavei Sale și va împărți fiecăruia cununile cuvenite lui și, pe măsura faptelor, cinstirile⁴⁸⁸.

32: **Ceea ce le-a rămas din prăzile aduse de războinici au fost: șase sute șaptezeci și cinci de mii de oi;**

33: **șaptezeci și două de mii de vite;**

34: **șaiszeci și una de mii de asini;**

35: **ființe omenești, femei care n-au cunoscut bărbat: de toate, treizeci și două de mii de suflete.**

36: **Partea-jumătate a celor ce fuseseră la război, bob-numărat, a fost de trei sute treizeci și șapte de mii cinci sute de oi.**

37: **Dintre oi au fost puse deoparte, pentru Domnul, șase sute șaptezeci și cinci;**

38: **vite: treizeci și șase de mii; puse deoparte pentru Domnul: șaptezeci și două;**

39: **asini: treizeci de mii cinci sute; puși deoparte pentru Domnul: șaiszeci și unul;**

40: **oamenii: șaisprezece mii; puși deoparte pentru Domnul: treizeci și două suflete.**

41: **Partea Domnului, darea către Dumnezeu, i-a dat-o Moise lui Eleazar preotul, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

42: **Iar partea-jumătate a fiilor lui Israel, pe care Moise a osebit-o de la cei ce fuseseră la război,**

43: **această jumătate a întregului a fost: oi: trei sute treizeci și șapte de mii cinci sute;**

44: **vite: treizeci și șase de mii;**

⁴⁸⁶ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

⁴⁸⁷ NUM, p. 210

⁴⁸⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

45: **asini: treizeci de mii cinci sute;**

46: **ființe omenești: șaisprezece mii.**

47: **Din această jumătate a fiilor lui Israel a luat Moise câte unul din cincizeci, atât din oameni cât și din vite, și le-a dat leviților care sunt rânduiți să slujească la cortul Domnului, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

Parte din pradă revine preoților, iar cei ce n-au luptat dau de zece ori mai mult, căci ei sunt dăruți cu har mai cu seamă pentru mijlocirile acelor. Preoții primesc plată pentru biruințele noastre, care n-ar fi fost cu puțință fără lucrarea lor.

48: **Atunci au venit la Moise căpeteniile oștirii - căpeteniile peste mii și sutașii -**

49: **și i-au zis lui Moise: „Servii tăi au numărat pe oștenii ce ne-au fost încredințați, și dintre ei n-a lipsit nici măcar unul.**

50: **Iată că și noi I-am adus Domnului prinos, fiecare ce-am găsit de aur: lăntuguri, brățări, inele, cercei și salbe, ca să te rogi pentru noi înaintea Domnului”.**

„Numele diferitelor bijuterii sunt greu de identificat cu precizie atât în greacă, cât și în ebraică. Origen le-a dat, evident, o interpretare alegorică”⁴⁸⁹.

51: **Moise și Eleazar au luat de la ei aurul, toate aceste giuvaieruri lucrate din el.**

52: **Tot aurul care I-a fost adus Domnului prinos de către căpeteniile peste mii și peste sute a fost de șaisprezece mii șapte sute cincizeci de sicli.**

53: **Cât despre oștenii de rând, fiecare a prădat pentru el.**

54: **Moise și Eleazar preotul au primit aurul de la căpeteniile peste mii și peste sute și l-au dus în cortul mărturiei, spre pomenirea fiilor lui Israel înaintea Domnului.**

Căpeteniile oștirii „vin și cu aducerea de bună voie a celor mai alese dintre giuvaieruri. Astfel conducătorii celor aleși întrec hotarul legii cu dărnicia lor. Și luându-le Moise și (Eleazar), le-au dus în cortul sfânt, așezându-le spre pomenire înaintea Domnului. [...] Căci izbânzile bărbătești ale sfinților sunt bine primite de Hristos și lauda lor e o bogăție strălucitoare și prin ele dobândesc o pomenire îndelungată, mai bine zis veșnică; și prin ea dovedesc că sunt vrednici să primească pe Dumnezeu. Căci aceasta o arată când se spune că au fost puse cele închinare înaintea Domnului. E fără îndoială mare și ales lucru a sta în fața Domnului. Căci îi cinstește în chip mai presus de fire pe cei ce-i învrednicește să-i privească”⁴⁹⁰.

CAPITOLUL 32 – Israel începe să se așeze în țara Canaanului.

1: **Fiii lui Ruben și fiii lui Gad aveau turme multe, foarte multe. Și văzând că ținutul Iazer și ținutul Galaad sunt un loc numai bun pentru turme,**

„Iazer se afla în ținutul amoreilor, iar Galaad cuprindea regiunea muntoasă din Transiordania, renumită din vechime prin pădurile sale unde creșteau multe soiuri de plante medicinale și unde erau locuri de pășunat foarte căutate”⁴⁹¹.

2: **au venit fiii lui Gad și fiii lui Ruben și au grăit cu Moise, cu Eleazar preotul și cu căpeteniile obștii și au zis:**

3: **„Atarotul, Dibonul, Iezerul, Nimra, Heșbonul, Eleale, Sevam, Nebo și Beon,**

Aici sunt enumerate câteva „localități în regiunea transiordaniană cuprinsă între Iaboc și Arnon”⁴⁹².

4: **ținutul pe care Domnul l-a așternut înaintea obștii lui Israel, e un pământ numai bun pentru turme, iar robii tăi au turme”.**

⁴⁸⁹ SEP 1, p. 508

⁴⁹⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

⁴⁹¹ NUM, p. 210

⁴⁹² BBVA, p. 194

L-a așternut: literal: *l-a dat* (cu nuanța: *l-a predat, l-a transmis*). În Textul Ebraic: *l-a lovit*, aluzie probabilă la războiul împotriva Mađianților (cap. 31)⁴⁹³.

5: **Și au mai zis: „De-am aflat trecere în ochii tăi, dă ținutul acesta-n stăpânire robilor tăi, și să nu ne treci peste Iordan”.**

Triburile Gad și Ruben cer lui Moise teritorii de la răsărit de Iordan, deoarece acolo se găseau locuri pentru pășunat foarte bune, în special în Galaad. Sunt amintite 9 cetăți, cucerite de evrei în aceste teritorii: *Atarot* (= diademe); *Dibon* (= ținut mlăștinos), situată la nord de Arnon; *Iazer* (= folositor); Nimra sau *Bet-Nimra* (= casa leopardului); *Heșbon* (= socoteală), între Arnon și Iaboc; *Eleale* (= Dumnezeu este înălțat); *Sevam* (= balsam); *Nebo* (= a vesti); Beon sau *Baal-Meon* (= Domnul locuințelor).

6: **Moise însă a zis către fiii lui Gad și către fiii lui Ruben: „Frații voștri vor merge la război, iar voi să rămâneți aici?**

7: **De ce-ndoțiți voi inima fiilor lui Israel, să nu treacă-n țara pe care Domnul le-o dă?**

8: **Așa au făcut părinții voștri când i-am trimis din Cadeș-Barnea să cerceteze țara:**

9: **Au mers până-n valea Eșcol și, după ce-au văzut ținutul, au îndoit inima fiilor lui Israel, să nu intre ei în țara pe care Domnul le-o dă.**

10: **În aceeași zi însă s-a aprins mânia Domnului, Care S-a jurat, zicând:**

11: **- Nu, oamenii aceștia, care s-au suit din Egipt de la vârsta de douăzeci de ani și mai sus și care deci cunosc binele și răul, nu vor vedea pământul pe care Eu prin jurământ l-am făgăduit lui Avraam și lui Isaac și lui Iacob, pentru că ei nu Mi-au urmat Mie,**

„Sintagma: *care cunosc binele și răul* îi e proprie Septuagintei și are menirea de a sublinia responsabilitatea morală a celor ce au ales neascultarea, cu toate consecințele ei”⁴⁹⁴.

12: **În afară de Caleb, fiul lui Iefone Chenezeul, și de Iosua, fiul lui Navi, pentru că aceștia I-au urmat Domnului...**

Chenezeul: „precizare singulară, în sensul că Iefone făcea parte din tribul edomit al lui Chenaz, urmaș al lui Esau, menționat în Facerea 36, 11”⁴⁹⁵.

13: **și s-a aprins atunci mânia Domnului asupra lui Israel și timp de patruzeci de ani i-a tot învățit prin pustie, până când s-a stins tot neamul care făcuse rele-n fața Domnului.**

I-a tot învățit: „acesta este singurul loc din Vechiul Testament în care e folosit cuvântul *katarremvévo* = *a face să se învărtească în toate direcțiile*; așadar, nu o învățire circulară, ci una labirintică, sinuoasă, cu multe meandre într-un spațiu relativ restrâns”⁴⁹⁶. *Tot neamul*: e vorba de generația celor ieșiți adulți din Egipt – cei de peste douăzeci de ani.

14: **Și iată că acum în locul părinților voștri v-ați ridicat voi, un pumn de oameni păcătoși, ca să sporțiți, o dată mai mult, iuțimea mâniei Domnului asupra lui Israel.**

15: **prin aceea că, abătându-vă voi din cale-I, Îl veți face să-l lase [pe Israel] și mai mult în pustie, și astfel pe această-ntreagă obște o veți face să trăiască-n necurmată nelegiuire”.**

16: **Iar ei, apropiindu-se de el, au zis: „Vom face aici stâni pentru turmele noastre și cetăți pentru copiii noștri;**

17: **iar noi, noi ne vom înarma și vom merge-n fruntea fiilor lui Israel până ce-i vom duce-n locul care este al lor, în timp ce copiii noștri vor rămâne în cetățile întărite, la adăpost de oamenii locului.**

18: **Nu ne vom întoarce la casele noastre până când fiii lui Israel nu vor intra fiecare**

⁴⁹³ BBVA, p. 194

⁴⁹⁴ BBVA, p. 195

⁴⁹⁵ BBVA, p. 195

⁴⁹⁶ BBVA, p. 195

în moștenirea sa;

19: **că noi nu vom moșteni-mpreună cu ei dincolo de Iordan și nici mai departe, de vreme ce moștenirea ne-am luat-o dincoace de Iordan, spre răsărit”.**

20: **Atunci a zis Moise către ei: „De veți face aceasta, de veți merge înarmați la război în fața Domnului,**

„În fața Domnului sau înaintea Domnului: expresie repetată prin care se sugerează prezența lui Dumnezeu în oastea luptătoare, fie prin chivotul mărturiei (care însoțea campaniile militare), fie prin anumite porunci inspirate comandanților”⁴⁹⁷.

21: **de va trece fiecare din voi înarmat peste Iordan în fața Domnului până ce dușmanul va pieri de la fața Sa**

22: **și țara va fi supusă-naintea feței Domnului, atunci vă veți întoarce și nevinovați veți fi-naintea Domnului și-naintea lui Israel și veți avea ținutul acesta moștenire-naintea Domnului.**

23: **Iar de nu veți face așa, veți păcătui în fața Domnului și vă veți cunoaște păcatul atunci când vă vor cuprinde relele.**

24: **Zidiți-vă cetăți pentru copiii voștri și stâni pentru oile voastre și faceți cele ce-ați rostit cu gura voastră”.**

25: **Zis-au fiii lui Gad și fiii lui Ruben către Moise: „Robii tăi vor face așa cum poruncește stăpânul nostru.**

26: **Copiii noștri, femeile noastre, turmele noastre și toate vitele noastre vor rămâne aici în cetățile Galaadului;**

27: **iar robii tăi, înarmați cu toții și pregătiți, vor merge-n fața Domnului la război, așa cum spune stăpânul”.**

„Observă că aceștia, de dragul creșterii vitelor și al averilor și a iubirii de femei și de copii, nu ar fi trecut Iordanul și n-ar fi suferit să ia parte la război și la luptă, nici n-ar fi voit să se împărtășească împreună cu ceilalți de gloria și de bunătățile nădăduite. Ci socoteau că cel mai bun și mai (de) dorit lucru este să rămână pe loc, fără să-și vâre, ca să zic așa, măcar piciorul în undele Iordanului. Dar certându-i Moise și făcându-i să se teamă de-a se vedea sub mânia dumnezeiască, făgăduiesc cu greutate să treacă împreună cu ceilalți Iordanul și să ia parte împreună cu ei la ostenele războiului și luptei. Dar declară că nu vor fi împreună părtași cu ei, de vreme ce au primit partea lor dincolo de Iordan”⁴⁹⁸. Prin Ruben și Gad sunt zugrăviți cei ce se apropie de Biserică doar mânați de frica pedepsei, preferând cele din lume bunurilor făgăduite. Totuși, au și aceștia parte de o anume răsplată.

28: **Atunci Moise a dat asupra-le porunci lui Eleazar preotul, lui Iosua, fiul lui Navi, și căpeteniilor peste semințiile fiilor lui Israel**

29: **și le-a zis Moise: „Dacă fiii lui Gad și fiii lui Ruben vor trece cu voi peste Iordan, întrarmându-se cu toții pentru război în fața Domnului, de-ndată ce voi veți stăpâni țara de dinaintea voastră le veți da ținutul Galaad în stăpânire.**

30: **Iar dacă ei nu vor merge cu voi înarmați pentru război în fața Domnului, atunci pe copiii lor, pe femeile lor și vitele lor le veți trece-naintea voastră în țara Canaanului și acolo, în țara Canaanului, vor primi ei moștenire-mpreună cu voi”.**

31: **Iar fiii lui Gad și fiii lui Ruben au răspuns și au zis: „Așa cum Domnul le-a spus robilor tăi, întocmai vom face;**

32: **înarmați în fața Domnului vom trece-n țara Canaanului, iar partea noastră de moșie ne-o veți da dincoace de Iordan”.**

„Cei ce s-au lenevit față de cele prea bune, din pricina creșterii vitelor, a copiilor, a femeilor, a stânilor și a clădirilor, sunt Rubin și Gad. [...] Cel dintâi era primul născut din Iacov, iar celălalt s-a născut din slujnica Zilfa. [...] Deci cei chemați sunt întâi născuți din credință și

⁴⁹⁷ BBVA, p. 195

⁴⁹⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

ei au primit o parte aleasă de la Dumnezeu, cât ține de har. Dar nu sunt iubitori de libertate, din pricina aplecării spre cele rele. Iar Biserica celor întâi născuți, scriși în ceruri, spunem că se numesc cei îndreptați din credință. Dar primul născut nu e iubitor de libertate, ci mai degrabă părtaș și soț al celor ce nu fug de rușinea robiei”⁴⁹⁹.

33: Atunci Moise le-a dat - fiilor lui Gad, fiilor lui Ruben și la jumătate din seminția lui Manase, fiul lui Iosif - regatul lui Sihon, regele Amoreilor, și regatul lui Og, regele Vasanului, țara și cetățile cu pământurile lor, orașele țării de jur-împrejur.

34: Fiii lui Gad au zidit: Dibonul, Atarotul, Aroerul,

35: Atarot-Șofanul, Iazerul, Iogheba;

36: Bet-Nimra și Bet-Haran, cetăți întărite, precum și stâni pentru oi.

37: Fiii lui Ruben au zidit Heșbonul, Eleale, Chiriataimul,

38: Nebo, Baal-Meonul – ale căror nume au fost schimbate - și Sibma; orașelor pe care le-au zidit ei le-au dat nume după numele lor.

39: Iar fiii lui Machir, fiul lui Manase, s-au dus în Galaad și l-au luat în stăpânire și i-au nimicit pe Amoreii care erau acolo.

40: Iar Moise a dat Galaadul lui Machir, fiul lui Manase, care s-a așezat acolo.

41: Iair, fiul lui Manase, s-a dus și le-a luat sălașurile și le-a numit Sălașurile lui Iair.

Sălașuri: „mici tabere de corturi sau de colibe rudimentare folosite de semi-nomazi”⁵⁰⁰

42: Iar Nobah s-a dus și a luat în stăpânire Chenatul și satele care țineau de el și l-a numit după numele său: Nobah.

Sunt numite cetățile pe care le-au supus ori le-au zidit la răsărit de Iordan triburile Ruben, Gad și jumătate din Manase. Unele cetăți au mai fost amintite, altele sunt numite doar acum: *Aroer* (= goliciune); *Atarot-Șofan* (= coroanele lui Șofan); *Iogheba* (= cea înălțată); *Chiriataim* (= cetăți gemene), între Arnon și Atarot; *Bet-Haran* (= casa drumului); *Chenat* (= posesiune, numit și Nobah; *Havot-Iair* (= satele corturarilor), localități fără ziduri de apărare, în nord-vestul Vasanului. *Iair* (= El luminează) și *Nobah* (= cel ce latră) au devenit toponime.

„Pentru Origen (*Hom. Num. 26*) întreg episodul capătă mai multe interpretări: Ruben, Gad și Manase, care fac parte dintre cei întâi-născuți, reprezintă poporul Vechiului Testament: acesta nu primește moștenirea sa de la Iisus Navi, prefigurare a lui Hristos, ci de la Moise; războinicii lui Ruben, Gad și Manase sunt asemănați cu sfinții patriarhi care vor avea parte de împărăția cerurilor”⁵⁰¹.

CAPITOLUL 33 – Drumul și popasurile lui Israel între Egipt și Iordan. Porunci pentru împărțirea Canaanului.

1: Iată acum popasurile fiilor lui Israel, după ce au ieșit ei din țara Egiptului, împreună cu oștirile lor, sub mâna lui Moise și Aaron.

2: Moise este cel ce, din porunca Domnului, a scris pornirile și popasurile lor; iar popasurile călătoriei lor sunt acestea:

3: În luna întâi, în cea de a cincisprezecea zi a lunii întâi, a doua zi de Paști, fiii lui Israel au ieșit, cu mână înaltă, sub ochii înșiși ai tuturor Egiptenilor,

4: în timp ce Egiptenii îi îngropau pe toți cei ce muriseră dintre ei, pe toți întâi-născuții, pe care-i lovise Domnul în țara Egiptului: când și asupra dumnezeilor lor a făcut Domnul izbândă.

⁴⁹⁹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

⁵⁰⁰ BBVA, p. 196

⁵⁰¹ SEP 1, p. 508

Evreii au plecat din Ramses, de lângă pământul Goşen din Delta Nilului. După trecerea prin Marea Roşie, sunt enumerate 40 de etape ale călătoriei lor. Numărul popasurilor corespunde celor 40 de ani în care Israel a pribegit în pustie, de la ieşirea din Egipt şi până la intrarea în Canaan. Numele unor locuri se află numai în această relatare.

5: **Şi dacă fiii lui Israel au pornit din Ramses, au poposit în Sucot.**

6: **Pornind apoi din Sucot, au tăbărât la Etam, care este la marginea pustiului.**

7: **Din Etam au pornit şi s-au îndreptat spre Pi-Hahiro, care este în faţa Baal-Ţefonului, şi şi-au aşezat tabăra în dreptul Migdolului.**

8: **Pornind apoi din Pi-Hahiro, au trecut prin mijlocul mării în pustie şi, mergând cale de trei zile prin pustiul Etam, şi-au aşezat tabăra la Mara.**

9: **Plecând de la Mara, au venit la Elim. În Elim însă erau douăsprezece izvoare de apă şi şaptezeci de finici şi au tăbărât acolo lângă apă.**

10: **Pornind apoi din Elim, au tăbărât lângă Marea Roşie.**

11: **Au pornit apoi de la Marea Roşie şi au tăbărât în pustiul Sin.**

12: **Pornind din pustiul Sin, au poposit la Dofca.**

13: **Pornind din Dofca, au tăbărât la Aluş.**

14: **Pornind din Aluş, şi-au aşezat tabăra la Rafidim; acolo nu avea poporul apă de băut.**

15: **Pornind din Rafidim, au tăbărât în pustiul Sinai.**

16: **Iar după ce au pornit din pustiul Sinai, au poposit la Chibrot-Hataava.**

17: **Pornind din Chibrot-Hataava, au tăbărât în Haşerot.**

18: **Pornind din Haşerot, au poposit la Ritma.**

19: **Pornind din Ritma, şi-au aşezat tabăra la Rimon-Pereţ.**

20: **Pornind din Rimon-Pereţ, au tăbărât în Libna.**

21: **Pornind din Libna, au tăbărât la Risa.**

22: **Pornind din Risa, şi-au aşezat tabăra la Chehelata.**

23: **Pornind din Chehelata, au tăbărât pe Muntele Şafer.**

24: **Pornind de pe Muntele Şafer, au poposit în Harada.**

25: **Pornind din Harada, au tăbărât la Machelot.**

26: **Pornind din Machelot, au poposit în Tahat.**

27: **Pornind din Tahat, s-au aşezat cu tabăra în Tarah.**

28: **Pornind din Tarah, au tăbărât în Mitca.**

29: **Pornind din Mitca, au tăbărât la Haşmona.**

30: **Pornind din Haşmona, au poposit la Moserot.**

31: **Pornind din Moserot, şi-au aşezat tabăra la Bene-Iaakan.**

32: **Pornind din Bene-Iaakan, au tăbărât la Hor-Hagghidgad.**

33: **Pornind din Hor-Hagghidgad, au poposit la Iotbata.**

34: **Pornind din Iotbata, au tăbărât la Abrona.**

35: **Pornind din Abrona, şi-au aşezat tabăra la Eţion-Gheber.**

36: **Pornind din Eţion-Gheber, au poposit în pustiul Sin. Plecând din pustiul Sin, au tăbărât în pustiul Faran, adică la Cadeş,**

37: **iar din Cadeş au purces şi au poposit la muntele Hor, în apropiere de ţara Edomului.**

38: **Aici s-a suit Aaron preotul în muntele Hor, din porunca Domnului, şi a murit acolo, în anul al patruzecilea de la ieşirea fiilor lui Israel din ţara Egiptului, în luna a cincea,**

în prima zi a lunii.

39: Aaron era de o sută douăzeci și trei de ani când a murit în muntele Hor.

40: Atunci Canaaneanul, regele Aradului, care locuia în țara Canaanului, a auzit despre venirea fiilor lui Israel.

41: Aceștia însă, plecând de la muntele Hor, au tăbărât la Țalmona.

42: Pornind din Țalmona, au poposit la Punon.

43: Pornind din Punon, au tăbărât la Obot.

44: Pornind din Obot, au poposit la Iie-Abarim, dincoace de hotarele lui Moab.

45: Pornind de la Iie-Abarim, au tăbărât la Dibon-Gad.

Dibon-Gad, „după Origen (*Hom. Num. 27, 12*), numele ar însemna *stupul ispitirilor*, albinele fiind cuvintele profetilor și ale apostolilor; stupul, Sfintele Scripturi, iar ispitirile, tendințele de a interpreta literal cele ce trebuie înțelese în sens spiritual”⁵⁰².

46: Pornind de la Dibon-Gad, au poposit la Almon-Diblataim.

47: Pornind de la Almon-Diblataim, au tăbărât în munții Abarim, în fața lui Nebo.

48: Pornind de la munții Abarim, au poposit în șesurile Moabului, la Iordan, în fața Ierihonului,

49: Și pornind din șesurile Moabului, și-au așezat tabăra la Iordan, între Bet-Ieșimot și Abel-Șitim, spre apus de Moab.

Vom urmări acest traseu, oferind traducerea numelor ce apar aici, sugestivă în multe cazuri; parțial, poate fi vorba de un itinerar mistic, marcând suișuri și coborâșuri ce apar în calea celor ce urmează lui Dumnezeu: *Ramses* (= fiul soarelui), *Sucot* (= colibe), *Etam* (= vizuina fiarelor) și *Pi-Hahiro*t (marginea prăpastiei) – acestea sunt cele ce se cer părăsite. Urmează, după trecerea prin Marea Roșie: *Mara* (= amărăciune), *Elim* (= palmieri), *Sin* (= crâng), *Dofca* (= topire), *Aluș* (= simțirea lipsei), *Rafidim* (= lărgime), *Sinai* (= muntele mărarilor), *Chibrot-Hataava* (= mormintele poftii), *Hașerot* (= loc de tabără), *Ritma* (= tufă), *Rimon-Pereț* (= rodie crăpată), *Libna* (= curăție), *Risa* (= picurare), *Chehelata* (= adunarea poporului), *Șafer* (= frumusețe), *Harada* (= locul spaimei), *Machelot* (= adorație), *Tahat* (= înjosire), *Tarah* (= amânare), *Mitca* (= plăcere), *Hașmona* (= rodnicie), *Moserot* (= legături), *Bene-Iaakan* (= pocăință), *Hor-Hagghidgad* (= popor războinic), *Iotbata* (= fericire), *Abrona* (= trecătoare), *Ețion-Gheber* (= puterea uriașului), *Sin* (= ghimpi), *Cadeș* (= sfințenie), *Hor* (= munte), *Țalmona* (= întunecos – aici se crede că a fost înălțat șarpele de aramă), *Punon* (= tulburat), *Obot* (= peșteri), *Iie-Abarim* (= colina trecerii), *Didon-Gad* (= fericire și putere), *Almon-Diblataim* (= locul unde se ascund lașii), *Abarim* (= colțuri), *Bet-Ieșimot* (= casa pustii), *Abel-Șitim* (= lunca salcânilor). „Cele 42 de etape enumerate în acest capitol instituie, în tradiția rabinică, modelul de scriere a Torei: fiecare coloană trebuia să conțină 42 de rânduri. În tradiția patristică, același număr corespunde cu cel al generațiilor de la Avraam până la Iisus, așa cum sunt enumerate în Matei 1, 1-17. Origen (*Hom. Num. 27*) consacră comentarii ample capitolului de față, punând în evidență nu numai simbolul descendent al scării genealogice al lui Hristos, ci și pe cel ascendent, al sufletului omenesc care se ridică spre Tatăl luminilor prin virtuți și iluminări succesive”⁵⁰³.

50: Grăit-a Domnul cu Moise în șesurile Moabului, la Iordan, în fața Ierihonului, zicând:

51: „Vorbește fiilor lui Israel și spune-le: - Când veți trece peste Iordan, în țara Canaanului,

52: să-i nimiciți din fața voastră pe toți locuitorii țării, și să le stricați toate jertfelnicele, să le nimiciți toți idolii cei turnați, și toți stâlpii lor să-i sfărâmați.

⁵⁰² SEP 1, pp. 512-513

⁵⁰³ SEP 1, p. 511

53: **Și după ce-i veți nimici pe toți locuitorii țării, voi să locuiți într-însa, căci vouă v-am dat pământul lor ca moștenire.**

54: **Pământul lor îl vei împărți prin sorți, după semințele voastre: celor mai numeroși le veți da o moștenire mai mare, iar celor mai puțin numeroși le veți da o moștenire mai mică; fiecăruia unde-i va cădea sorțul, acolo să-i fie partea. După neamurile voastre părintești veți împărți moșia.**

55: **Dar dacă nu-i veți nimici din fața voastră pe locuitorii țării, atunci cei rămași din ei vor fi spini în ochii voștri și bolduri în coastele voastre, și vrăjmași au să vă fie-n țara-n care veți trăi,**

56: **și ce-aveam Eu de gând să le fac lor, vouă vă voi face”.**

Israel e din nou avertizat asupra pericolului căderii în idolatrie; totodată, se dau porunci pentru împărțirea pământului Canaanului.

CAPITOLUL 34 - Hotarele țării Canaanului; cei ce o vor împărți.

1: **Grăit-a Domnul către Moise, zicând:**

2: **„Poruncește fiilor lui Israel și spune-le: - Iată, veți intra în țara Canaan; aceasta va fi moștenirea voastră; iată țara Canaanului după hotarele ei:**

3: **Latura de la miazăzi o veți avea începând de la pustiul Sin, care se învecinează cu Edomul. Hotarul de miazăzi îl veți avea începând cu coasta dinspre răsărit a Mării Sărate:**

4: **hotarul se va îndrepta spre miazăzi, către înălțimea Acravimului, va trece prin Sin și se va întinde până la miazăzi de Cadeș-Barnea, apoi va merge către Hațar-Adar, trecând la Ațmon.**

5: **De la Ațmon, hotarul se va îndrepta spre Râul Egiptului și se va pogori până la mare.**

Râul Egiptului: „după o seamă de comentatori, brațul răsăritean al Nilului”⁵⁰⁴.

6: **Iar hotar dinspre apus vă va fi Marea cea Mare. Acesta va fi hotarul vostru dinspre asfințit.**

7: **Iar spre miazănoapte, hotarul vostru să-l trageți de la Marea cea Mare până la muntele Hor;**

8: **de la muntele Hor să-l trageți spre Hamat, și hotarul va atinge Țedadul.**

9: **De acolo va merge hotarul către Țifron și va atinge Hațar-Enan. Acesta să vă fie hotarul de miazănoapte.**

10: **Iar hotarul dinspre răsărit să vi-l trageți de la Hațar-Enan către Șefam;**

11: **de la Șefam hotarul se va pogori spre Ribla, pe la răsărit de Ain, mergând de-a lungul malului mării Chineret, pe partea de răsărit.**

12: **De aici hotarul se va pogori pe Iordan și se va sfârși la Marea Sărată. Aceasta va fi țara voastră, după hotarele ei de jur-împrejur.**

Sunt prezentate limitele (ideale ale) țării Canaanului: La sud era pustiul Sin și țara Edomului (Idumeea); de la Marea Moartă (Sărată), hotarul mergea către *Acravim* (= scorpionii), prin Cadeș-Barnea, *Hațar-Adar* (= curtea a doua), *Ațmon* (= robust), până la Mediterana. La apus, hotarul era Marea Mediterană (cea Mare). La nord, de la Mediterana până la muntele Hor, hotarul trecea prin *Hamat* (= fortăreață), *Țedad* (= loc abrupt), *Țifron* (= miros dulce) și *Hațar-Enan* (= satul fântânilor). În răsărit, hotarul pornea de la Hațar-Enan, trecând prin *Șefam* (= ținut pustiu) și *Ribla* (= cea roditoare), cetate situată la răsărit de *Ain* (= ochi; izvor), cobora de-a lungul Mării *Chineret* (= harpă) - vechiul nume al Lacului Ghenizaret -, și apoi, pe Iordan, hotarul ajungea până la Marea Moartă.

⁵⁰⁴ BBVA, p. 197

13: Atunci a dat Moise poruncă fiilor lui Israel și a zis: „Iată țara pe care voi o veți moșteni prin sorți, aceea pe care Domnul a poruncit să li se dea la nouă seminții și la jumătate din seminția lui Manase.

14: Căci seminția fiilor lui Ruben și seminția fiilor lui Gad, după casele lor părintești, precum și jumătate din seminția lui Manase și-au primit partea lor.

15: Două seminții întregi și o jumătate de seminție și-au primit partea dincolo de Iordan, la răsărit de Ierihon, spre soare-răsare”.

„Versetul e formulat ca o anticipație (profeție sigură), ca și cum autorul s-ar fi aflat deja pe teritoriul Canaanului”⁵⁰⁵.

Împărțirea țării prin sorți e icoană a realităților cerești. „Întocmai cum Ierusalimul pământesc este împrejmuț de alte cetăți, de târgușoare și de ținuturi variate, tot așa, fără îndoială, și Ierusalimul ceresc se aseamănă cu lucrurile pământești, împrejmuț de alte cetăți, de târgușoare și de ținuturi diferite, în care trebuie să fie așezat într-o bună zi poporul lui Dumnezeu și adevăratul Israel, de către adevăratul Iisus, pentru care Iosua fiul lui Navi este doar o imagine, unde el va dobândi moștenirea sorții, după probarea vredniciei sale. Dacă la împărțirea pământului Domnul dă un anumit hotar cutărei seminții, iar altul alteia, însemnează că din pricina inegalității vrednicilor aceleași răsplăți se vor face și la moștenitorii împărăției cerurilor. Poate de aceea a poruncit el să se fixeze atât de riguros hotarele între seminții, pentru ca să înțelegem că se va ține seama de inegalitatea vrednicilor în parte. De exemplu, cel leneș ar vrea să fie socotit, fără îndoială, și el printre fiii lui Israel, însă nepăsarea lui și lenea lui îl așează în seminția lui Ruben, sau a lui Gad, sau în jumătatea seminției lui Manase, unde va primi lotul său, dar nu dincoace de Iordan, ci dincolo de Iordan. Altul, dimpotrivă, în urma înnoirii vieții sale și prin convertirea voinței sale va fi considerat vrednic să fie socotit, după un plan cunoscut numai de Dumnezeu, în seminția lui Iuda sau chiar în seminția lui Veniamin, unde se înalță Ierusalimul, templul lui Dumnezeu și altarul. Și așa mai departe, unul aici, altul dincolo. Acesta e modul care, după relatările Cărții Numerii, putea trasa o umbră a repartizării care se va face în ceruri, cel puțin pentru moștenitorii împărăției cerurilor, prin Iisus Domnul și Mântuitorul nostru”⁵⁰⁶.

16: Grăit-a Domnul către Moise, zicând:

17: „Iată numele bărbaților care vă vor împărți pământul ca moștenire: Eleazar preotul și Iosua, fiul lui Navi.

18: Veți mai lua și câte o căpetenie din fiecare seminție, să vă împartă pământul ca moșie.

19: Numele acestor bărbați sunt: Caleb, fiul lui Iefone, pentru seminția lui Iuda;

20: Samuel, fiul lui Amihud, pentru seminția fiilor lui Simeon;

21: Elidad, fiul lui Chislon, pentru seminția lui Veniamin;

22: căpetenia Buchi, fiul lui Iogli, pentru seminția fiilor lui Dan;

23: căpetenia Haniel, fiul lui Efod, pentru seminția fiilor lui Manase;

24: căpetenia Chemuel, fiul lui Șiftan, pentru seminția fiilor lui Efraim;

25: căpetenia Elițafan, fiul lui Parnac, pentru seminția fiilor lui Zabulon;

26: căpetenia Paltiel, fiul lui Azan, pentru seminția fiilor lui Isahar;

27: căpetenia Ahihud, fiul lui Șelomi, pentru seminția fiilor lui Așer;

28: căpetenia Pedael, fiul lui Amihud, pentru seminția fiilor lui Neftali”.

29: Aceștia sunt cei cărora le-a poruncit Domnul să le împartă fiilor lui Israel țara Canaanului.

Lipsește, desigur, triburile Ruben și Gad, stabilite dincolo de Iordan (alături de jumătate din tribul lui Manase). Celelalte 10 triburi își vor împărți Canaanul, sub conducerea preotului

⁵⁰⁵ BBVA, p. 197

⁵⁰⁶ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXVIII, 2

Eleazar, a lui Iosua și a celor 10 căpetenii numite de Dumnezeu. Acestea erau:

Caleb (= ca o inimă), fiul lui *Iefone* (= El se întoarce), din Iuda;

Samuel (= Dumnezeu aude), fiul lui *Amihud* (= poporul cinstei), din Simeon;

Elidad (= Dumnezeu iubește), fiul lui *Chislon* (= statornicie), din Veniamin;

Buchi (= gura Domnului), fiul lui *Iogli* (= exilat), din Dan;

Haniel (= harul lui Dumnezeu), fiul lui *Efod* (= podoaba hainei), din Manase;

Chemuel (= adunarea lui Dumnezeu), fiul lui *Șiftan* (= judecător este Iahve), din Efraim;

Elișafan (= Dumnezeu ocrotește), fiul lui *Parnac* (= ghimpe), din Zabulon;

Paltiel (= Dumnezeu e adăpost), fiul lui *Azan* (= cercetător), din Isahar;

Ahihud (= fratele cinstei), fiul lui *Șelomi* (= pașnic), din Așer;

Pedael (= răscumpărat de Dumnezeu), fiul lui *Amihud* (= poporul cinstei), din Neftali.

CAPITOLUL 35 - Cetățile leviților și cetățile de scăpare.

1: Grăit-a Domnul cu Moise în șesurile Moabului, la Iordan, în fața Ierihonului, zicând:

2: „Poruncește fiilor lui Israel să le dea leviților, din moștenirea pe care ei o stăpânesc, cetăți de locuit; și le veți da leviților și țarinile de lângă și dimprejurul cetăților.

3: Cetățile vor fi pentru locuit; iar locurile de dincolo de ziduri vor fi pentru turmele lor și pentru toate vitele lor.

4: Locurile de pe lângă cetățile pe care le veți da leviților se vor întinde-mprejur, plecând de la ziduri, pe o rază de două mii de coți.

5: Veți măsura în afara cetății latura dinspre răsărit: două mii de coți; latura dinspre miazăzi: două mii de coți; latura dinspre apus: două mii de coți; și latura dinspre miazănoapte: două mii de coți, cetatea fiind în mijloc; acestea vor fi pământurile lor de pe lângă cetăți.

„Nu se poate vorbi, propriu-zis, de *posesiuni* exclusive ale leviților, cetățile primite de ei fiind locuite și de către alții. Iar în ce privește locurile de pășunat, legiuitorul se ferește să vorbească de proprietate sau parte de moștenire”⁵⁰⁷.

6: Cetățile pe care le veți da leviților vor fi cele șase cetăți scăpare, unde să poată fugi cel ce ucide; pe lângă ele, încă patruzeci și două de cetăți.

Cel ce ucide: „Se instituie dreptul de azil, dar numai pentru criminalii care au ucis fără voie și fără intenție (vezi mai departe)”⁵⁰⁸.

7: Cetățile pe care le veți da leviților vor fi, de toate, patruzeci și opt de cetăți, ele și țarinile lor.

8: În privința cetăților pe care le veți da din moștenirea fiilor lui Israel: de la cei ce au mult, multe; de la cei ce au puțin, puține; fiecare le va da leviților cetăți după moștenirea pe care a moștenit-o”.

„Se îngăduie sfinților să aibă și în lumea aceasta cele îndestulătoare vieții și cele ce le ajung pentru trebuința necesară a trupului. [...] Iar ceea ce prisosește, e păgubitor. [...] Și poruncește să se cedeze leviților cetățile de scăpare, punând în grija slujitorilor celor sfinte neamul celor ce pătimesc și care are lipsă de cel mai mare ajutor. Prin aceasta socotesc că s-a dat o pildă bisericilor pentru grija de cei osândiți”⁵⁰⁹.

9: Grăit-a Domnul către Moise, zicând:

10: „Vorbește către fiii lui Israel și spune-le: Veți trece Iordanul, în țara Canaanului;

⁵⁰⁷ NUM, p. 211

⁵⁰⁸ BBVA, p. 198

⁵⁰⁹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

11: **să vă rânduiți cetățile care au să vă fie de scăpare, pentru ca-n ele să fugă tot ucigașul care a ucis pe cineva fără să fi vrut.**

12: **Cetățile acestea vă vor fi vouă scăpare de rudeniile celui ucis, așa încât ucigașul să nu fie omorât înainte de a fi stat în fața adunării, la judecată.**

Rudeniile celui ucis: SEP 1: *ruda cea mai apropiată care cere sângele:* „expresia ebr. **go’el haddam** se referă la ruda apropiată care are dreptul să ceară socoteală pentru sângele vărsat, *răzbunătorul sângelui*. Noțiunea de **go’el** a fost transferată și asupra lui Dumnezeu, El fiind considerat apropiatul poporului Său, Răscumpărătorul acestuia”⁵¹⁰.

13: **Cetățile pe care le veți da, cele șase cetăți, vă vor fi de scăpare.**

„Unii exegeți, de pildă Cazelles, sugerează că evreii n-au făcut altceva decât să mențină dreptul de azil preexistent în sanctuarele cananeene. Acest drept este extins pe suprafața unui întreg oraș”⁵¹¹.

14: **Trei cetăți veți da dincolo de Iordan, și trei cetăți le veți da în țara Canaan**

15: **și vor fi cetăți de scăpare. Atât pentru fiii lui Israel cât și pentru străini și pentru cei ce s-au așezat la voi, ele vor fi cetăți de scăpare în care să fugă tot cel ce a ucis pe cineva fără să fi vrut.**

Poate mira atenția pe care o dă Scriptura acestor cetăți de scăpare, de vreme ce cazurile de omor involuntar au fost întotdeauna rare. Astfel că suntem tentați să vedem în aceste cetăți un tip al Bisericii, în care aflăm scăpare de osândă. Dar nu vor găsi iertare cei ce ocolesc Biserica și nici cei ce săvârșesc păcatul cu o maximă răutate, închipuită prin omorul intenționat.

16: **Dacă l-a lovit cu armă de fier și acela a murit, ucigaș este acesta; ucigașul va fi dat morții.**

17: **Dacă l-a lovit având în mână o piatră care poate ucide și acela a murit, ucigaș este acesta; ucigașul va fi dat morții.**

18: **Sau dacă l-a lovit având în mână ceva de lemn care poate ucide și acela a murit, ucigaș este acesta; ucigașul va fi dat morții.**

19: **Rudenia de sânge [a celui ucis] este cel care-l va ucide pe ucigaș; de cum îl va întâlni, îl va ucide.**

Conform textului ebraic, ruda de sânge *il poate ucide* pe acela, nefiind, ca aici, un imperativ. Înțeles e, oricum, acela că omorul voluntar nu poate fi lăsat nepedepsit.

20: **Dacă-l va lovi din ură, sau dacă din răutate va arunca în el cu ceva și acela a murit,**

21: **sau dacă din invidie l-a lovit cu mâna și acela a murit, cel ce a lovit va fi dat morții, că ucigaș este. Cel ce este rudă de sânge cu cel ucis îl va ucide pe ucigaș de-ndată ce-l va întâlni.**

„Obiceiul acesta, în uz și la alte popoare, constituie regimul de *răzbunare individuală*, care a dăinuit până la arabii moderni. Vechiul drept iudaic, păstrat în *Cartea Legământului*, păstrează principiul omorării oricărui ucigaș, dar distinge asasinatul caracterizat prin urmărire (**sadah**), viclenie (**armah**) și răutate (**zid**) de uciderea accidentală, nepremeditată. Numai în acest al doilea caz se putea afla un loc de refugiu (**maqom**) pentru salvarea lui”⁵¹².

22: **Dacă însă a lovit pe cineva din nebăgare de seamă sau dacă nu din răutate a aruncat cu ceva în el,**

23: **sau dacă, fără să-l fi văzut, a azvârlit o piatră asupra-i și acela a murit, dar acesta nu i-a fost dușman și nici n-a-ncercat să-i facă rău,**

24: **atunci adunarea după aceste rânduieli va judeca între ucigaș și ruda de sânge a celui ucis**

25: **și adunarea îl va scoate pe ucigaș din mâinile rudei celui ucis; apoi adunarea îl va**

⁵¹⁰ SEP 1, p. 515

⁵¹¹ NUM, p. 211

⁵¹² NUM, p. 211

face să se întoarcă în cetatea lui de scăpare, unde fugise, iar el va locui acolo până la moartea marelui preot care este miruit cu mir sfințit.

„Înscăunarea unui nou arhieru era prilej de amnistie pentru crimele de omucidere, când ucigașii puteau ieși fără teamă de sub ocrotirea cetăților de azil, întorcându-se acasă”⁵¹³. Scriptura, însă, leagă iertarea de moartea Arhierului. „Titlul de *mare preot* este aici, în legea azilului, folosit prima oară în Pentateuh”⁵¹⁴.

26: Dacă ucigașul va ieși din hotarele cetății de scăpare-n care fugise

27: și dacă ruda de sânge a celui ucis îl va găsi în afara cetății lui de scăpare și dacă ruda celui ucis îl va ucide pe ucigaș, acesta nu este vinovat;

28: fiindcă acela trebuie să șadă în cetatea sa de scăpare până la moartea marelui preot; numai după moartea marelui preot va putea ucigașul să se întoarcă în ținutul unde-și are moșia.

29: Acestea să vă fie rânduiele de judecată din neam în neamurile voastre și-n toate locurile unde veți trăi.

„Nu e greșit [...] a socoti că cei stăpâniți de păcate sunt ca niște ucigași ai sufletului propriu. Ei s-au rostogolit la atâta nefericire nu de bunăvoie, ci au fost siliți la neascultare și la jignirea lui Dumnezeu de faptul că mintea omului e aplecată spre cele rele din tinerețe și din pricina poftelor nedomolite de plăcere, care stăpânește în mădulele trupului lui. Deci nefericitul suflet al omului a fost pedepsit cu exilul din lume și în trup și a petrecut mulți ani în sânurile morții, fiind eliberat de abia când a murit Hristos, marele preot, Care răbdând moartea pentru toți a coborât în iad, a deschis porțile celor de jos și i-a dezlegat din legături”⁵¹⁵.

30: În privința celui ce ucide om, ucigașul va fi ucis potrivit unor mărturii; dar nimeni nu va fi dat morții pe temeiul unei singure mărturii.

31: De la cel ce a ucis să nu primiți răscumpărare pentru viața lui; cel vinovat de moarte va fi dat morții.

32: De la cel fugit în cetate de scăpare să nu primiți răscumpărare care să-i îngăduie să locuiască în ținutul său înainte de moartea marelui preot.

„După Theodoret (*Qu. Num.* 50; PG 80, 400 B), permisiunea ca ucigașul fără voie să se întoarcă în cetatea sa după moartea marelui preot ar corespunde termenului de iertare a păcatului *după rânduiala lui Melchisedec*, căci Melchisedec este cel care i-a întors în rai pe cei ce fuseseră izgoniți; ultima parte a comentariului vine în contradicție cu credința, atestată în versiunea greacă a *Vieții lui Adam și a Evei* (37, 6 și 43, 1), că arhanghelul Mihail este cel care a adus înapoi în rai trupul lui Adam și al Evei; este posibilă și o interpretare, bazată pe Evrei 5, 6.10 și 7, 11.17, unde se menționează că Hristos este mare preot *după rânduiala lui Melchisedec*; conform acesteia, prin moartea lui Iisus se răscumpără păcatele (cf. și Maxim Mărturisitorul, *Quaestiones et dubia*, 29)”⁵¹⁶.

33: Să nu spurcați pământul pe care locuiți; căci sângele este cel ce spurcă pământul, iar pământul nu se va curăța de sângele vărsat pe el decât cu sângele celui ce l-a vărsat.

34: Să nu spurcați pământul pe care-l locuiți. Pe care și Eu îl locuiesc întru voi; căci Eu, Domnul, Eu locuiesc întru fiii lui Israel”.

„Legea mozaică prevedea pedeapsa cu moartea pentru cel care intenționat ucidea pe altul. Sub nici un motiv nu era îngăduit ca prin plata unui preț de răscumpărare făptuitorul să se împace cu rudele celui ucis, deoarece sângele întinează pământul, care nu se poate curăți decât prin sângele celui care l-a vărsat”⁵¹⁷. Dar nici ucigașul fără voie nu poate fi iertat până la moartea Arhierului, prin care raiul e redeschis.

⁵¹³ BBVA, p. 199

⁵¹⁴ NUM, p. 211

⁵¹⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, VIII

⁵¹⁶ SEP 1, p. 516

⁵¹⁷ AB, p. 310

CAPITOLUL 36 - Rânduială pentru neînstrăinarea moșiilor la căsătoria fetelor.

1: Atunci au venit căpeteniile familiilor din seminția fiilor lui Galaad, fiul lui Machir, fiul lui Manase, din seminția fiilor lui Iosif, și au grăit înaintea lui Moise și înaintea lui Eleazar preotul și înaintea căpeteniilor urmașilor fiilor lui Israel și au zis:

2: „Domnul a poruncit stăpânului nostru să dea, prin sorți, pământ de moștenire fiilor lui Israel; și tot stăpânului nostru i s-a poruncit de la Domnul ca moștenirea lui Salfaad, fratele nostru, să le-o dea fiicelor acestuia.

3: Dacă însă ele vor deveni femei ale cuiva din semințiile fiilor lui Israel, atunci partea lor va fi desprinsă din moșia părinților noștri și, în timp ce se va adăuga la moșia seminției celor după care se vor mărita, ea se va desprinde din moșia noastră ce ni s-a convenit prin sorți.

4: Și chiar în anul de jubileu al fiilor lui Israel, partea lor se va adăuga la moșia acelei seminții în care ele s-au măritat, și partea lor se va șterge din moșia seminției părinților noștri”.

La jubileu, pământurile vândute sau cumpărate reveneau proprietarului inițial, proprietatea funciară fiind considerată inalienabilă în Israel. Însă legea nu prevăzuse nimic asupra terenurilor lăsate moștenire.

5: Așadar, din porunca Domnului le-a poruncit Moise fiilor lui Israel, zicând: „Drept grăiește neamul fiilor lui Iosif.

6: Iată ce poruncește Domnul pentru fiicele lui Salfaad: să se mărite cu cine le place, dar numai după cei din neamul părintelui lor.

7: În acest fel moșia fiilor lui Israel nu se va strămuta de la un neam la altul, ci fiii lui Israel vor rămâne legați fiecare de moșia sa părintească.

8: Așa că orice fată care stăpânește o moștenire în una din semințiile fiilor lui Israel va trebui să se mărite cu cineva din neamul părintelui ei, pentru ca fiii lui Israel să moștenească fiecare moșia sa părintească,

9: iar moșia să nu se strămute de la un neam la altul, ci fiii lui Israel să rămână fiecare lipit de moșia sa”.

Pornind de la cazul particular al fiicelor lui Salfaad, se hotărăște o lege generală pentru întregul Israel, oprindu-se înstrăinarea moșiilor prin căsătoria fetelor. „Cererea neamului lui Manase a fost generalizată ca lege pentru toate semințiile. După Tobit 6, 11-13, nerespectarea acestei legi era pedepsită cu moartea”⁵¹⁸.

10: După cum i-a poruncit Domnul lui Moise, așa au făcut fiicele lui Salfaad:

11: Mahla, Tirța, Hogla, Milca și Noa, fiicele lui Salfaad, s-au măritat după fiii unchiului lor;

12: ele s-au măritat după cei din neamul lui Manase, fiul lui Iosif, iar moștenirea lor s-a adăugat la moșia neamului din seminția tatălui lor.

13: Acestea sunt poruncile și așezămintele pe care le-a dat Domnul, prin mâna lui Moise, în scăpătatul Moabului, la Iordan, în fața Ierihonului.

În scăpătatul Moabului: „Ebr.: În șesurile Moabului. Septuaginta folosește termenul **dysmé**, a cărui semnificație e dublă: 1) apusul soarelui (sau al astrelor), ca punct cardinal; 2) declinul (unei vieți, al unui popor, al unei civilizații). E de crezut că autorul le-a avut în vedere pe amândouă, dar că accentul cade pe înțelesul figurativ: sfârșitul Moabului, principalul adversar al Israelitilor; precizările care urmează sunt, și ele, semnificative: Iordanul care trebuie trecut și Ierihonul care se cere cucerit”⁵¹⁹. În fața Ierihonului: „aceste ultime cuvinte sugerează

⁵¹⁸ NUM, p. 211

⁵¹⁹ BBVA, p. 199

că peregrinarea prin pustiu s-a terminat și poporul este gata să intre în pământul făgăduinței⁵²⁰.
Cartea Numerii se încheie brusc, evenimentele istorice care urmează fiind relatate în Cartea Deuteronom și în Cartea Iosua.

⁵²⁰ SEP 1, p. 518

Listă de abrevieri

- AB - Dumitru Abrudan și Emilian Cornițescu, *Arheologie biblică*
Adv. haer. – *Adversus haereses*
Agric. – *De agricultura*
Bailly – A. Bailly, *Dictionaire grec-français*, Paris, 1950
BBVA - *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania
BJ – La Bible de Jerusalem
BOB – Biblia de la Blaj 1795
C. Cels. – *Contra Celsum*
Com. Io. – *Commentarii in evangelium Ioannis*
Congr. – *De congressu*
Decal. – *De decalogo*
Deter. – *Quod deterius potiori insidiari soleat*
DEUT - *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars V, *Deuteronomium*
Dialogus Her. – *Dialogus cum Heraclide*
Ebr. – ebraică
EIB – Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române
Ep. Serap. – *Epistula ad Serapionem*
Exh. Mart. – *Exhortatio ad martyrium*
F – Filocalia
Fuga – *De fuga et inventione*
GALA – Biblia de la București 1938
Gesenius - W. Gesenius, *Hebräisches und Grossaramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament*, ediția F. Buhl, Berlin-Göttingen-Heidelberg, 1962
GN – *Die Bibel im heutigen Deutsche. Die Gute Nachricht des Alten und Neuen Testaments*, Stuttgart, 1982
Gr. – greacă
Harrison - R. K. Harrison, *Leviticus. An Introduction and Commentary*, 1980
Her. – *Qius rerum divinarum heres sit*
Hom. – *Homiliae spirituales*
Hom. Ex. – *Homiliae in Exodum*
Hom. Ez. – *Homiliae in Ezechielem*
Hom. Ies. – *Homiliae in Iesu Nave*
Hom. Lev. – *Homiliae in Leviticum*
Hom. Luc. – *Homiliae in Lucam*
Hom. Num. – *Homiliae in Numeros*
HS – *Die Heilige Schrift, I, Numeri*, Ed. Heinrich Schneider, Würzburg, Echter Verlag, 1955
In Eust. – *In sanctum Eustathium Antiochenum*
KJV – King James Version
Leg. – *Legatio ad Gaium*
LEV - *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars III, *Leviticus*
Luther - *Die Bibel, nach der Übersetzung Martin Luthers*, Stuttgart, 1985
Migr. – *De migratione Abrahami*
Mut. – *De mutatione nominum*
NUM - *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars IV, *Numeri*
Ostrog - Biblia 1581, Ostrog (slavonă)
OSTY – La Bible trad. Osty

Péter-Contesse - René Péter-Contesse, *Manuel du traducteur pour le Livre du Lévitique*,
 Stuttgart, 1982
 PG – Patrologia greacă (ed. Migne)
Plant. – *De plantatione*
Post. – *De posteritate Caini*
 Pritchard – J. B. Pritchard, *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*, 1955
 PSB – Părinți și Scriitori bisericești
 Q – *Manuscritele de la Qumran*
Quaest. in Lev. – *Quaestiones in Leviticum*
Qu. brev. – *Asceticon magnum sive Quaestiones – regulae brevius tractatae*
Qu. Num. – *Quaestiones in Numeros*
 RSV – Revised Standard Version
Sacrif. – *De sacrificiis Abelis et Caini*
 SB – *La Sainte Bible*. Texte de la Vulgate, traduction français en regard, avec commentaires
 (...). *Levitique*, introduction critique et commentaire par M. l'abbé Crelier, Paris, 1895
 SEP 1 - *Septuaginta 1, Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii, Deuteronomul*
 SINOD – Biblia de la București 1914
 Snaith - N. H. Snaith, *Leviticus and Numbers*, 1967
Sobr. – *De sobrietate*
Somn. – *De somniis*
Spec. – *De specialibus legibus*
 Strong – *The Exhaustive concordance of the Bible (...)*, by James Strong, Nashville/New York,
 3rd Edition, 1973
 ȘAGUNA – Biblia de la Sibiu 1858
 ȘERBAN – Biblia de la București 1688
 TEV – Today's English Version
 TOB – Traduction Oecumenique de la Bible
Virt. – *De virtutibus*

BIBLIOGRAFIE

A. Sfânta Scriptură

- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, EIB, București, 2001
- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, EIB, București 1995
- *Biblia adică Dumnezeiasca Scriptură*, Ediția Sfântului Sinod, București, 1914
- *Biblia Hebraica*, Editio quarta emendata opera H. P. Rüger, Stuttgart, 1979
- *Biblia Sacra Vulgata*, Editionem quartam emendatam cum sociis B. Fischer, H. I. Frede. H. F. D. Sparks, W. Thiele, praeparavit Roger Gryson, Stuttgart, 1994
- *Cântarea Cântărilor*, traducere din limba ebraică, note și comentarii de Ioan Alexandru, în colecția **Bibliotheca Orientalis**, Editura științifică și enciclopedică, București, 1977
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688, pars I, Genesis*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1988
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688, pars II, Exodus*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1991
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688, pars III, Leviticus*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1993
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688, pars IV, Numeri*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1994
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688, pars V, Deuteronomium*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1997
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688, pars VI, Iosue, Iudicum, Ruth*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2004
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688, pars XI, Liber Psalmorum*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2003
- *Septuaginta*, Edidit Alfred Rahlfs, Stuttgart, 1979
- *Septuaginta 1, Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii, Deuteronomul*, Colegiul Noua Europă/Polrom, București/Iași, 2004
- *Septuaginta 2, Iisus Nave, Judecătorii, Ruth, 1-4 Regi*, Colegiul Noua Europă/Polrom, București/Iași, 2004
- *Septuaginta 3, 1-2 Paralipomene, 1-2 Ezdra, Ester, Iudit, Tobit, 1-4 Macabei*, Colegiul Noua Europă/Polrom, București/Iași, 2005
- *Septuaginta 4/I, Psalmii, Odele, Proverbele, Ecclziastul, Cântarea Cântărilor*, Colegiul Noua Europă/Polrom, București/Iași, 2006

B. Scrieri patristice

- *Actele martirice*, trad. Ioan Rămureanu, în colecția „**Părinți și scriitori bisericești**” (în continuare, abreviat: PSB), nr. 11, EIB, București, 1982

- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Împotriva bogaților răi*, trad. Vasile Goraș, în vol. *Antologie din scrierile Părinților latini*, Editura Anastasia, 2000
- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Despre Sfintele Taine, Scrieri II*, trad. David Popescu, PSB 53, EIB, București, 1994
- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Scrisori, Scrieri II*, trad. David Popescu, în colecția „**Părinți și scriitori bisericești**” (PSB), nr. 53, EIB, București, 1994
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Cuvânt împotriva Elinilor, Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, București, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Despre principii, Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, București, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Epistola despre Sinoade, Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, București, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Epistolele către Serapion, Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, București, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Tratat despre întruparea Cuvântului, Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, București, 1987
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Trei Cuvinte împotriva arienilor, Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, București, 1987
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie, Scrieri II*, trad. Dumitru Stăniloae, PSB 16, EIB, București, 1988
- Augustin (Fer.), *Mărturisiri, Scrieri alese I*, trad. Ioan Rămureanu, PSB 64, EIB, București, 1985
- Barnaba, *Epistola*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinților apostolici*, PSB 1, EIB, București, 1979
- Boethius, *Scurtă expunere a credinței creștine*, trad. D. Popescu, în Boethius și Salvianus, *Scrieri*, P.S.B. 72, EIB, București, 1992
- Calist Catafygiotul, *Despre viața contemplativă*, trad. D. Stăniloae, în colecția „**Filocalia**” (F), nr. 8, EIB, București, 1979
- Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, București, 1979
- Calist și Ignatie Xanthopol, *Cele 100 de Capete*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, București, 1979
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan, Scrieri IV*, trad. D. Stăniloae, PSB 41, EIB, București, 2000
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr, Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 38, EIB, București, 1991
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Despre Sfânta Treime, Scrieri III*, trad. D. Stăniloae, PSB 40, EIB, București, 1994
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Glafire, Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 39, EIB, București, 1992
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Zece Cărți împotriva lui Iulian Apostatul*, trad. Constantin Daniel revăzută de Î.P.S. Nicolae Corneanu, Editura Anastasia, 2000
- Chiril al Ierusalimului (Sf.), *Catehezele*, trad. D. Fecioru, EIB, București, vol. I – 1943; vol. II - 1945
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre gelozie și invidie*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, PSB 3, EIB, București, 1981
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre rugăciunea domnească*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, PSB 3, EIB, București, 1981
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, PSB 3, EIB, București, 1981
- Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către Elini, Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 4, EIB, București, 1982
- Clement Alexandrinul, *Pedagogul, Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 4, EIB, București, 1982

- Clement Alexandrinul, *Stromate, Scrieri II*, trad. D. Fecioru, PSB 5, EIB, București, 1982
- Clement Romanul (Sf.), *Epistola către Corinteni*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinților apostolici*, PSB 1, EIB, București, 1979
- Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic în 100 de capete*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Didim din Alexandria, *Despre Duhul Sfânt*, trad. Vasile Răducă, Editura Sofia, București, 2001
- Dionisie Areopagitul (Sf.), *Opere complete*, trad. D. Stăniloae, Ed. Paideia, București, 1996
- Dorotei (Ava), *Învățăături de suflet folositoare*, trad. D. Stăniloae, F 9, EIB, București, 1980
- Efreim Sirul (Sf.), *Cuvânt despre preoție*, trad. D. Fecioru, în Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Grigorie de Nazianz și Sfântul Efreim Sirul, *Despre preoție*, EIB, București, 1987
- Efreim Sirul (Sf.), *Imne I, Imnele Păresimilor, Azimelor, Răstignirii și Învierii*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1999
- Efreim Sirul (Sf.), *Imne II, Imnele Nașterii și Arătării Domnului*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2000
- Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească, Scrieri I*, trad. Teodor Bodogae, PSB 13, EIB, București, 1987
- Evagrie Ponticul, *Cuvânt despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Evagrie Ponticul, *Capete despre deosebirea patimilor și a gândurilor*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Evagrie Ponticul, *Schiță monahicească, în care se arată cum trebuie să ne nevoim și să ne liniștim*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Filotei Sinaitul, *Capete despre trezvie*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Grigorie al Salonicului (Sf.), *Că toți creștinii îndeobște trebuie să se roage neîncetat*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie de Nazianz (Sf.), *Cele cinci cuvântări teologice*, trad. D. Stăniloae, Ed. Anastasia, București, 1993
- Grigorie de Nazianz (Sf.), *Despre preoție*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efreim Sirul, *Despre preoție*, EIB, București, 1987
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Cuvânt apologetic la Hexaimeron, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre desăvârșire, către monahul Olimpiu, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre facerea omului, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre fericiri, Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, București, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre înțelesul numelui de creștin, către Armoniu, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre nevoie, Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, București, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre pruncii morți prematur, către Hierios, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre rugăciunea domnească, Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, București, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre viața lui Moise, Scrieri I*, trad. Ioan Buga, PSB 29, EIB, București, 1982

- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Dialogul despre suflet și înviere*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *La titlurile Psalmilor*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Marele cuvânt catehetic*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, P.S.B. 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Omiliile la Ecclesiast*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Tâlcuire la Cântarea Cântărilor*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, București, 1982
- Grigorie Palama (Sf.), *Capete despre cunoștința naturală*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Despre împărtășirea dumnezeiască*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Despre sfânta lumină*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Omiliile I*, traducere Constantin Daniel, revăzută de Laura Pătrașcu și stilizată de Răzvan Codrescu, Editura Anastasia, București, 2000
- Grigorie Palama (Sf.), *150 Capete despre cunoștința naturală*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie Sinaitul (Sf.), *Capete foarte folositoare în acrostih*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie Sinaitul (Sf.), *Învățătură despre liniștire și rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Ignatie Teoforul (Sf.), *Epistola către Efeseni*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinților apostolici*, PSB 1, EIB, București, 1979
- Ilie Ecdicul, *Culegere din sentințele înțelepților*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Ioan Carpatiul, *Cuvânt ascetic și foarte mângâietor*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Ioan Carpatiul, *Una sută capete de mângâiere*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Ioan Casian (Sf.), *Așezămintele mănăstirești*, *Scrieri alese*, trad. Vasile Cojocaru, PSB 57, EIB, București, 1990
- Ioan Casian (Sf.), *Convorbiri duhovnicești*, *Scrieri alese*, trad. David Popescu, PSB 57, EIB, București, 1990
- Ioan Casian (Sf.), *Despre cele opt gânduri ale răutății*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Ioan Casian (Sf.), *Despre întruparea Domnului*, *Scrieri alese*, trad. D. Popescu, PSB 57, EIB, București, 1990
- Ioan Damaschin (Sf.), *Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 1998
- Ioan Damaschin (Sf.), *Dogmatica*, trad. D. Fecioru, ediția a II-a, EIB, București, 1943
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Cuvânt de sfătuire către Teodor cel căzut*, în vol. *Despre feciorie, Apologia vieții monahale, Despre creșterea copiilor*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 2001
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Despre feciorie*, în vol. *Despre feciorie, Apologia vieții monahale, Despre creșterea copiilor*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 2001
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Despre mărginita putere a diavolului, Despre căință, Despre necazuri și biruirea tristeții*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 2002

- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omiliile despre pocăință*, în Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință* și Sf. Sofronie al Ierusalimului, *Viața Cuvioasei Maria Egipteanca*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 1998
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omiliile la Epistola către Romani*, trad. P. S. Teodosie Atanasiu, revizuită și îngrijită de Cezar Păvălașcu și Cristian Untea, Ed. Christiana, București, 2005
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omiliile la Facere*, trad. D. Fecioru, PSB 21-22, EIB, București, vol. I - 1987; vol. II - 1989
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omiliile la Matei*, trad. D. Fecioru, PSB 23, EIB, București, 1994
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilia rostită când a fost hirotonit preot*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efreem Sirul, *Despre preoție*, EIB, București, 1987
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Predici la Sărbători Împărătești și Cuvântări de laudă la Sfinți*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 2002
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Tratatul despre preoție*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efreem Sirul, *Despre preoție*, EIB, București, 1987
- Ioan Scărarul (Sf.), *Scara duhovnicescului urcuș*, trad. D. Stăniloae, F 9, EIB, București, 1980
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte către singuratici*, partea II, trad. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2003
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte către singuratici*, partea III, trad. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte despre sfintele nevoițe*, trad. D. Stăniloae, F 10, EIB, București, 1981
- Isaia Pustnicul, *Douăzeci și nouă de cuvinte*, trad. D. Stăniloae, F 12, Ed. Harisma, București, 1991
- Isaia Pustnicul, *Fragmente*, trad. D. Stăniloae, F 12, Ed. Harisma, București, 1991
- Isichie Sinaitul (Sf.), *Scurt cuvânt de folos sufletului și mântuitor despre trezvie și virtute*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Iustin Martirul și Filosoful (Sf.), *Dialogul cu iudeul Trifon*, trad. Olimp Căciulă, în *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIB, București, 1980
- Iustin Martirul și Filosoful (Sf.), *Apologia întâia*, trad. Olimp Căciulă, în *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIB, București, 1980
- Macarie Egipteanul (Sf.), *Omiliile duhovnicești*, trad. Constantin Cornițescu, PSB 34, EIB, București, 1992
- Macarie Egipteanul (Sf.), *21 de Cuvântări despre mântuire*, trad. Ioasaf Popa, Editura Anastasia, București, 2001
- Marcu Ascetul, *Despre cei ce-și închipuie că se îndreptează din fapte*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Marcu Ascetul, *Despre legea duhovnicească*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Marcu Ascetul, *Epistolă către Nicolae Monahul*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Marcu Ascetul, *Răspuns acelor care se îndoiesc de Dumnezeuiescul Botez*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Ambigua, Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 80, EIB, București, 1983
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele despre cunoștința de Dumnezeu*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele despre dragoste*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele gnostice*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele teologice*, F 2, ediția a II-a, Ed. Harisma, București, 1993

- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Epistolele, Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 82, EIB, București, 1990
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Întrebări, nedumeriri și răspunsuri*, trad. D. Stăniloae, F 2, ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1993
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Răspunsuri către Talasie*, trad. D. Stăniloae, F 3, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Scrieri despre cele două nevoințe în Hristos, Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 82, EIB, București, 1990
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru*,
- Metodiul de Olimp, *Banchetul sau Despre castitate*, trad. C. Cornițescu, în Sf. Grigorie Taumaturgul și Metodiul de Olimp, *Scrieri*, PSB 10, EIB, București, 1984
- Metodiul de Olimp, *Aglaofon sau despre înviere*, trad. C. Cornițescu, în Sf. Grigorie Taumaturgul și Metodiul de Olimp, *Scrieri*, PSB 10, EIB, București, 1984
- Nichita Stithatul, *Cele 300 de capete despre făptuire, despre fire și despre cunoștință*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, București, 1977
- Nichita Stithatul, *Vederea duhovnicească a raiului*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, București, 1977
- Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Origen, *Comentariu la Evanghelia după Ioan, Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 7, EIB, București, 1982
- Origen, *Comentariu la Evanghelia după Matei, Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 7, EIB, București, 1982
- Origen, *Contra lui Celsus, Scrieri alese IV*, trad. T. Bodogae, PSB 9, EIB, București, 1984
- Origen, *Convorbirile cu Heraclide, Scrieri alese III*, trad. T. Bodogae, PSB 8, EIB, București, 1982
- Origen, *Despre principii, Scrieri alese III*, trad. T. Bodogae, PSB 8, EIB, București, 1982
- Origen, *Despre rugăciune, Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae și Nicolae Neaga, PSB 7, EIB, București, 1982
- Origen, *Exortăție la martiriu, Scrieri alese III*, trad. Constantin Galeriu, PSB 8, EIB, București, 1982
- Origen, *Filocalia, Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae și Nicolae Neaga, PSB 7, EIB, București, 1982
- Origen, *Omilii la Cartea Cântarea Cântărilor, Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 6, EIB, București, 1981
- Origen, *Omilii la Cartea Ieșirii, Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 6, EIB, București, 1981
- Origen, *Omilii la Cartea Iosua, Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 6, EIB, București, 1981
- Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia, Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 6, EIB, București, 1981
- Origen, *Omilii la Evanghelia după Luca, Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 7, EIB, București, 1982
- Paulin de Nola (Sf.), *Harul și mântuirea (Scrisoare către Amandus)*, trad. Vasile Goraș, în vol. *Antologie din scrierile Părinților latini*, Editura Anastasia, 2000
- Petru Damaschin, *Învățăături duhovnicești*, trad. D. Stăniloae, F 5, EIB, București, 1976
- Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu, Scrieri*, trad. D. Popescu, PSB 72, EIB, București, 1992

- Simeon Metafrastul (Sf.), *Parafrază la Sfântul Macarie Egipteanul*, trad. D. Stăniloae, F 5, EIB, București, 1976
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cateheze, Scrieri II*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1999
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cele 225 de capete teologice și practice*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, București, 1977
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cuvântările morale*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, București, 1977
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Discursuri teologice și etice, Scrieri I*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1998
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Imne, Epistole și Capitole, Scrieri III*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2001
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Metoda sfintei rugăciuni și atențiuni*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, București, 1979
- Talasie Libianul, *Despre dragoste, înfrânare și petrecerea cea după minte*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Teodoret al Cirului, *Istoria bisericească, Scrieri II*, trad. Vasile Sibiescu, PSB 44, EIB, București, 1995
- Teofil al Antiohiei, *Trei cărți către Autolic*, trad. D. Fecioru, în *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIB, București, 1980
- Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte către filadelfieni*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte duhovnicești, Imne și Scrisori*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2000
- Teolipt al Filadelfiei, *Despre lucrarea cea ascunsă întru Hristos*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Teolipt al Filadelfiei, *Despre ostenele vieții călugărești*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Tertulian, *Despre prescripția contra ereticilor*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, P.S.B. 3, EIB, București, 1981
- Tertulian, *Despre răbdare*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, P.S.B. 3, EIB, București, 1981
- Tertulian, *Despre rugăciune*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, P.S.B. 3, EIB, București, 1981
- Toma de Kempis, *Urmarea lui Hristos*, trad. Dumitru C. Vișan, ediția a II-a, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1991
- Vasile cel Mare (Sf.), *Constituțiile ascetice, Scrieri II*, trad. Iorgu Ivan, PSB 18, EIB, București, 1989
- Vasile cel Mare (Sf.), *Despre Sfântul Duh, Scrieri III*, trad. C. Cornițescu și T. Bodogae, PSB 12, EIB, București, 1988
- Vasile cel Mare (Sf.), *Epistole, Scrieri III*, trad. C. Cornițescu și T. Bodogae, PSB 12, EIB, București, 1988
- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii la Hexaimeron, Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, București, 1986
- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii la Psalmi, Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, București, 1986
- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii și cuvântări, Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, București, 1986
- Vasile cel Mare (Sf.), *Regulile mari, Scrieri II*, trad. I. Ivan, PSB 18, EIB, București, 1989
- Vasile cel Mare (Sf.), *Regulile mici, Scrieri II*, trad. I. Ivan, PSB 18, EIB, București, 1989
- Varsanufie (Sf.), *Scrisori duhovnicești*, trad. D. Stăniloae, F 11, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1990

C. *Lucrări și studii teologice*

- Abrudan, Dumitru, Emilian Cornițescu, *Arheologie biblică*, EIB, București, 1994
- Abrudan, Dumitru, *Cărțile didactico-poetice*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2001
- Braniște, Ene, *Liturgica generală*, EIB, București, 1985
- Chevalier, Jean, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, Ed. Artemis, București, vol. I – 1994; vol. II și vol. III – 1995
- Coman, I. G., *Patrologie*, EIB, București, vol. I – 1984; vol. II – 1985
- Daniel, Constantin, *Pe urmele vechilor civilizații*, Ed. Sport-Turism, București, 1987
- *Dicționar biblic*, trad. Constantin Moisa (titlul original: *Nouveau dictionnaire biblique révisé*), Editura Stephanus, București, vol. I – 1995, vol. II – 1996, vol. III – 1997
- *Dicționar enciclopedic de Iudaism*, trad. Viviane Prager, C. Litman și Țicu Goldstein, Editura Hasefer, București, 2000
- Drimba, Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației*, vol. I, Ed. Științifică și enciclopedică, București, 1985
- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. I, ediția a II-a, Ed. Științifică, București, 1992
- Flavius, Josephus, *Antichități iudaice*, vol. I, trad. Ion Acsan, Editura Hasefer, București, 1999
- Matei, Horia C., *Enciclopedia Antichității*, Ed. Meronia, București, 1995
- Moldoveanu, Nicolae, *Dicționar biblic de nume proprii și cuvinte rare*, Editura Casa Școalelor, București, 1995
- Negoită, Athanase, *Teologia biblică a Vechiului Testament*, Ed. Credința noastră, București, 1992
- Prelipcean, Vladimir, Nicolae Neaga, Gh. Barna, Mircea Chialda, *Studiul Vechiului Testament* (pentru Institutele teologice), ediția a II-a, EIB, București, 1985
- Stăniloae, Dumitru, *Teologia morală ortodoxă*, vol. III, EIB, București, 1981
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, I, *Facerea*, Ed. Christiana, București, 2002
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, II, *Ieșirea*, Ed. Christiana, București, 2002
- Usca, Ioan Sorin, Ana Usca, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, III, *Leviticul*, Ed. Christiana, București, 2003
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, IV, *Numerii*, Ed. Christiana, București, 2003
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, V, *Deuteronomul*, Ed. Christiana, București, 2004
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, VI, *Iosua*, Ed. Christiana, București, 2004
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, VII, *Judecătorii. Rut*, Ed. Christiana, București, 2005
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, VIII, *1-2 Regi*, Ed. Christiana, București, 2005
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, IX, *3-4 Regi*, Ed. Christiana, București, 2006
- Usca, Ioan Sorin, Ioan Traia, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, X, *1-2 Paralipomena*, Ed. Christiana, București, 2007